

Lagrådsremiss

Ändrade regler i utlänningslagen

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 8 april 2021

Morgan Johansson

Christiana Lyrestam
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås ändringar i utlänningslagen (2005:716) för att den svenska migrationspolitiken ska vara långsiktigt hållbar, med ett humant, rättssäkert och effektivt regelverk som inte väsentligen avviker från de i andra EU-länder. Ändringarna innebär bl.a. att

- uppehållstillstånd som beviljas enligt utlänningslagen för bl.a. skyddsbehövande som huvudregel ska vara tidsbegränsade,
- permanent uppehållstillstånd tidigast ska kunna beviljas efter att utlänningspersonen har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år och endast om vissa särskilda krav är uppfyllda,
- skyddskategorin övrigt skyddsbehövande utmönstras ur utlänningslagen,
- det ska vara möjligt att bevilja uppehållstillstånd på grund av anknytning till en utlänningsperson som har tidsbegränsat uppehållstillstånd i vissa fall,
- försörjningskravet som gäller som huvudregel vid anhöriginvandring ska innefatta ett krav på att anknytningspersonen även kan försörja den anhörige, och
- en vuxen person som har vistats i Sverige med uppehållstillstånd och under den tiden fått en särskild anknytning till Sverige ska kunna beviljas uppehållstillstånd om omständigheterna är särskilt ömmande.

I lagrådsremissen föreslås också att det ska införas en möjlighet för vissa statslösa utlänningspersoner som har fötts i Sverige och som har tidsbegränsat uppehållstillstånd att beviljas svenskt medborgarskap.

Lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige (den tillfälliga lagen) upphör att gälla den 20 juli 2021. Därmed upphör begränsningarna av tillämpningen av särskilt och synnerligen ömmande omständigheter som gällde under den tillfälliga lagen. I lagrådsremissen gör regeringen bedömningen att barn fortsatt bör kunna beviljas uppehållstillstånd enligt bestämmelsen om särskilt ömmande omständigheter.

Med anledning av förslagen i lagrådsremissen föreslås därtill följändringar i vissa andra lagar.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 20 juli 2021.

Innehållsförteckning

1	Beslut	6
2	Lagtext	7
2.1	Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)	7
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2019:1211) om ändring i lagen (2019:487) om ändring i lagen (2017:356) om ändring i utlänningslagen (2005:716)	31
2.3	Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken	33
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll	35
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.	37
2.6	Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)	39
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap	43
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.	45
3	Ärendet och dess beredning	46
4	Nuvarande regler	47
4.1	Uppehållstillstånd för skyddsbehövande	47
4.2	Permanent uppehållstillstånd	48
4.3	Anhöriginvandring	48
4.4	Uppehållstillstånd av humanitära skäl	51
5	Behovet av ändrade regler	52
6	Uppehållstillstånd för skyddsbehövande	53
6.1	Övriga skyddsbehövande	53
6.2	Tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel	56
6.3	Längden på uppehållstillstånd för skyddsbehövande	60
7	Permanent uppehållstillstånd	66
7.1	Krav för permanent uppehållstillstånd	66
7.2	Undantag från kraven för permanent uppehållstillstånd	73
7.3	Överklagande av beslut om avslag på ansökan om permanent uppehållstillstånd	78
8	Anhöriginvandring	80
8.1	Uppehållstillstånd på grund av anknytning till skyddsbehövande m.fl. med tidsbegränsat uppehållstillstånd	80
8.2	Längden på uppehållstillstånd på grund av anknytning	93
8.3	Fortsatt uppehållstillstånd i vissa fall när förhållandet har upphört	99
8.4	Möjlighet att vägra uppehållstillstånd vid anknytning på grund av ålder	103

8.5	Försörjningskrav vid anhöriginvandring	104
8.5.1	Huvudregeln om försörjningskrav vid anhöriginvandring	104
8.5.2	Undantag från försörjningskravet vid anhöriginvandring	107
9	Uppehållstillstånd av humanitära skäl	114
9.1	Uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter	114
9.2	Längden på uppehållstillstånd som beviljas på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter	121
10	Vissa övriga förslag	122
10.1	Uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder.....	122
10.2	Medborgarskap för vissa statslösa utlänningar.....	125
11	Behov av följdändringar i andra författningar.....	128
11.1	Tillgång till studiestöd.....	128
11.2	Bosättningsbaserade förmåner.....	132
11.3	Lagen om mottagande av asylsökande m.fl.....	134
11.4	Behov av följdändringar i andra författningar än utlänningslagen.....	136
12	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	136
13	Konsekvensanalys.....	140
14	Författningskommentar.....	158
14.1	Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716).....	158
14.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2019:1211) om ändring i lagen (2019:487) om ändring i lagen (2017:356) om ändring i utlänningslagen (2005:716)....	173
14.3	Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken	175
14.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll	176
14.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.....	177
14.6	Förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)	178
14.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap	181
14.8	Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.....	182
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet En långsiktigt hållbar migrationspolitik (SOU 2020:54).....	184
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag	190
Bilaga 3	Sammanfattning av Kompletterande promemoria till betänkandet En långsiktigt hållbar migrationspolitik (SOU 2020:54)	224

Bilaga 4	Promemorians lagförslag.....	225
Bilaga 5	Förteckning över remissinstanser (SOU 2020:54).....	229
Bilaga 6	Förteckning över remissinstanser (Kompletterande promemoria).....	231
Bilaga 7	Det omarbetade skyddsgrundsdirektivet.....	232
Bilaga 8	Familjeåterföreningsdirektivet.....	250
Bilaga 9	Direktivet om varaktigt bosatta	257

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i utlänningslagen (2005:716),
2. lag om ändring i lagen (2019:1211) om ändring i lagen (2019:487) om ändring i lagen (2017:356) om ändring i utlänningslagen (2005:716),
3. lag om ändring i socialförsäkringsbalken,
4. lag om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll,
5. lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,
6. lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395),
7. lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap,
8. lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Härigenom föreskrivs i fråga om utlänningslagen (2005:716)¹

dels att 1 kap. 1 a och 12 §§, 4 kap. 2 a § och 5 kap. 9 och 25 §§ ska upphöra att gälla,

dels att nuvarande 5 kap. 3 d och 3 e §§ ska betecknas 5 kap. 3 e och 3 f §§,

dels att 2 kap. 1 a §, 4 kap. 2 c, 3 a, 5 a och 5 c §§, 5 kap. 1, 1 a, 2 och 3–3 c §§, de nya 5 kap. 3 e och 3 f §§, 5 kap. 5, 6, 7, 8, 11, 15 a, 16, 17 a och 24 §§, 5 a kap. 4 §, 9 kap. 8 §, 12 kap. 3, 8 a, 16 b, 16 c, 18, 19 och 19 b §§, 13 kap. 17 §, 16 kap. 11 § och 18 kap. 1 § och rubrikerna närmast före 5 kap. 7 och 16 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 4 kap. 5 § ska lyda ”När en utlänning upphör att vara flykting eller alternativt skyddsbehövande”,

dels att rubriken närmast före 12 kap. 8 a § ska lyda ”Avvisning och utvisning av utlänning som ansökt om uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande”,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer 5 kap. 3 d och 3 g §§, 12 kap. 18 a § och 14 kap. 3 a §, av följande lydelse,

dels att det närmast före 5 kap. 10 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Tidsbegränsat uppehållstillstånd i vissa fall”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 a §²

Om en utlänning inte har någon handling som gäller som pass och saknar möjlighet att skaffa en sådan handling, får Migrationsverket utfärda ett främlingspass för honom eller henne.

Har en utlänning beviljats uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande *eller övrig* Har en utlänning beviljats uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 §

¹ Senaste lydelse av

1 kap. 1 a § 2016:753

1 kap. 12 § 2009:1542

4 kap. 2 a § 2014:1400

5 kap. 25 § 2009:1542

rubriken närmast före 4 kap. 5 § 2009:1542

rubriken närmast före 12 kap. 8 a § 2009:1542.

² Senaste lydelse 2014:778.

skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a § eller beviljats skyddsstatusförklaring enligt 4 kap. 3 c §, ska Migrationsverket utfärda ett främlingspass för utlänningen, om han eller hon inte kan få ett nationellt pass. Främlingspass ska dock inte utfärdas om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver att så inte sker.

Migrationsverket får utfärda främlingspass även i andra fall, om det finns särskilda skäl.

4 kap.

2 c §³

En utlänning är utesluten från att anses som alternativt skyddsbehövande *och övrig skyddsbehövande* om det finns synnerlig anledning att anta att han eller hon

En utlänning är utesluten från att anses som alternativt skyddsbehövande om det finns synnerlig anledning att anta att han eller hon

1. har gjort sig skyldig till sådana brott eller gärningar som avses i 2 b § första stycket 1 eller 3,

2. har gjort sig skyldig till ett grovt brott, eller

3. utgör en fara för rikets säkerhet.

Det som anges i första stycket gäller även en utlänning som har anstiftat eller på annat sätt deltagit i förövandet av de brott eller gärningar som avses i första stycket 1 och 2.

3 a §⁴

En utlänning, som med åberopande av skyddsskäl ansökt om uppehållstillstånd, ska förklaras vara alternativt skyddsbehövande (alternativ skyddsstatusförklaring) om han eller hon omfattas av definitionen i 2 § och inte är utesluten från att anses som alternativt skyddsbehövande enligt 2 c §.

En utlänning, som med åberopande av skyddsskäl har ansökt om uppehållstillstånd, ska förklaras vara övrig skyddsbehövande (övrig skyddsstatusförklaring) om han eller hon omfattas av definitionen i 2 a § och inte är utesluten från att anses som övrig skyddsbehövande enligt 2 c §.

Av 3 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av

³ Senaste lydelse 2009:1542.

⁴ Senaste lydelse 2019:486. Ändringen innebär att andra och tredje styckena tas bort.

möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att andra stycket inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021.

5 a §⁵

En utlänning upphör att vara alternativt skyddsbehövande *eller övrig skyddsbehövande* om de omständigheter som medförde att han eller hon bedömdes som skyddsbehövande inte längre finns eller har ändrats i sådan omfattning att skydd inte längre behövs. Vid bedömningen ska endast väsentliga och bestående förändringar beaktas.

En utlänning upphör att vara alternativt skyddsbehövande om de omständigheter som medförde att han eller hon bedömdes som skyddsbehövande inte längre finns eller har ändrats i sådan omfattning att skydd inte längre behövs. Vid bedömningen ska endast väsentliga och bestående förändringar beaktas.

Första stycket gäller dock inte en utlänning som på grund av tidigare upplevelser som utgjort grund för skyddsbehov har tungt vägande skäl för att inte vilja använda sig av det lands skydd där han eller hon är medborgare eller där han eller hon som statslös tidigare hade sin vistelseort.

5 c §⁶

En alternativ skyddsstatusförklaring ska återkallas, om det kommer fram att utlänningen inte kan anses vara alternativt skyddsbehövande.

En övrig skyddsstatusförklaring ska återkallas, om det kommer fram att utlänningen inte kan anses vara övrig skyddsbehövande.

5 kap.

1 §⁷

Flyktingar, alternativt skyddsbehövande *och övriga skyddsbehövande* som befinner sig i Sverige har rätt till uppehållstillstånd.

Flyktingar och alternativt skyddsbehövande som befinner sig i Sverige har rätt till uppehållstillstånd.

Upphållstillstånd får dock vägras en flykting om han eller hon

1. genom ett synnerligen grovt brott har visat att det skulle vara förenat med allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet att låta honom eller henne stanna i Sverige, eller

2. har bedrivit verksamhet som inneburit fara för rikets säkerhet och det finns anledning att anta att han eller hon skulle fortsätta verksamheten här.

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt första stycket ska vara

⁵ Senaste lydelse 2014:1400.

⁶ Senaste lydelse 2009:1542. Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

⁷ Senaste lydelse 2019:486. Ändringen innebär bl.a. att fjärde stycket tas bort.

permanent eller gälla i minst tre år. Om ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt första stycket, ska det nya tillståndet gälla i minst två år. Första och andra meningarna gäller dock inte om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år.

Av 4 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första stycket inte gäller för övriga skyddsbehövande under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021. Av 5 § den lagen framgår att under samma period gäller inte tredje stycket för flyktingar och alternativt skyddsbehövande.

1 a §⁸

Om en utlänning som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas statusförklaring efter ansökan enligt 4 kap. 3 c § ska uppehållstillståndets giltighetstid omprövas och bestämmas i enlighet med vad som föreskrivs i 1 § tredje stycket.

Ett uppehållstillstånd som beviljas en flykting enligt 1 § ska vara tidsbegränsat och gälla i tre år. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. En flykting som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år ska, när giltighetstiden för ett uppehållstillstånd löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om även förutsättningarna i 7 § är uppfyllda.

Ett uppehållstillstånd som beviljas en alternativt skyddsbehövande enligt 1 § ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska

vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. En alternativt skyddsbehövande som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år ska, när giltighetstiden för ett uppehållstillstånd löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om även förutsättningarna i 7 § är uppfyllda.

Första och andra styckena gäller inte om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år.

Om en utlänning som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas statusförklaring efter ansökan enligt 4 kap. 3 c §, ska uppehållstillståndets giltighetstid omprövas och bestämmas i enlighet med vad som föreskrivs i första–tredje styckena.

2 §

Upphållstillstånd skall ges till en utlänning som tagits emot i Sverige inom ramen för ett beslut som regeringen har meddelat om överföring av skyddsbehövande till Sverige (vidarebosättning).

En utlänning som tagits emot i Sverige inom ramen för ett beslut som regeringen har meddelat om överföring av skyddsbehövande till Sverige (vidarebosättning) ska beviljas ett permanent uppehållstillstånd utan att behöva uppfylla kraven i 7 §.

3 §⁹

Upphållstillstånd ska, om inte annat följer av 17–17 b §§, ges till

1. en utlänning som är make eller sambo till någon som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige,
2. ett utländskt barn som är ogift och
 - a) har en förälder som är bosatt i eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, eller
 - b) har en förälder som är gift eller sambo med någon som är bosatt i eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige,

⁹ Senaste lydelse 2019:486. Ändringen innebär bl.a. att fjärde stycket tas bort.

3. ett utländskt barn som är ogift och som har adopterats eller som avses bli adopterat av någon som vid tidpunkten för adoptionsbeslutet var och fortfarande är bosatt i eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, om barnet inte omfattas av 2 och om adoptionsbeslutet

- har meddelats eller avses komma att meddelas av svensk domstol,
- gäller i Sverige enligt lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner, eller
- gäller i Sverige enligt lagen (2018:1289) om adoption i internationella situationer,

4. en utlänning som är förälder till ett ogift utländskt barn som är flykting eller *annan* skyddsbehövande, om barnet vid ankomsten till Sverige var skilt från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller om barnet lämnats ensamt efter ankomsten, och

5. en utlänning som är förälder till ett ogift utländskt barn som är flykting eller *annan* skyddsbehövande, eller en annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, om utlänningen befinner sig i Sverige och beslutet om hans eller hennes asylansökan fattas i samband med beslutet om barnets asylansökan.

När en ansökan om uppehållstillstånd grundas på ett beslut om adoption som har meddelats av svensk domstol, ska den anknytning som har uppkommit genom beslutet godtas i ärendet om uppehållstillstånd.

Upphållstillstånd enligt denna paragraf ska gälla minst ett år. Upphållstillstånd som beviljas ett ogift barn enligt första stycket 2 b ska gälla för samma tid som föräldrarnas uppehållstillstånd. Om ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas en utlänning som med stöd av första stycket 1, 2, 4 eller 5 har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av anknytning till en skyddsbehövande, ska det nya tillståndet gälla i minst två år, om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid.

4. en utlänning som är förälder till ett ogift utländskt barn som är flykting eller *alternativt* skyddsbehövande, om barnet vid ankomsten till Sverige var skilt från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller om barnet lämnats ensamt efter ankomsten, och

5. en utlänning som är förälder till ett ogift utländskt barn som är flykting eller *alternativt* skyddsbehövande, eller en annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, om utlänningen befinner sig i Sverige och beslutet om hans eller hennes asylansökan fattas i samband med beslutet om barnets asylansökan.

Upphållstillstånd enligt första stycket 1–2 ska även beviljas om den person som utlänningen åberopar anknytning till (anknytningspersonen) har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 § och har välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid.

Under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021 gäller de begränsningar i första och tredje styckena som framgår av 6 § första stycket och 8 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

3 a §¹⁰

Upphållstillstånd får, om inte annat anges i 17 § andra stycket, ges till

1. en utlänning som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande med en person som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, om förhållandet framstår som seriöst och inte särskilda skäl talar mot att tillstånd ges,

2. en utlänning som på något annat sätt än som avses i 3 § eller i denna paragraf är nära anhörig till någon som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, om han eller hon har ingått i samma hushåll som den personen och det finns ett särskilt beroendeförhållande mellan släktingarna som fanns redan i hemlandet,

1. en utlänning som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande med en person som

a) är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, om förhållandet framstår som seriöst och inte särskilda skäl talar mot att tillstånd ges, eller

b) har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 § och som har välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid, om förhållandet framstår som seriöst och har etablerats redan i hemlandet och inte heller särskilda skäl talar mot att tillstånd ges,

2. en utlänning som på något annat sätt än som avses i 3 § eller i denna paragraf är nära anhörig till någon som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige eller som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 § och som har välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid, om han eller hon har ingått i samma hushåll som den personen och det finns ett särskilt beroendeförhållande mellan släktingarna som fanns redan i hemlandet,

¹⁰ Senaste lydelse 2019:486.

3. en utlänning som är förälder till och vårdnadshavare för samt sammanbor med ett barn som är bosatt i Sverige,

4. en utlänning som ska utöva umgänge, som inte är av begränsad omfattning, med ett barn som är bosatt i Sverige, och

5. en utlänning som har svenskt ursprung eller som under lång tid har vistats i Sverige med uppehållstillstånd.

Om en utlänning har getts uppehållstillstånd enligt första stycket 1 ska uppehållstillstånd för samma tid också ges till utlänningens ogifta barn.

När det finns synnerliga skäl får uppehållstillstånd också i andra fall än som avses i första och andra styckena beviljas en utlänning som

1. är adopterad i Sverige i vuxen ålder,

2. är anhörig till en utlänning som är flykting eller *annan* skyddsbehövande, eller

2. är anhörig till en utlänning som är flykting eller *alternativt* skyddsbehövande, eller

3. på annat sätt har särskild anknytning till Sverige.

Av 6 § andra stycket lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första–tredje styckena inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021, om utlänningen åberopar anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a § den lagen.

Upphållstillstånd enligt första stycket 1 a, 3 och 4 och tredje stycket 2 ska inte beviljas om anknytningspersonen har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 §.

3 b §¹¹

Upphållstillstånd på grund av anknytning till en person enligt 3 eller 3 a § får beviljas endast om *den person som utlänningen åberopar anknytning till* kan försörja sig och har en bostad av tillräcklig storlek och standard för sig och utlänningen.

Upphållstillstånd på grund av anknytning till en person enligt 3 eller 3 a § får beviljas endast om *anknytningspersonen* kan försörja sig och *utlänningen samt* har en bostad av tillräcklig storlek och standard för sig och utlänningen. *Detta gäller dock inte vid prövning av en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd.*

Av 9 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första stycket inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021.

3 c §¹²

Kraven i 3 b § gäller inte om den person som utlännings åberopar anknytning till är

1. ett barn,
2. medborgare i Sverige, annan EES-stat eller Schweiz,
3. en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller förklarats vara flykting,
4. en utlänning som tagits emot i Sverige inom ramen för ett beslut som regeringen har meddelat om överföring av skyddsbehövande till Sverige (vidarebosättning),
5. en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande eller har förklarats vara alternativt skyddsbehövande, eller
6. en utlänning som har permanent uppehållstillstånd och som har vistats i Sverige med uppehållstillstånd för bosättning i minst fyra år.

Kraven i 3 b § gäller inte om anknytningspersonen är ett barn.

Kraven i 3 b § gäller inte heller när anknytningspersonen är medborgare i Sverige, annan EES-stat eller Schweiz, om

1. utlännings är anknytningspersonens make eller sambo, och
2. utlännings och anknytningspersonen har sammanbott utomlands en längre tid eller det på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat.

3 d §

Om anknytningspersonen har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande eller förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande gäller kraven i 3 b § endast om

1. ansökan om uppehållstillstånd görs senare än tre månader efter det att anknytningspersonen har

¹² Senaste lydelse 2010:175.

beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande eller förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande,

2. familjeåterförening är möjlig i ett land utanför EU som familjen har en särskild anknytning till, eller

3. utlänningen och anknytningspersonen inte har sammanbott utomlands en längre tid och det inte heller på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat.

Om anknytningspersonen är en utlännings som tagits emot i Sverige inom ramen för ett beslut som regeringen har meddelat om överföring av skyddsbehövande till Sverige (vidarebosättning) gäller, i stället för vad som anges i första stycket 1, kraven i 3 b § endast om ansökan om uppehållstillstånd görs senare än tre månader efter det att anknytningspersonen har rest in i Sverige.

Trots vad som anges i första stycket 3 gäller inte kraven i 3 b § om utlänningen är anknytningspersonens make eller sambo och äktenskapet ingåtts eller samboförhållandet förelegat före anknytningspersonens inresa i Sverige.

3 d §

Kraven i 3 b § gäller inte om sökanden är ett barn och den som barnet åberopar anknytning till är barnets förälder. Kraven i 3 b § gäller inte heller om barnets andra förälder ansöker om uppehållstillstånd tillsammans med barnet.

3 e §

Utöver vad som följer av 3 c och 3 d §§ får undantag från kraven i 3 b § medges helt eller delvis, om det finns särskilda skäl.

3 e §¹³

Kraven i 3 b § gäller inte om utlänningen är ett barn som har fötts i Sverige och anknytningspersonen är förälder till barnet och sammanbor med barnet i Sverige.

3 f §¹⁴

Utöver vad som följer av 3 c–3 e §§ får undantag från kraven i 3 b § medges helt eller delvis, om det finns särskilda skäl.

¹³ Senaste lydelse av tidigare 3 d § 2010:175.

¹⁴ Senaste lydelse av tidigare 3 e § 2010:175.

3 g §

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 3 eller 3 a § på grund av anknytning till en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 § ska vara tidsbegränsat och gälla för samma tid som uppehållstillståndet för anknytningspersonen.

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 3 eller 3 a § på grund av anknytning till någon som är bosatt eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, eller som beviljas i andra fall enligt 3 a § första eller tredje stycket, ska vara tidsbegränsat och gälla i två år.

Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas enligt 3 eller 3 a § efter en ansökan om förlängning ska det vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. Uppehållstillståndet får dock inte gälla för längre tid än uppehållstillståndet för anknytningspersonen.

En utlänning som med stöd av 3 § första stycket 1 eller 2 b eller 3 a § första stycket 1 eller andra stycket har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får beviljas ett nytt uppehållstillstånd på den grunden endast om förhållandet består.

En utlänning som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år får, när giltighetstiden för ett uppehållstillstånd löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om även förutsättningarna i 7 § är uppfyllda.

5 §¹⁵

Ett permanent uppehållstillstånd får beviljas en utlänning som i sammanlagt fyra år under de senaste sju åren har haft

1. uppehållstillstånd för arbete eller ett av Sverige utfärdat EU-blåkort, ICT-tillstånd, ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse eller tillstånd för säsongarbete, eller

2. uppehållstillstånd för studier som avser utbildning på forskarnivå.

Upphållstillstånd får beviljas en utlänning som har sin försörjning ordnad på annat sätt än genom anställning. Om utlänningen ska bedriva näringsverksamhet ska han eller hon ha förmåga att bedriva den aktuella verksamheten.

I 7 och 8 §§ finns bestämmelser om krav för permanent uppehållstillstånd.

6 §¹⁶

Om uppehållstillstånd inte kan ges på annan grund, får tillstånd beviljas en utlänning om det vid en samlad bedömning av utlänningens situation finns sådana synnerligen ömmande omständigheter att han eller hon bör tillåtas stanna i Sverige. Vid bedömningen ska utlänningens hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situation i hemlandet särskilt beaktas.

För barn får uppehållstillstånd enligt första stycket beviljas om omständigheterna är särskilt ömmande.

För barn får uppehållstillstånd enligt första stycket beviljas om omständigheterna är särskilt ömmande. *Detsamma gäller för en vuxen person som har vistats i Sverige med uppehållstillstånd och under den tiden fått en särskild anknytning till Sverige. Vid bedömningen av om det finns en särskild anknytning får även sådan anknytning beaktas som har uppstått under tiden mellan det att ansökan om asyl gavs in och att uppehållstillstånd beviljas.*

Under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021 gäller de avvikelser från första och andra styckena som framgår av 11 och 12 §§ lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt första stycket ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. En utlänning som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år får, när giltighetstiden för ett uppehållstillstånd löpt ut,

¹⁵ Senaste lydelse 2018:319.

¹⁶ Senaste lydelse 2019:486.

efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om även förutsättningarna i 7 § är uppfyllda.

Tidsbegränsat uppehållstillstånd **Krav för permanent uppehållstillstånd**

7 §

Ett uppehållstillstånd skall tidsbegränsas om det med hänsyn till utlänningens förväntade levnads-sätt råder tveksamhet om uppehållstillstånd bör beviljas.

Ett permanent uppehållstillstånd får beviljas endast om

1. utlänningen kan försörja sig, och
2. det med hänsyn till utlänningens förväntade levnads-sätt inte råder tveksamhet om att ett permanent uppehållstillstånd bör beviljas.

8 §¹⁷

Ett uppehållstillstånd som beviljas en utlänning enligt 3 § första stycket 1 eller 3 a § första stycket 1 ska vara tidsbegränsat vid första beslutstillfället, såvida inte

1. utlänningen sammanbott utomlands med sin make eller sambo under en längre tid, eller

2. det på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat.

Av 8 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första stycket inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021 när ett uppehållstillstånd beviljas på grund av anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a § den lagen.

Kravet i 7 § 1 gäller inte om

1. utlänningen är ett barn,
2. utlänningen har rätt att uppbära inkomstgrundad ålderspension, garantipension eller äldreförsörjningsstöd enligt socialförsäkringsbalken, eller
3. det finns särskilda skäl.

Kravet i 7 § 2 gäller inte om utlänningen är under 15 år.

Kraven i 7 § gäller inte när en ansökan om permanent uppehållstillstånd ska göras av någon annan än utlänningen.

¹⁷ Senaste lydelse 2019:486.

11 §¹⁸

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får beviljas om det finns ett hinder, som inte är bestående, mot att ett avvisnings- eller utvisningsbeslut verkställs.

I 16 a och 16 b §§ lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige finns bestämmelser om uppehållstillståndets längd som gäller under perioden 1 juni 2017–19 juli 2021 för barn som beviljas uppehållstillstånd för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet.

15 a §¹⁹

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får beviljas en utlänning vars ansökan om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller annan skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a § eller motsvarande äldre bestämmelser avslagits genom ett lagakraftvunnet beslut, om utlänningen vistas här och

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får beviljas en utlänning vars ansökan om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § eller motsvarande äldre bestämmelser avslagits genom ett lagakraftvunnet beslut, om utlänningen vistas här och

1. sedan minst fyra månader har en anställning som uppfyller de krav som anges i 6 kap. 2 § första stycket och avser en tidsperiod om minst ett år från ansökningstillfället, eller

2. enligt 3 § första stycket 1–4, 3 a § första stycket 1 eller andra stycket har stark anknytning till en person som beviljats uppehållstillstånd enligt 1.

En ansökan om tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt första stycket ska ha kommit in till Migrationsverket senast två veckor efter det att beslutet att avslå ansökan om uppehållstillstånd som flykting eller annan skyddsbehövande har vunnit laga kraft.

En ansökan om tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt första stycket ska ha kommit in till Migrationsverket senast två veckor efter det att beslutet att avslå ansökan om uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande har vunnit laga kraft.

¹⁸ Senaste lydelse 2019:486. Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

¹⁹ Senaste lydelse 2014:777.

16 §²⁰

En utlänning som med stöd av 8 § har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning får beviljas ett nytt tidsbegränsat eller permanent uppehållstillstånd på den grunden endast om förhållandet består.

En utlänning som har familjeanknytning enligt 3 § första stycket 1 eller 2 b eller 3 a § första stycket 1 eller andra stycket och som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i två år får ges ett permanent uppehållstillstånd. Om det finns särskilda skäl, får permanent uppehållstillstånd ges före tvåårsperiodens slut.

Har ett förhållande upphört får uppehållstillstånd ändå ges, om

1. utlänningen har särskild anknytning till Sverige,

2. förhållandet har upphört främst på grund av att i förhållandet utlänningen, eller utlänningens barn, utsatts för våld eller för annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid, eller

3. andra starka skäl talar för att utlänningen ska ges fortsatt uppehållstillstånd.

Av 8 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första–tredje styckena inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021 när ett uppehållstillstånd beviljas på

Uppehållstillstånd får beviljas en utlänning som med stöd av 3 § första stycket 1 eller 2 b eller 3 a § första stycket 1 eller andra stycket har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd och som inte kan få ett nytt sådant uppehållstillstånd för att förhållandet har upphört, om

1. utlänningen har särskild anknytning till Sverige,

2. förhållandet har upphört främst på grund av att i förhållandet utlänningen, eller utlänningens barn, utsatts för våld eller för annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid, eller

3. andra starka skäl talar för att utlänningen ska ges fortsatt uppehållstillstånd.

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt första stycket ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader.

²⁰ Senaste lydelse 2019:486. Ändringen innebär bl.a. att andra och fjärde styckena tas bort.

grund av anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a § den lagen.

17 a ²¹§

Upphållstillstånd får vägras i sådana fall som avses i 3 §, om

1. oriktiga uppgifter medvetet lämnats eller omständigheter medvetet förtigits som är av betydelse för att få uppehållstillståndet,

2. en utlänning adopterats eller ett äktenskap ingåtts eller ett samboförhållande inletts uteslutande i syfte att ge utlänningen rätt till uppehållstillstånd, eller

3. utlänningen utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Upphållstillstånd får vägras även i sådana fall som avses i 3 § första stycket 1 eller 2 b, om

1. makarna eller samborna inte lever tillsammans eller inte har sådan avsikt,

2. den person till vilken anknytning åberopas eller utlänningen som sökt uppehållstillstånd är gift eller sambo med någon annan, eller

3. någon av makarna eller samborna är under 18 år.

Vid bedömningen av om uppehållstillstånd bör vägras ska hänsyn tas till utlänningens övriga levnadsomständigheter och familjeförhållanden.

Under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021 gäller den avvikelse från andra stycket 3 som följer av 6 § första stycket lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, om utlänningen åberopar anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a § den lagen.

24 §²²

Regeringen får i fråga om en viss grupp av utlänningar meddela föreskrifter om permanent uppehållstillstånd därför att de är övriga skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 a §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om försörjningsförmåga enligt 7 § 1.

²¹ Senaste lydelse 2019:486. Ändringen innebär att fjärde stycket tas bort.

²² Senaste lydelse 2009:1542.

5 a kap.

4 §²³

Ställning som varaktigt bosatt i Sverige ska inte beviljas

1. en medborgare i en EU-stat, 1. en medborgare i en EU-stat,
eller
2. övriga skyddsbehövande enligt
4 kap. 2 a §, eller
3. en utlänning vars vistelse i Sverige inte är av varaktig karaktär. 2. en utlänning vars vistelse i Sverige inte är av varaktig karaktär.

Lydelse enligt prop. 2020/21:159 Föreslagen lydelse

9 kap.

8 §²⁴

Migrationsverket eller Polismyndigheten får fotografera en utlänning och, om utlänningen har fyllt 14 år, ta hans eller hennes fingeravtryck om

1. utlänningen inte kan styrka sin identitet när han eller hon kommer till Sverige,
2. utlänningen ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a §, 2. utlänningen ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 §,
3. det finns grund för att besluta om förvar, eller
4. varken utlänningens identitet eller rätt att vistas i Sverige kan klarläggas vid en kontroll enligt 9 §.

Det fotografi och de fingeravtryck som har tagits med stöd av första stycket 4 ska omedelbart förstöras om det framkommer att utlänningen har rätt att vistas i Sverige.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

3 §²⁵

Ett beslut om avvísning eller utvisning av en utlänning som avses i 4 kap. 2 § första stycket 1, i fall av väpnad konflikt, *eller 2 a § första stycket* får inte verkställas till utlänningens hemland eller till ett land där han eller hon riskerar att sändas vidare till hemlandet, om det finns synnerliga skäl mot det.

Ett beslut om avvísning eller utvisning av en utlänning som avses i 4 kap. 2 § första stycket 1, i fall av väpnad konflikt, får inte verkställas till utlänningens hemland eller till ett land där han eller hon riskerar att sändas vidare till hemlandet, om det finns synnerliga skäl mot det.

²³ Senaste lydelse 2017:22.

²⁴ Senaste lydelse 2021:000.

²⁵ Senaste lydelse 2009:1542.

8 a §²⁶

Om en utlänning har ansökt om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a §, får ett beslut om avvisning eller utvisning inte verkställas innan ansökan har prövats och då avslagits genom ett beslut som har fått laga kraft eller innan ett beslut att avvisa ansökan enligt 5 kap. 1 b § har fått laga kraft.

Om en utlänning har ansökt om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 §, får ett beslut om avvisning eller utvisning inte verkställas innan ansökan har prövats och då avslagits genom ett beslut som har fått laga kraft eller innan ett beslut att avvisa ansökan enligt 5 kap. 1 b § har fått laga kraft.

Första stycket gäller inte om Migrationverket har beslutat om omedelbar verkställighet enligt 8 kap. 19 §. Då gäller i stället att beslutet om avvisning får verkställas när ansökan om uppehållstillstånd har avslagits eller avvisats av Migrationverket. Om beslutet om avvisning överklagas ska den migrationsdomstol som ska pröva överklagandet pröva om verkställigheten av avvisningsbeslutet tills vidare ska avbrytas (inhibition). Beslutet om avvisning får inte verkställas innan denna prövning har gjorts. Ett avvisningsbeslut som gäller ett ensamkommande barn får dock aldrig verkställas förrän tidigast en vecka från den dag då barnet fick del av beslutet.

Första och andra styckena hindrar inte att utlänningen överlämnas, utlämnas eller överförs till en annan stat eller internationell domstol eller tribunal för att lagföras eller avtjäna en frihetsberövande påföljd.

16 b §²⁷

I fråga om den som av allmän domstol har utvisats på grund av brott från en migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen, efter Migrationverkets ställningstagande i ärendet, bevilja uppehållstillstånd och arbetstillstånd om det

1. finns hinder enligt 1, 2 eller 3 § mot att utvisningsbeslutet verkställs,
2. finns anledning att anta att det avsedda mottagarlandet inte kommer att vara villigt att ta emot utlänningen,
3. finns medicinska hinder, eller
4. annars finns synnerliga skäl.

Vid bedömningen enligt första stycket 4 ska följande särskilt beaktas:

- brottslighetens art och omfattning,
- den tid som har förflutit sedan utvisningsbeslutet meddelades,
- utlänningens skötsamhet och risken för fortsatt brottslighet, och
- utlänningens hälsotillstånd och levnadsförhållanden i övrigt.

Om migrationsdomstolen eller Migrationsöverdomstolen finner att utlänningen är flykting enligt 4 kap. 1 § eller *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a § gäller även det som anges i

Om migrationsdomstolen eller Migrationsöverdomstolen finner att utlänningen är flykting enligt 4 kap. 1 § eller *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § gäller även det som anges i 5 kap. 1 §. Om

²⁶ Senaste lydelse 2016:1243.

²⁷ Senaste lydelse 2013:648.

5 kap. 1 §. Om ett internationellt organ, som har behörighet att pröva klagomål från enskilda, funnit att en allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott i ett enskilt ärende strider mot ett svenskt konventionsåtagande gäller även det som anges i 5 kap. 4 §.

ett internationellt organ, som har behörighet att pröva klagomål från enskilda, funnit att en allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott i ett enskilt ärende strider mot ett svenskt konventionsåtagande gäller även det som anges i 5 kap. 4 §.

16 c §²⁸

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 16 b § ska vara tidsbegränsat. Utvisningsbeslutet får inte verkställas medan ett tidsbegränsat tillstånd gäller.

Om ett utvisningsbeslut upphävs enligt 16 d §, får utlänningen beviljas ett permanent uppehållstillstånd. Detta gäller dock endast om utlänningen efter det att utvisningsbeslutet vann laga kraft har beviljats tidsbegränsade uppehållstillstånd i sammanlagt minst fem år.

I 5 kap. 7 och 8 §§ finns bestämmelser om krav för permanent uppehållstillstånd.

18 §²⁹

Om det i ett ärende om verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft kommer fram nya omständigheter som innebär att

1. det finns ett hinder mot verkställighet enligt 1, 2 eller 3 §,

2. det finns anledning att anta att det avsedda mottagarlandet inte kommer att vara villigt att ta emot utlänningen, eller

3. det finns medicinska hinder eller någon annan särskild anledning att beslutet inte bör verkställas,

får Migrationsverket, om hindret är bestående, bevilja permanent uppehållstillstånd.

Finns det endast ett tillfälligt hinder mot verkställighet, får verket bevilja ett tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Barn får beviljas permanent eller tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt första stycket 3 även om de

Migrationsverket får bevilja uppehållstillstånd om det i ett ärende om verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft kommer fram nya omständigheter som innebär att

1. det finns ett hinder mot verkställighet enligt 1, 2 eller 3 §,

2. det finns anledning att anta att det avsedda mottagarlandet inte kommer att vara villigt att ta emot utlänningen, eller

3. det finns medicinska hinder eller någon annan särskild anledning att beslutet inte bör verkställas.

Barn får beviljas uppehållstillstånd enligt första stycket 3 även om de omständigheter som

²⁸ Senaste lydelse 2013:648.

²⁹ Senaste lydelse 2019:486. Ändringen innebär bl.a. att andra och sjätte styckena tas bort.

omständigheter som kommer fram inte har samma allvar och tyngd som krävs för att tillstånd ska beviljas vuxna personer. kommer fram inte har samma allvar och tyngd som krävs för att tillstånd ska beviljas vuxna personer.

Vid bedömningen enligt första stycket 3 av om det finns någon annan särskild anledning att ett beslut inte bör verkställas ska konsekvenserna för ett barn av att skiljas från sin förälder särskilt beaktas, om det står klart att uppehållstillstånd på grund av stark anknytning enligt 5 kap. 3 § första stycket 1–4 eller 5 kap. 3 a § första stycket 1–4 eller andra stycket skulle ha beviljats om prövningen gjorts före inresan i Sverige.

Migrationsverket får också besluta om inhibition.

Av 15 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att uppehållstillstånd som beviljas enligt första stycket ska tidsbegränsas under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021.

18 a §

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 18 § första stycket för att det finns ett hinder mot verkställighet enligt 2 § ska vara tidsbegränsat och gälla i tre år om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år. Ett uppehållstillstånd som i andra fall beviljas enligt 18 § första stycket ska gälla i längst tretton månader. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i ett år.

En utlänning som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år får, när giltighetstiden för ett uppehållstillstånd löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om hindret mot verkställighet enligt 18 § första stycket är bestående och även förutsättningarna i 5 kap. 7 § är uppfyllda.

19 §³⁰

Om ett beslut om uppehållstillstånd inte kan meddelas enligt 18 §, ska Migrationsverket ta upp frågan om uppehållstillstånd till ny prövning om utlänningen i ett ärende om verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft åberopar sådana nya omständigheter som

1. kan antas utgöra ett bestående sådant hinder mot verkställigheten som avses i 1, 2 eller 3 §, och

2. inte kunnat åberopas av utlänningen tidigare, eller utlänningen visar giltig ursäkt för att inte ha åberopat omständigheterna tidigare.

Är förutsättningarna enligt första stycket inte uppfyllda, ska Migrationsverket besluta att inte bevilja ny prövning.

Första stycket gäller inte om utlänningen ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 *eller* 2 a § och en sådan ansökan inte tidigare under utlänningens vistelse i Sverige har prövats genom ett beslut som har fått laga kraft. I ett sådant fall ska Migrationsverket pröva ansökan och besluta om inhibition i verkställighetsärendet.

Första stycket gäller inte om utlänningen ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § och en sådan ansökan inte tidigare under utlänningens vistelse i Sverige har prövats genom ett beslut som har fått laga kraft. I ett sådant fall ska Migrationsverket pröva ansökan och besluta om inhibition i verkställighetsärendet.

Av 16 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första stycket inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021 om utlänningen endast åberopar sådana omständigheter som kan ligga till grund för skyddsbehov enligt 4 kap. 2 a §.

19 b §³¹

Om en utlänning som av allmän domstol har utvisats på grund av brott åberopar sådana omständigheter som anges i 19 § första stycket 1 och dessa omständigheter inte kunnat åberopas av utlänningen tidigare, eller utlänningen visar giltig ursäkt för att inte ha åberopat omständigheterna tidigare, ska Migrationsverket ta upp frågan om uppehållstillstånd till prövning.

Är förutsättningarna enligt första stycket inte uppfyllda, ska Migrationsverket besluta att inte bevilja prövning.

Utvisningsbeslutet får inte verkställas innan Migrationsverket har avgjort frågan om prövning ska ske eller, om prövning beviljas, innan frågan om uppehållstillstånd har prövats i en instans och ansökan därvid avslagits.

³⁰ Senaste lydelse 2019:486. Ändringen innebär bl.a. att fjärde stycket tas bort.

³¹ Senaste lydelse 2019:486. Ändringen innebär bl.a. att femte stycket tas bort.

Vad som sägs i första stycket gäller inte om utlänningen ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a § och en sådan ansökan inte tidigare under utlänningens vistelse i Sverige har prövats genom ett lagakraftvunnet beslut. I ett sådant fall ska Migrationsverket pröva ansökan.

Av 16 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första stycket inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021 om utlänningen endast åberopar sådana omständigheter som kan ligga till grund för skyddsbehov enligt 4 kap. 2 a §.

Vad som sägs i första stycket gäller inte om utlänningen ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § och en sådan ansökan inte tidigare under utlänningens vistelse i Sverige har prövats genom ett lagakraftvunnet beslut. I ett sådant fall ska Migrationsverket pröva ansökan.

13 kap.

17 §³²

Om den som ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a § uppger att han eller hon är ett ensamkommande barn ska Migrationsverket, om det finns skäl att ifrågasätta att sökanden är under 18 år, så snart som möjligt göra en åldersbedömning och fatta ett tillfälligt beslut om sökandens ålder. Om det är uppenbart att sökanden är 18 år eller äldre krävs dock inte någon sådan åldersbedömning eller något sådant beslut.

Ett slutligt ställningstagande till sökandens ålder ska göras i samband med det slutliga beslutet i ärendet om uppehållstillstånd.

Ett beslut enligt första stycket gäller omedelbart.

Om den som ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § uppger att han eller hon är ett ensamkommande barn ska Migrationsverket, om det finns skäl att ifrågasätta att sökanden är under 18 år, så snart som möjligt göra en åldersbedömning och fatta ett tillfälligt beslut om sökandens ålder. Om det är uppenbart att sökanden är 18 år eller äldre krävs dock inte någon sådan åldersbedömning eller något sådant beslut.

14 kap.

3 a §

Migrationsverkets beslut om avslag på en ansökan om permanent uppehållstillstånd för att kraven i 5 kap. 7 § inte är uppfyllda får överklagas till en migrationsdomstol.

16 kap.

11 §³³

Prövningstillstånd krävs vid överklagande av en migrationsdomstols beslut till Migrationsöverdomstolen.

Vid överklagande av en migrationsdomstols beslut enligt 9 § andra stycket krävs dock inte prövningstillstånd. Prövningstillstånd krävs inte heller vid överklagande av en migrationsdomstols beslut i fråga om statusförklaring eller uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 *eller 2 a* § efter överlämnande enligt 4 kap. 6 § andra stycket eller 5 kap. 20 § andra stycket.

Vid överklagande av en migrationsdomstols beslut enligt 9 § andra stycket krävs dock inte prövningstillstånd. Prövningstillstånd krävs inte heller vid överklagande av en migrationsdomstols beslut i fråga om statusförklaring eller uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § efter överlämnande enligt 4 kap. 6 § andra stycket eller 5 kap. 20 § andra stycket.

18 kap.

1 §³⁴

Offentligt biträde ska förordnas för den som åtgärden avser, om det inte måste antas att behov av biträde saknas, i mål och ärenden om

1. avvisning, dock inte hos Polismyndigheten om inte utlänningen enligt 10 kap. 1 eller 2 § hållits i förvar sedan mer än tre dagar,

2. utvisning enligt 8 kap. 6 eller 10 § eller 11 § andra stycket,

3. verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning enligt denna lag, om beslut om inhibition meddelats av Migrationsverket, en migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen eller om ny prövning beviljats,

4. verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning enligt denna lag, dock endast när det gäller fråga om förvar enligt 10 kap. 1 eller 2 § och utlänningen hållits i förvar sedan mer än tre dagar, och

5. hemsändande enligt 23 kap. 2 §.

Offentligt biträde ska alltid förordnas i mål och ärenden enligt första stycket 1 och 2 för barn som har ansökt om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller

Offentligt biträde ska alltid förordnas i mål och ärenden enligt första stycket 1 och 2 för barn som har ansökt om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller

³³ Senaste lydelse 2013:648.

³⁴ Senaste lydelse 2016:1243.

som *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 *eller* 2 a §, om barnet saknar vårdnadshavare här i landet. Offentligt biträde ska också förordnas för ett barn som saknar vårdnadshavare här i landet om ny prövning har beviljats barnet.

som *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 §, om barnet saknar vårdnadshavare här i landet. Offentligt biträde ska också förordnas för ett barn som saknar vårdnadshavare här i landet om ny prövning har beviljats barnet.

Offentligt biträde ska alltid förordnas för barn som hålls i förvar enligt 10 kap. 2 §, om barnet saknar vårdnadshavare här i landet.

1. Denna lag träder i kraft den 20 juli 2021.

2. För en utlänning som förklarats vara övrig skyddsbehövande (övrig skyddsstatusförklaring) gäller 4 kap. 2 c, 5 a och 5 c §§ i den äldre lydelsen.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2019:1211) om ändring i lagen (2019:487) om ändring i lagen (2017:356) om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 18 § utlänningslagen (2005:716) i stället för lydelsen enligt lagen (2019:1211) om ändring i lagen (2019:487) om ändring i lagen (2017:356) om ändring i utlänningslagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2019:1211

Föreslagen lydelse

5 kap.

18 §¹

En utlänning som vill ha uppehållstillstånd i Sverige ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet. En ansökan om uppehållstillstånd får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd här som flykting eller *annan* skyddsbehövande enligt 1 § eller kan beviljas uppehållstillstånd här med stöd av 21 kap. 2, 3 eller 4 §,

1. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd här som flykting eller *alternativt* skyddsbehövande enligt 1 § eller kan beviljas uppehållstillstånd här med stöd av 21 kap. 2, 3 eller 4 §,

2. utlänningen med stöd av 6 § bör beviljas uppehållstillstånd här,

3. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats en utlänning med familjeanknytning med stöd av 3 § *första stycket 1 eller 2 b* eller 3 a § *första stycket 1 eller andra stycket*,

3. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats en utlänning med stöd av 3 eller 3 a §,

4. utlänningen kan beviljas eller har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd här med stöd av 15 §,

5. utlänningen enligt 3 § första stycket 1–4, 3 a § första stycket 1–4 eller andra stycket har stark anknytning till en person som är bosatt i Sverige och det inte skäligen kan krävas att utlänningen reser till ett annat land för att ge in ansökan där,

6. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd med stöd av 3 § första stycket 5,

7. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som med stöd av 10 § har beviljats en utlänning i fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket,

8. utlänningen kan beviljas uppehållstillstånd enligt 15 a eller 15 d §,

¹ Senaste lydelse 2019:1208.

9. utlänningen har ett uppehållstillstånd enligt 10 § eller 5 b kap. 3 § och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid forskarutbildning eller har ett uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 1, 2, 4, 7 eller 8 §,

10. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd enligt 2 a eller 2 d §, eller 11. det annars finns synnerliga skäl.

Första stycket gäller inte heller om utlänningen har beviljats en visering för att besöka en arbetsgivare i Sverige eller är undantagen från kravet på visering om han eller hon ansöker om ett uppehållstillstånd för arbete inom ett slag av arbete där det råder stor efterfrågan på arbetskraft. En ytterligare förutsättning är att arbetsgivaren skulle förorsakas olägenheter om utlänningen måste resa till ett annat land för att ge in ansökan där eller att det annars finns särskilda skäl.

Vid skälighetsbedömningen enligt andra stycket 5 ska konsekvenserna för ett barn av att skiljas från sin förälder särskilt beaktas, om det står klart att uppehållstillstånd skulle ha beviljats om prövningen gjorts före inresan i Sverige.

I fråga om uppehållstillstånd för en utlänning som ska avvisas eller utvisas enligt ett beslut som har fått laga kraft gäller föreskrifterna i 15 a och 20 §§ samt 12 kap. 16 b, 16 c och 18–20 §§.

I 7 § lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå föreskrivs ytterligare undantag från första stycket under perioden 20 juli 2021–19 januari 2025.

2.3 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 12 §, 35 kap. 8 § och 67 kap. 7 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

12 §¹

Till den som enligt utlänningslagen (2005:716) behöver ha uppehållstillstånd i Sverige får bosättningsbaserade förmåner lämnas tidigast från och med den dag då ett sådant tillstånd börjar gälla men inte för längre tid tillbaka än tre månader före det att tillståndet beviljades. Om det finns synnerliga skäl, får förmåner lämnas även om uppehållstillstånd inte har beviljats.

Till den som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får bosättningsbaserade förmåner lämnas utan hinder av att tillståndet har upphört att gälla, om en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla och ansökan avser ett fortsatt tillstånd på samma grund eller ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige. Om ansökan avslås får förmåner lämnas till dess att utlänningens tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får förmåner lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

Till den som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får bosättningsbaserade förmåner lämnas utan hinder av att tillståndet har upphört att gälla, om en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla och ansökan avser ett fortsatt tillstånd på samma grund eller ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå. Om ansökan avslås får förmåner lämnas till dess att utlänningens tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får förmåner lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

Förmåner enligt första stycket lämnas inte för tid då bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. har lämnats till den försäkrade, om förmånerna är av motsvarande karaktär.

¹ Senaste lydelse 2017:577.

35 kap.

8 §

Om den försäkrade har beviljats uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 2 eller 2 a § utlänningslagen (2005:716) eller enligt motsvarande äldre bestämmelser eller beviljats statusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen eller motsvarande förklaring enligt äldre bestämmelser räknas som faktisk försäkringstid även tid då han eller hon har varit bosatt i sitt tidigare hemland från och med det år då han eller hon fyllde 16 år till tidpunkten då han eller hon först kom till Sverige.

Om den försäkrade har beviljats uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 2 § utlänningslagen (2005:716) eller enligt motsvarande äldre bestämmelser eller beviljats statusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen eller motsvarande förklaring enligt äldre bestämmelser räknas som faktisk försäkringstid även tid då han eller hon har varit bosatt i sitt tidigare hemland från och med det år då han eller hon fyllde 16 år till tidpunkten då han eller hon först kom till Sverige.

67 kap.

7 §

Om en pensionssökande har beviljats uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 2 eller 2 a § utlänningslagen (2005:716) eller enligt motsvarande äldre bestämmelser eller beviljats statusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen eller motsvarande förklaring enligt äldre bestämmelser räknas som försäkringstid för garantipension även tid under vilken han eller hon har varit bosatt i sitt tidigare hemland från och med det kalenderår då den pensionssökande fyllde 25 år till tidpunkten då han eller hon först ankom till Sverige.

Om en pensionssökande har beviljats uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 2 § utlänningslagen (2005:716) eller enligt motsvarande äldre bestämmelser eller beviljats statusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen eller motsvarande förklaring enligt äldre bestämmelser räknas som försäkringstid för garantipension även tid under vilken han eller hon har varit bosatt i sitt tidigare hemland från och med det kalenderår då den pensionssökande fyllde 25 år till tidpunkten då han eller hon först ankom till Sverige.

-
1. Denna lag träder i kraft den 20 juli 2021.
 2. För en utlänningslös som har beviljats uppehållstillstånd som övrig skyddsbehövande gäller 35 kap. 8 § och 67 kap. 7 § i den äldre lydelsen.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

I ärenden enligt denna lag gäller följande föreskrifter i utlänningslagen (2005:716) i tillämpliga delar:

- 1 kap. 3 b § om EES-medborgare,
- 1 kap. 13 § om skyndsam handläggning,
- 3 a kap. 2 § om familjemedlemmar till EES-medborgare,
- 4 kap. 1–4 §§ om flyktingar och *andra* skyddsbehövande, 4 kap. 1–4 §§ om flyktingar och *alternativt* skyddsbehövande,
- 5 kap. 1–1 c, 2 a–d, 3–10, 12–16 och 17–19 §§ om uppehållstillstånd,
- 5 a kap. 1–4 och 6 §§ om ställning som varaktigt bosatt,
- 5 b kap. 1–20 §§ om uppehållstillstånd för forskning, studier inom högre utbildning, viss praktik, visst volontärarbete och au pair-arbete,
- 6 kap. 3 § om arbetstillstånd,
- 6 a kap. 1–11 §§ om EU-blåkort,
- 6 b kap. 1–15 §§ om tillstånd för företagsintern förflyttning, ICT,
- 6 c kap. 1–11 och 14 §§ om tillstånd för säsongarbete,
- 8 kap. 12 och 13 §§ om utvisning av EES-medborgare och sådana medborgares familjemedlemmar,
- 8 kap. 14 § om utvisning av utlänningar med permanent uppehållsrätt, EES-medborgare som har vistats i Sverige under de tio närmast föregående åren och EES-medborgare som är barn,
- 8 a kap. 2 § första stycket om sådana hänsyn som ska tas till anknytningen till det svenska samhället, om fråga uppkommit om utvisning av en utlänning som har ställning som varaktigt bosatt i Sverige,
- 9 kap. 4 och 5 §§ om omhändertagande av pass och andra identitetshandlingar,
- 9 kap. 8 § om fotografi och fingeravtryck,
- 9 kap. 12 § om omhändertagande för att verkställa ett avvisnings- eller utvisningsbeslut,
- 9 kap. 13 § om andra åtgärder för att möjliggöra verkställighet,
- 10 kap. 1, 2, 4–11 och 17 §§ om förvar och uppsikt,
- 12 kap. 1–5, 13 a och 21–23 §§ om verkställighet av beslut om utvisning,
- 13 kap. 1–7 §§ om muntlig handläggning hos förvaltningsmyndighet,
- 13 kap. 10 § om motivering av beslut,
- 13 kap. 11 § om tolkersättning,
- 13 kap. 12 § om rättelse av beslut på grund av oriktig uppgift,
- 13 kap. 15 och 16 §§ om DNA-analys,

¹ Senaste lydelse 2019:1209.

16 kap. 1 § andra stycket om Migrationsöverdomstolen,
17 kap. 1 och 2 §§ om skyldighet att lämna uppgifter,
18 kap. 1 § andra och tredje styckena om offentligt biträde för barn, och
19 kap. 1–4 §§ om kostnadsansvar.

Skyldigheten enligt 17 kap. 1 § utlänningslagen att lämna uppgifter
gäller vid tillämpningen av denna lag även i förhållande till regeringen.

Denna lag träder i kraft den 20 juli 2021.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

Härigenom föreskrivs att 1 och 1 a §§ lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

I denna lag ges bestämmelser om sysselsättning för och bistånd till utlänningar som

1. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 *eller 2 a* § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser (asylsökande),

1. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser (asylsökande),

2. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av bestämmelserna i 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen och som inte är folkbokförda här i landet, eller

3. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas.

Den som omfattas av denna lag har inte rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) för förmåner av motsvarande karaktär. Rätt till bistånd föreligger inte heller för bostadskostnader.

1 a §²

Barn under 18 år som saknar uppehållstillstånd och som inte vistas på en förläggning omfattas inte av denna lag, om de bor hos en vårdnadshavare som har uppehållstillstånd.

Utlänningar som är medborgare i någon av Europeiska unionens medlemsstater omfattas av denna lag endast om det finns synnerliga skäl för det.

Utlänningar som avses i 1 § första stycket 1 som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd och vars rätt till bistånd enligt denna lag har upphört omfattas inte av lagen om de ansöker om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller ansöker om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen (2016:752) om tillfälliga

Utlänningar som avses i 1 § första stycket 1 som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd och vars rätt till bistånd enligt denna lag har upphört omfattas inte av lagen om de ansöker om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller ansöker om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen (2017:353) om

¹ Senaste lydelse 2017:578.

² Senaste lydelse 2017:578.

begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla. *uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla.*

En utlänning som vistas här med stöd av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 eller 15 b § utlänningslagen (2005:716) omfattas inte av denna lag. Detsamma gäller en utlänning för vilken en ansökan om ett sådant tillstånd är under prövning.

Denna lag träder i kraft den 20 juli 2021.

2.6 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 4 och 4 a §§ och 3 kap. 4 och 4 a §§ studiestödslagen (1999:1395) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §¹

Studiehjälp får lämnas till studerande som är svenska medborgare.

Studiehjälp får också lämnas till studerande som inte är svenska medborgare, om de studerande

1. är bosatta i Sverige och har permanent uppehållstillstånd här, och
2. har bosatt sig i Sverige huvudsakligen i annat syfte än att genomgå utbildning här.

Kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 gäller inte för personer som har fått en varaktig anknytning till Sverige och som är

1. utländska medborgare med uppehållsrätt enligt 3 a kap. 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716),
2. schweiziska medborgare med uppehållstillstånd, eller
3. familjemedlemmar till schweiziska medborgare som avses i 2 och själva har uppehållstillstånd.

Studiehjälp får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om den studerande har beviljats ett uppehållstillstånd *som har tidsbegränsats enligt lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller har beviljats ett uppehållstillstånd enligt den lagen eller om det finns särskilda skäl för att lämna studiehjälp.*

Studiehjälp får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om den studerande har beviljats ett *tidsbegränsat uppehållstillstånd*

1. enligt 5 kap. 1 eller 6 § utlänningslagen,
2. på grund av anknytning till en person enligt 5 kap. 3 eller 3 a § samma lag,
3. enligt 12 kap. 18 § första stycket 1 samma lag,
4. enligt lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå, eller
5. om det finns särskilda skäl.

I 1 kap. 4–7 §§ finns bestämmelser om att vissa utländska medborgare ska jämföras med svenska medborgare.

¹ Senaste lydelse 2017:579.

4 a §²

Studiehjälp får lämnas till studerande som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd även efter det att tillståndet har upphört att gälla om den studerande har ansökt om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla. Om ansökan avslås får studiehjälp lämnas till dess att utlännings tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen (2005:716) har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får studiehjälp lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

Studiehjälp får lämnas till studerande som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd även efter det att tillståndet har upphört att gälla om den studerande har ansökt om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla. Om ansökan avslås får studiehjälp lämnas till dess att utlännings tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen (2005:716) har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får studiehjälp lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

3 kap.

4 §³

Studiemedel får lämnas till studerande som är svenska medborgare.

Studiemedel får också lämnas till studerande som inte är svenska medborgare, om de studerande

1. är bosatta i Sverige och har permanent uppehållstillstånd här, och
2. har bosatt sig i Sverige huvudsakligen i annat syfte än att genomgå utbildning här.

Kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 gäller inte för personer som har en varaktig anknytning till Sverige och som är

1. utländska medborgare med uppehållsrätt enligt 3 a kap. 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716),
2. schweiziska medborgare med uppehållstillstånd, eller
3. familjemedlemmar till schweiziska medborgare som avses i 2 och själva har uppehållstillstånd.

Studiemedel får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om den studerande har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt lagen

Studiemedel får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om den studerande har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd

² Senaste lydelse 2017:579.

³ Senaste lydelse 2017:579.

(2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller har beviljats ett uppehållstillstånd enligt den lagen eller om det finns särskilda skäl för att lämna studiemedel.

1. enligt 5 kap. 1 eller 6 § utlänningslagen,

2. på grund av anknytning till en person enligt 5 kap. 3 eller 3 a § samma lag,

3. enligt 12 kap. 18 § första stycket 1 samma lag,

4. enligt lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå, eller

5. om det finns särskilda skäl.

I 1 kap. 4–6 §§ finns bestämmelser om att vissa utländska medborgare ska jämföras med svenska medborgare.

4 a §⁴

Studiemedel får lämnas till studerande som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd även efter det att tillståndet har upphört att gälla om den studerande har ansökt om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla. Om ansökan avslås får studiemedel lämnas till dess att utlänningsens tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen (2005:716) har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får studiemedel lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

Studiemedel får lämnas till studerande som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd även efter det att tillståndet har upphört att gälla om den studerande har ansökt om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla. Om ansökan avslås får studiemedel lämnas till dess att utlänningsens tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen (2005:716) har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får studiemedel lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

-
1. Denna lag träder i kraft den 20 juli 2021.
 2. Bestämmelserna i 2 kap. 4 § och 3 kap. 4 § i den nya lydelsen gäller för ansökningar som avser tid från och med dagen för ikraftträdandet.
 3. Bestämmelserna i 2 kap. 4 § och 3 kap. 4 § i den äldre lydelsen gäller för
 - a) ansökningar som avser tid före ikraftträdandet, och

⁴ Senaste lydelse 2017:579.

b) studerande som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt den upphävda lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt den lagen.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

Härigenom föreskrivs att 6 och 8 §§ lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

Ett barn som har fötts i Sverige och som sedan födelsen är statslöst förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan av den eller dem som har vårdnaden om barnet, om barnet har permanent uppehållstillstånd och hemvist här i landet.

Första stycket om krav på permanent uppehållstillstånd gäller inte ett barn som har haft hemvist här i landet sedan fem år eller under sammanlagt tio år och som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1, 3, 3 a eller 6 § eller 12 kap. 18 § utlänningslagen (2005:716).

Anmälan ska göras innan barnet har fyllt arton år.

8 §²

En utlänning som har fyllt arton men inte tjuogoett år förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon har

1. permanent uppehållstillstånd i Sverige, och
2. hemvist här i landet sedan han eller hon fyllde tretton år eller, i fråga om den som är statslös, femton år.

Kravet i första stycket 1 gäller inte en utlänning som

- 1. har fötts i Sverige,*
- 2. sedan födelsen är statslös,*
- 3. har haft hemvist här i landet sedan fem år eller under sammanlagt tio år, och*
- 4. har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1, 3, 3 a eller 6 § eller 12 kap. 18 § utlänningslagen (2005:716).*

1. Denna lag träder i kraft den 20 juli 2021.

¹ Senaste lydelse 2014:481.

² Senaste lydelse 2014:481.

2. Lagen gäller även en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt den upphävda lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt den lagen.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Denna lag omfattar utlänningar som

1. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 *eller 2 a* § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser och som inte är folkbokförda här i landet,

2. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av bestämmelserna i 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen och som inte är folkbokförda här i landet,

3. hålls i förvar enligt 10 kap. 1 eller 2 § utlänningslagen och som inte har placerats i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest, eller

4. vistas här med stöd av tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 eller 15 d § utlänningslagen.

Sådana utlänningar som avses i första stycket 1 eller 2 omfattas av lagen även om de har meddelats ett beslut om avvisning eller utvisning. Det gäller dock inte en utlännings som håller sig undan så att beslutet inte kan verkställas.

1. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser och som inte är folkbokförda här i landet,

Denna lag träder i kraft den 20 juli 2021.

¹ Senaste lydelse 2017:580.

3 Ärendet och dess beredning

Migrationskommittén har haft i uppdrag att ta ställning till och lämna förslag om utformningen av den framtida svenska migrationspolitiken i syfte att fastställa en ordning som är långsiktigt hållbar. Utgångspunkten för uppdraget har varit att migrationspolitiken ska vara human, rättssäker och effektiv och värna asylrätten. Den ska säkerställa att individuella skyddsskäl beaktas vid ansökningar om asyl och att Sveriges internationella åtaganden respekteras, t.ex. de som följer av FN:s konvention från 1951 angående flyktingars rättsliga ställning (Genèvekonventionen) och den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Den ska svara mot samhällets behov av att i god tid kunna planera för grundläggande samhällsservice till personer som bosätter sig i Sverige och att dessa individer ges goda förutsättningar att etablera sig i landet. Den ska i en föränderlig omvärld minska behovet av tillfälliga lösningar och säkerställa en permanent ordning med ett brett stöd i den svenska riksdagen. Den 15 september 2020 överlämnade kommittén betänkandet En långsiktigt hållbar migrationspolitik (SOU 2020:54). Kommittén föreslår bl.a., i likhet med vad som gäller enligt lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige (den tillfälliga lagen), att uppehållstillstånd som huvudregel ska vara tidsbegränsade i stället för permanenta vilket är den ordning som gäller enligt utlänningslagen (2005:716), UtlL. Kommittén föreslår också att permanenta uppehållstillstånd endast ska kunna beviljas om utlänningslagen uppfyller vissa särskilda krav. Kommittén föreslår vidare att uppehållstillstånd ska få beviljas om det finns synnerligen ömmande omständigheter. Därutöver föreslår kommittén att möjligheten att beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning till skyddsbehövande m.fl. med tidsbegränsade tillstånd ska vara begränsad samt att ett skärpt försörjningskrav ska gälla vid anhöriginvandring.

Det är viktigt att en övergång till en permanent ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel och övriga begränsningar som föreslås är långsiktigt hållbara och inte riskerar att leda till orimliga konsekvenser i det enskilda fallet. Regeringen har mot den bakgrunden funnit skäl att göra vissa justeringar i och kompletteringar av förslagen i betänkandet. En promemoria har därför utarbetats inom Regeringskansliet där det lämnas förslag gällande uppehållstillstånd på grund av anknytning i vissa fall, undantag från försörjningskravet vid anhöriginvandring för kvotflyktingar samt uppehållstillstånd av humanitära skäl.

Betänkandet och den kompletterande promemorian har remissbehandlats. En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1* och betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 3* och promemorians lagförslag finns i *bilaga 4*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5* och *6* och remissyttrandena finns tillgängliga i Justitiedepartementet (Ju2020/03215).

4 Nuvarande regler

4.1 Uppehållstillstånd för skyddsbehövande

De centrala bestämmelserna om skyddsbehövande i svensk rätt finns i 4 kap. utlänningslagen. Där finns definitioner av tre kategorier skyddsbehövande: flyktingar, alternativt skyddsbehövande och övriga skyddsbehövande. I 4 kap. 1 § UtL definieras begreppet flykting. Definitionen motsvarar i allt väsentligt den som finns i Genèvekonventionen, reviderad genom dess tilläggsprotokoll från 1967 (New York-protokollet), och i det omarbetade skyddsgrundsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet [omarbetning]). Direktivet finns i *bilaga 7*.

I 4 kap. 2 § UtL definieras begreppet alternativt skyddsbehövande. Definitionen motsvarar i allt väsentligt den som finns i det omarbetade skyddsgrundsdirektivet och har sin bakgrund i FN:s konvention från 1984 mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (FN:s tortyrkonvention) och artikel 3 i Europakonventionen. Slutligen definieras begreppet övrig skyddsbehövande i 4 kap. 2 a § UtL. Grunden övrigt skyddsbehov är en skyddsgrund som inte följer av internationella åtaganden utan är en svensk konstruktion. Av 4 kap. 3 och 3 a §§ UtL framgår att flyktingar, alternativt skyddsbehövande och övriga skyddsbehövande ska erhålla skyddsstatusförklaringar.

Enligt 5 kap. 1 § första stycket UtL har flyktingar, alternativt skyddsbehövande och övriga skyddsbehövande som befinner sig i Sverige rätt till uppehållstillstånd. Ett uppehållstillstånd som beviljas en flykting eller annan skyddsbehövande ska vara permanent eller gälla i minst tre år. Om en flykting eller annan skyddsbehövande som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd ska få ett förnyat tillstånd, ska det nya uppehållstillståndet som regel gälla i minst två år. Om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver det får giltighetstiden begränsas till ett år första gången eller då tillståndet förnyas (5 kap. 1 § tredje stycket UtL). Bestämmelsen i den del som avser uppehållstillstånd för flyktingar och alternativt skyddsbehövande bygger på artikel 24.1 och 24.2 i det omarbetade skyddsgrundsdirektivet som anger olika giltighetstider för flyktingar och alternativt skyddsbehövande. I samband med att det omarbetade skyddsgrundsdirektivet genomfördes i svensk rätt bedömde regeringen att de differentierade giltighetstiderna för ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för flyktingar och andra skyddsbehövande inte behövde införas i svensk rätt (prop. 2009/10:31 s. 141). Om inte huvudregeln enligt utlänningslagen med permanent uppehållstillstånd tillämpas ska ett uppehållstillstånd som beviljas vid det första beslutstillfället därför gälla i minst tre år oavsett om det är fråga om en flykting eller en annan skyddsbehövande.

När den tillfälliga lagen infördes anpassades de svenska reglerna om uppehållstillstånd tillfälligt inom ramen för miniminivån enligt EU-rätten

och internationella konventioner. Som en följd kan bl.a. ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 § UtL inte beviljas en utlänning som är övrig skyddsbehövande (4 § den tillfälliga lagen). En sådan utlänning kan inte heller förklaras vara övrig skyddsbehövande (3 § den tillfälliga lagen). Därtill ska uppehållstillstånd som beviljas flyktingar och alternativt skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 § UtL vara tidsbegränsade (5 § den tillfälliga lagen). Om utlänningen är flykting ska uppehållstillståndet gälla i tre år, om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år. Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas ska även det nya tillståndet vara tidsbegränsat och gälla i tre år. Om utlänningen är alternativt skyddsbehövande ska uppehållstillståndet gälla i tretton månader. Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas ska även det nya tillståndet vara tidsbegränsat och gälla i två år, om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år. Detta gäller dock inte när en utlänning har tagits emot i Sverige inom ramen för ett beslut som regeringen har meddelat om överföring av skyddsbehövande till Sverige (vidarebosättning), dvs. inom den s.k. flyktingkvoten. Ett uppehållstillstånd som beviljas en kvotflykting ska även under den tillfälliga lagens giltighetstid vara permanent.

4.2 Permanent uppehållstillstånd

Som framgår ovan beviljas skyddsbehövande som huvudregel permanent uppehållstillstånd enligt utlänningslagen. Enligt den tillfälliga lagen är möjligheterna att beviljas permanent uppehållstillstånd däremot begränsade. Enligt huvudregeln i den tillfälliga lagen kan en utlänning endast beviljas ett permanent uppehållstillstånd om han eller hon har en anställning som har anmälts till Skatteverket och som gör det möjligt för honom eller henne att försörja sig och lönen, försäkringsskyddet och övriga anställningsvillkor inte är sämre än de villkor som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen. Även en utlänning som kan försörja sig genom inkomster från näringsverksamhet kan beviljas permanent uppehållstillstånd. Permanent uppehållstillstånd får endast beviljas en utlänning som inte har fyllt 25 år om han eller hon har fullföljt en gymnasieutbildning eller motsvarande (17 § den tillfälliga lagen). Utöver denna möjlighet att bevilja permanent uppehållstillstånd vid försörjning finns en möjlighet att bevilja uppehållstillstånd till barn i vissa fall (18 § den tillfälliga lagen) och till vissa statslösa utlänningar som har fötts i Sverige, som sedan födelsen är statslös och som haft hemvist i landet under viss tid (18 a § den tillfälliga lagen).

4.3 Anhöriginvandring

Uppehållstillstånd på grund av anknytning

I 5 kap. 3 och 3 a §§ UtL finns regler om uppehållstillstånd på grund av anknytning. De anhöriga som omfattas av bestämmelserna i 5 kap. 3 §

UtlL och därmed kan beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning, är personer som tillhör kärnfamiljen, dvs. make, sambo och ogifta barn till någon som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige. Uttrycken make och sambo gäller såväl olikkönade som samkönade par. Sambo definieras i 1 § sambolagen (2003:376) som två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och som har gemensamt hushåll. Upphållstillstånd ska också ges till ogifta barn till maken eller sambon till någon som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige. Upphållstillstånd ska även ges till en utlänning som är förälder till ett ensamkommande barn som är flykting eller annan skyddsbehövande. För dessa personer finns det alltså en rätt att beviljas uppehållstillstånd. Vissa undantag finns dock, till exempel om utlänningen utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet eller om det medvetet har lämnats oriktiga uppgifter som är av betydelse för att få uppehållstillstånd (5 kap. 17–17 b §§ UtlL). Ett annat exempel är att uppehållstillstånd får vägras en make eller sambo och ett ogift barn till en make eller sambo, om någon av makarna eller samborna är under 18 år. Bestämmelserna grundar sig på rådets direktiv 2003/86/EG av den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening (familjeåterföreningsdirektivet) som finns i *bilaga 8*. I 5 kap. 3 § UtlL finns också en bestämmelse om rätt till uppehållstillstånd för en utlänning som är förälder till ett ogift barn som är flykting eller annan skyddsbehövande, om utlänningen befinner sig i Sverige och beslutet om hans eller hennes asylansökan fattas i samband med beslutet om barnets asylansökan. Detsamma gäller en annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe. Bestämmelsen infördes i samband med genomförandet av det omarbetade skyddsgrundsdirektivet och syftar till familjesammanhållning, inte familjeåterförening.

I 5 kap. 3 a § UtlL finns bestämmelser om uppehållstillstånd på grund av anknytning för personer som inte tillhör anknytningspersonens kärnfamilj. Dessa bestämmelser har inte sin grund i familjeåterföreningsdirektivet och innebär, till skillnad från bestämmelserna i 5 kap. 3 § UtlL, inte en rätt utan en möjlighet att beviljas uppehållstillstånd. Upphållstillstånd får ges till en utlänning som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande med en person som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, om förhållandet framstår som seriöst och inte särskilda skäl talar mot att tillstånd ges. Upphållstillstånd kan också ges till en utlänning som på annat sätt är nära anhörig till en person som är bosatt eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige under förutsättning att han eller hon har ingått i samma hushåll som den personen och det finns ett särskilt beroendeförhållande mellan släktingarna som fanns redan i hemlandet. Vidare kan en utlänning som är förälder till och vårdnadshavare för samt sammanbor med ett barn som är bosatt i Sverige beviljas uppehållstillstånd. En utlänning som ska utöva umgänge, som inte är av begränsad omfattning, med ett barn som är bosatt i Sverige och en utlänning som har svenskt ursprung eller som har vistats i Sverige under lång tid med uppehållstillstånd kan också beviljas uppehållstillstånd. När det finns synnerliga skäl får uppehållstillstånd även i andra fall ges till en utlänning som är adopterad i Sverige i vuxen ålder, en anhörig till en utlänning som är

flykting eller annan skyddsbehövande eller till en utlännning som på annat sätt har särskild anknytning till Sverige.

Ett uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning enligt utlänningslagen är som huvudregel permanent. I vissa fall beviljas dock ett tidsbegränsat uppehållstillstånd vid första beslutstillfället. Så sker t.ex. när ett uppehållstillstånd beviljas en make eller sambo till någon som är bosatt eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning här, om makarna eller samborna inte stadigvarande har sammanbott utomlands (5 kap. 8 § UtL). Detsamma gäller när ett uppehållstillstånd beviljas en utlännning som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande med en person som är bosatt eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning här. I dessa situationer tillämpas således en princip om uppskjuten invandringssprövning. Denna princip innebär att det tidsbegränsade uppehållstillståndet som beviljas vid första beslutstillfället kan bli permanent efter två år, eller tidigare om det finns särskilda skäl, om förhållandet består (5 kap. 16 § första och andra stycket UtL). I vissa fall kan permanent uppehållstillstånd beviljas trots att förhållandet har upphört (5 kap. 16 § tredje stycket UtL). Det gäller fall där utlännningen har särskild anknytning till Sverige, förhållandet har upphört främst på grund av att i förhållandet utlännningen, eller utlännningens barn, utsatts för våld eller för annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid, eller andra starka skäl talar för att utlännningen ska ges fortsatt uppehållstillstånd.

Enligt den tillfälliga lagen ska uppehållstillstånd som beviljas flyktingar och alternativt skyddsbehövande som huvudregel vara tidsbegränsade. Uppehållstillstånd på grund av anknytning i de fall anknytningspersonen är en flykting eller alternativt skyddsbehövande vars uppehållstillstånd tidsbegränsats med stöd av den tillfälliga lagen kan endast beviljas enligt 5 kap. 3 § första stycket 1 eller 2 UtL om anknytningspersonen bedöms ha välgrundade utsikter att beviljas ett permanent uppehållstillstånd. Uppehållstillstånd får i dessa fall också vägras om någon av makarna eller samborna är under 21 år, jämfört med 18 år enligt utlänningslagen. Vidare ska uppehållstillstånd enligt 5 kap. 3 a § UtL inte beviljas alls om anknytningspersonen är en skyddsbehövande med ett uppehållstillstånd som tidsbegränsats enligt den tillfälliga lagen (6 § den tillfälliga lagen). I 13 § den tillfälliga lagen finns dock en s.k. ventil som möjliggör att ett uppehållstillstånd beviljas grund av anknytning om uppehållstillstånd inte kan ges på någon annan grund och ett beslut att neka uppehållstillstånd skulle strida mot ett svenskt konventionsåtagande.

Försörjningskrav vid anhöriginvandring

Som huvudregel gäller att uppehållstillstånd på grund av anknytning får beviljas endast om anknytningspersonen kan försörja sig och har en bostad av tillräcklig storlek och standard för sig och utlännningen (5 kap. 3 b § UtL). Från huvudregeln finns flera undantag. Försörjningskravet gäller inte om anknytningspersonen är ett barn, medborgare i Sverige, medborgare i en annan EES-stat eller Schweiz, en utlännning som har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller förklarats vara flykting, en utlännning som tagits emot i Sverige inom ramen för ett beslut som regeringen har meddelat om överföring av skyddsbehövande till Sverige (vidarebosättning), en utlännning som har beviljats uppehållstillstånd som alternativt

skyddsbehövande eller har förklarats vara alternativt skyddsbehövande, eller en utlänning som har permanent uppehållstillstånd och som har vistats i Sverige med uppehållstillstånd för bosättning i minst fyra år (5 kap. 3 c § UtlL). Försörjningskravet gäller vidare inte om sökanden är ett barn och anknytningspersonen är barnets förälder. Det gäller inte heller om barnets andra förälder ansöker om uppehållstillstånd tillsammans med barnet (5 kap. 3 d § UtlL). Undantag från försörjningskravet får dessutom medges helt eller delvis om det finns särskilda skäl (5 kap. 3 e § UtlL).

I och med införandet av den tillfälliga lagen skärptes försörjningskravet, bl.a. utvidgades detta till ett krav på att anknytningspersonen inte bara ska kunna försörja sig själv utan även den anhörige som ansöker om uppehållstillstånd.

4.4 Uppehållstillstånd av humanitära skäl

Det har sedan 1980 funnits en möjlighet för utlänningar som befinner sig i Sverige att beviljas uppehållstillstånd av humanitära skäl. I samband med 2005 års utlänningslag utmönstrades begreppet humanitära skäl och ersattes med synnerligen ömmande omständigheter. Införandet av begreppet synnerligen ömmande omständigheter syftade till att förtydliga att det rör sig om en bestämmelse av undantagskaraktär. Bestämmelsen är avsedd att användas för de situationer som inte omfattas av någon av huvudgrunderna för uppehållstillstånd, vilka måste prövas innan bestämmelsen om synnerligen ömmande omständigheter aktualiseras (prop. 2013/14:216 s. 8). Det är en samlad bedömning som ska göras av omständigheterna i ärendet och skälen för att sökanden ska få stanna i Sverige ska vara av personlig art. De personliga förhållanden som särskilt ska beaktas är utlänningens hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situation i hemlandet. Av förarbetena framgår att det inte uttömmande går att ange alla de omständigheter som kan beaktas vid denna bedömning. Exempel på andra omständigheter som kan komma att ingå i den sammantagna bedömningen är social utstötning, traumatisering till följd av tortyr eller liknande svåra upplevelser i hemlandet eller till följd av människohandel. (Prop. 2004/05:170 s. 187 och 192). Andra skäl kan vara kön eller sexuell läggning och humanitära skäl som gäller någon annan än sökanden. Situationer kan också uppstå där den allmänna situationen i ett land, utan att det är fråga om krig eller inbördeskrig, är sådan att det skulle te sig stötande att skicka någon tillbaka dit även om vederbörande inte är att betrakta som flykting eller skyddsbehövande (jfr MIG 2009:31 I).

Bestämmelsens andra stycke ändrades 2014. Enligt tidigare lydelse kunde ett barn beviljas uppehållstillstånd även om omständigheterna som kommit fram inte hade samma allvar och tyngd som krävs för att tillstånd ska beviljas en vuxen person. Ändringen innebar att barn fick beviljas uppehållstillstånd om omständigheterna var särskilt ömmande. I samband med att bestämmelsen ändrades uttalade regeringen att ändringen från synnerligen till särskilt ömmande omständigheter innebar ett förtydligande av barnrättsperspektivet och principen om barnets bästa. Ändringen skulle också underlätta bedömningarna och möjliggöra att fler barn skulle kunna komma att omfattas av bestämmelsen. Regeringen anförde därvid att

begreppet särskilt är en tydlig och etablerad term inom det juridiska språkbruket och att skillnaden i förhållandet till begreppet synnerligen är välkänd inom rättstillämpningen (prop. 2013/14:216 s. 19).

Enligt den tillfälliga lagen är möjligheten att beviljas uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter begränsad. Ett uppehållstillstånd på denna grund kan endast beviljas om det skulle strida mot ett svenskt konventionsåtagande att avvisa eller utvisa utlännen (11 § den tillfälliga lagen).

5 Behovet av ändrade regler

Regeringens bedömning: Det finns behov av ändrade regler för att regelverket om möjlighet att beviljas uppehållstillstånd i Sverige ska vara långsiktigt hållbart och inte väsentligen avvika från regelverken i andra EU-länder. Regelverket ska vara humant, rättssäkert och effektivt och värna asylrätten.

Kommittén gör inte någon uttrycklig bedömning i denna del.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser, bl.a. *Civil Rights Defenders*, *Göteborgs kommun*, *Malmö kommun*, *Sveriges advokatsamfund*, *Umeå kommun* och *UNICEF Sverige* välkomnar en översyn av utlänningslagen och anser att det är positivt att det införs ett permanent regelverk som ersätter den tillfälliga lagen. Några remissinstanser, såsom *Förvaltningsrätten i Göteborg*, *Förvaltningsrätten i Malmö* och *Kammarrätten i Stockholm* framhåller dock att det fortsatt finns ett behov av en teknisk översyn av utlänningslagen. Ett flertal remissinstanser, t.ex. *Domstolsverket*, *Helsingborgs kommun*, *Justitiekanslern*, *Pensionsmyndigheten*, *Region Stockholm*, *Sveriges Ambassad i Addis Abeba*, *Säkerhetspolisen* och *Umeå kommun* tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget om att ändra reglerna i utlänningslagen. Några remissinstanser, t.ex. *Ronneby kommun* anser att det krävs ytterligare förändringar än de nu föreslagna. *Landsorganisationen i Sverige (LO)* anför att det är nödvändigt med förändringar och att det inte är möjligt att återgå till de regler som fanns innan 2015 medan *Barnombudsmannen* förespråkar en återgång till utlänningslagens regler som de såg ut innan den tillfälliga lagen trädde i kraft. *Flyktinggruppernas riksråd (FARR)*, ifrågasätter om det finns belägg för att det är villkoren i Sverige som främst har lett till ett minskat antal asylansökningar.

Skälen för regeringens bedömning: Till följd av flyktingsituationen i världen var antalet asylsökande som sökte sig till Sverige under 2015 rekordhögt och utmaningarna för det svenska asylsystemet mycket stora. För att skapa ett andrum för svenskt flyktingmottagande föreslog regeringen ett antal åtgärder i syfte att kraftigt minska antalet asylsökande samtidigt som kapaciteten i mottagandet och etableringen skulle förbättras. En av dessa åtgärder var införandet av den tillfälliga lagen. Genom lagen anpassades det svenska regelverket tillfälligt till miniminivån enligt EU-rätten och internationella konventioner.

Tillsammans med övriga åtgärder, såsom tillfälligt återinförda gränskontroller vid de inre gränserna och ID-kontroller i Sverige och Europa, bedöms den tillfälliga lagen ha bidragit till att antalet personer som söker asyl i Sverige har minskat (jfr prop. 2018/19:128 s. 55). Vissa remissinstanser, bl.a. *FARR*, ifrågasätter om det finns belägg för att det är villkoren i Sverige som främst har lett till ett minskat antal asylansökningar. Regeringen instämmer i att det inte är möjligt att fastställa i vilken utsträckning som varje åtgärd, ensam eller i förening med andra åtgärder, har påverkat antalet asylsökande. I likhet med t.ex. *Alingsås kommun*, *Huddinge kommun* och *Region Stockholm* anser regeringen dock att en återgång till den ordning som gällde innan den tillfälliga lagen infördes med största sannolikhet skulle leda till att antalet asylsökande i Sverige ökar.

Sverige ska ta sitt ansvar för skyddsbehövande människor i en orolig omvärld, kunna upprätthålla detta ansvar även på lång sikt och förmå fler länder att ta ett större ansvar. Det svenska regelverket bör vara långsiktigt hållbart och inte väsentligen avvika från andra EU-länders. Sverige ska bidra till att en jämnare fördelning av asylsökande inom EU kommer till stånd. Asylrätten ska värnas. Mot denna bakgrund anser regeringen att det finns behov av ändrade regler i syfte att säkerställa en ordning som är långsiktigt hållbar, human, rättssäker och effektiv. Regeringen delar den uppfattning som till exempel *Förvaltningsrätten i Göteborg* och *Förvaltningsrätten i Malmö* framför om behov av en teknisk översyn av regelverket i sin helhet. Det finns dock inte utrymme för att göra en sådan inom ramarna för det här lagstiftningsprojektet.

6 Uppehållstillstånd för skyddsbehövande

6.1 Övriga skyddsbehövande

Regeringens förslag: Skyddskategorin övrigt skyddsbehövande ska utmönstras ur utlänningslagen.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget. Några remissinstanser, bl.a. *Akademikerförbundet SSR*, *Rädda Barnen* och *Lunds universitet* avstyrker eller är kritiska mot förslaget. Vissa remissinstanser, däribland *Asylrättscentrum* och *Svenska Röda Korset*, anser att behovet av denna grund för uppehållstillstånd inte är tillräckligt utrett och att den omständigheten att det är få personer som beviljas uppehållstillstånd med stöd av denna grund inte är skäl nog för att den ska utmönstras. *Amnesty International* och *Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL)* anser att förslaget riskerar leda till att övriga skyddsbehövande som inte kan få uppehållstillstånd på någon annan grund inte kommer att kunna få sitt skyddsbehov tillgodosett. Vissa remissinstanser, bl.a. *Flyktinggruppernas riksråd (FARR)*, *UNICEF Sverige* och *Lunds universitet*, anför att behovet av en nationell skydds-

grund kan komma att öka i framtiden, t.ex. på grund av ökad migration som en följd av klimatförändringar, och anser att det fortsatt ska vara möjligt bevilja uppehållstillstånd enligt bestämmelsen i de fall en utlänning inte kan återvända till sitt hemland på grund av en miljökatastrof. *Migrationsverket* anser att det fortsatt bör vara möjligt att återkalla en övrig skyddsstatusförklaring och *Förvaltningsrätten i Göteborg* menar dessutom att det också bör finnas en fortsatt möjlighet att konstatera att en övrig skyddsstatus har upphört. Förvaltningsrätten i Göteborg anser även att en övrig skyddsbehövande som har kvar sin status och som anses ha ett behov av internationellt skydd fortsatt bör kunna vara anknytningsperson enligt 5 kap. 3 a § tredje stycket 2 UtL.

Skälen för regeringens förslag: Flyktingar, alternativt skyddsbehövande och övriga skyddsbehövande som befinner sig i Sverige har enligt 5 kap. 1 § UtL rätt till uppehållstillstånd, förutom i vissa undantags-situationer. Med övrig skyddsbehövande avses i utlänningslagen en utlänning som i andra fall än som avses i 4 kap. 1 och 2 §§ UtL (dvs. definitionerna av flykting och alternativt skyddsbehövande) befinner sig utanför det land som utlänningen är medborgare i, därför att han eller hon behöver skydd på grund av en yttre eller inre väpnad konflikt eller på grund av andra svåra motsättningar i hemlandet känner välgrundad fruktan att utsättas för allvarliga övergrepp, eller inte kan återvända till sitt hemland på grund av en miljökatastrof (4 kap. 2 a § första stycket UtL). Detta gäller oberoende av om det är landets myndigheter som är ansvariga för att utlänningen löper sådan risk eller om dessa inte kan antas erbjuda trygghet mot att utlänningen utsätts för sådan risk genom handlingar från enskilda (4 kap. 2 a § andra stycket UtL). Första och andra styckena gäller även för en statslös utlänning som befinner sig utanför det land där han eller hon tidigare har haft sin vanliga vistelseort (4 kap. 2 a § tredje stycket UtL).

I 4 kap. 5 a § UtL regleras när en utlänning upphör att vara övrig skyddsbehövande. Av 4 kap. 5 c § andra stycket UtL framgår att en övrig skyddsstatusförklaring ska återkallas, om det kommer fram att utlänningen inte kan anses vara övrig skyddsbehövande. Därutöver finns bestämmelser om främlingspass för övriga skyddsbehövande (2 kap. 1 a § UtL) och andra bestämmelser i utlänningslagen som hänvisar till denna skydds-kategori.

Övriga skyddsbehövande är en skyddskategori som saknar EU-rättslig eller annan internationell bakgrund. När den tillfälliga lagen infördes och de svenska reglerna tillfälligt skärptes inom ramen för EU-rätten och internationella konventioner undantogs denna kategori från rätten att beviljas uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 § UtL. Likaså undantogs kategorin från möjligheten att erhålla statusförklaring. Sedan den 20 juli 2016, då den tillfälliga lagen trädde i kraft, har det alltså inte varit möjligt att bevilja uppehållstillstånd för övrigt skyddsbehövande annat än till vissa barn och barnfamiljer som omfattas av lagens övergångsbestämmelser.

Som kommittén har redogjort för har antalet uppehållstillstånd som beviljats till övrigt skyddsbehövande de senaste åren varit mycket få. År 2015, dvs. innan den tillfälliga lagen trädde i kraft, beviljades endast 229 personer uppehållstillstånd som övrigt skyddsbehövande. Året därpå, 2016 beviljades 190 uppehållstillstånd för övrigt skyddsbehövande. Som framgår av kommitténs redogörelse för rättsutvecklingen på området beror det

till stor del på att bestämmelserna om alternativt skyddsbehövande och övriga skyddsbehövande i dag i hög grad överlappar varandra, bl.a. genom att rekvisitet väpnad konflikt används i båda bestämmelserna, vilket även *Migrationsverket* konstaterar. I likhet med *Stockholms universitet* anser regeringen att det är olämpligt att i två olika bestämmelser avseende olika skyddsgrunder använda samma rekvisit. Som *Migrationsverket* påtalar förenklas dessutom rättstillämpningen av att de begrepp som används i den svenska lagstiftningen bygger på internationella begrepp. Utgångspunkten är också att de svenska reglerna ska vara långsiktigt hållbara och inte väsentligen avvika från andra EU-länders regelverk. Regeringen anser därför i likhet med kommittén att möjligheten att bevilja uppehållstillstånd för en utlänning som är övrigt skyddsbehövande eller att förklara att en utlänning är övrigt skyddsbehövande ska tas bort. *Amnesty International* och *RFSL* anför att förslaget riskerar leda till att övriga skyddsbehövande som inte kan få uppehållstillstånd på någon annan grund inte kommer att kunna få sitt skyddsbehov tillgodosett. Som anförts ovan är övrigt skyddsbehövande en nationell skyddskategori som inte har sin grund i EU-rätten eller internationella konventioner. Den som har behov av internationellt skydd kommer fortsatt att kunna beviljas skyddsstatus och uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande. Därtill följer av 12 kap. utlänningslagen att ett beslut om avvisning eller utvisning inte får verkställas i vissa fall, t.ex. om en utlänning riskerar att utsättas för omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (12 kap. 1 § UtL). Som *Migrationsverket* konstaterar kan det dock finnas sökande som tidigare skulle ha kunnat beviljas status som övrigt skyddsbehövande och som inte kommer att kunna få status som alternativt skyddsbehövande. Som framgår av avsnitt 9.1 kommer det även fortsättningsvis att vara möjligt att bevilja uppehållstillstånd för en utlänning om det finns synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter för att han eller hon ska få stanna i Sverige (5 kap. 6 § UtL).

UNICEF Sverige anför att antalet klimatflyktingar framöver kommer att öka markant och att det därför kommer finnas behov av att tillämpa bestämmelsen i de fall en utlänning inte kan återvända till sitt hemland på grund av en miljökatastrof. Även *FARR* pekar på att möjligheten att kunna bevilja uppehållstillstånd på grund av en miljökatastrof måste finnas kvar med hänvisning till situationen på miljö- och klimatområdet. Som framgår av tidigare förarbetsuttalanden är en förutsättning för att uppehållstillstånd ska beviljas på denna grund att det är fråga om en plötslig katastrof där det dessutom inte finns någon möjlighet för utlänningen att använda sig av ett internt flyktalternativ (prop. 1996/97:25 s. 100–101). Som *Migrationsverket* konstaterar är det alltså fråga om en bestämmelse vars tillämpningsutrymme i denna del är mycket begränsat. Såvitt framgår av tillgänglig statistik saknas det också fall där personer beviljats uppehållstillstånd på grund av miljökatastrofer. Till skillnad från bl.a. *Asylrättscentrum*, anser regeringen att behovet av denna grund för uppehållstillstånd är tillräckligt utredd.

Som en följd av förslaget att utmönstra begreppet övriga skyddsbehövande ur utlänningslagen bör, i likhet med vad kommittén föreslagit, även hänvisningar till den aktuella skyddsgrunden tas bort. *Förvaltningsrätten i Göteborg* anser att en övrigt skyddsbehövande som har kvar sin status och som anses ha ett behov av internationellt skydd fortsatt bör

kunna vara anknytningsperson enligt 5 kap. 3 a § tredje stycket 2 UtL. Som anförts ovan kommer den som har behov av internationellt skydd fortsatt att kunna beviljas skyddsstatus som flykting eller alternativt skyddsbehövande och därmed kunna vara anknytningsperson enligt den bestämmelsen. Det kommer även fortsättningsvis att vara möjligt att bevilja uppehållstillstånd vid synnerliga skäl om utlänningsen har annan särskild anknytning till Sverige (5 kap. 3 a § tredje stycket 3 UtL).

Kommitténs förslag innebär att även möjligheterna att konstatera att en utlänningsen är utesluten från att anses som, eller har upphört att vara, övrig skyddsbehövande och att återkalla en övrig skyddsstatusförklaring tas bort. Som Migrationsverket påpekar kan det få till följd att en person som innehar en övrig skyddsstatusförklaring i detta avseende får ett starkare skydd än flyktingar och alternativt skyddsbehövande. Det är inte en rimlig ordning. Det bör därför även fortsättningsvis finnas en möjlighet att tillämpa bestämmelserna om när en utlänningsen ska anses utesluten från, eller upphöra att vara, övrigt skyddsbehövande i 4 kap. 2 c och 5 a §§ UtL och bestämmelsen om återkallelse av övrig skyddsstatusförklaring i 4 kap. 5 c § UtL för personer som redan innehar en övrig skyddsstatusförklaring. Lagtekniskt bör detta åstadkommas genom en reglering i övergångsbestämmelserna, se vidare avsnitt 12.

6.2 Tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel

Regeringens förslag: Ett uppehållstillstånd som beviljas en flykting eller en alternativt skyddsbehövande ska vara tidsbegränsat vid det första beslutstillfället.

Det ska förtydligas att en utlänningsen som tagits emot i Sverige inom ramen för ett beslut som regeringen har meddelat om överföring av skyddsbehövande till Sverige (vidarebosättning) ska beviljas permanent uppehållstillstånd vid det första beslutstillfället.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Många remissinstanser, t.ex. *Asylrättscentrum*, *Civil Rights Defenders*, *Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL)*, *Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner*, *Svenska Röda Korset* och *UNICEF Sverige* avstyrker eller har invändningar mot förslaget om att ett uppehållstillstånd som beviljas en flykting eller en alternativt skyddsbehövande ska vara tidsbegränsat vid det första beslutstillfället. Flera remissinstanser, bl.a. *Socialstyrelsen* och *Svenska kyrkan* anför att en ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel riskerar att leda till ökad psykisk ohälsa, stress och oro. *Akademikerförbundet SSR*, *Flyktinggruppernas riksråd (FARR)* och *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)* anför att tidsbegränsade uppehållstillstånd för skyddsbehövande är negativt för den långsiktiga etableringen av nyanlända och *Arbetsförmedlingen* anför att en sådan ordning även riskerar att inverka negativt på individens möjlighet och motivation att tidigt ta del av och tillgodogöra sig erbjudna etableringsaktiviteter. Arbetsförmedlingen anser

även att förslaget kan påverka möjligheterna för arbetsgivare att rekrytera till bristyrken och *Stockholms kommun* påpekar att en ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd kan medföra att arbetsgivare avstår från att anställa nyanlända. Några kommuner, t.ex. *Gällivare kommun* och *Umeå kommun* anser att den föreslagna ordningen kan komma att påverka kommunens arbetsmarknads- och integrationsinsatser negativt.

Flera remissinstanser, bl.a. *Barnombudsmannen*, *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor* och *Rädda Barnen* anser att tidsbegränsade uppehållstillstånd leder till negativa konsekvenser särskilt för barn, varför de bör beviljas ett permanent uppehållstillstånd vid första beslutstillfället. Några remissinstanser, t.ex. Asylrättscentrum och *Strömstads kommun* anser att detsamma bör gälla även övriga familjemedlemmar i en barnfamilj. Ett flertal remissinstanser, bl.a. *Stockholms universitet* och UNICEF Sverige efterfrågar en närmare analys av förslagets förenlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). *Amnesty International* anser att förslaget inte är förenligt med principen om barnets bästa i barnkonventionen och Barnombudsmannen anser att det måste finnas en möjlighet att bevilja permanent uppehållstillstånd för barn och deras föräldrar vid första beslutstillfället för att förslaget ska vara i överensstämmelse med barnkonventionen. Vissa remissinstanser, däribland RFSL, anför att det bör finnas en möjlighet till permanent uppehållstillstånd vid första beslutstillfället i särskilda fall, t.ex. för särskilt utsatta grupper såsom hbtqi-personer liksom i de fall där det krävs för att möjliggöra livsnödvändig vård. Vissa remissinstanser, t.ex. *Förvaltningsrätten i Göteborg* och *Sveriges advokatsamfund* anför att ordningen med tidsbegränsade uppehållstillstånd kommer att innebära merarbete för Migrationsverket och för migrationsdomstolarna.

Flertalet remissinstanser, bl.a. *Alingsås kommun*, *Företagarna*, *Hultsfreds kommun* och *Uddevalla kommun* tillstyrker, är positivt inställda till eller har inga synpunkter på förslaget om att ett uppehållstillstånd som beviljas en flyktning eller en alternativt skyddsbehövande ska vara tidsbegränsat vid det första beslutstillfället. *Stockholms kommun* anför att det är viktigt att det tydliggörs att arbetstillstånd får beviljas skyddsbehövande med tidsbegränsade uppehållstillstånd medan *Förvaltningsrätten i Luleå* och TCO anser att ett arbetstillstånd kan beviljas med stöd av gällande rätt. *Företagarna* anser att ett arbetstillstånd ska beviljas automatiskt till en skyddsbehövande som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd såvida det inte finns särskilda skäl. Några remissinstanser, bl.a. *Förvaltningsrätten i Luleå*, anför att en övergång till en ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel medför att passkravet i utlänningslagen måste ses över. *Migrationsverket* påpekar att en övergång till tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel kan påverka bedömningen av vem som har hemvist i Sverige och anser att det kan finnas behov av klargöranden kring hur övergången påverkar frågan om hemvist.

Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget att en utlännings som tagits emot i Sverige inom ramen för ett beslut som regeringen har meddelat om överföring av skyddsbehövande till Sverige (vidarebosättning), dvs. inom den s.k. flyktingkvoten, ska beviljas permanent uppehållstillstånd vid det första beslutstillfället. Barnombudsmannen ifrågasätter dock den distinktion som görs mellan barn

som är kvotflyktingar och flyktingar eller alternativt skyddsbehövande i detta hänseende.

Skälen för regeringens förslag

Tidsbegränsade uppehållstillstånd för skyddsbehövande

Som framgår av avsnitt 4 är huvudregeln enligt utlänningslagen att skyddsbehövande beviljas permanent uppehållstillstånd. Regeringen har vid flera tillfällen bedömt att denna ordning fortsatt ska gälla (se t.ex. prop. 2009/10:31 s. 141 och prop. 2013/14:248 s. 45). Till följd av flyktingsituationen under 2015 ändrade regeringen dock ståndpunkt i frågan. Detta skedde bl.a. mot bakgrund av konstaterandet att det var sannolikt att möjligheten att beviljas permanent uppehållstillstånd var en anledning till att så många valde att söka asyl i Sverige. Regeringen bedömde att det svenska regelverket tillfälligt behövde anpassas till EU-rättens och internationella konventioners miniminivå för att fler asylsökande skulle välja att söka asyl i andra medlemsstater samtidigt som kapaciteten i mottagandet och etableringen skulle förbättras (prop. 2015/16:174 s. 1).

Sedan 2015 har antalet asylsökande i Sverige minskat. Som anges ovan är det regeringens bedömning att de mer restriktiva reglerna om uppehållstillstånd i den tillfälliga lagen är en av de faktorer som har bidragit till detta, även om det inte går att avgöra i exakt vilken grad. Kommittén påtalar också att det finns studier som visar att möjligheten att erhålla ett permanent uppehållstillstånd är en faktor som kan påverka vilka länder asylsökande väljer att resa till. Varken EU-rätten eller internationella konventioner kräver att permanent uppehållstillstånd ges till skyddsbehövande. I nästan samtliga medlemsstater beviljas flyktingar och alternativt skyddsbehövande tidsbegränsade uppehållstillstånd. Endast några få medlemsstater beviljar permanenta uppehållstillstånd vid det första beslutstillfället. Syftet med förslagen i lagrådsremissen är att skapa ett långsiktigt hållbart, humant, rättssäkert och effektivt regelverk som inte väsentligen avviker från regelverket i andra EU-länder, något som bl.a. föreslås uppnås genom en huvudregel om tidsbegränsade uppehållstillstånd.

Flera remissinstanser är kritiska till förslaget att uppehållstillstånd för skyddsbehövande ska vara tidsbegränsade vid första beslutstillfället och menar att det är negativt för etableringen och integrationen samt att det riskerar att leda till ökad psykisk ohälsa. Dessa synpunkter fördes fram redan i samband med införandet av den tillfälliga lagen och vid förlängningen av densamma. Även om en ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd vid det första beslutstillfället kan medföra negativa effekter för en enskild utlännings etablering och för integrationen i vissa fall, som t.ex. *Arbetsförmedlingen* påpekar, ser regeringen i likhet med t.ex. *Hultsfreds kommun* att möjligheten till permanent uppehållstillstånd kan utgöra incitament för etablering på arbetsmarknaden. Den möjlighet till permanent uppehållstillstånd som föreslås kan också minska eventuella negativa konsekvenser i form av ökad psykisk ohälsa av långvariga tillfälliga uppehållstillstånd. Regeringen gör dessutom bedömningen att förslagen kommer att bidra till att antalet asylsökande i Sverige minskar jämfört med vad som skulle vara fallet vid en återgång till de regler i

utlänningslagen som gällde innan den tillfälliga lagen trädde i kraft (se avsnitt 13).

Flera remissinstanser framhåller att en ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd särskilt drabbar barn. Att säkerställa barnets rättigheter innebär inte alltid enkla och givna lösningar. I avsnitt 7.2 föreslås att barn ska vara undantagna de särskilda kraven för permanent uppehållstillstånd. Detta innebär att barn enligt vad som föreslås i avsnitt 6.3 kommer att kunna beviljas permanent uppehållstillstånd efter cirka tre år med tidsbegränsat uppehållstillstånd om grunden för uppehållstillstånd kvarstår. Därigenom bedöms de negativa effekter av tidsbegränsade uppehållstillstånd, t.ex. i form av ökad risk för stress och oro som bl.a. *Svenska Barnläkarföreningen* lyfter, minska. Mot bakgrund av möjligheten till permanent uppehållstillstånd där barn är undantagna de särskilda kraven för ett sådant tillstånd anser regeringen, till skillnad från bl.a. *Barnombudsmannen*, att en ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd vid första beslutstillfället respekterar barnkonventionen (jfr prop. 2015/16:174 s. 29).

Även med beaktande av de negativa konsekvenser som en ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel kan innebära för enskilda och myndigheter anser regeringen att ett uppehållstillstånd som beviljas skyddsbehövande ska vara tidsbegränsat vid det första beslutstillfället. Regeringen anser vidare att det inte finns ett behov av en sådan ventil för att bevilja permanent uppehållstillstånd som t.ex. *RFSL* föreslår.

Vissa remissinstanser efterfrågar en översyn av kraven på pass och arbetstillstånd som en följd av förslaget att tidsbegränsade uppehållstillstånd ska vara huvudregel. Enligt 2 kap. 7 § UtIL ska en utlännning som ska arbeta i Sverige på grund av anställning här eller utomlands ha arbetstillstånd. Enligt 2 kap. 8 c § 3 UtIL gäller kravet på arbetstillstånd inte för en utlännning som har permanent uppehållstillstånd. Detta innebär att de flesta personer som har beviljats uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov enligt den ordning som gällde innan den tillfälliga lagen har varit undantagna från kravet på arbetstillstånd eftersom huvudregeln har varit permanenta uppehållstillstånd. Ett arbetstillstånd får enligt 6 kap. 3 § UtIL ges till en utlännning som har tidsbegränsat uppehållstillstånd, om inte skäl hänförliga till syftet med uppehållstillståndet talar häremot. Migrationsverket har alltså redan med stöd av gällande rätt möjlighet att bevilja arbetstillstånd till skyddsbehövande med tidsbegränsade uppehållstillstånd (jfr prop. 2015/16:174 s. 57). Till skillnad från *Företagarna* men i likhet med *Förvaltningsrätten i Luleå* och *TCO* instämmer regeringen i kommitténs bedömning att det inte finns något behov av lagändringar i denna del. Som bl.a. Migrationsverket påpekar undantogs personer med tidsbegränsade uppehållstillstånd enligt den tillfälliga lagen från passkravet i 2 kap. 1 § UtIL genom ändringar som gjordes i utlänningsförordningen (2006:97) i samband med att den tillfälliga lagen infördes. Regeringen anser att undantag från passkravet även fortsättningsvis bör regleras på förordningsnivå och ser, till skillnad från bl.a. *Förvaltningsrätten i Luleå*, inte heller något behov av lagändringar i denna del.

Permanent uppehållstillstånd för kvotflyktingar

Frågan om uppehållstillstånd till en person som tagits emot inom ramen för den s.k. flyktingkvoten regleras i 5 kap. 2 § UtL, i vilken det anges att uppehållstillstånd ska ges till en utlänning som tagits emot i Sverige inom ramen för ett beslut som regeringen har meddelat om överföring av skyddsbehövande till Sverige (vidarebosättning). I förarbetena anges att bestämmelsen får anses innebära att uppehållstillstånd i dessa fall inte får vägras på någon av de grunder som anges i 5 kap. 1 § andra stycket (numera även 5 kap. 1 b § första stycket) och 5 kap. 17 § UtL och inte heller tidsbegränsas med stöd av bestämmelserna i 5 kap. 7–15 §§ samma lag (prop. 2004/05:170 s. 276). Vid införandet av den tillfälliga lagen anförde regeringen att kvotflyktingar i enlighet med tidigare förarbetsuttalanden och fast praxis beviljades permanenta uppehållstillstånd och att det inte var rimligt att ändra på detta (prop. 2015/16:174 s 29–30). Under den tillfälliga lagens giltighetstid har kvotflyktingar därmed alltjämt beviljats permanenta uppehållstillstånd. Regeringen anser att den ordningen fortsatt bör gälla. I likhet med kommittén anser regeringen att bestämmelsen i 5 kap. 2 § UtL behöver kompletteras med ett förtydligande om att en kvotflykting ska beviljas permanent uppehållstillstånd.

6.3 Längden på uppehållstillstånd för skyddsbehövande

Regeringens förslag: Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljas en flykting ska gälla i tre år. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. En flykting som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år ska, när giltighetstiden för ett uppehållstillstånd löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om även kraven för ett sådant tillstånd är uppfyllda.

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljas en alternativt skyddsbehövande ska gälla i 13 månader. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. En alternativt skyddsbehövande som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år ska, när giltighetstiden för ett uppehållstillstånd löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om kraven för ett sådant tillstånd är uppfyllda.

Om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver det kan en kortare giltighetstid bestämmas för både en flykting och en alternativt skyddsbehövande. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Många remissinstanser, bl.a. *Akademikerförbundet SSR, Asylrättscentrum, Civil Rights Defenders, Kumla kommun, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor* och *Rädda Barnen* avstyrker eller är negativt inställda till de föreslagna tillståndstiderna och anser att flyktingar och alternativt skyddsbehövande ska beviljas

uppehållstillstånd med samma giltighetstid. Ett flertal remissinstanser, t.ex. *Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner* och *Svenska Röda Korset* anser att giltighetstiderna på de tidsbegränsade uppehållstillstånden inte bör ligga under genomsnittet för EU. Några remissinstanser, t.ex. *Barnombudsmannen* och *UNHCR:s representation för de nordiska och baltiska länderna* anser också att tillståndstiderna måste vara längre än vad som föreslås om en ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd ska gälla. Flera remissinstanser, bl.a. *Göteborgs kommun*, *Malmö kommun* och *Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoner, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL)* ifrågasätter särskilt förslaget om att giltighetstiden för ett uppehållstillstånd för en alternativt skyddsbehövande ska vara 13 månader vid första beslutstillfället och anför bl.a. att det får negativa effekter för etableringen och riskerar att leda till att nyanlända får svårt att hitta arbete. *Flyktinggruppernas riksråd (FARR)* och *Svenska Röda Korset* anför att korta tillståndstider om 13 månader kan leda till att vårdinsatser begränsas eller nekas. Bland annat *Svenska Barnläkarföreningen* och *Svenska kyrkan* framför att de föreslagna giltighetstiderna är korta med hänsyn till barns behov av trygghet, anknytning och utveckling. Flera remissinstanser, t.ex. *Svenska kyrkan* och *Svenska Röda Korset* påpekar också att familjemedlemmar i en och samma familj kan ha olika längd på sina uppehållstillstånd och efterfrågar ytterligare analys av vad detta kan få för konsekvenser.

Flertalet remissinstanser har inga synpunkter på förslaget om tillståndstidernas längd eller yttrar sig inte särskilt i denna del. *Förvaltningsrätten i Luleå* anser att det inte finns några hinder mot ett system med differentierade tillståndstider och *Förvaltningsrätten i Malmö* anför att några problem avseende uppehållstillståndens längd i sig inte har identifierats under den tillfälliga lagens giltighetstid.

Många remissinstanser yttrar sig inte särskilt gällande frågan om när en ansökan om permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas. Vissa remissinstanser, såsom *Asylrättscentrum* och *Svenska Röda Korset* anser att en ansökan om permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas under pågående tillståndstid medan *Migrationsverket* anser att det är lämpligt att denna fråga endast ska kunna prövas i samband med en ansökan om tidsbegränsat uppehållstillstånd. *Företagarna* anser att den som uppfyller kraven för permanent uppehållstillstånd vid andra beslutstillfället ska kunna beviljas ett sådant tillstånd oavsett tid. *Förvaltningsrätten i Stockholm* och *Förvaltningsrätten i Malmö* efterfrågar klagöranden i fråga om när en ansökan om permanent uppehållstillstånd ska kunna göras och påpekar att förslaget om att en ansökan om permanent uppehållstillstånd endast ska kunna göras i samband med en ansökan om förlängning inte kommer till uttryck i författningstexten. *Förvaltningsrätten i Stockholm* och *Migrationsverket* påtalar att det inte framgår vad som ska gälla om en ansökan inkommer vid en annan tidpunkt än i samband med en förlängningsansökan.

Några remissinstanser, däribland *Förvaltningsrätten i Göteborg*, *Kammarrätten i Stockholm* och *Migrationsverket*, efterfrågar förtydliganden om vilken tid med tidsbegränsat uppehållstillstånd som ska kunna beaktas vid beräkningen av om treårskravet är uppfyllt. *FARR* och *Stockholms universitet* anser att det är positivt att den tid som personer har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av den tillfälliga lagen ska

få tillgodoräknas vid ansökan om permanent uppehållstillstånd. Bland annat Förvaltningsrätten i Stockholm anser att det bör förtydligas i författningstexten vilken tid som ska få tillgodoräknas vid ansökan om permanent uppehållstillstånd.

Skälen för regeringens förslag

Differentierade tillståndstider för flyktingar och alternativt skyddsbehövande

Bestämmelserna i 5 kap. 1 § UtlL och 5 § den tillfälliga lagen om uppehållstillstånd för skyddsbehövande bygger på artikel 24.1 och 24.2 i det omarbetade skyddsgrundsdirektivet. De flesta av EU:s medlemsstater är bundna av direktivet. När det gäller längden på de uppehållstillstånd som beviljas skyddsbehövande tillämpar medlemsstaterna, inom ramen för de minimikrav som anges i direktivet, olika längder samt olika regler kring förlängning. Vid en jämförelse med övriga medlemsstater i EU kan det konstateras att giltighetstiderna för de tidsbegränsade tillstånden varierar stort bland länderna, mellan två och tio år för flyktingar och mellan ett och fem år för alternativt skyddsbehövande.

Kommittén föreslår en ordning med differentierade tillståndstider för flyktingar och alternativt skyddsbehövande. Många remissinstanser är kritiska till detta och anser att samma giltighetstid bör gälla för flyktingar och alternativt skyddsbehövande. Flera av remissinstanserna hänvisar i denna del till riktlinjer från EU-kommissionen om tillämpningen av familjeåterföreningsdirektivet.

Inom EU pågår sedan några år förhandlingar om det gemensamma europeiska asylsystemet vilket bl.a. innefattar att harmonisera medlemsstaternas tillståndstider för uppehållstillstånd för skyddsbehövande. Förhandlingarna är inte avslutade men i det senaste förslaget till skyddsgrundsförordning som antogs av EU-kommissionen den 13 juli 2016 föreslås alltså en ordning med differentierade tillståndstider för flyktingar och alternativt skyddsbehövande. De riktlinjer från kommissionen som flera remissinstanser hänvisar till handlar om tillämpningen av familjeåterföreningsdirektivet och inte det omarbetade skyddsgrundsdirektivet. Förslaget om en skyddsgrundsförordning presenterades dessutom först efter riktlinjernas tillkomst.

Syftet med förslagen i denna lagrådsremiss är som framhållits ovan att säkerställa ett långsiktigt hållbart, humant, rättssäkert och effektivt regelverk som är i linje med EU-rätten och som inte väsentligen avviker från regelverken i de andra EU-länderna. Kommitténs förslag om differentierade tillståndstider för flyktingar och alternativt skyddsbehövande motsvarar som framgår ovan vad som gäller enligt det omarbetade skyddsgrundsdirektivet och flera medlemsländer beviljar också alternativt skyddsbehövande ett kortare tillstånd än flyktingar vid det första beslutstillfället. Regeringen anser därför, till skillnad från bl.a. *Amnesty International*, *Asylrättscentrum*, och *Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner*, att den av kommittén föreslagna ordningen med olika tillståndstider för flyktingar och alternativt skyddsbehövande, som också gäller redan i dag enligt den tillfälliga lagen, bör genomföras.

Längden på tidsbegränsade uppehållstillstånd för flyktingar och alternativt skyddsbehövande

Enligt kommitténs förslag ska en flykting beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om tre år. Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas ska även det vara tidsbegränsat och gälla i två år. När det gäller alternativt skyddsbehövande föreslår kommittén att de ska beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om 13 månader. Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas ska även det vara tidsbegränsat och gälla i två år. För både flyktingar och alternativt skyddsbehövande kan dock en kortare giltighetstid bestämmas om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver det. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år.

Flera remissinstanser är kritiska till kommitténs förslag och anser att giltighetstiderna borde vara längre eller i vart fall motsvara de genomsnittliga tillståndstiderna inom EU. De föreslagna giltighetstiderna är dock i linje med bestämmelserna i både det omarbetade skyddsgrundsdirektivet och kommissionens förslag till skyddsgrundsförordning. Även om det finns många medlemsländer i EU som beviljar tillstånd med längre giltighetstider än de nu föreslagna finns det flera som beviljar flyktingar treåriga uppehållstillstånd och alternativt skyddsbehövande ett- eller tvååriga uppehållstillstånd vid det första beslutstillfället. Kommitténs förslag i denna del avviker därmed inte heller väsentligen från regelverken i de andra EU-länderna.

Flera remissinstanser, t.ex. *Göteborgs kommun* och *RFSL*, är särskilt kritiska till förslaget om att giltighetstiden för ett uppehållstillstånd för en alternativt skyddsbehövande ska vara 13 månader vid första beslutstillfället, bl.a. med hänvisning till att det är negativt för den långsiktiga etableringen av nyanlända. En giltighetstid om 13 månader kan medföra negativa konsekvenser. Samtidigt kan den möjlighet till permanent uppehållstillstånd efter minst tre år med tidsbegränsat uppehållstillstånd som föreslås enligt regeringens mening utgöra en drivkraft att komma i arbete och skaffa egen försörjning. Några remissinstanser, bl.a. *Svenska Röda Korset*, anför att korta tillståndstider kan medföra att vårdinsatser begränsas eller nekas. Precis som *Socialstyrelsen* påpekar är det viktigt att hälso- och sjukvården är väl insatt i vilken vård personer med tidsbegränsade uppehållstillstånd ska erbjudas. Förslaget om en permanent ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel innebär enligt regeringens uppfattning att de eventuella oklarheter som funnits i detta avseende bör minska.

Svenska Röda Korset anser att ett uppehållstillstånd som beviljas vid en förlängningsansökan bör gälla i minst tre år för både flyktingar och alternativt skyddsbehövande. I lagrådsremissen föreslås att ett permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas först efter minst tre år med tidsbegränsat uppehållstillstånd och endast i samband med att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd löper ut. Om ett uppehållstillstånd som beviljas vid en förlängning skulle ha en längre giltighetstid som Svenska Röda Korset föreslår skulle det innebära att alternativt skyddsbehövande får vänta en längre tid innan en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas jämfört med kommitténs förslag. Enligt regeringens mening bör ett tidsbegränsat uppehållstillstånd vid förlängningstillfället därför gälla i två år, både för flyktingar och alternativt skyddsbehövande.

Som flera remissinstanser påpekar är barn särskilt utsatta. Flera länder i EU har dock en ordning med uppehållstillstånd med kortare giltighetstid vid första beslutstillfället och de föreslagna giltighetstiderna ligger även i linje med det senaste förslaget till ny skyddsgrundsförordning. Ett regelverk som inte väsentligen avviker från övriga EU-länders bidrar till en jämnare fördelning inom EU vilket i sin tur skapar bättre förutsättningar för att ge de barn som kommer till Sverige ett bra mottagande. Samma resonemang som redovisas ovan rörande de intresseavvägningar som blir aktuella avseende barns rättigheter gör sig därmed gällande även i denna del. Flera remissinstanser påpekar även att förslaget kan leda till att familjemedlemmar kan komma att ha uppehållstillstånd med olika giltighetstid. Regeringen har tidigare bedömt att det är förenligt med EU-rätt och internationell rätt att medlemmar ur en och samma familj ges olika status (prop. 2015/16:174 s. 31). Enligt det omarbetade skyddsgrundsdirektivet ska en familj hållas samman. Det är dock inte nödvändigt enligt direktivet att familjemedlemmar beviljas uppehållstillstånd med samma giltighetstid. I de undantagsfall där det finns en risk för familjesplittring på ett sätt som står i strid med direktivet finns en möjlighet att bevilja uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter (se vidare avsnitt 9.1).

Sammanfattningsvis anser regeringen att de av kommittén föreslagna giltighetstiderna är väl avvägda för att åstadkomma ett långsiktigt hållbart regelverk som inte väsentligen avviker från övriga EU-länders. Som Migrationsverket påpekar bör det även fortsättningsvis finnas en möjlighet att ompröva ett uppehållstillstånds giltighetstid för en sökande som beviljas statusförklaring under gällande tillståndstid (5 kap. 1 a § UtlL). Till skillnad från i kommitténs förslag föreslås därför inte några ändringar i den delen.

Möjlighet till permanent uppehållstillstånd efter viss tid

Även i en ordning där tidsbegränsade uppehållstillstånd utgör huvudregel anser regeringen att det vid någon tidpunkt måste vara möjligt för en person att beviljas ett permanent uppehållstillstånd. Kommittén föreslår att en skyddsbehövande som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år ska kunna beviljas ett permanent uppehållstillstånd om vissa krav är uppfyllda samt att en ansökan härom endast ska kunna beviljas i samband med att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd löper ut. Vissa remissinstanser anser att det måste vara möjligt att beviljas permanent uppehållstillstånd under pågående giltighetstid. Regeringen anser, i likhet med vad kommittén föreslår, att ett permanent uppehållstillstånd endast ska kunna beviljas i samband med en prövning av en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd.

Vissa remissinstanser, t.ex. *Förvaltningsrätten i Malmö* och *Förvaltningsrätten i Stockholm*, efterfrågar klagöranden om när en ansökan om permanent uppehållstillstånd ska få göras. Eftersom det föreslås att ett permanent uppehållstillstånd endast ska kunna beviljas efter att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd har löpt ut konstaterar regeringen att en sådan ansökan av naturliga skäl kommer att behöva göras i samband med en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd. Regeringen anser inte att detta behöver regleras särskilt. Om en ansökan om permanent uppehållstillstånd

trots det inkommer vid en annan tidpunkt än i samband med en förlängningsansökan, får den i sedvanlig ordning hanteras i enlighet med vad som gäller allmänt på förvaltningsrättens område.

Enligt regeringens mening är kommitténs förslag att det ska krävas minst tre år med tidsbegränsat uppehållstillstånd innan ett permanent uppehållstillstånd kan beviljas väl avvägt och anpassat till det regelverk som nu föreslås när det gäller tillståndstidernas längd. Till skillnad från *Företagarna* anser regeringen att det är tiden med uppehållstillstånd och inte antalet förlängningstillfällen som ska vara styrande.

Enligt kommitténs förslag utgör bestämmelsen om permanent uppehållstillstånd inte en grund för uppehållstillstånd utan den möjliggör endast att ett permanent uppehållstillstånd kan beviljas istället för ett tidsbegränsat tillstånd om vissa krav är uppfyllda. Utöver att uppfylla de krav som gäller för permanent uppehållstillstånd krävs alltså att det finns en grund för uppehållstillstånd för att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas. En ansökan om permanent uppehållstillstånd kommer därmed att hanteras inom ramen för ärendet om uppehållstillstånd där rättstillämparen först måste ta ställning till om kraven för uppehållstillstånd är uppfyllda och därefter vilken giltighetstid som ska gälla för uppehållstillståndet, dvs. om det ska vara permanent eller tidsbegränsat. En ansökan om permanent uppehållstillstånd handlar alltså enbart om uppehållstillståndets giltighetstid och det bör därmed inte bli fråga om två parallella processer i den bemärkelse som Migrationsverket befarar. Redan i dag görs sådana prövningar, t.ex. vid en prövning om ett uppehållstillstånd ska tidsbegränsas enligt 5 kap. 7 § Utl.

När det gäller frågan om vilken tillståndstid som kan tillgodoräknas vid en ansökan om permanent uppehållstillstånd efterfrågar några remissinstanser förtydliganden av om även tid med tidsbegränsat uppehållstillstånd på någon annan grund ska kunna tillgodoräknas. I likhet med kommittén anser regeringen att en alternativt skyddsbehövande som tidigare haft tidsbegränsat uppehållstillstånd på en annan grund bör få tillgodoräkna sig denna tillståndstid. Enligt regeringens mening bör detsamma även gälla för en flykting. Som kommittén föreslår bör även skyddsbehövande som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt den tillfälliga lagen få tillgodoräkna sig denna tid vid en ansökan om permanent uppehållstillstånd. Regeringen anser, till skillnad från Förvaltningsrätten i Stockholm, att detta framgår med tillräcklig tydlighet i lagtexten genom kravet på att en skyddsbehövande ska ha haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år.

Vissa remissinstanser anser att det bör förtydligas om och i så fall under vilka förutsättningar en skyddsbehövande som har haft eller får ett kortare uppehållstillstånd pga. tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen ska kunna beviljas permanent uppehållstillstånd. Regeringen anser i likhet med kommittén att dessa personer inte ska hamna i ett bättre läge när det gäller möjligheten att beviljas ett permanent uppehållstillstånd. Även för dessa personer bör det därmed krävas tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år innan ett permanent uppehållstillstånd kan beviljas. Regeringen noterar dock att i de fall ett sådant uppehållstillstånd har tidsbegränsats på grund av tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kommer en

prövning av om kraven för permanent uppehållstillstånd är uppfyllda att göras vilket inkluderar en prövning av utlänningens vandel.

Som Migrationsverket uppmärksammar kan det finnas skyddsbehövande som har ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt den tillfälliga lagen och som kommer att kunna ansöka om permanent uppehållstillstånd både enligt utlänningslagen och enligt lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå som träder i kraft den 20 juli 2021. Kraven för att kunna beviljas permanent uppehållstillstånd enligt dessa regelverk skiljer sig åt och i de fall en utlänning ansöker om permanent uppehållstillstånd med stöd av båda bestämmelserna bör en ansökan om permanent uppehållstillstånd i första hand prövas enligt bestämmelserna i utlänningslagen.

Enligt huvudregeln i 5 kap. 18 § första stycket UtL ska en utlänning som vill ha uppehållstillstånd i Sverige ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet. En ansökan om uppehållstillstånd får enligt den regeln inte bifallas efter inresan. Eftersom ett permanent uppehållstillstånd förutsätter att utlänningen har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd och att det fortsatt finns en grund för uppehållstillstånd bedömer regeringen att det inte finns behov av ändringar i denna del för att en ansökan om permanent uppehållstillstånd ska kunna bifallas efter inresa.

7 Permanent uppehållstillstånd

7.1 Krav för permanent uppehållstillstånd

Regeringens förslag: Ett permanent uppehållstillstånd ska endast få beviljas om utlänningen kan försörja sig och det med hänsyn till utlänningens förväntade levnadssätt inte råder tveksamhet om att ett permanent uppehållstillstånd bör beviljas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att meddela föreskrifter om vad som avses med försörjningsförmåga.

Regeringens bedömning: Det bör införas krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för att ett permanent uppehållstillstånd ska få beviljas men dessa krav bör samordnas med kommande förslag om språk- och samhällskunskapskrav för svenskt medborgarskap. Det bör även finnas möjligheter att göra undantag från dessa krav. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med författningsförslag i denna del.

De gällande kraven på försörjning och vandel för att en utlänning ska beviljas ställning som varaktigt bosatt i Sverige och därmed få ett permanent uppehållstillstånd bör inte ändras.

Kommitténs förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Kommittén föreslår att det även ska införas krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för att ett permanent uppehållstillstånd ska få beviljas. Därtill föreslår kommittén att det ska krävas att den som ansöker

om ställning som varaktigt bosatt i Sverige ska uppfylla de krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap samtandel som kommittén föreslår ska gälla för att permanent uppehållstillstånd ska få beviljas.

Remissinstanserna: Många remissinstanser, t.ex. *Amnesty International*, *Flyktinggruppernas riksråd (FARR)*, *Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner*, *Svenska kyrkan* och *Svenska Röda Korset* avstyrker eller är negativt inställda till förslaget att det ska införas krav för permanent uppehållstillstånd som huvudregel. Som skäl framförs bl.a. att det är individens skyddsskäl som ska vara den avgörande faktorn när det gäller möjligheten att beviljas permanent uppehållstillstånd. Flertalet remissinstanser, bl.a. *Alingsås kommun*, *Företagarna*, *Kumla kommun* och *Uddevalla kommun* tillstyrker, är positivt inställda till eller har inga synpunkter på förslaget att permanent uppehållstillstånd endast ska få beviljas om vissa krav är uppfyllda.

När det gäller förslaget om krav på språk- och samhällskunskaper är det flera remissinstanser, t.ex. *Akademikerförbundet SSR*, *Arbetsförmedlingen*, *Statens skolverk* och *Umeå kommun* som anser att förslagen är ofullständiga eller att de behöver utredas ytterligare innan kraven kan träda i kraft. *Sundsvalls kommun* föredrar en ordning där språkkrav ställs i samband med ansökan om medborgarskap och *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* ifrågasätter om det är motiverat utifrån ett resursperspektiv att uppställa språk- och samhällskunskapskrav för både permanent uppehållstillstånd och medborgarskap då dessa prövningar kan ske inom en tidsram på några år. SKR anser också, i likhet med Svenska Röda Korset, att förslaget bör samordnas med förslagen som utredningen om språk- och samhällskunskapskrav för svenskt medborgarskap och andra frågor om medborgarskap lämnar.

När det gäller försörjningskravet för permanent uppehållstillstånd är det många remissinstanser, t.ex. *Helsingborgs kommun*, *Hultsfreds kommun* och *Uddevalla kommun* som tillstyrker förslaget eller som inte framför några synpunkter på det. Några remissinstanser avstyrker dock förslaget, däribland *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)* som anser att det kan leda till att Sverige går miste om värdefull kompetens och att nyanlända med högre utbildning tränger undan nyanlända med kortare utbildning från jobb med kortare utbildningskrav. Vissa remissinstanser, t.ex. *Arbetsförmedlingen* och *Borlänge kommun* efterfrågar klagoranden kring vilka inkomster och vilken typ av anställning som krävs för att uppfylla försörjningskravet. FARR anser att arbetslöshetsersättning och sjukpenning samt studiemedel vid heltidsstudier bör kunna beaktas medan *Företagarna* anser att det bör förtydligas att även andra inkomster från näringsverksamhet än lön kan beaktas. *Justitiekanslern* anser att det av lagtexten klart bör framgå om försörjningskravet ska vara uppfyllt vid ansökningstidpunkten eller om sökanden ska ha uppfyllt försörjningskravet även för viss tidsperiod innan ansökan ges in och undrar också om försörjningskravet ska vara uppfyllt även i fråga om sökandens eventuella familj som befinner sig i Sverige. *Migrationsverket* anför att ett tydligt utformat försörjningskrav ökar förutsättningarna för en förenklad handläggning

En majoritet av remissinstanserna har inga synpunkter på förslaget om att uppställa krav påandel för permanent uppehållstillstånd. Vissa remissinstanser såsom *Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner* avstyrker

dock förslaget. Svenska Röda Korset framför att ett vandelskrav i sig kan anses rimligt men ifrågasätter, i likhet med *Stockholms universitet*, om det är lämpligt att i så stor utsträckning överlämna tolkningen av kravet till rättstillämparen. Ett flertal remissinstanser, bl.a. Akademikerförbundet SSR, Amnesty International och *Asylrättscentrum* anser att vandelskravet behöver utredas ytterligare eller efterfrågar klagöranden och vägledning gällande hur det ska tillämpas. FARR anför att om ett vandelskrav ska gälla så bör det vara reserverat för grövre brottslighet. *Civil Rights Defenders* anser att det måste finnas karenstider för hur länge ett misskötsamt leverne ska tas i beaktande av rättstillämparen och Asylrättscentrum anser att det bör finnas en möjlighet till omprövning av vandelskravet under tillståndstiden i vissa fall. Migrationsverket efterfrågar klagöranden dels om en proportionalitetsbedömning ska göras vid prövningen av det föreslagna vandelskravet likt den som görs vid en prövning enligt 5 kap. 17 och 17 a §§ UtL, dels om brottslighet begången utomlands ska påverka bedömningen av om vandelskravet är uppfyllt. Några remissinstanser, t.ex. *Rädda Barnen* och *Sveriges advokatsamfund* framhåller att misstankar om brottslighet inte bör kunna beaktas vid prövningen av vandelskravet.

Majoriteten av remissinstanserna yttrar sig inte särskilt när det gäller förslaget om att samma krav på försörjning och vandel som föreslås för permanent uppehållstillstånd även ska gälla för de som ansöker om ställning som varaktigt bosatt. Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner avstyrker förslaget om att uppställa krav för permanent uppehållstillstånd för varaktigt bosatta i dess helhet och Akademikerförbundet SSR avvisar förslaget om att den som ansöker om ställning som varaktigt bosatt ska uppfylla krav på språk- och samhällskunskap. Några remissinstanser, t.ex. Asylrättscentrum och FARR påpekar att vandelskravet måste överensstämma med det vandelskrav som följer av EU-rätten. Även Migrationsverket anser att det finns en risk för att det föreslagna vandelskravet inte är förenligt med EU-rätten.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Det bör införas särskilda krav för att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas

Utlänningslagen innehåller inte några bestämmelser om särskilda krav för permanent uppehållstillstånd. Sådana krav finns däremot i den tillfälliga lagen. För att en skyddsbehövande ska kunna beviljas ett permanent uppehållstillstånd enligt den lagen krävs som huvudregel en anställning som gör det möjligt för honom eller henne att försörja sig och att lönen, försäkringsskyddet och övriga anställningsvillkor inte är sämre än de villkor som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen. Även en utlänning som kan försörja sig genom inkomster från näringsverksamhet kan beviljas permanent uppehållstillstånd enligt den tillfälliga lagen (17 §).

Kommittén föreslår att tidsbegränsat uppehållstillstånd ska vara huvudregel och att det ska införas särskilda krav för att permanent uppehållstillstånd ska få beviljas. Det ska krävas kunskaper i svenska och samhällskunskap, att utlänningen kan försörja sig och att det med hänsyn till utlänningens förväntade levnadssätt inte råder tveksamhet om att ett

permanent uppehållstillstånd bör beviljas. Flera remissinstanser är kritiska till förslaget att införa särskilda krav för permanent uppehållstillstånd och anför bl.a. att skyddsskäl bör vara den avgörande faktorn när det gäller möjligheten att beviljas permanent uppehållstillstånd. Ett permanent uppehållstillstånd innebär flera fördelar jämfört med ett tidsbegränsat tillstånd. Det är bl.a. giltigt så länge personen som innehar tillståndet bor kvar i Sverige och det kan bara återkallas i särskilda fall, t.ex. om personen har begått ett allvarligt brott. Flera andra medlemsländer i EU uppställer krav för permanent uppehållstillstånd och som regeringen anför ovan bör Sveriges regelverk framöver vara i linje med övriga länder i EU. Som regeringen tidigare har konstaterat har sannolikt möjligheten att beviljas permanent uppehållstillstånd vid första beslutstillfället varit en faktor som har bidragit till att Sverige har ansetts vara ett land som är mer attraktivt för asylsökande jämfört med andra länder i EU (jfr prop. 2015/16:174 s. 29). Regeringen anser därför, till skillnad från t.ex. *Amnesty International*, *Civil Rights Defenders* och *Svenska Röda Korset* att det bör uppställas särskilda krav för att ett permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas.

I likhet med kommittén anser regeringen att kraven för permanent uppehållstillstånd inte bara bör gälla skyddsbehövande utan även andra utlänningar som ansöker om permanent uppehållstillstånd, t.ex. studerande och arbetskraftsinvandrare. För att underlätta för tillämparen och allmänheten bör det i de relevanta bestämmelserna införas upplysningsbestämmelser om att det finns bestämmelser om krav för permanent uppehållstillstånd. När det gäller frågan om vilka krav som ska ställas gör regeringen följande överväganden.

Språk- och samhällskunskapskrav

Kommittén föreslår att det ska uppställas språk- och samhällskunskapskrav för permanent uppehållstillstånd. Kommittén konstaterar dock att det inte finns möjlighet att inom ramen för kommitténs arbete ta fram ett fullständigt förslag på hur språk- och samhällskunskapskraven ska utformas och hur kontrollen av dessa ska genomföras, eftersom ett sådant förslag bl.a. är beroende av vilka förslag utredningen om språk- och samhällskunskapskrav för svenskt medborgarskap och andra frågor om medborgarskap (Ju 2019:08, USSMA) kommer att lämna. Kommittén föreslår därför att denna fråga ska beredas vidare inom Regeringskansliet, samt att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska ansvara för den närmare utformningen och kontrollen av språk- och samhällskunskapskraven.

Flera remissinstanser påpekar att frågan om språk- och samhällskunskapskrav behöver utredas ytterligare. Några framhåller också att förslagen bör samordnas med de förslag om krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för förvärv av svenskt medborgarskap som USSMA har lämnat i sitt delbetänkande *Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap* (SOU 2021:2). Regeringen anser att det bör införas språk- och samhällskunskapskrav för permanent uppehållstillstånd men delar remissinstansernas uppfattning att frågan behöver utredas vidare. Frågan innefattar komplicerade frågeställningar som kräver ytterligare analys och överväganden och är, precis som kommittén

påpekar, tätt sammansvetsad med förslagen om språk- och samhällskunskapskrav för medborgarskap. Regeringen anser att frågan om språk- och samhällskunskapskrav för permanent uppehållstillstånd bör samordnas med dessa förslag i syfte att skapa de bästa förutsättningarna för ett enhetligt och rättssäkert system. Det bör även finnas möjligheter att göra undantag från dessa krav. Det är viktigt att dessa undantag är relevanta och väl avvägda. Att samordna dessa förslag är både kostnadseffektivt och långsiktigt hållbart och gynnar både myndigheterna och de enskilda. De förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet och regeringen avser därför att återkomma till riksdagen med författningsförslag om språk- och samhällskunskapskrav för permanent uppehållstillstånd.

Försörjningskrav

Kommittén föreslår att det ska ställas ett försörjningskrav för att permanent uppehållstillstånd ska få beviljas. Inkomsterna ska enligt kommittén komma från anställning eller näringsverksamhet eller en kombination av dessa. Försörjningsförmågan ska enligt kommittén kopplas till utsköningsbalken och förbehållsbeloppet vid utmätning i lön enligt 7 kap. 5 § utsköningsbalken. Inkomsterna ska alltså inte vara så låga att utlänningen behöver försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) för att täcka kostnaderna för bl.a. boende och uppehälle. Vid bedömningen av om inkomsterna gör det möjligt för utlänningen att försörja sig bör enligt kommittén en sammantagen bedömning göras av hans eller hennes ekonomiska situation.

Regeringen instämmer i kommitténs förslag om att ett försörjningskrav bör uppställas för att ett permanent uppehållstillstånd ska få beviljas och att inkomsterna ska komma från anställning eller näringsverksamhet eller en kombination av dessa. *Justitiekanslern* lyfter frågan om försörjningskravet ska vara uppfyllt även i fråga om sökandens eventuella familj i Sverige. Regeringen anser, i likhet med kommittén, att det bör vara tillräckligt att utlänningen kan försörja sig själv. Detta motsvarar också vad som gäller enligt 17 § den tillfälliga lagen. Några remissinstanser, t.ex. *Borlänge kommun*, efterfrågar förtydliganden kring vilken typ av anställning den enskilde ska ha.. På liknande sätt som att försörjningen kan komma från en kombination av anställning och näringsverksamhet anser regeringen, i likhet med *Asylrättscentrum*, att det också bör vara möjligt att inkomsterna kommer från en kombination av flera anställningar. När det gäller inkomster från näringsverksamhet anser regeringen att det saknar betydelse om inkomsterna härrör från egen verksamhet eller verksamhet som bedrivs i en juridisk person. Kravet på att kunna försörja sig bör kunna uppfyllas oavsett hur inkomsterna beskattas (jfr prop. 2015/16:174 s. 61). *Justitiekanslern* anser att det av lagtexten klart bör framgå om sökanden ska ha uppfyllt försörjningskravet även för viss tidsperiod innan ansökan om permanent uppehållstillstånd ges in. Kommittén föreslår inte något sådant krav. Regeringen anser inte att det finns skäl att föreslå en annan ordning.

Den närmare regleringen om t.ex. inkomsternas nivå är av detaljkaraktär och bör finnas i förordning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför bemyndigas att meddela föreskrifter om försörjningsförmågan.

Vandelskrav

Kommittén föreslår även att det ska införas ett vandelskrav för att ett permanent uppehållstillstånd ska få beviljas och att det ska utformas med rekvisiten i 5 kap. 7 § UtlL som förebild. Ett vandelskrav för permanent uppehållstillstånd utgör enligt regeringens mening en viktig del i en långsiktigt hållbar migrationspolitik. Ett permanent uppehållstillstånd innebär flera fördelar jämfört med ett tidsbegränsat uppehållstillstånd och kan bara återkallas i vissa fall. Det är inte rimligt att en person som under sin tid i landet med tidsbegränsat uppehållstillstånd har gjort sig skyldig till brottslighet eller brottslighet i förening med annan misskötsamhet, i anslutning till detta ska kunna beviljas ett permanent uppehållstillstånd utan att någon prövning av lämpligheten i detta görs. Regeringen har även tidigare konstaterat att det skulle kunna te sig stötande att bevilja ett permanent uppehållstillstånd till någon som dessförinnan gjort sig skyldig till relativt allvarlig brottslighet (jfr prop. 2004/05:170 s. 282). Ett vandelskrav syftar även till att undvika att en person som i framtiden kan antas komma att begå brott i landet ska beviljas permanent uppehållstillstånd. Till skillnad från t.ex. *Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner* anser regeringen att ett vandelskrav bör ställas för att ett permanent uppehållstillstånd ska få beviljas och att det, i likhet med vad kommittén föreslår, ska utformas med rekvisiten i 5 kap. 7 § UtlL som förebild. På så sätt kan viss vägledning finnas i den praxis som har utarbetats av Migrationsöverdomstolen gällande den nuvarande bestämmelsen vilket kan underlätta för rättstillämparen. Ett permanent uppehållstillstånd ska därmed endast få beviljas om det med hänsyn till utlänningens förväntade levnadssätt inte råder tveksamhet om att ett permanent uppehållstillstånd bör beviljas.

Flera remissinstanser anser att vandelskravet behöver utredas ytterligare och efterfrågar också klargöranden och vägledning kring rekvisiten samt kring vilka principer som ska styra vid bedömningen av om kravet är uppfyllt. Regeringen anser, i likhet med *Asylrättscentrum*, att det inte är lämpligt att i lag eller genom förarbetsuttalanden mer detaljerat reglera vilka brottsrubriceringar eller strafftider som bör utgöra hinder för att beviljas ett permanent uppehållstillstånd. Detsamma gäller vilka överväganden som ska göras vid prövningen av vandelskravet. En sådan detaljeringsgrad skulle motverka syftet med att åstadkomma en flexibel reglering som är hållbar över tid, där hänsyn kan tas till omständigheterna i varje enskilt fall och där utvecklingen i rättspraxis kan beaktas. Regeringen anser vidare, till skillnad från *FARR*, att möjligheten att neka permanent uppehållstillstånd pga. vandel inte bör reserveras till endast grövre brottslighet. Som kommittén påpekar kan det förekomma fall då även mindre grov brottslighet i förening med allvarlig misskötsamhet väcker tveksamhet om huruvida ett permanent uppehållstillstånd bör beviljas. Som kommittén påpekar bör det dock inte vara tillräckligt med mer bagatellartade förseelser. Inte heller anser regeringen att särskilda karenstider för hur länge ett misskötsamt leverne ska kunna beaktas bör införas, såsom t.ex. *Civil Rights Defenders* och *FARR* efterfrågar. Det finns dock möjlighet att beakta både karaktären av misskötsamheten och den tid som förflutit inom ramen för den framåtsyftande helhetsbedömning som ska göras i varje enskilt fall och få sitt svar i rättstillämpningen. Vissa

remissinstanser, bl.a. *Stockholms universitet* och *Svenska Röda Korset*, anser att det är olämpligt att överlåta till rättstillämparen att ta ställning till vilken typ av brottslighet eller misskötsamhet som kan läggas till grund för ett avslagsbeslut. I det sammanhanget kan noteras att det vid en prövning av vandelskravet enligt 5 kap. 7 § UtL i dess nuvarande lydelse ankommer på rättstillämparen att tolka och tillämpa rekvisiten i bestämmelserna och att göra en bedömning i det enskilda fallet. De omständigheter som kan beaktas vid en prövning enligt den bestämmelsen har därmed i stor utsträckning avgjorts genom praxis. Redan i dag måste alltså både Migrationsverket och migrationsdomstolarna förhålla sig och ta ställning till uppställda vandelskrav som till stor del har utmejlats i praxis.

Migrationsverket efterfrågar förtydliganden om huruvida en proportionalitetsbedömning ska göras vid prövningen av vandelskravet samt om brott begånget utomlands ska kunna beaktas vid prövningen. Av praxis gällande 5 kap. 7 § UtL i dess nuvarande lydelse framgår att det ska göras en samlad bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet där skälen för uppehållstillstånd måste vägas mot omständigheterna som väcker tveksamhet kring den framtida vandeln (jfr MIG 2010:19). Detta bör gälla även fortsättningsvis. Inom ramen för den bedömningen finns även utrymme att beakta brott som begåtts utomlands. I likhet med vad som gäller vid en prövning enligt 5 kap. 17 § UtL är en rimlig utgångspunkt att hänsyn då får tas till att straffmätningen för samma brott kan skilja sig mycket mellan olika länder och att bedömningen då bör ske med utgångspunkt i vilket straff som sannolikt skulle ha utdömts i Sverige (jfr prop. 2004/05:170 s. 284).

Sveriges advokatsamfund anför bl.a. att det inte är förenligt med grundläggande rättssäkerhetsprinciper att generellt lägga anmärkningar i misstankeregistret till grund för att avslå en ansökan om permanent uppehållstillstånd. Som regeringen tidigare påpekat är det omständigheterna i det enskilda fallet som ska beaktas vid prövningen av utlännings vandel och det är en framåtsyftande bedömning som ska göras. Av praxis till 5 kap. 7 § UtL framgår vidare att det kan finnas fall då anmärkningar i misstankeregistret i kombination med förekomst i belastningsregistret har väckt tveksamhet om en utlännings förväntade levnadssätt (jfr t.ex. MIG 2010:19). I sammanhanget bör även framhållas att följderna av att en ansökan om permanent uppehållstillstånd avslås är att utlännings beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Sammanfattningsvis bedömer regeringen att det föreslagna vandelskravet är ändamålsenligt utformat.

Varaktigt bosatta

En person som har vistats i Sverige med uppehållstillstånd i fem år utan avbrott kan enligt 5 a kap. 1 § UtL ansöka om ställning som varaktigt bosatt i Sverige. Ställning som varaktigt bosatt innebär en särskild rättslig ställning som ger vissa rättigheter och som följer av rådets direktiv 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning (direktivet om varaktigt bosatta), som finns i *bilaga 9*. Direktivet ändrades genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/51/EU av den 11 maj 2011 i syfte att utöka dess räckvidd till att omfatta även personer som beviljats internationellt skydd. För att den

som beviljas ställning som varaktigt bosatt i Sverige ska tillförsäkras de rättigheter som ska följa av ställningen har lagstiftaren valt att knyta denna till ett permanent uppehållstillstånd. Enligt 5 kap. 2 b § UtIL ska därför den som har beviljats ställning som varaktigt bosatt i Sverige få ett permanent uppehållstillstånd. En förutsättning för att beviljas ställning som varaktigt bosatt är enligt 5 a kap. 2 och 3 §§ att sökanden uppfyller ett försörjningskrav samt att sökanden inte utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Regeringen instämmer i kommitténs bedömning att den ordning som har fungerat sedan direktivet om varaktigt bosatta genomfördes i svensk rätt och som innebär att den som beviljas ställning som varaktigt bosatt också ges ett permanent uppehållstillstånd bör behållas. Kommittén föreslår att det bör ställas samma krav på språk- och samhällskunskap samtandel för att beviljas ställning som varaktigt bosatt som föreslås för permanent uppehållstillstånd. Däremot anser kommittén att det försörjningskrav som gäller för att beviljas ställning som varaktigt bosatt inte bör ändras.

När det gäller språk- och samhällskunskapskrav för permanent uppehållstillstånd kommer regeringen som anges ovan att återkomma till riksdagen med förslag om sådana krav. Regeringen ser också behov av möjligheter att göra relevanta och väl avvägda undantag från dessa krav. Beträffande försörjningskravet anser regeringen, i likhet med kommittén, att det befintliga försörjningskravet för varaktigt bosatta inte bör ändras. Av direktivet om varaktigt bosatta följer att ställning som varaktigt bosatt får vägras av skäl som rör allmän ordning eller säkerhet (art. 6.1). Begreppet allmän ordning och säkerhet har en unionsrättslig innebörd som enligt EU-domstolen inte får definieras nationellt (mål C-41/74). Regeringen anser, i likhet med *Migrationsverket*, att det finns en risk för att det vandelskrav som föreslås för permanent uppehållstillstånd inte är, eller inte kommer att vara, förenligt med det krav som finns i direktivet om varaktigt bosatta. Regeringen anser därför att det befintliga vandelskravet för att beviljas ställning som varaktigt bosatt bör behållas.

7.2 Undantag från kraven för permanent uppehållstillstånd

Regeringens förslag: Kravet på att en utlänning ska kunna försörja sig för att beviljas ett permanent uppehållstillstånd ska inte gälla om utlänningen är ett barn eller har rätt att uppbära inkomstgrundad ålderspension, garantipension eller äldreförsörjningsstöd enligt socialförsäkringsbalken eller om det finns särskilda skäl.

Vandelskravet för permanent uppehållstillstånd ska inte gälla om utlänningen är under 15 år.

Kraven på försörjning ochandel ska inte gälla när en ansökan om permanent uppehållstillstånd ska göras av någon annan än utlänningen.

Kommitténs förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Kommittén föreslår att det ska krävas synnerliga skäl för att undanta en person från kravet på försörjning för permanent uppehållstillstånd och föreslår också en något annorlunda redaktionell utformning av

bestämmelsen. Kommittén föreslår inte att även en utlänning som har rätt att uppbära äldreförsörjningsstöd ska omfattas av undantaget från försörjningskravet. I kommitténs förslag anges inte att kraven för permanent uppehållstillstånd inte gäller när en ansökan om permanent uppehållstillstånd ska göras av någon annan än utlänningen.

Remissinstanserna: Många av remissinstanserna, t.ex. *Civil Rights Defenders*, *Svenska kyrkan* och *Svenska Röda Korset* är positiva till eller har inga synpunkter på förslaget om att utlänningar som är barn eller som uppbär allmän pension eller garantipension ska undantas från försörjningskravet för permanent uppehållstillstånd. Några remissinstanser, bl.a. *Förvaltningsrätten i Malmö*, *Förvaltningsrätten i Stockholm* och *UNICEF Sverige* påpekar att en ordning där barn undantas från kraven riskerar att leda till att barn kan få permanent uppehållstillstånd tidigare än sina föräldrar och att familjemedlemmar därmed kommer att vistas i Sverige med uppehållstillstånd med olika giltighetstider. *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* påpekar att undantaget för barn kan medföra en ökad risk för att föräldrar och barn uppger en lägre ålder på asylsökande barn än den riktiga. *Asylrättscentrum* och *Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner* anser att det bör framgå att det är åldern vid tidpunkten för ansökan om permanent uppehållstillstånd som ska vara avgörande för om en person omfattas av undantaget för barn eller inte. *Migrationsverket* anför att ett strikt försörjningskrav för den som nyss fyllt 18 år kan medföra att det blir mindre attraktivt att slutföra en utbildning på gymnasial nivå och att denna grupp kan få svårt att uppfylla försörjningskravet. *Borlänge kommun* framhåller att försörjningskravet bör formuleras så att det uppmuntrar unga att fullfölja gymnasieutbildning. *Akademikerförbundet SSR* och *Svenska Röda Korset* anser att studerande på gymnasie- och högskolenivå ska vara undantagna kravet på försörjning.

Pensionsmyndigheten anför att det är oklart om undantaget ska vara kopplat till riktåldern eller till rätten att uppbära allmän pension eller garantipension. Pensionsmyndigheten påtalar också att förslaget inte omfattar utlänningar som har uppnått en viss ålder men som enbart har rätt till äldreförsörjningsstöd. Migrationsverket anför att det skulle underlätta tillämpningen om de begrepp som används i utlänningslagen överensstämmer med de begrepp som används i socialförsäkringsbalken.

Många remissinstanser är positiva till att det föreslås en ventil som innebär att ytterligare personer kan undantas från kraven om det finns synnerliga skäl. Flera av remissinstanserna, däribland *Förvaltningsrätten i Göteborg*, efterfrågar dock närmare vägledning och förtydliganden kring rekvisitet synnerliga skäl. Bland annat *Förvaltningsrätten i Luleå* och *Förvaltningsrätten i Malmö* påpekar att rekvisitet synnerliga skäl riskerar att medföra att utrymmet för att tillämpa bestämmelsen blir mycket snävt. *Förvaltningsrätten i Malmö* framhåller att de angivna exemplen snarare för tankarna till det som lagstiftaren brukar benämna som särskilda skäl. Flera remissinstanser, bl.a. *Svenska kyrkan* och *UNHCR:s representation för de nordiska och baltiska länderna*, anser att rekvisitet synnerliga skäl bör ersättas med särskilda skäl. Några remissinstanser, bl.a. *Göteborgs kommun* och *Länsstyrelsen i Kalmar* påpekar att vissa grupper såsom t.ex. lågutbildade, kvinnor och personer med funktionsnedsättningar kommer att ha svårare att uppfylla kraven för permanent uppehållstillstånd och *Umeå kommun* efterfrågar förtydliganden om dessa grupper ska hanteras

inom ramen för undantaget vid synnerliga skäl. Några remissinstanser, t.ex. Civil Rights Defenders, *Strömstads kommun* och *Åre kommun* anser att det bör finnas en bortre gräns för hur länge en person kan ha ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Migrationsverket konstaterar att bl.a. nunnor och munkar som beviljas permanent uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 5 § andra stycket UtL kan ha svårt att uppfylla försörjningskravet samt att det saknas en analys av hur de särskilda kraven förhåller sig till andra grupper som kan beviljas permanent uppehållstillstånd och som inte omnämns i betänkandet, t.ex. personer som är föremål för särskilt personsäkerhetsarbete.

Flera remissinstanser, t.ex. *Barnombudsmannen*, *Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL)* och Svenska Röda Korset anser att undantaget från vandelskravet bör omfatta även barn mellan 15 och 18 år. *Socialstyrelsen* påpekar att kommitténs förslag förhåller sig till gränsen för straffmyndighet på ett annat sätt än vad som är fallet när det gäller barn i rättssystemet. Svenska kyrkan anser att det utifrån ett barnperspektiv bör göras åtskillnad mellan straffmyndiga barn och vuxna och UNICEF Sverige anser att förslaget riskerar att leda till diskriminering av barn.

Skälen för regeringens förslag

Barn bör vara undantagna från försörjningskravet

I likhet med kommittén anser regeringen att barn bör undantas från kravet på försörjning för permanent uppehållstillstånd. Med barn avses i utlänningslagen en person som är under 18 år (1 kap. 2 § UtL). Som t.ex. *Förvaltningsrätten i Malmö*, *Förvaltningsrätten i Stockholm* och *Malmö kommun* påpekar innebär detta att barn i vissa fall kan få permanent uppehållstillstånd tidigare än sina föräldrar och att familjemedlemmar därmed kan vistas i Sverige med stöd av uppehållstillstånd som har olika giltighetstid. Detta är dock inte något nytt utan förekommer även enligt utlänningslagen och den tillfälliga lagen. *SKR* påpekar att det finns en risk för att förslaget leder till att föräldrar och barn uppger en lägre ålder på asylsökande barn än den riktiga. Det är en grundläggande princip inom asylrätten att det är den asylsökande som ska göra sitt behov av internationellt skydd sannolikt. Det innebär att sökanden också måste göra sin identitet sannolik vilket inkluderar åldern (jfr MIG 2007:9 och MIG 2011:11). Det blir därmed en fråga för rättstillämparen att ta ställning till bl.a. sökandens ålder i samband med beslutet om uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov. Regeringen anser vidare, i likhet med kommittén men i motsats till bl.a. *Asylrättscentrum* och *Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner*, att det bör vara de förhållanden som råder vid tidpunkten för prövningen som ska vara avgörande för om en person ska betraktas som barn eller vuxen i dessa sammanhang (jfr MIG 2014:1). Precis som kommittén konstaterar får det till följd att barn som blir vuxna under perioden med tidsbegränsade uppehållstillstånd måste uppfylla försörjningskravet på samma sätt som andra vuxna.

Vissa remissinstanser, t.ex. *Migrationsverket*, anser att en 18-årsgräns kan medföra att det blir mindre attraktivt att slutföra en utbildning på gymnasial nivå. En fullföljd utbildning är positivt för individens möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden och därigenom kunna uppfylla

försörjningskravet efter avslutad utbildning. Följden av ett avslag på en ansökan om permanent uppehållstillstånd är att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas. Regeringen anser därmed att det inte heller finns skäl att införa något generellt undantag från försörjningskravet för studerande som t.ex. *Akademikerförbundet SSR* och *Svenska Röda Korset* föreslår.

Även en utlänning som har rätt att uppbära inkomstgrundad ålderspension, garantipension eller äldreförsörjningsstöd bör vara undantagen från försörjningskravet

I likhet med kommittén anser regeringen att det är lämpligt att även sätta upp en övre gräns för vilka som ska omfattas av försörjningskravet. Kommittén föreslår att en sådan övre gräns ska kopplas till rätten att uppbära allmän pension eller garantipension. Precis som *Migrationsverket* påpekar innebär kopplingen till rätten att ta ut pension att undantaget inträder vid olika tidpunkter beroende på vilken sorts pension som sökanden har rätt till. Det framgår uttryckligen av kommitténs lagförslag att det är rätten att uppbära pension som ska ligga till grund för bedömningen av om en person är undantagen kraven för permanent uppehållstillstånd. Till skillnad från *Pensionsmyndigheten* anser regeringen att detta inte behöver förtydligas ytterligare. Regeringen anser dock, i likhet med *Migrationsverket*, att tillämpningen av undantaget i denna del underlättas om de begrepp som används i utlänningslagen överensstämmer med de begrepp som används i socialförsäkringsbalken. Enligt bestämmelserna i socialförsäkringsbalken består den allmänna ålderspensionen dels av inkomstgrundad ålderspension, dels av garantipension (53 kap. 2 § SFB). Undantaget bör därför knytas till dessa begrepp. Därtill anser regeringen, i likhet med *Pensionsmyndigheten*, att även de utlänningar som uppnått en viss ålder men som enbart har rätt till äldreförsörjningsstöd bör omfattas av undantaget.

Undantag från försörjningskravet bör även gälla om det finns särskilda skäl

Utöver de ovan nämnda undantagen föreslår kommittén en ventil som innebär att något försörjningskrav inte ska ställas om det föreligger synnerliga skäl. Undantaget kan tillämpas i fall när en person inte har möjlighet att uppfylla kravet eller i fall där det inte är rimligt att begära att en person ska uppfylla kravet.

I likhet med kommittén anser regeringen att det bör finnas en ventil som ger en möjlighet att bevilja permanent uppehållstillstånd även till en person som inte kan försörja sig i vissa fall. Kommittén nämner som exempel fall där en person har betydande svårigheter att uppfylla det uppställda kravet på grund av funktionshinder, sjukdom eller andra begränsningar. Även personer som är nära pensionsålder och därför har svårt att få en anställning och uppfylla försörjningskravet nämns som exempel. Som bl.a. *Förvaltningsrätten i Malmö* påpekar ligger dessa exempel närmare vad lagstiftaren brukar benämna som särskilda skäl. Ett krav på att det ska föreligga synnerliga skäl riskerar därmed, precis som *Förvaltningsrätten i Luleå* och *Förvaltningsrätten i Malmö* framhåller, att medföra att tillämpningsutrymmet blir mycket snävt och att undantag

därför inte kan medges i de situationer som kommittén särskilt nämner. I likhet med bl.a. *Civil Rights Defenders* och *Svenska Kyrkan* anser regeringen därmed att det ska finnas möjlighet att göra undantag från försörjningskravet om det föreligger särskilda skäl.

Flera remissinstanser, bl.a. *Förvaltningsrätten i Göteborg*, efterfrågar ytterligare vägledning kring vad som ska krävas för att ventilen ska vara tillämplig. Bedömningen av om det finns särskilda skäl att göra undantag från kravet på försörjning får göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet och med beaktande av principerna om fri bevisföring och bevisprövning. En person som har en mer långvarig nedsättning av arbetsförmågan pga. sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan kan t.ex. ha svårt att uppfylla försörjningskravet (jfr prop. 2009/10:77 s. 26). Detsamma kan gälla en person som är nära pensionsålder och som därför har svårt att få en anställning. Ventilen kan även tillämpas i andra situationer där det inte är rimligt att uppställa ett försörjningskrav, t.ex. i de fall som *Migrationsverket* pekar på, när en nunn eller en munk ska beviljas permanent uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 5 § andra stycket UtlL. Med en utformning där det krävs särskilda skäl för undantag finns det dessutom utrymme för rättstillämparen att hantera även andra situationer som vissa remissinstanser pekar på kan uppstå till följd av en ordning med krav för permanent uppehållstillstånd och som i det enskilda fallet kan få orimliga konsekvenser.

Vissa remissinstanser, bl.a. *Civil Rights Defenders*, *Strömstads kommun* och *Åre kommun*, anser att det bör införas en borte gräns för hur länge en utlänning ska kunna leva i Sverige med tidsbegränsat uppehållstillstånd. I likhet med kommittén anser regeringen att det bör finnas en möjlighet att i vissa fall göra undantag från kraven för permanent uppehållstillstånd om en person har haft tidsbegränsade uppehållstillstånd under en längre tid och trots ansträngningar inte lyckas uppfylla kraven för permanent uppehållstillstånd. Det är dock viktigt att inte skapa ett system som gör det möjligt att ”vänta ut” ett permanent uppehållstillstånd. Regeringen anser därför inte att det bör ställas upp en borte gräns för när permanent uppehållstillstånd ska beviljas utan att den ventil som föreslås ger tillräckligt utrymme för att hantera dessa situationer.

Barn som är yngre än 15 år bör undantas från vandelskravet

Kommittén föreslår att vandelskravet endast ska gälla för personer som har fyllt 15 år. Flera remissinstanser är kritiska till den föreslagna åldersgränsen och anser att även barn som är 15 år och äldre bör vara undantagna från kravet på vandel. Med beaktande av de bakomliggande syftena med att uppställa ett vandelskrav för permanent uppehållstillstånd anser regeringen att det finns goda skäl för att vandelskravet ska omfatta även personer som är 15 år och äldre. Enligt regeringens mening skulle det vara stötande om en person som begått ett allvarligt brott som 17-åring ska beviljas permanent uppehållstillstånd medan en person som är några månader äldre och som begått samma brott får avslag på sin ansökan. Båda kan straffrättsligt hållas ansvariga för sina handlingar och följderna av ett avslag på en ansökan om permanent uppehållstillstånd är att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas. *Socialstyrelsen* anför att de flesta

barn och unga som begår brott gör det under en begränsad period för att sedan sluta och leva välanpassade liv som vuxna. Den bedömning som ska göras i varje enskilt fall ska vara framåtsyftande och inom ramen för den finns utrymme att beakta bl.a. sökandens ålder och brottets svårighetsgrad. Bedömningen ska vidare göras med beaktande av portalbestämmelsen om barnets bästa i 1 kap. 10 § UtIL. Eftersom det är fråga om en helhetsbedömning som ska göras i varje enskilt fall där även barnets rättigheter enligt barnkonventionen ska beaktas, anser regeringen vidare, till skillnad från *UNICEF Sverige* inte att ett vandelskrav riskerar att leda till diskriminering av barn. UNICEF Sverige efterfrågar också en analys av hur vandelskravet förhåller sig till ett barns rätt till sina föräldrar och till risken för familjesplittring. Ett avslag på en ansökan om permanent uppehållstillstånd innebär att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas. Även om utgångspunkten är att en familj ska hållas samman är det inte nödvändigt att familjemedlemmar beviljas uppehållstillstånd med samma giltighetstid, vilket framgår av t.ex. det omarbetade skyddsgrundsdirektivet. Sammanfattningsvis anser regeringen alltså, till skillnad från t.ex. *Barnombudsmannen*, *Asylrättscentrum* och *Svenska kyrkan*, att undantaget från vandelskravet endast ska gälla barn under 15 år och att detta inte står i strid med barnkonventionen.

De särskilda kraven för permanent uppehållstillstånd ska inte gälla i vissa fall

Utöver de möjligheter till undantag från försörjnings- och vandelskravet som föreslås ovan finns det vissa situationer där det kan ifrågasättas om det är ändamålsenligt att ställa några särskilda krav för permanent uppehållstillstånd över huvud taget. Som *Migrationsverket* uppmärksammar gäller det t.ex. när Polismyndigheten ansöker om permanent uppehållstillstånd för personer som är föremål för särskilt personsäkerhetsarbete enligt 5 kap. 16 a UtIL. I sådana situationer, när permanent uppehållstillstånd kan beviljas på ansökan av någon annan än utlänningen själv, är det andra överväganden som ligger till grund för beslutet att bevilja uppehållstillstånd (se t.ex. 5 kap. 16 b § och 22 kap. 3 § UtIL). Regeringen anser därmed att de särskilda kraven endast bör gälla i de fall där det är utlänningen som ska ansöka om permanent uppehållstillstånd.

7.3 Överklagande av beslut om avslag på ansökan om permanent uppehållstillstånd

Regeringens förslag: Migrationsverkets beslut att avslå en ansökan om permanent uppehållstillstånd för att kraven på försörjning och vandel inte är uppfyllda ska kunna överklagas till en migrationsdomstol.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Kommittén föreslår inte att det av lagtexten uttryckligen ska framgå att en förutsättning för överklagande är att Migrationsverket har avslagit en ansökan om permanent uppehållstillstånd för att kraven på försörjning och vandel inte är uppfyllda. Kommitténs förslag skiljer sig vidare från regeringens på det sättet att kommittén föreslår att en ansökan

om permanent uppehållstillstånd endast ska få göras i samband med att Migrationsverket ska pröva om ett tidsbegränsat uppehållstillstånd ska förlängas.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser, t.ex. *Akademikerförbundet SSR*, *Flyktinggruppernas riksråd (FARR)* och *Förvaltningsrätten i Luleå* anser att det är positivt att ett beslut att inte bevilja permanent uppehållstillstånd ska kunna överklagas. *Migrationsverket* anför att en överklagandemöjlighet bidrar till att öka rättssäkerheten i processen men att den också väcker processrättsliga frågor, t.ex. hur ett överklagande påverkar lagakraftvunna tidsbegränsade uppehållstillstånd och prövningen av en förlängningsansökan. Vissa remissinstanser, t.ex. *Förvaltningsrätten i Malmö*, *Kammarrätten i Stockholm* och *Riksdagens ombudsmän (JO)* har synpunkter på förslagets utformning. Förvaltningsrätten i Malmö anser att det är oklart om den föreslagna lydelsen omfattar en prövning av kraven för permanent uppehållstillstånd, undantagen från kraven eller kvalificeringstiden liksom om ett överklagande ska kunna bifallas trots att Migrationsverket inte har beviljat ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Kammarrätten i Stockholm anför att det av den föreslagna lydelsen inte framgår att prövningen är begränsad till om de särskilda kraven för permanent uppehållstillstånd är uppfyllda och att det av lydelsen framstår som att även vissa avslagsbeslut som fattas med stöd av 12 kap. 18 § UtL därigenom görs överklagbara och undrar om det är avsikten.

Skälen för regeringens förslag: Av 14 kap. 1 § UtL framgår att Migrationsverkets beslut enligt utlänningslagen endast får överklagas i de fall som anges i det kapitlet. Enligt 14 kap. 3 § UtL får Migrationsverkets beslut överklagas till en migrationsdomstol bl.a. om beslutet innebär avvisning eller utvisning eller avslag på en ansökan om uppehållstillstånd, arbetstillstånd eller ställning som varaktigt bosatt i Sverige. Den som ansöker om permanent uppehållstillstånd men beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd kan inte överklaga detta, eftersom beslutet inte innebär ett avslag på en ansökan om uppehållstillstånd (jfr bl.a. prop. 1996/97:25 s. 292 och prop. 2004/05:170 s. 307 samt MIG 2010:20). Det är alltså inte möjligt att överklaga giltighetstiden på ett beviljat uppehållstillstånd.

I likhet med kommittén och flera remissinstanser, bl.a. *Förvaltningsrätten i Luleå*, anser regeringen att det, med anledning av förslaget i avsnitt 7.1 om att vissa krav ska uppställas för permanent uppehållstillstånd, finns skäl att införa en möjlighet att överklaga ett beslut om att avslå en ansökan om permanent uppehållstillstånd i vissa fall. *Förvaltningsrätten i Malmö* anser att det är oklart om prövningen även ska omfatta undantagen från kraven för permanent uppehållstillstånd och kvalificeringstiden liksom om ett överklagande ska kunna bifallas trots att Migrationsverket inte har beviljat ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Regeringen anser, i likhet med kommittén, att prövningen vid ett överklagande bör vara begränsad till frågan om de särskilda kraven för permanent uppehållstillstånd är uppfyllda. Som *Kammarrätten i Stockholm* påpekar bör detta förtydligas i lagtexten. Därigenom kan domstolen även komma att behöva ta ställning till om något av undantagen från kraven är tillämpliga. Kvalificeringstiden omfattas däremot inte av prövningen. Den nu aktuella överklagandemöjligheten bör vidare endast omfatta beslut där ett tidsbegränsat uppehållstillstånd har beviljats men där en ansökan om att uppehållstillståndet ska vara permanent har avslagits för att de särskilda kraven för

ett sådant tillstånd inte är uppfyllda. Ett beslut om att inte bevilja uppehållstillstånd får även fortsättningsvis överklagas i den utsträckning som följer av 14 kap. 3 § UtlL. Någon utvidgning av möjligheterna att överklaga ett sådant beslut är inte avsedd.

Några remissinstanser, bl.a. *Migrationsverket*, efterfrågar förtydliganden bl.a. om vad som ska gälla om en migrationsdomstol efter överklagande beviljar en sökande ett permanent uppehållstillstånd samtidigt som sökanden har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Om en migrationsdomstol finner att kraven för permanent uppehållstillstånd är uppfyllda bör beslutet om uppehållstillstånd ändras på så sätt att tiden för uppehållstillståndet ändras. Om giltighetstiden för det beviljade tidsbegränsade uppehållstillståndet däremot har löpt ut vid domstolens prövning finns inte längre förutsättningar för domstolen att besluta om permanent uppehållstillstånd. Den omständigheten att frågan om permanent uppehållstillstånd är föremål för överprövning i domstol bör därmed inte utgöra något hinder för Migrationsverket att fatta beslut i ett ärende om förlängt uppehållstillstånd. I de fall en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd är förenad med ytterligare en ansökan om permanent uppehållstillstånd utgår regeringen från att det finns ett fungerande informationsutbyte mellan myndigheten och domstolen för att undvika att frågan om permanent uppehållstillstånd blir föremål för prövning i två instanser samtidigt.

8 Anhöriginvandring

8.1 Upphållstillstånd på grund av anknytning till skyddsbehövande m.fl. med tidsbegränsat uppehållstillstånd

Regeringens förslag: Om en person har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande, på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § UtlL och har välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid, ska uppehållstillstånd ges till en utlänning som är make, sambo eller ogift barn till den personen eller som är ogift barn till den personens make eller sambo.

Upphållstillstånd ska även kunna beviljas en utlänning som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande med en person som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande, på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § UtlL och som har välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid, om förhållandet framstår som seriöst och har etablerats redan i hemlandet och inte heller särskilda skäl talar mot att tillstånd ges.

Upphållstillstånd ska också kunna ges till en utlänning som är nära anhörig till en sådan person, om de har ingått i samma hushåll och det

finns ett särskilt beroendeförhållande mellan dem som fanns redan i hemlandet.

Uppehållstillstånd ska inte kunna ges till en sådan utlänning som avses i 5 kap. 3 a § första stycket 1 a (i förslagen ny beteckning), 3 och 4 och tredje stycket 2 UtL om den person som utlänningen åberopar anknytning till har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande, på grund av särskilt eller synnerligen ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § UtL.

Kommitténs förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. I betänkandet lämnas inget förslag om att den som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda samboförhållande med en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i vissa fall ska kunna beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning. Kommitténs förslag har också en delvis annan redaktionell utformning än regeringens.

Promemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag men har en delvis annorlunda redaktionell utformning.

Remissinstanserna: Ett flertal remissinstanser, bl.a. *Asylrättscentrum*, *Barnombudsmannen*, *Göteborgs kommun* och *Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner* tillstyrker, är positivt inställda till eller har inte några synpunkter på förslagen i betänkandet och promemorian om att en utlänning som har tidsbegränsat uppehållstillstånd i vissa fall ska kunna vara anknytningsperson. Många av de remissinstanser som yttrar sig har dock synpunkter på förslagens närmare utformning. *Ronneby kommun* motsätter sig förslaget i betänkandet med hänvisning till att det går utöver vad som krävs enligt EU-rätten och Sveriges internationella åtaganden. *Hultsfreds kommun* och *Kumla kommun* anser att endast den som har permanent uppehållstillstånd ska kunna vara anknytningsperson. *Förvaltningsrätten i Stockholm* avstyrker förslaget i promemorian med hänvisning till att ändringen framstår som överflödigt.

Flera remissinstanser, däribland *Akademikerförbundet SSR*, *Förvaltningsrätten i Göteborg* och *Svenska Röda Korset*, avstyrker eller ifrågasätter att det ska krävas att en person med tidsbegränsat uppehållstillstånd har välgrundade utsikter att beviljas varaktigt uppehållstillstånd för att vara anknytningsperson. Några remissinstanser ifrågasätter om kravet är förenligt med Sveriges internationella åtaganden, bl.a. *Barnombudsmannen* som menar att kravet riskerar att leda till svårigheter för skyddsbehövande att återförenas med sin familj och att detta inte är i linje med barnkonventionen eller Europakonventionen. Flera remissinstanser anser att kravet på välgrundade utsikter att beviljas varaktigt uppehållstillstånd är otydligt och minskar förutsägbarheten för den enskilde. *Förvaltningsrätten i Göteborg* och *Förvaltningsrätten i Malmö* menar att det finns risk för tillämpningssvårigheter, särskilt när det gäller begreppet ”varaktigt uppehållstillstånd”. *Förvaltningsrätten i Göteborg* framför bl.a. att det inte går att utläsa av lagtexten att någon hänsyn inte ska tas till kraven för att beviljas ett permanent uppehållstillstånd vid bedömningen. *Riksdagens ombudsmän (JO)* anser att det, eftersom uppehållstillstånd enligt utlänningslagen antingen är tidsbegränsade eller permanenta, vore lämpligt att använda en annan formulering än begreppet ”varaktigt uppehållstillstånd”. Bland andra *Asylrättscentrum* efterfrågar förtyd-

liganden kring hur bedömningen av välgrundade utsikter ska göras för personer som har beviljats tidsbegränsade uppehållstillstånd på andra grunder än skyddsbehov och *Migrationsverket* förutser att bedömningen kan bli komplicerad i dessa fall, särskilt då uppehållstillstånd beviljats på grund av ett icke bestående verkställighetshinder eller om det finns ett lagakraftvunnet utvisningsbeslut. Svenska Röda Korset anser att avsaknaden av en möjlighet för den som har beviljats tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av anknytning att vara anknytningsperson skulle kunna strida mot internationella konventioner, såsom barnkonventionen, och att det bör övervägas att införa en ventil för sådana undantagssituationer.

Några remissinstanser efterfrågar förtydliganden hänförliga till anhörigkretsen i 5 kap. 3 § UtL, bl.a. *Migrationsverket* som påpekar att enligt gällande praxis prövas ett samboförhållande där parterna bara har sammanbott i Sverige enligt bestämmelsen i 5 kap. 3 a § första stycket 1 UtL, dvs. som personer som har för avsikt att inleda ett samboförhållande, och att en sådan prövning kan bli vanligare när personer vistas i Sverige med tidsbegränsade uppehållstillstånd under en längre tid. Asylrättscentrum och Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner anser att det mot bakgrund av praxisutvecklingen inom EU-rätten bör förtydligas i lagtext eller förarbeten att det är barnets ålder vid ansökningstillfället som ska ligga till grund för prövningen.

När det gäller förslaget i promemorian om en möjlighet att beviljas uppehållstillstånd för personer som har en etablerad relation och en avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande efterfrågar flera remissinstanser, bl.a. *Migrationsverket* och *Förvaltningsrätten i Luleå*, vägledning kring begreppen ”om förhållandet framstår som seriöst” och ”har etablerats redan i hemlandet”. *Migrationsverket* undrar bl.a. hur seriositetsprövningen och prövningen av om förhållandet har etablerats redan i hemlandet förhåller sig till varandra. Några remissinstanser, t.ex. Asylrättscentrum och *Justitiekanslern*, förutser svårigheter med bevisföring, särskilt i de fall sökanden och anknytningspersonen inte har kunnat leva öppet tillsammans och bl.a. *Migrationsverket* förväntar sig därför att bedömningen i flera fall kommer att baseras på muntliga uppgifter.

Några remissinstanser, däribland Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner och *Flyktinggruppernas riksråd (FARR)*, ifrågasätter vidare om räckvidden av förslaget i betänkandet om uppehållstillstånd för andra nära anhöriga till personer med tidsbegränsat uppehållstillstånd som har ingått i samma hushåll och där det finns ett särskilt beroendeförhållande är tillräcklig.

Många remissinstanser är också kritiska till att inte fler kategorier av anhöriga ska kunna beviljas uppehållstillstånd när anknytningspersonen har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Flera remissinstanser, bl.a. *Förvaltningsrätten i Luleå*, *Stockholms universitet* och *UNICEF Sverige*, ifrågasätter om det är förenligt med Sveriges konventionsåtaganden och då framförallt Europakonventionen och barnkonventionen att uppehållstillstånd inte ska kunna beviljas en utlänning som är förälder till och vårdnadshavare för samt sammanbor med ett barn som är bosatt i Sverige, eller en utlänning som ska utöva umgänge som inte är av begränsad omfattning med ett barn som är bosatt i Sverige, om barnet har ett

tidsbegränsat uppehållstillstånd. Vissa remissinstanser, bl.a. Svenska Röda Korset, anser att det bör övervägas att införa en ventil för att bevilja uppehållstillstånd i dessa fall.

Skälen för regeringens förslag

Utgångspunkter

I utlänningslagen finns bestämmelser om uppehållstillstånd på grund av anknytning i bl.a. 5 kap. 3 och 3 a §§ UtL. Bestämmelserna i 5 kap. 3 § UtL tar sikte på personer som tillhör anknytningspersonens kärnfamilj, dvs. make, sambo och ogifta barn till anknytningspersonen eller till anknytningspersonens make eller sambo, och i 5 kap. 3 a § UtL regleras uppehållstillstånd för personer som inte tillhör anknytningspersonens kärnfamilj. Bestämmelserna i 5 kap. 3 § UtL bygger på familjeåterföreningsdirektivet medan regleringen i 5 kap. 3 a § UtL inte grundar sig på detta direktiv. Familjeåterföreningsdirektivet bygger på tanken att en tredjelandsmedborgare som har en mera permanent bosättning i en EU-stat, anknytningspersonen, ska ha rätt att återförenas med medlemmar i kärnfamiljen som också är tredjelandsmedborgare. För att ha rätt till familjeåterförening enligt direktivet ska anknytningspersonen ha ett uppehållstillstånd som är giltigt under minst ett år och ha välgrundade utsikter att få ett varaktigt uppehållstillstånd (artikel 3.1).

Av förarbetena till utlänningslagen framgår att när det gäller utländska medborgare och statslösa krävs i regel att utläningen har ett permanent uppehållstillstånd i Sverige för att han eller hon ska kunna vara anknytningsperson (prop. 2005/06:72 s. 28). Migrationsöverdomstolen har dock i ett avgörande om uppehållstillstånd på grund av anknytning till en i Sverige bosatt maka funnit att maken, som hade ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som var giltigt under längre tid än ett år och hade välgrundade utsikter att beviljas ett permanent uppehållstillstånd, hade rätt till familjeåterförening enligt familjeåterföreningsdirektivet och därför kunde utgöra anknytningsperson enligt 5 kap. 3 § första stycket 1 UtL (MIG 2007:29). När det gäller uppehållstillstånd enligt 5 kap. 3 a § första stycket 2 UtL har Migrationsöverdomstolen funnit att en person med ett tidsbegränsat uppehållstillstånd inte är att anse som en sådan anknytningsperson som avses i den bestämmelsen (MIG 2008:1).

Regeringen föreslår i denna lagrådsremiss att tidsbegränsade i stället för permanenta uppehållstillstånd ska vara huvudregel för skyddsbehövande, förutom för kvotflyktingar, och när uppehållstillstånd beviljas på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter enligt 5 kap. 6 § UtL och vid verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § UtL (se avsnitt 6.2, 9.2 och 10.1). Som en följd av dessa förslag finns det ett behov av att se över befintligt regelverk och överväga i vilken utsträckning det ska vara möjligt att bevilja uppehållstillstånd på grund av anknytning till en utläning som beviljas tidsbegränsat uppehållstillstånd i Sverige enligt den föreslagna ordningen. Liksom kommittén anser regeringen att utgångspunkten bör vara en restriktiv reglering som lever upp till de konventionsåtaganden som Sverige är förpliktat att följa. Det innebär att det i första hand är kärnfamiljen som ska ges rätt att återförenas. I den mån det är lämpligt och möjligt bör utgångspunkten i övrigt vara att regleringen ska bygga på befintligt regelverk i utlänningslagen. Som kommittén konstaterar

underlättar detta rättstillämpningen som kan finna stöd i den praxis som har utarbetats av bl.a. Migrationsöverdomstolen. Därmed ökar även förutsägbarheten och rättssäkerheten i systemet.

En flykting med ett tidsbegränsat uppehållstillstånd ska kunna vara anknytningsperson

Regeringen föreslår i denna lagrådsremiss att tidsbegränsade uppehållstillstånd ska beviljas vid det första beslutstillfället för flyktingar, med undantag för kvotflyktingar. Enligt 6 § den tillfälliga lagen kan en flykting som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd vara anknytningsperson enligt 5 kap. 3 § första stycket 1 och 2 UtL, dvs. när det gäller uppehållstillstånd för make, sambo och ogifta barn, om han eller hon bedöms ha välgrundade utsikter att beviljas ett permanent uppehållstillstånd. Denna ordning infördes för att klargöra att det svenska regelverket skulle leva upp till de krav som ställs i familjeåterföreningsdirektivet (prop. 2015/16:174 s. 40.). För att de svenska bestämmelserna om anhöriginvandring ska leva upp till kraven i familjeåterföreningsdirektivet vid en permanent ordning där tidsbegränsade uppehållstillstånd är huvudregel anser regeringen att det uttryckligen bör framgå av bestämmelserna i utlänningslagen att den som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting i vissa fall kan vara anknytningsperson. I likhet med kommittén, men till skillnad mot bl.a. *Akademikerförbundet SSR, Förvaltningsrätten i Göteborg* och *Svenska Röda Korset*, anser regeringen att den ordning som gäller enligt 6 § den tillfälliga lagen, dvs. att det ska krävas välgrundade utsikter att beviljas permanent uppehållstillstånd, som ligger i linje med regleringen i familjeåterföreningsdirektivet, bör utgöra utgångspunkt även för en permanent reglering och att en sådan ordning, i motsats till vad t.ex. *Barnombudsmannen* anser, är förenlig med svenska konventionsåtaganden, inklusive Europakonventionen och barnkonventionen.

Kommittén föreslår i betänkandet att rekvisitet formuleras så att det i stället för välgrundade utsikter att beviljas *permanent* uppehållstillstånd ska krävas välgrundade utsikter att beviljas *varaktigt* uppehållstillstånd. Syftet med det föreslagna rekvisitet är enligt kommittén att markera att det inte ska göras någon bedömning av anknytningspersonens utsikter att klara de krav för ett permanent uppehållstillstånd som föreslås i avsnitt 7.1. Regeringen instämmer i kommitténs bedömning att det inte bör krävas att de särskilda kraven för permanent uppehållstillstånd är uppfyllda för att en flykting ska kunna vara anknytningsperson och att det inte heller ska göras någon bedömning av anknytningspersonens utsikter att i framtiden klara dessa krav. Som kommittén påtalar görs en viss vandelsprövning redan inom ramen för asylprövningen där det finns möjlighet att vägra uppehållstillstånd, t.ex. i vissa fall av synnerligen grov brottslighet. Regeringen anser därmed, i likhet med kommittén men till skillnad från *Förvaltningsrätten i Malmö*, att det inte bör göras någon prövning av anknytningspersonens vandel. Om det finns skäl att anta att anknytningspersonens uppehållstillstånd kommer att återkallas på grund av brottslighet får den omständigheten beaktas vid bedömningen av om han eller hon har välgrundade utsikter att få ett varaktigt uppehållstillstånd. Bedömningen av om en anknytningsperson har välgrundade utsikter att beviljas varaktigt uppehållstillstånd bör utgå från hur troligt det är att skyddsbehovet

kvarstår vid den tidpunkt då flyktingen kan ansöka om ett permanent uppehållstillstånd, dvs. tidigast efter tre år. Även möjligheterna att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid på en annan grund bör kunna beaktas (jfr MIG 2018:19). Flera remissinstanser påtalar att ”varaktigt uppehållstillstånd” är ett otydligt begrepp och bl.a. Förvaltningsrätten i Malmö lyfter att begreppet kan leda till tillämpningssvårigheter. Som *Riksdagens ombudsmän (JO)* uppmärksammar förekommer begreppet ”varaktigt uppehållstillstånd” inte i utlänningslagen. Enligt 2 kap. 4 § UtL är uppehållstillstånd ett tillstånd att vistas i Sverige under viss tid (tidsbegränsat uppehållstillstånd) eller utan tidsbegränsning (permanent uppehållstillstånd). Regeringen anser därför att rekvisitet i stället bör formuleras som att utlänningsen ska ha välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid. En sådan formulering innebär också att det blir tydligare vilken prövning som ska göras.

Några remissinstanser efterfrågar vägledning när det gäller den bedömning som ska göras gällande rekvisitet ”välgrundade utsikter”. Som framgår ovan bör bedömningen av om flyktingen har välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid utgå från hur troligt det är att skyddsbehovet kvarstår vid den tidpunkt då flyktingen kan ansöka om ett permanent uppehållstillstånd, dvs. tidigast efter tre år. Som kommittén påtalar har en person som beviljas flyktingstatus individuella skyddsskäl som är kopplade till hans eller hennes person. Denna typ av skyddsskäl består vanligen under en längre tid och innebär att det i normalfallet finns välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid (jfr prop. 2015/16:174 s. 39 och prop. 2018/19:128 s. 40). En individuell bedömning ska dock göras i varje enskilt fall.

En alternativt skyddsbehövande med ett tidsbegränsat uppehållstillstånd ska kunna vara anknytningsperson på samma villkor som en flykting

I avsnitt 6.2 föreslås att tidsbegränsade uppehållstillstånd ska vara huvudregel även för den som beviljas ett uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande. Familjeåterföreningsdirektivet är inte tillämpligt när anknytningspersonen har tillstånd att vistas i en medlemsstat på grundval av alternativa skyddsformer enligt internationella förpliktelser, nationell lagstiftning eller praxis i medlemsstaterna. Direktivet är alltså inte tillämpligt på alternativt skyddsbehövande. Även Europakonventionen och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna har dock betydelse för rätten till familjeåterförening. Enligt artikel 8 i Europakonventionen har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Offentlig myndighet får inte inskränka åtnjutandet av denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter. Av Europadomstolens praxis följer att artikel 8 inte medför en övergripande skyldighet för en stat att respektera immigranterns val av bosättningsland och att tillåta familjeåterförening på sina territorier (se bl.a. Europadomstolens dom den 10 juli 2014 i målet *Mugenzi mot Frankrike*). Omfattningen av en stats skyldigheter varierar beroende på den berörda personens särskilda situation och

på allmänintresset. I artikel 14 i Europakonventionen finns som utgångspunkt ett förbud mot diskriminering när det gäller åtnjutande av fri- och rättigheter enligt konventionen. I stadgan om de grundläggande rättigheterna finns bestämmelser om respekt för privatlivet och familjelivet i artikel 7. Även artikel 3 i barnkonventionen, som anger att vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa, aktualiseras i dessa ärenden (jfr MIG 2018:20).

Vid förlängningen av den tillfälliga lagen bedömde regeringen att fortsatta begränsningar av möjligheten för alternativt skyddsbehövande att återförenas med sin familj riskerar att strida mot Europakonventionen i fler fall än tidigare (prop. 2018/19:128 s. 42). Eftersom regeringen ansåg det angeläget att möjliggöra familjeåterförening i fler fall ändrades den tillfälliga lagen så att en alternativt skyddsbehövande som beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd fick möjlighet till familjeåterförening under samma förutsättningar som en flykting.

Regeringen instämmer i kommitténs bedömning att även alternativt skyddsbehövande måste ha rätt till familjeåterförening för att regelverket ska vara långsiktigt hållbart och uppfylla Sveriges konventionsåtaganden. Regeringen anser, i likhet med bl.a. *Rädda Barnen* och *Svenska Röda Korset*, att det i en permanent ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel är rimligt att den som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande ges möjlighet till anhöriginvandring på samma villkor som flyktingar. Det är den ordning som gäller enligt den tillfälliga lagen och som framgår av betänkandet är det också den ordning som gäller i många andra EU-länder. Precis som för flyktingar bör det inte krävas att alternativt skyddsbehövande ska uppfylla kraven för permanent uppehållstillstånd för att vara anknytningsperson. I likhet med vad som föreslås för flyktingar bör det därför vara tillräckligt att en alternativt skyddsbehövande med tidsbegränsat uppehållstillstånd har välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid för att han eller hon ska kunna vara anknytningsperson.

Några remissinstanser, bl.a. *Asylrättscentrum* och *Svenska Röda Korset* efterfrågar förtydliganden om hur bedömningen av rekvisitet ”välgrundade utsikter” ska göras för alternativt skyddsbehövande och anser att det bör framgå att det i normalfallet finns sådana välgrundade utsikter som krävs. Migrationsöverdomstolen har i rättsfallet MIG 2018:19 gett vägledning för hur bedömningen av rekvisitet ”välgrundade utsikter att beviljas ett permanent uppehållstillstånd” som finns i 6 § den tillfälliga lagen ska göras för alternativt skyddsbehövande och konstaterat att det får bedömas utifrån hur troligt det är att skyddsbehovet kvarstår när utlännings nuvarande tillstånd löper ut, där både de individuella skyddsskälerna och aktuell landinformation måste beaktas. I det aktuella fallet ansåg domstolen att det fanns mycket som talade för att anknytningspersonen fortfarande skulle ha behov av skydd när tiden för hans nuvarande tillstånd gått ut och att han vid en förlängningsansökan kunde beviljas permanent uppehållstillstånd eller i vart fall ett förlängt uppehållstillstånd. Som framgår ovan markerar rekvisitet ”välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid” att det inte ska göras någon bedömning av anknytningspersonens utsikter att uppfylla kraven för permanent uppehållstillstånd. I övrigt skiljer sig inte bedömningen av vad

som utgör ”välgrundade utsikter” från vad som gäller enligt 6 § den tillfälliga lagen. Om den alternativt skyddsbehövande har välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid får därför bedömas utifrån hur troligt det är att skyddsbehovet kvarstår vid den tidpunkt då han eller hon kan ansöka om ett permanent uppehållstillstånd, dvs. tidigast efter tre år, där både de individuella skyddsskälerna och aktuell landinformation måste beaktas. Till skillnad från Svenska Röda Korset anser regeringen att en individuell bedömning av om rekvisitet är uppfyllt måste göras i varje enskilt fall.

Även vissa andra personer med tidsbegränsade uppehållstillstånd ska kunna vara anknytningspersoner

Regeringen föreslår i denna lagrådsremiss att tidsbegränsade uppehållstillstånd ska vara huvudregel också för den som beviljas uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter enligt 5 kap. 6 § UtL eller uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § UtL (se avsnitt 9.2 och 10.1). I den tillfälliga lagen finns inte någon särskild reglering för dessa anknytningsituationer i de fall då anknytningspersonen har beviljats ett uppehållstillstånd som tidsbegränsat enligt den tillfälliga lagen förutom ventilen i 13 § som stadgar att om uppehållstillstånd på grund av anknytning inte kan ges på någon annan grund, ska ett sådant tillstånd beviljas en utlänningsperson som inte befinner sig i Sverige om ett beslut att neka uppehållstillstånd skulle strida mot ett svenskt konventionsåtagande.

Enligt familjeåterföreningsdirektivet ska en tredjelandsmedborgare ha rätt till familjeåterförening om han eller hon har ett uppehållstillstånd som är giltigt i under minst ett år och har välgrundade utsikter att beviljas ett varaktigt uppehållstillstånd. Regeringen föreslår ovan att det för att en flykting eller alternativt skyddsbehövande med tidsbegränsat uppehållstillstånd ska kunna vara anknytningsperson ska krävas att han eller hon har välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid. För att uppnå en enhetlig reglering anser regeringen att den som beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter enligt 5 kap. 6 § eller på grund av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § UtL bör kunna vara anknytningsperson enligt samma förutsättningar som flyktingar och alternativt skyddsbehövande. Även om prövningen, som *Migrationsverket* påpekar, i vissa fall kan bli komplicerad anser regeringen att det är rimligt att samma krav ställs på den som beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 6 § eller 12 kap. 18 § UtL som på den som beviljas ett sådant uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande.

Till skillnad mot vad som är fallet när det gäller flyktingar och alternativt skyddsbehövande har de personer som nu är aktuella ingen skyddsstatus som kan ligga till grund för bedömningen av om det finns välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid. Bedömningen får i stället göras utifrån hur troligt det är att det fortsatt finns en grund för uppehållstillstånd vid den tidpunkt då personen kan ansöka om ett permanent uppehållstillstånd, dvs. tidigast efter tre år. Några remissinstanser efterfrågar mer vägledning gällande hur denna bedömning ska göras, bl.a. *Asylrättscentrum* och *Svenska Röda Korset* som anser att det

bör framgå att det i normalfallet finns sådana välgrundade utsikter som krävs även för dessa kategorier. Omständigheterna som ligger till grund för uppehållstillstånd som beviljas med stöd av 5 kap. 6 § och 12 kap. 18 § UtIL kan dock skilja sig mycket åt och en individuell bedömning av om rekvisitet är uppfyllt måste göras i varje enskilt fall. Migrationsverket efterfrågar vägledning kring hur bedömningen ska göras när det finns verkställighetshinder som inte är bestående eller om utlänningsen har ett lagakraftvunnet avvisnings- eller utvisningsbeslut. Den som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder som inte är bestående kan normalt inte anses ha välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid. Som framgår i avsnitt 10.1 kan ett sådant uppehållstillstånd inte heller ligga till grund för ett permanent uppehållstillstånd. Vilken betydelse som ska tillmätas att anknytningspersonen har ett lagakraftvunnet avvisnings- eller utvisningsbeslut får bedömas med beaktande av grunden för uppehållstillståndet och utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Vid bedömningen kan också beaktas att ett lagakraftvunnet avvisnings- eller utvisningsbeslut som inte har meddelats av allmän domstol upphör att gälla om en person beviljas permanent uppehållstillstånd (jfr 12 kap. 22 § tredje stycket UtIL).

Svenska Röda Korset anser att det finns behov av en ventil för att bevilja uppehållstillstånd i de undantagsfall där det skulle kunna strida mot ett svenskt konventionsåtagande att en person som har tidsbegränsat uppehållstillstånd som anhörig inte kan vara anknytningsperson. Det finns enligt 5 kap. 3 a § tredje stycket 3 UtIL en möjlighet att bevilja uppehållstillstånd till en utlänningsen som har särskild anknytning till Sverige om det föreligger synnerliga skäl. Regeringen anser att den ventilen är tillräcklig och anser inte att det finns behov av ytterligare ändringar än de ovan nämnda när det gäller vem som ska kunna vara anknytningsperson som en följd av den föreslagna övergången från permanenta till tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel.

Uppehållstillstånd på grund av anknytning för personer som tillhör kärnfamiljen

De personer som har rätt till uppehållstillstånd på grund av anknytning enligt 5 kap. 3 § UtIL och som inte omfattas av begränsningarna i den tillfälliga lagen är anknytningspersonens make eller sambo, ogifta barn till anknytningspersonen eller till anknytningspersonens make eller sambo (5 kap. 3 § första stycket 1 och 2 UtIL). Det följer av familjeåterföreningsdirektivet att dessa personer ska kunna återförenas med anknytningspersonen. För att säkerställa att de svenska bestämmelserna om anhöriginvandring lever upp till kraven i familjeåterföreningsdirektivet även med en ordning där tidsbegränsade uppehållstillstånd är huvudregel bör en möjlighet införas för dessa personkategorier att kunna beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning när anknytningspersonen har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 eller på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter enligt 5 kap. 6 § eller på grund av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § UtIL och har välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid.

Uttrycken make och sambo gäller såväl olikkönade som samkönade par. Med sambor avses två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll. Vid prövningen av om ett samboförhållande har förelegat ska en helhetsbedömning göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Att paret t.ex. haft tillgång till två olika bostäder utesluter inte att de kan vara sambor (jfr NJA 1994 s. 256).

Som bl.a. *Migrationsverket* påpekar prövas enligt gällande praxis ogifta par som bara har sammanbott i Sverige inte enligt bestämmelsen i 5 kap. 3 § första stycket 1 UtL utan enligt bestämmelsen i 5 kap. 3 a § första stycket 1 UtL, dvs. som personer som har för avsikt att inleda ett samboförhållande. Den föreslagna övergången från permanenta uppehållstillstånd till tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel innebär att personer kommer att vistas i Sverige med tidsbegränsade uppehållstillstånd under en längre tid än tidigare. I vilken mån denna övergång kan komma att påverka vilken bestämmelse som ska tillämpas då ogifta par endast har sammanbott i Sverige är en fråga som får utmejslas i rättspraxis. Regeringen anser inte att det finns behov av att ändra i de befintliga bestämmelsernas anhörigkrets med anledning av den föreslagna övergången. Regeringen anser inte heller, till skillnad från bl.a. *Asylrättscentrum* och *Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner*, att det med anledning av nu aktuella förslag finns skäl att införa särskilda bestämmelser som anger vid vilken tidpunkt som en utlänning ska vara underårig för att betraktas som barn i ärenden som gäller anhöriginvandring. Det är liksom tidigare en fråga för rättstillämparen att ta ställning till, bl.a. med beaktande av praxis från EU-domstolen.

Det kan avslutningsvis noteras att det finns andra bestämmelser i 5 kap. 3 § UtL där möjligheten till uppehållstillstånd inte påverkas av den föreslagna övergången till tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel. För det första har föräldrar till ett barn som är flykting eller annan skyddsbehövande rätt till uppehållstillstånd (5 kap. 3 § första stycket 4). Denna rätt påverkas inte av att barnet beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Detsamma gäller en utlänning som är förälder till ett ogift utländskt barn som är flykting eller alternativt skyddsbehövande, eller en annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, om utlänningen befinner sig i Sverige och beslutet om hans eller hennes asylansökan fattas i samband med beslutet om barnets asylansökan (jfr 5 kap. 3 § första stycket 5 UtL). Bestämmelsen syftar till familjesammanhållning och inte till familjeåterförening och har sin grund i det omarbetade skyddsgrundsdirektivet.

Uppehållstillstånd på grund av anknytning för vissa personer som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda samboförhållande med en person med tidsbegränsat uppehållstillstånd

I 5 kap. 3 a § UtL regleras uppehållstillstånd för personer som inte tillhör anknytningspersonens kärnfamilj. Familjeåterföreningsdirektivet uppställer inte något krav på att det i dessa fall ska finnas en möjlighet att få uppehållstillstånd

Enligt 5 kap. 3 a § UtL får uppehållstillstånd bl.a. beviljas när en utlänning har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande med en person som är bosatt i Sverige (5 kap. 3 a § första

stycket 1 UtL). Det krävs då att förhållandet framstår som seriöst och att inte särskilda skäl talar emot att tillstånd ges. Regeringen delar kommitténs bedömning att det inte bör införas en generell möjlighet att beviljas uppehållstillstånd med stöd av den bestämmelsen i de fall anknytningspersonen har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Som *Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL)* påpekar, och som även har påtalats i samband med förlängningen av den tillfälliga lagen, förekommer det dock att t.ex. samkönade par inte har möjlighet att sammanbo i sina hemländer. Detsamma kan gälla för olikkönade par vars förhållande inte accepteras i den kultur de levit i. Enligt den ordning som gäller enligt utlänningslagen finns en möjlighet för dessa personer att beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning med stöd av 5 kap. 3 a § första stycket 1 UtL. Om en sådan möjlighet inte finns i de fall anknytningspersonen har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd kan den föreslagna ordningen med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel, där permanent uppehållstillstånd kan beviljas tidigast efter tre år, innebära att t.ex. personer i en etablerad relation som inte har kunnat leva tillsammans i sitt hemland på grund av att deras förhållande inte är accepterat där, utestängs från möjligheten att leva tillsammans under en längre tid. För att den nya ordningen med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel inte ska leda till orimliga konsekvenser och för att säkerställa att de svenska reglerna om anhöriginvandring är långsiktigt hållbara och i alla delar förenliga med Sveriges konventionsåtaganden görs i promemorian bedömningen att det bör införas en möjlighet att beviljas uppehållstillstånd även för personer som har etablerat en relation i hemlandet och som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande. Regeringen delar den bedömning som görs i promemorian.

I likhet med vad som föreslås gällande uppehållstillstånd på grund av anknytning för personer som tillhör kärnfamiljen bör det krävas att anknytningspersonen har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som skyddsbehövande eller på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § UtL och har välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid. En förutsättning för att uppehållstillstånd ska kunna beviljas en utlänningsperson som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda samboförhållande med en sådan person bör vidare vara att det anknytningsgrundande förhållandet har etablerats redan i hemlandet. Flera remissinstanser, bl.a. *Migrationsverket* och *Förvaltningsrätten i Luleå*, efterfrågar ytterligare vägledning för tillämpningen av detta rekvisit. Bedömningen av om ett förhållande är etablerat får göras utifrån omständigheterna i varje enskilt fall, där bl.a. längden på relationen är en av flera faktorer som kan tala för att relationen är etablerad. Liksom tidigare bör det även krävas att förhållandet framstår som seriöst och att inte särskilda skäl talar mot att tillstånd ges. Av naturliga skäl kommer seriositetsprövningen i viss mån att sammanfalla med den prövning som ska göras av om förhållandet har etablerats i hemlandet. Genom seriositetsprövningen finns dock möjlighet att ta hänsyn även till framåtsyftande faktorer. Några remissinstanser förutser att det kan bli svårt för sökanden att lägga fram bevis som t.ex. visar att förhållandet har etablerats redan i hemlandet. Liknande svårigheter finns redan i många

utlänningsärenden. I svensk rätt råder principen om fri bevisföring och fri bevisvärdering och regeringen anser därför inte att det är lämpligt att genom förarbetsuttalanden mer detaljerat reglera vilken bevisning som ska krävas eller hur bedömningen i denna del ska gå till.

Uppehållstillstånd på grund av anknytning för vissa andra nära anhöriga till en person med tidsbegränsat uppehållstillstånd

Enligt 5 kap. 3 a § första stycket 2 UtL får uppehållstillstånd beviljas den som på annat sätt är nära anhörig till en person som är bosatt eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige under förutsättning att han eller hon har ingått i samma hushåll som den personen och det finns ett särskilt beroendeförhållande mellan släktingarna som fanns redan i hemlandet. Det kan t.ex. röra sig om hemmavarande ogifta barn över 18 år eller om föräldrar som i hemlandet har tagits om hand av något barn (prop. 1996/97:25 s. 113).

Kommittén har, med utgångspunkt i den praxis som finns från Europadomstolen när det gäller skyddet av familjeliv i artikel 8 Europakonventionen, bedömt att den kategori av personer som omfattas av denna bestämmelse bör ges möjlighet att beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning till en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Regeringen delar den bedömningen. Som kommittén konstaterar har Europadomstolen i en rad avgöranden rörande unga vuxna som ännu inte skapat ett eget familjeliv, accepterat att deras förhållande till sina föräldrar och till andra nära familjemedlemmar också utgör ett familjeliv (se t.ex. Europadomstolens dom den 23 juni 2008 i målet Maslov mot Österrike, se även MIG 2016:13). För att säkerställa att de svenska reglerna om anhöriginvandring är långsiktigt hållbara och i alla delar förenliga med Sveriges konventionsåtaganden bör det därför införas en möjlighet att beviljas uppehållstillstånd även för en utlänning som på något annat sätt än som anges i 5 kap. 3 eller 3 a § UtL är nära anhörig till en person med tidsbegränsat uppehållstillstånd om han eller hon har ingått i samma hushåll som den personen och det finns ett särskilt beroendeförhållande mellan släktingarna som fanns redan i hemlandet. I likhet med vad som gäller för kärnfamiljen bör det även i detta fall krävas att anknytningspersonen har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som skyddsbehövande eller på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § UtL och har välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid. Som t.ex. *Flyktinggruppernas riksråd (FARR)* påtalar kan bestämmelsen i 5 kap. 3 a § första stycket 2 UtL även komma att aktualiseras i fall där en person har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som barn, t.ex. på grund av anknytning till en förälder, och som under tillståndstiden har fyllt 18 år.

Övriga anhöriga

Uppehållstillstånd får enligt 5 kap. 3 a § första stycket 3 UtL även ges till en utlänning som är förälder till och vårdnadshavare för samt sammanbor med ett barn som är bosatt i Sverige. En utlänning som ska utöva umgänge, som inte är av begränsad omfattning, med ett i Sverige bosatt barn får beviljas uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 3 a § första stycket 4 UtL.

Om det finns synnerliga skäl får uppehållstillstånd även beviljas till andra anhöriga till en flykting eller annan skyddsbehövande (5 kap. 3 a § tredje stycket 2 UtlL).

Kommittén föreslår att uppehållstillstånd inte ska kunna beviljas i dessa fall när anknytningspersonen är en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som skyddsbehövande eller på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § UtlL. Flera remissinstanser är kritiska till förslaget i den del som avser uppehållstillstånd för en förälder som är vårdnadshavare för och sammanbor med ett barn i Sverige eller som ska utöva umgänge som inte är av begränsad omfattning med ett barn som är bosatt i Sverige. Några remissinstanser, bl.a. *Förvaltningsrätten i Luleå*, *Stockholms universitet* och *UNICEF Sverige*, ifrågasätter förslagets förenlighet med svenska konventionsåtaganden och menar bl.a. att avsaknaden av en möjlighet att bevilja uppehållstillstånd i dessa fall riskerar att strida mot Europakonventionen och barnkonventionen. Artiklarna 1–42 i barnkonventionen gäller som svensk lag (1 § lag [2018:1197] om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter). Barnkonventionen ska ses som en helhet och rättigheterna i konventionen ska tolkas i relation till varandra (jfr prop. 2017/18:186 s. 77). Barnkonventionen ger i artikel 3 uttryck för principen om barnets bästa. En motsvarande bestämmelse finns i artikel 24 i den Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Att hänsyn ska tas till barnets bästa i juridiska sammanhang där barn berörs är en viktig svensk rättsprincip. Principen om barnets bästa är införlivad i svensk rätt bl.a. genom portalparagrafen om barnets bästa i 1 kap. 10 § UtlL. Där anges att i fall som rör barn ska särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver. Regeringen konstaterar, vilket även Migrationsverket är inne på, att varken artikel 3 om barnets bästa eller barnkonventionens artiklar i övrigt i sig kan grunda en rätt till uppehållstillstånd (jfr även MIG 2020:24). Lagstiftaren har även i tidigare sammanhang anfört att en förälder varken enligt nationell eller internationell praxis har en ovillkorlig rätt att komma till ett land för att återförenas med sitt barn där. I många fall är det tvärtom barnet som bör återförenas med sin förälder i hemlandet, förutsatt att det är till barnets bästa (jfr prop. 2013/14:217 s. 14 och 24). Som nämnts ovan finns bestämmelser i den tillfälliga lagen som innebär att uppehållstillstånd i nu aktuella fall inte kan beviljas annat än om det i det enskilda fallet bedöms strida mot ett svenskt konventionsåtagande att neka uppehållstillstånd (jfr 13 § den tillfälliga lagen). Som *Förvaltningsrätten i Malmö* påtalar finns även i utlänningslagen en ventil i form av 5 kap. 3 a § tredje stycket 3 UtlL enligt vilken en utlänning som har särskild anknytning till Sverige kan beviljas uppehållstillstånd om det finns synnerliga skäl. I de fall sökanden befinner sig i Sverige kan även bestämmelserna om synnerligen och särskilt ömmande omständigheter i 5 kap. 6 § UtlL aktualiseras (se vidare nedan i avsnitt 9.1). Portalparagrafen i 1 kap. 10 § UtlL om barnets bästa ska givetvis beaktas även vid tillämpningen av dessa bestämmelser. Sammantaget bedömer regeringen, i likhet med kommittén, att förslaget i denna del inte strider mot svenska konventionsåtaganden. Regeringen gör ingen annan bedömning när det gäller möjligheten att enligt 5 kap. 3 a § tredje stycket 2 UtlL bevilja uppehållstillstånd till andra anhöriga till

flyktingar och alternativt skyddsbehövande. Regeringen anser inte heller, i motsats till bl.a. *Svenska Röda Korset*, att det finns behov av att införa någon ytterligare ventil utöver de ovan nämnda. Till skillnad mot *Kammarrätten i Stockholm* anser regeringen att det uttryckligen bör regleras när uppehållstillstånd enligt 5 kap. 3 a § UtIL inte kan beviljas i de fallanknytningspersonen har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som skyddsbehövande eller på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § UtIL.

Möjligheterna för en utlänning som har svenskt ursprung eller som har vistats i Sverige under lång tid med uppehållstillstånd att beviljas uppehållstillstånd (5 kap. 3 a § första stycket 5) eller för en utlänning som är adopterad i Sverige i vuxen ålder eller som på annat sätt har särskild anknytning till Sverige att beviljas uppehållstillstånd om det finns synnerliga skäl (5 kap. 3 a § tredje stycket 1 och 3 UtIL) påverkas inte av den föreslagna ordningen med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel.

8.2 Längden på uppehållstillstånd på grund av anknytning

Regeringens förslag: Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 5 kap. 3 eller 3 a § UtIL på grund av anknytning till en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande, på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § UtIL, ska vara tidsbegränsat och gälla för samma tid som uppehållstillståndet för anknytningspersonen.

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 5 kap. 3 eller 3 a § UtIL på grund av anknytning till någon som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige eller som beviljas i andra fall enligt 5 kap. 3 a § första eller tredje stycket UtIL ska vara tidsbegränsat och gälla i två år.

Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas enligt 5 kap. 3 eller 3 a § UtIL efter ansökan om förlängning av uppehållstillståndet ska tillståndet vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. Uppehållstillståndet får dock inte gälla för längre tid än uppehållstillståndet för anknytningspersonen. En utlänning som med stöd av 5 kap. 3 § första stycket 1 eller 2 b eller 3 a § första stycket 1 eller andra stycket UtIL har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får beviljas ett nytt uppehållstillstånd på den grunden endast om förhållandet består.

En utlänning som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år får, när giltighetstiden för ett tillstånd löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om även kraven för ett sådant tillstånd är uppfyllda.

En ansökan om förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats med stöd av 5 kap. 3 eller 3 a § UtIL ska kunna bifallas trots att utlänningen vistas i Sverige.

Kommitténs förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Kommittén föreslår att en kortare giltighetstid ska kunna bestämmas om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver det. Kommitténs förslag har också en delvis annan teknisk och språklig utformning än regeringens.

Promemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag men har en delvis annan teknisk och språklig utformning.

Remissinstanserna: Många remissinstanser yttrar sig inte särskilt över förslagen. Flera remissinstanser, t.ex. *Civil Rights Defenders*, *Flyktinggruppernas riksråd (FARR)* och *Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL)* avstyrker eller är negativt inställda till förslaget om att ett uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning ska vara tidsbegränsat som huvudregel. Flera remissinstanser har även synpunkter på den närmare utformningen av förslaget. Flera remissinstanser är kritiska till att förslaget innebär att anhöriga kan beviljas uppehållstillstånd som gäller för kortare tid än 13 månader, bl.a. *Migrationsverket* som menar att förslaget i denna del riskerar att stå i konflikt med artikel 13.2 i familjeåterföreningsdirektivet. Bland andra *Asylrättscentrum* och FARR är vidare kritiska till förslaget att det i vissa fall ska krävas att det anknytningsgrundande förhållandet består för att ett nytt uppehållstillstånd ska kunna beviljas och hänvisar bl.a. till att kravet kan innebära inläsnings-effekter på så sätt att personer tvingas stanna kvar i destruktiva relationer. Migrationsverket ifrågasätter ändamålsenligheten i förslaget att giltighetstiden ska kunna begränsas på grund av tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen och efterfrågar en närmare analys av konsekvenserna av att tillämpa begrepp som har sitt ursprung i det omarbetade skyddsgrundsdirektivet på grupper som inte omfattas av direktivet.

Migrationsverket efterfrågar en närmare analys av hur prövningen av förlängningsärenden ska gå till när uppehållstillstånd beviljats på grund av anknytning. Även vissa andra remissinstanser, bl.a. *Asylrättscentrum* och FARR, efterfrågar förtydliganden när det gäller prövningen av förlängningsansökningar, i synnerhet ansökningar från personer som beviljats uppehållstillstånd som barn och som fyllt 18 år under tillståndstiden. *Civil Rights Defenders* föreslår att det införs en ventil vid förlängningsprövningen i syfte att motverka familjesplittring i dessa fall.

Några remissinstanser, bl.a. *Förvaltningsrätten i Stockholm* och *Svenska Röda Korset* är kritiska till att tidpunkten för när anhöriga kommer att kunna ansöka om permanent uppehållstillstånd kommer att skilja sig åt och menar att det särskilt gäller anhöriga till t.ex. svenska medborgare jämfört med anhöriga till personer med tidsbegränsat uppehållstillstånd. Vissa remissinstanser, t.ex. *Akademikerförbundet SSR* och *UNICEF Sverige*, anser att det bör finnas en möjlighet att bevilja permanent uppehållstillstånd vid det första beslutstillfället i vissa fall, t.ex. till barn till en anknytningsperson som har permanent uppehållstillstånd.

Migrationsverket efterfrågar förtydliganden gällande möjligheten att göra undantag från kravet på att en ansökan ska ges in och beviljas innan inresan i Sverige. Vissa remissinstanser, bl.a. FARR och *Rädda Barnen*,

framför synpunkter på ansökningsförfarandet och Civil Rights Defenders föreslår bl.a. att det utreds om handlägningsförfarandet kan förenklas.

Skälen för regeringens förslag

Tidsbegränsade uppehållstillstånd för anhöriga

Enligt utlänningslagen beviljas normalt permanenta uppehållstillstånd vid anhöriginvandring. Det finns dock undantag, bl.a. när det gäller blivande makar och sambor eller makar och sambor som inte stadigvarande har sammanbott utomlands. I dessa situationer gäller principen om uppskjuten invandringssprövning som bl.a. innebär att tidsbegränsade uppehållstillstånd beviljas vid första beslutstillfället (jfr 5 kap. 8 § UtlL). Enligt den tillfälliga lagen gäller att uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning till en flykting eller alternativt skyddsbehövande vars uppehållstillstånd tidsbegränsats enligt samma lag ska vara tidsbegränsade (8 §).

I avsnitt 6.2, 9.2 och 10.1 föreslås att tidsbegränsade uppehållstillstånd ska vara huvudregel för skyddsbehövande, med undantag för kvotflyktingar, och att detsamma ska gälla när uppehållstillstånd beviljas på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter och på grund av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § UtlL. I likhet med kommittén, men till skillnad mot bl.a. *Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL)*, anser regeringen att det är rimligt att samma utgångspunkt gäller vid anhöriginvandring och att uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning vid första beslutstillfället bör vara tidsbegränsade även i dessa fall. Detta får bl.a. till följd att den möjlighet som enligt 5 kap. 8 § UtlL finns för make eller sambo att vid första beslutstillfället beviljas ett permanent uppehållstillstånd om utlänningsen sammanbott utomlands med sin make eller sambo under en längre tid, eller det på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat, bör tas bort.

Längden på uppehållstillstånd som beviljas vid första beslutstillfället

Kommittén föreslår att uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning till en person som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande, på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § UtlL ska gälla för samma tid som anknytningspersonens uppehållstillstånd. Flera remissinstanser är kritiska till att giltighetstiden för uppehållstillståndet därmed kan bli kortare än 13 månader. *Migrationsverket* menar att kortare giltighetstider än ett år riskerar att komma i konflikt med artikel 13.2 i familjeåterföreningsdirektivet som stadgar att giltighetstiden ska vara minst ett år. Artikel 13.2 måste, enligt regeringens mening, läsas i ljuset av att det i artikel 3.1 i direktivet förutsätts att en anknytningsperson har ett uppehållstillstånd med en giltighetstid om minst ett år och välgrundade utsikter att få ett varaktigt uppehållstillstånd. Som framgår av avsnitt 8.1 föreslås i denna lagrådsremiss inte något motsvarande krav på att anknytningspersonens uppehållstillstånd ska ha en viss giltighetstid för att han eller hon ska kunna vara anknytningsperson. Av artikel 13.3 framgår vidare att familje-

medlemmens uppehållstillstånd i princip inte får sträcka sig längre än till och med det datum då anknytningspersonens uppehållstillstånd löper ut. Regeringen har tidigare bedömt att en ordning där den anhöriges uppehållstillstånd ska gälla för samma tid som anknytningspersonens uppehållstillstånd är förenlig med familjeåterföreningsdirektivet även i de fall då det leder till att uppehållstillståndets giltighetstid blir kortare än ett år (jfr prop. 2015/16:174 s. 41). Det finns ingen anledning att nu göra en annan bedömning. I likhet med kommittén anser regeringen att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning i de fall anknytningspersonen har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som skyddsbehövande, på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § UtL ska gälla för samma tid som anknytningspersonens uppehållstillstånd.

När det gäller anknytning till personer som har ett permanent uppehållstillstånd måste, som kommittén påpekar, giltighetstiden för den anhöriges uppehållstillstånd vara minst ett år för att regleringen inte ska strida mot familjeåterföreningsdirektivet (jfr artikel 13.2). För att anhöriga till flyktingar som har beviljats ett permanent uppehållstillstånd inte ska riskera att hamna i en sämre position än anhöriga till flyktingar med ett tidsbegränsat uppehållstillstånd föreslår kommittén att anhöriga till flyktingar med permanent uppehållstillstånd ska beviljas ett uppehållstillstånd med två års giltighetstid vid det första beslutstillfället. Regeringen bedömer att kommitténs förslag i denna del är väl avvägt. För att uppnå en enhetlig reglering anser regeringen, i likhet med kommittén, att samma giltighetstid bör gälla även för anhöriga till andra personer med permanent uppehållstillstånd. För att regelverket ska vara konsekvent bör giltighetstiden vid det första beslutstillfället bestämmas till två år även för uppehållstillstånd som beviljas till anhöriga till andra personer som är bosatta här, dvs. personer som vistas i Sverige utan krav på uppehållstillstånd såsom svenska och nordiska medborgare, liksom i andra fall när uppehållstillstånd beviljas på grund av anknytning enligt bestämmelserna i 5 kap. 3 a § UtL.

Längden på uppehållstillståndet vid förlängning

Kommittén föreslår att även uppehållstillstånd som beviljas vid en förlängning som huvudregel ska vara tidsbegränsade. För skyddsbehövande och personer som har beviljats uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter föreslås att giltighetstiden vid förlängning ska bestämmas till två år. För att tillståndstiderna ska vara så enhetliga som möjligt anser regeringen, i likhet med kommittén, att detsamma bör gälla vid anhörginvandring. Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas en anhörig efter ansökan om förlängning bör alltså även det nya tillståndet vara tidsbegränsat och gälla i två år. Även vid en förlängning bör dock uppehållstillståndet inte gälla för längre tid än anknytningspersonens uppehållstillstånd.

Kommittén föreslår att det ska vara möjligt att bestämma kortare giltighetstider om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. *Migrationsverket* efterfrågar en närmare analys av konsekvenserna av att använda dessa

begrepp, som har sitt ursprung i det omarbetade skyddsgrundsdirektivet, för grupper som inte omfattas av det direktivet och ifrågasätter också ändamålsenligheten i förslaget. Förslagen i denna lagrådsremiss innebär att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning som längst kan gälla i tre år. Som Migrationsverket påpekar är det redan enligt gällande rätt möjligt att vägra uppehållstillstånd i de fall som avses i 5 kap. 3 § UtlL om den anhörige utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet (5 kap. 17 a § första stycket 3 UtlL), vilket är ett lägre ställt krav än det som kommittén nu föreslår. Även i fråga om 5 kap. 3 a § UtlL, som är en fakultativ bestämmelse, kan uppehållstillstånd vägras med hänsyn till den anhöriges vandel (jfr 5 kap. 17 § UtlL). I avsnitt 7.1 föreslås att en vandelsprövning också ska göras innan ett permanent uppehållstillstånd beviljas. Regeringen bedömer att den nu nämnda regleringen är tillräcklig och anser därmed inte, till skillnad från kommittén, att det bör införas en möjlighet att bestämma kortare giltighetstider på grund av tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen. Någon sådan möjlighet har inte heller funnits under den tillfälliga lagens giltighetstid.

När det gäller uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning till blivande makar eller sambor eller makar eller sambor som inte stadigvarande sammanbott utomlands tillämpas enligt utlänningslagen som nämnts i vissa fall en princip om uppskjuten invandringsprövning. Förutom att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas vid det första beslutstillfället innebär principen att det ställs krav på att det anknytningsgrundande förhållandet består för att ett nytt tidsbegränsat eller permanent uppehållstillstånd ska beviljas (5 kap. 16 § första stycket UtlL). Regeringen anser, i likhet med kommittén, att det även fortsättningsvis bör krävas att det anknytningsgrundande förhållandet består för att fortsatt uppehållstillstånd på grund av anknytning ska kunna beviljas och att det uttryckligen bör framgå av lagtexten. Eftersom förslagen i denna lagrådsremiss innebär att tidsbegränsade uppehållstillstånd ska beviljas vid första beslutstillfället vid all anhöriginvandring bör kravet på att förhållandet består omfatta samtliga fall där uppehållstillstånd beviljats på grund av anknytning till en make eller sambo eller en blivande make eller sambo, liksom när uppehållstillstånd beviljats till ogifta barn till dessa personer. *Asylrättscentrum* och *Flyktinggruppernas riksråd (FARR)* påpekar att kravet på att förhållandet ska bestå kan medföra en inlåsnings effekt på så sätt att vissa personer, t.ex. på grund av rädsla för utvisning, stannar kvar i ett våldsamt eller på annat sätt destruktivt förhållande. Som framgår i avsnitt 8.3 kommer det fortsatt att vara möjligt att beviljas ett nytt uppehållstillstånd i vissa fall trots att förhållandet har upphört, t.ex. om relationen upphört främst på grund av att utlännings eller utlännings barn utsatts för våld eller annan allvarlig kränkning av sin frihet och frid. Därigenom minskar riskerna för sådana inlåsnings effekter.

Några remissinstanser efterfrågar förtydliganden gällande prövningen av förlängningsansökningar. Som Migrationsverket uppmärksammar innebär förslagen att bestämmelserna i 5 kap. 3 och 3 a §§ UtlL kommer att utgöra grunden för uppehållstillstånd vid såväl det första beslutstillfället som vid prövningen av förlängningsansökningar. Det är även den ordning som gäller enligt bl.a. den tillfälliga lagen. Hur enskilda rekvisit i de aktuella bestämmelserna ska tolkas vid prövningen av en förlängnings-

ansökan bör lämpligen få sitt svar i rättspraxis. Regeringen anser inte att den föreslagna ordningen riskerar att leda till sådana generella tillämpningssvårigheter som t.ex. Migrationsverket befarar. Regeringen kommer dock att följa frågan.

Som vissa remissinstanser påpekar kan omständigheterna komma att förändras under tiden med uppehållstillstånd vilket kan påverka möjligheten att beviljas fortsatt uppehållstillstånd. När det gäller prövningen av förlängningsansökningar från personer som beviljats uppehållstillstånd som barn men som fyllt 18 år under tillståndstiden bör, som FARR påtalar, bestämmelsen i 5 kap. 3 a § första stycket 2 UtL kunna komma att aktualiseras. Den bestämmelsen är som framgår i avsnitt 8.1 avsedd att träffa situationer där det finns ett särskilt beroendeförhållande mellan släktingarna, t.ex. mellan en förälder och ett vuxet barn. Om en annan grund för uppehållstillstånd enligt 5 kap. 3 a § UtL saknas finns vidare en ventil i 5 kap. 3 a § tredje stycket 3 UtL, enligt vilken uppehållstillstånd får beviljas en utlänning som har särskild anknytning till Sverige om det finns synnerliga skäl. I de fall sökanden befinner sig i Sverige kan även möjligheten att beviljas uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter enligt 5 kap. 6 § UtL aktualiseras (se vidare nedan i avsnitt 9.1). Till skillnad mot *Civil Rights Defenders* ser regeringen inget behov av att införa ytterligare ventiler utöver de nu nämnda.

Möjlighet till permanent uppehållstillstånd efter viss tid

I likhet med vad som föreslås gälla för bl.a. skyddsbehövande bör det även för den som beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning vara möjligt att efter viss tid beviljas ett permanent uppehållstillstånd. Regeringen har i fråga om skyddsbehövande bedömt att en ordning där det krävs minst tre år med tidsbegränsat uppehållstillstånd innan ett permanent uppehållstillstånd kan beviljas är väl avvägd och anpassad till det regelverk som föreslås gälla (se avsnitt 6.3). Enligt regeringen framstår det som rimligt och enhetligt att permanent uppehållstillstånd även vid anhöriginvandring kan beviljas efter minst tre år med tidsbegränsat uppehållstillstånd. Ett permanent uppehållstillstånd bör vidare endast kunna beviljas i samband med en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd. Som bl.a. *Förvaltningsrätten i Stockholm* konstaterar, innebär detta att vissa anhöriga i praktiken kommer att behöva vänta en längre tid än tre år innan ett permanent uppehållstillstånd kan beviljas. Det gäller dock inte bara anhöriga till personer som är bosatta i Sverige eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i landet, t.ex. svenska medborgare och utlänningar med permanent uppehållstillstånd, utan även anhöriga till personer med tidsbegränsade uppehållstillstånd som beviljats kortare eller längre uppehållstillstånd än ett år vid det första beslutstillfället. Regeringen bedömer att den avvägning som kommittén har gjort i dessa fall mellan giltighetstiden på ett uppehållstillstånd som beviljas efter förlängning och tidpunkten för när ett permanent uppehållstillstånd kan beviljas är rimlig. I likhet med vad som gäller för skyddsbehövande bör en utlänning som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd på någon annan grund få tillgodoräkna sig denna tid vid bestämmandet av tidpunkten för när en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. Som

kommittén anför bör antalet undantag från huvudregeln om tidsbegränsade uppehållstillstånd minimeras. Regeringen anser därför, till skillnad från bl.a. *UNICEF Sverige*, att det inte bör införas en möjlighet att bevilja permanent uppehållstillstånd redan vid det första beslutstillfället i vissa fall, t.ex. för barn till en anknytningsperson som har permanent uppehållstillstånd. De särskilda kraven som måste vara uppfyllda för att ett permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas behandlas i avsnitt 7.1.

En ansökan om förlängt uppehållstillstånd på grund av anknytning ska kunna bifallas även när utlänningsvistas i Sverige

Huvudregeln enligt utlänningslagen är att en utlänningsperson som vill ha uppehållstillstånd i Sverige ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet (5 kap. 18 § första stycket). En ansökan om uppehållstillstånd får enligt den regeln inte bifallas efter inresan. Från denna huvudregel finns dock flera undantag, bl.a. när ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats en utlänningsperson med familjeanknytning med stöd av 5 kap. 3 § första stycket 1 eller 2 b eller 5 kap. 3 a § första stycket 1 eller andra stycket UtLL (5 kap. 18 § andra stycket 3 UtLL). Eftersom det i denna lagrådsremiss föreslås att även uppehållstillstånd som beviljas enligt övriga grunder i 5 kap. 3 och 3 a §§ UtLL som huvudregel ska vara tidsbegränsade anser regeringen, i likhet med kommittén, att det nu nämnda undantaget bör anpassas så att det också i dessa situationer är möjligt att ansöka om förlängning av ett uppehållstillstånd inifrån landet. *Migrationsverket* efterlyser klargöranden kring hur tillämpningen av undantaget vid synnerliga skäl i 5 kap. 18 § andra stycket 1 UtLL påverkas av övergången till tidsbegränsade uppehållstillstånd, t.ex. om sökanden vid en förlängningsprövning åberopar andra grunder för uppehållstillstånd. Regeringen anser att det är en fråga som lämpligen bör få sitt svar i rättstillämpningen och ser inget behov av att införa ytterligare undantag från huvudregeln om att ett uppehållstillstånd ska vara ordnat före inresan med anledning av den föreslagna övergången till tidsbegränsade uppehållstillstånd. Regeringen anser inte heller att det finns skäl att inom ramen för detta lagstiftningsprojekt vidta några åtgärder med anledning av de synpunkter som bl.a. *FARR*, *Rädda Barnen* och *Civil Rights Defenders* framför om ansöknings- och handläggningsförfarandet vid anhöriginvandring.

8.3 Fortsatt uppehållstillstånd i vissa fall när förhållandet har upphört

Regeringens förslag: Uppehållstillstånd ska kunna beviljas en utlänningsperson som med stöd av 5 kap. 3 § första stycket 1 eller 2 b eller 3 a § första stycket 1 eller andra stycket har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd och som inte kan få ett nytt sådant uppehållstillstånd för att förhållandet har upphört, om

1. utlänningspersonen har särskild anknytning till Sverige,

2. förhållandet har upphört främst på grund av att i förhållandet utlänningsen, eller utlänningsens barn, utsatts för våld eller för annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid, eller

3. andra starka skäl talar för att utlänningsen ska ges fortsatt uppehållstillstånd.

Ett uppehållstillstånd som beviljas när ett förhållande upphört ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader.

Kommitténs förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag men har en delvis annan teknisk utformning.

Remissinstanserna: Majoriteten har inga synpunkter på förslaget eller yttrar sig inte särskilt i denna del. Ett flertal remissinstanser, bl.a. *Barnombudsmannen*, *Jämställdhetsmyndigheten* och *Svenska kyrkan*, tillstyrker eller välkomnar att uppehållstillstånd i vissa fall ska kunna beviljas trots att förhållandet har upphört. Många av dessa efterfrågar dock närmare analys, klargöranden eller justeringar av förslaget, framför allt när det gäller möjligheten att bevilja uppehållstillstånd till personer som utsatts för våld eller för annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid.

Några remissinstanser, bl.a. *Rädda Barnen* och *UNICEF Sverige*, avstyrker eller är kritiska till förslaget att ett uppehållstillstånd som beviljas efter att förhållandet upphört ska vara tidsbegränsat och gälla i 13 månader. *Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks)* och *Terrafem* anför att våldsutsatta kvinnor i regel har en längre etableringsprocess än andra nyanlända kvinnor och att det i praktiken skapas en inlåsningsprocess om de redan efter några år måste ha en ny grund för uppehållstillstånd. *Kammarrätten i Stockholm*, *Förvaltningsrätten i Malmö*, *Migrationsverket* m.fl. efterfrågar förtydliganden gällande om det ska vara möjligt att förlänga ett uppehållstillstånd som beviljats när ett förhållande har upphört. *Sveriges advokatsamfund* anser att det måste erbjudas en möjlighet att beviljas uppehållstillstånd även efter 13 månader för att regleringen ska uppfylla sitt syfte, dvs. möjliggöra för våldsutsatta personer att på ett tryggt sätt lämna sin relation och anmäla övergrepp till svenska myndigheter. Migrationsverket undrar även om det ska vara möjligt att bevilja permanent uppehållstillstånd med stöd av den föreslagna bestämmelsen.

Några remissinstanser, däribland *Förvaltningsrätten i Stockholm*, Migrationsverket och Sveriges advokatsamfund ifrågasätter förslagets förenlighet med artikel 15 i familjeåterföreningsdirektivet.

Skälen för regeringens förslag: När ett tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljats på grund av uppskjuten invandringssprövning krävs enligt utlänningslagen att det anknytningsgrundande förhållandet består för att ett nytt uppehållstillstånd ska kunna beviljas (5 kap. 16 § första stycket UtL). Om det anknytningsgrundande förhållandet har upphört får dock uppehållstillstånd ändå ges, om utlänningsen har särskild anknytning till Sverige, förhållandet har upphört främst på grund av att i förhållandet utlänningsen, eller utlänningsens barn, utsatts för våld eller för annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid, eller andra starka skäl talar för att utlänningsen ska ges fortsatt uppehållstillstånd (5 kap. 16 § tredje stycket UtL). Enligt den tillfälliga lagen finns det inte någon möjlighet att bevilja fortsatt uppehållstillstånd om det anknytningsgrundande förhållandet har brutit för personer som beviljats uppehållstillstånd på grund

av anknytning till en skyddsbehövande vars uppehållstillstånd tidsbegränsats med stöd av den tillfälliga lagen (jfr 8 § den tillfälliga lagen och 5 kap. 16 § fjärde stycket UtL).

I avsnitt 8.2 föreslås att tidsbegränsade uppehållstillstånd ska vara huvudregel vid all anhöriginvandring och att det som huvudregel ska krävas att förhållandet består för att ett fortsatt uppehållstillstånd ska kunna beviljas. Regeringen delar kommitténs bedömning att den ordning som har gällt hittills enligt utlänningslagen och som innebär att fortsatt uppehållstillstånd i vissa fall kan beviljas trots att det anknytningsgrundande förhållandet har upphört bör behållas. Möjligheten att beviljas fortsatt uppehållstillstånd bör gälla samma kategorier av anhöriga som tidigare (jfr 5 kap. 16 § första stycket UtL). Eftersom det i avsnitt 8.2 föreslås en utvidgning av kretsen som beviljas tidsbegränsade uppehållstillstånd bör även den krets som kan beviljas fortsatt uppehållstillstånd trots att det anknytningsgrundande förhållandet upphört utvidgas i motsvarande mån.

Flera remissinstanser framför synpunkter hänförliga till de grunder för uppehållstillstånd enligt vilka fortsatt uppehållstillstånd kan beviljas trots att förhållandet har upphört. Kommittén har inte föreslagit några ändringar i dessa delar. Inte heller regeringen anser att det finns behov av att ändra den nuvarande regleringen i detta avseende med anledning av förslagen att tidsbegränsade uppehållstillstånd ska utgöra huvudregel. En sådan översyn av regelverket som efterfrågas ryms inte inom ramen för detta lagstiftningsprojekt.

I avsnitt 8.2 föreslås att även ett fortsatt uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning ska vara tidsbegränsat som huvudregel. För att få ett enhetligt regelverk bör därför även ett fortsatt uppehållstillstånd som beviljas i nu aktuella fall vara tidsbegränsat. Kommittén föreslår att uppehållstillståndet ska gälla i 13 månader. Detta överensstämmer med den föreslagna giltighetstiden vid det första beslutstillfället när uppehållstillstånd beviljas på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter enligt 5 kap. 6 § UtL, som är en annan undantagsbestämmelse som kan tillämpas för att bevilja uppehållstillstånd när den tidigare grunden för ett uppehållstillstånd har upphört och det inte finns någon annan grund för uppehållstillstånd. Till skillnad mot bl.a. *Rädda Barnen* och *UNICEF Sverige* anser regeringen att det inte finns skäl att frånga kommitténs förslag i denna del. Några remissinstanser efterfrågar förtydliganden gällande om det ska vara möjligt att förlänga ett uppehållstillstånd som har beviljats efter att ett förhållande upphört. *Migrationsverket* undrar också om permanent uppehållstillstånd kan beviljas med stöd av bestämmelsen. Kommittén har inte lämnat något förslag om vad som ska gälla när det tidsbegränsade uppehållstillståndet har löpt ut och inte heller om att ett permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas med stöd av denna bestämmelse. Möjligheten att beviljas uppehållstillstånd trots att det anknytningsgrundande förhållandet upphört utgör ett avsteg från utgångspunkten att den som inte längre har en grund för uppehållstillstånd ska återvända till sitt hemland. Det kan därför finnas skäl att göra avvägningar så att inte den som har beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning hamnar i ett bättre läge än t.ex. en person som beviljats uppehållstillstånd av skyddsskäl när grunden för uppehållstillståndet upphör. Som framgår av avsnitt 9.1 kommer det även

fortsättningsvis att vara möjligt att bevilja uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter i de fall där det inte finns någon annan grund för uppehållstillstånd. I samma avsnitt föreslås även att vuxna utlänningar som vistas i Sverige med tidsbegränsat uppehållstillstånd och under den tiden fått en särskild anknytning till Sverige ska kunna beviljas uppehållstillstånd om omständigheterna är särskilt ömmande. Genom dessa bestämmelser kommer det att finnas en möjlighet även för nu aktuell grupp att, under samma förutsättningar som för andra vars grund har upphört, beviljas ett nytt uppehållstillstånd liksom en möjlighet att beviljas ett permanent uppehållstillstånd om förutsättningarna för ett sådant är uppfyllda. *Sveriges advokatsamfund* anser att det bör införas en generell möjlighet att bevilja ett nytt uppehållstillstånd när giltighetstiden för ett sådant uppehållstillstånd som nu är aktuellt har löpt ut. Regeringen anser inte att det finns tillräckliga skäl att lägga ytterligare förslag i denna del.

Några remissinstanser ifrågasätter om den föreslagna regleringen är förenlig med artikel 15 i familjeåterföreningsdirektivet som reglerar en rätt för anhöriga att i vissa fall beviljas ett eget uppehållstillstånd som är oberoende av anknytningspersonens. En sådan rätt finns senast efter fem års vistelse för makar, sambor och barn som uppnått myndig ålder och som under den tiden haft uppehållstillstånd på grund av anknytning (artikel 15.1) samt i vissa särskilt ömmande fall (artikel 15.3). Den ordning som gällt hittills enligt utlänningslagen där permanent uppehållstillstånd som huvudregel har beviljats i dessa situationer innebär att de uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning är oberoende av anknytningspersonens uppehållstillstånd. För den som beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt ordningen med uppskjuten invandringssprövning kan ett permanent uppehållstillstånd beviljas efter två år om förhållandet består, men även tidigare om det finns särskilda skäl (5 kap. 16 § första och andra styckena UtL). Även i de fall förhållandet upphört finns en möjlighet att beviljas fortsatt uppehållstillstånd i vissa fall (5 kap. 16 § tredje stycket UtL). Denna ordning har ansetts förenlig med familjeåterföreningsdirektivet (se prop. 2005/06:72 s. 47).

Regeringen bedömer att även den i lagrådsremissen föreslagna ordningen med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel och en möjlighet att beviljas permanent uppehållstillstånd efter minst tre år med tidsbegränsat uppehållstillstånd om vissa krav är uppfyllda överensstämmer med artikel 15 i familjeåterföreningsdirektivet. Det följer av artikel 15.4 i direktivet att villkoren för beviljandet av ett eget uppehållstillstånd ska fastställas i enlighet med nationell rätt. Unionslagstiftaren har alltså överlåtit åt varje medlemsstat att fastställa på vilka villkor ett uppehållstillstånd enligt artikel 15 i direktivet ska utfärdas (se även EU-domstolens dom den 7 november 2018 i mål C-257/17). I lagrådsremissen föreslås vidare vissa undantag från kraven för att beviljas permanent uppehållstillstånd, bl.a. för barn och om det finns särskilda skäl (se avsnitt 7.2). Regeringen anser, till skillnad mot *Förvaltningsrätten i Stockholm*, att en sådan ordning uppfyller kraven i artikel 15.1 även i de fall där den anhörige inte uppfyller kraven för permanent uppehållstillstånd efter fem års vistelse. I sammanhanget kan även noteras att det finns en möjlighet för anhöriga som har vistats i Sverige med uppehållstillstånd i fem år utan avbrott att beviljas permanent uppehållstillstånd som varaktigt bosatt (jfr avsnitt 7.1). Som framgår ovan har den möjlighet att bevilja fortsatt

uppehållstillstånd när förhållandet upphört som gällt hittills och som regeringen ovan bedömer ska gälla även fortsättningsvis ansetts förenlig med artikel 15 i familjeåterföreningsdirektivet. Regeringen gör ingen annan bedömning nu. Av artikel 15.4 följer vidare att giltighetstiden för det egna uppehållstillståndet ska fastställas i enlighet med nationell rätt. Regeringen konstaterar att familjeåterföreningsdirektivet varken uppställer krav på en minsta giltighetstid eller att uppehållstillståndet ska vara förnybart. Till skillnad mot Migrationsverket anser regeringen därför att avsaknaden av en generell möjlighet att förlänga ett uppehållstillstånd som har beviljats när ett förhållande upphört inte riskerar att stå i strid med direktivet. Sammanfattningsvis bedömer regeringen att den nu föreslagna regleringen bör införas och att den är i överensstämmelse med familjeåterföreningsdirektivet.

8.4 Möjlighet att vägra uppehållstillstånd vid anknytning på grund av ålder

Regeringens bedömning: Det bör inte göras någon ändring av åldersgränsen för när det är möjligt att vägra uppehållstillstånd för en utlänning som är make eller sambo till någon som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, eller ett utländskt barn som är ogift och har en förälder som är gift eller sambo med någon som är bosatt i eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige.

Kommitténs förslag överensstämmer inte med regeringens bedömning. Kommittén föreslår att ett uppehållstillstånd ska få vägras om någon av makarna eller samborna är under 21 år.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna yttrar sig inte särskilt i den här delen. Flera remissinstanser, däribland *Barnombudsmannen*, *Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoner, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL)* och *UNICEF Sverige* avstyrker förslaget och förordar en 18-årsgräns. Bland andra *Malmö kommun* och *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor* påpekar att myndighets- och äktenskapsåldern i Sverige är 18 år. Några remissinstanser lyfter barnrättsperspektivet särskilt. Barnombudsmannen anför bl.a. att förslaget riskerar att innebära att barn tvingas leva åtskilda från en av sina föräldrar under lång tid och att detta inte är i linje med barnkonventionen. *Förvaltningsrätten i Malmö* och *Stockholms universitet* ifrågasätter om motiven att höja åldersgränsen är förenliga med de syften som anges i familjeåterföreningsdirektivet. *Migrationsverket* påpekar att gruppen som träffas av förslaget är större än vad som gällt under den tillfälliga lagen och efterfrågar förtydliganden kring hur bestämmelsen ska tillämpas då den nuvarande bestämmelsen bl.a. tar sikte på barnäktenskap.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt utlänningslagen får uppehållstillstånd vägras för anknytningspersonens make eller sambo om någon av makarna eller samborna är under 18 år (5 kap. 17 a § andra stycket 3 UtL). Bestämmelsen grundar sig på artikel 4.5 i familjeåterföreningsdirektivet, som anger att för att garantera en bättre integration

och förhindra tvångsäktenskap får medlemsstaterna kräva att anknytningspersonen och dennes make ska ha uppnått en viss lägsta ålder, högst 21 år, innan maken kan återförenas med anknytningspersonen.

Kommittén föreslår att åldersgränsen ska höjas från 18 år till 21 år, vilket motsvarar den åldersgräns som anges i artikel 4.5 familjeåterföreningsdirektivet. Det motsvarar även vad som gäller enligt den tillfälliga lagen för anhöriga till skyddsbehövande vars uppehållstillstånd tidsbegränsats enligt samma lag (6 §). Flera remissinstanser avstyrker förslaget och hänvisar bl.a. till att myndighets- och äktenskapsåldern i Sverige är 18 år.

Kommittén motiverar förslaget med att höjningen krävs för att det svenska regelverket ska ligga i linje med övriga nordiska länder och EU-länder. Av betänkandet framgår dock att åldersgränsen för att en make eller partner till en anknytningsperson ska kunna beviljas uppehållstillstånd i de flesta medlemsstater är densamma som den i respektive land gällande myndighetsåldern eller äktenskapsåldern, dvs. 18 år. Den nuvarande åldersgränsen för att vägra uppehållstillstånd är redan i överensstämmelse med gällande myndighets- och äktenskapsålder i Sverige. Som *Migrationsverket* påpekar omfattar kommitténs förslag dessutom en större krets anhöriga än vad som gällt enligt begränsningarna i den tillfälliga lagen. Regeringen bedömer mot denna bakgrund till skillnad från kommittén att det inte finns skäl att ändra den nuvarande åldersgränsen för att vägra uppehållstillstånd från 18 år till 21 år.

8.5 Försörjningskrav vid anhöriginvandring

8.5.1 Huvudregeln om försörjningskrav vid anhöriginvandring

Regeringens förslag: Försörjningskravet vid anhöriginvandring ska inte bara innebära ett krav på anknytningspersonen att kunna försörja sig själv och ha en bostad av tillräcklig storlek och standard för sig och den anhörige utan även innebära ett krav på anknytningspersonen att kunna försörja den anhörige. Försörjningskravet ska inte gälla vid prövning av en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd.

Kommitténs förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Många remissinstanser, bl.a. *Amnesty International*, *Svenska Röda Korset* och *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)*, avstyrker eller är negativt inställda till ett försörjningskrav som villkor för uppehållstillstånd på grund av anknytning. Flera remissinstanser, t.ex. *Helsingborgs kommun* och *Hultsfreds kommun*, är positivt inställda till eller har inga synpunkter på ett försörjningskrav.

Om ett försörjningskrav ska uppställas anser många remissinstanser att den närmare utformningen bör ses över. Bland andra Svenska Röda Korset och *UNICEF Sverige* menar att ett utvidgat försörjningskrav i praktiken kan bli omöjligt för många att uppfylla. Flera remissinstanser, bl.a. *Flyktinggruppernas riksråd (FARR)* och *Myndigheten för delaktighet*, anför att förslaget kan slå hårt mot grupper som har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden, t.ex. kvinnor, äldre och personer med funktions-

nedsättning. Några remissinstanser menar att förslaget av den anledningen kan vara diskriminerande. Vissa remissinstanser lyfter barn och barnfamiljer särskilt, t.ex. *Asylrättscentrum* och *Stockholms universitet* som påtalar att den föreslagna utformningen innebär att försörjningskravet blir svårare att uppfylla ju fler barn som tillhör familjen och att detta kan innebära att vissa familjer tvingas välja vem eller vilka av familjemedlemmarna som ska återförenas. Bland andra *Rädda Barnen* och *Svenska Barnläkarföreningen* framhåller vikten av att barnets bästa beaktas.

Flera remissinstanser, bl.a. *Förvaltningsrätten i Malmö*, *Civil Rights Defenders* och *Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner*, framhåller att det av EU-domstolens praxis framgår att det ska göras en individuell bedömning av varje sökandes situation, vilket enligt Svenska Röda Korset bör tydliggöras i lagtext. Några remissinstanser, bl.a. Förvaltningsrätten i Malmö och Asylrättscentrum, menar att det finns en risk att förslaget inte är förenligt med familjeåterföreningsdirektivet och Sveriges konventionsåtaganden. Bland andra Asylrättscentrum och *Malmö kommun* ifrågasätter också om förslaget verkligen främjar integrationen eftersom den omständigheten att en person tvingas leva utan sin familj snarare missgynnar integrationen.

Några remissinstanser, däribland *Migrationsverket*, *Hultsfreds kommun*, *Vetlanda kommun* och *Åre kommun*, har synpunkter på eller efterfrågar klargöranden av vilka inkomster som ska beaktas vid bedömningen av om försörjningskravet är uppfyllt och hur kravet på bostad av tillräcklig storlek och standard ska bedömas. Migrationsverket efterfrågar också klargöranden när det gäller begreppet ”fortsatt uppehållstillstånd”.

Skälen för regeringens förslag: Familjeåterföreningsdirektivet ger medlemsstaterna möjlighet att som villkor för anhöriginvandring ställa krav på bl.a. stabila och regelbundna försörjningsmedel samt lämplig bostad (artikel 7.1 a och c). I utlänningslagen återfinns bestämmelser om försörjningskrav vid anhöriginvandring i 5 kap. 3 b–3 e §§ UtL. Enligt huvudregeln i 5 kap. 3 b § UtL får uppehållstillstånd på grund av anknytning till en person enligt 5 kap. 3 eller 3 a § UtL endast beviljas om anknytningspersonen kan försörja sig och har en bostad av tillräcklig storlek och standard för sig och utlännings.

Den nuvarande regleringen i utlänningslagen infördes 2010. Vid den tidpunkten uppställde alla medlemsstater i EU utom Sverige någon form av försörjningskrav som villkor för anhöriginvandring. Kommittén konstaterar att det inte verkar ha skett någon förändring av detta. Syftet med att införa ett försörjningskrav vid anhöriginvandring var framför allt att stärka integrationen. I förarbetena uttalades bl.a. att avgörande faktorer för en god integration är arbete, språkkunskaper och bostad för den egna familjen. Det bedömdes att om anknytningspersonen redan har integrerats i samhället genom att han eller hon är egenförsörjande och har en bostad så främjas även de nyanlända familjemedlemmarnas integration. Det framhölls också att en långsiktigt hållbar asyl- och migrationspolitik bygger på ett fördjupat europeiskt samarbete och att en harmonisering av reglerna inom EU därför är viktig även i fråga om försörjningskrav (prop. 2009/10:77 s. 19). Regeringen anser i likhet med kommittén att detta är argument som gör sig gällande även i dag. Till skillnad mot bl.a. *Amnesty*

International, Svenska Röda Korset och *TCO* delar regeringen därför kommitténs bedömning att det även fortsättningsvis bör uppställas ett försörjningskrav som villkor för anhöriginvandring.

Familjeåterföreningsdirektivet ger medlemsstaterna möjlighet att ställa krav på att anknytningspersonen inte bara ska kunna försörja sig själv utan även de familjemedlemmar som ansöker om uppehållstillstånd. Medan den nuvarande regleringen i utlänningslagen enbart kräver att anknytningspersonen ska kunna försörja sig själv har försörjningskravet i den tillfälliga lagen utvidgats på så sätt att det krävs att anknytningspersonen ska kunna försörja också den anhörige (9 § den tillfälliga lagen). Kommittén föreslår att försörjningskravet i utlänningslagen ska utvidgas på motsvarande sätt som i den tillfälliga lagen. I likhet med kommittén anser regeringen att det finns flera argument som talar för att det nuvarande försörjningskravet i utlänningslagen bör utvidgas på samma sätt som i den tillfälliga lagen. Som framgår av betänkandet har både länder i Sveriges närhet som Finland och Danmark och centrala EU-medlemsstater som Frankrike och Tyskland infört krav på försörjning även av familjemedlemmarna. Vidare uppställs i svensk rätt också i andra situationer ett försörjningskrav som innefattar försörjning av anhöriga, t.ex. när en tredjelandsmedborgare ansöker om ställning som varaktigt bosatt (5 a kap. 2 § UtIL). Ett sådant försörjningskrav gäller även som förutsättning för att vissa EES-medborgare ska ha uppehållsrätt i Sverige (3 a kap. 3 § 3 och 4 UtIL).

Flera remissinstanser är kritiska till den föreslagna utvidgningen av försörjningskravet och menar bl.a. att försörjningskravet i praktiken kan bli omöjligt för många att uppfylla. Bland andra *Flyktinggruppernas riksråd (FARR)* och *Myndigheten för delaktighet* anför att ett utvidgat försörjningskrav riskerar att slå hårdare mot vissa grupper som står längre från arbetsmarknaden, t.ex. kvinnor, äldre och personer med funktionsnedsättning. Vissa remissinstanser, bl.a. *Asylrättscentrum* och *Stockholms universitet*, framhåller att barn och barnfamiljer riskerar att drabbas särskilt. Som *Asylrättscentrum* och *Malmö kommun* lyfter fram har möjligheten till familjeåterförening i sig också betydelse för nyanländas möjligheter att integreras i samhället. För att säkerställa att det föreslagna försörjningskravet inte leder till orimliga konsekvenser i enskilda fall samt att kravet fortsatt kan bidra till att stärka integrationen anser regeringen att det även fortsättningsvis måste vara möjligt att göra undantag från kravet. I avsnitt 8.5.2 föreslås därför att undantag från försörjningskravet ska kunna medges i vissa särskilt utpekade situationer samt därutöver, i likhet med nuvarande reglering i utlänningslagen, helt eller delvis om det finns särskilda skäl. Bestämmelsen om undantag vid särskilda skäl möjliggör en individuell bedömning av varje sökandes situation. I de fall som rör barn ska dessutom, som bl.a. *Rädda Barnen* och *Svenska Barnläkarföreningen* påtalar, särskild hänsyn tas till barnets bästa. Principen om barnets bästa är införlivad i svensk rätt bl.a. genom portalparagrafen om barnets bästa i 1 kap. 10 § UtIL. Där framgår att i fall som rör barn ska särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver. Portalparagrafen ska givetvis beaktas även vid tillämpningen av bestämmelserna om försörjningskrav vid anhöriginvandring. Regeringen anser sammantaget, i likhet med kommittén, att övervägande skäl talar för att anknytningspersonen inte bara ska kunna försörja sig själv utan även

de familjemedlemmar som vill återförenas med honom eller henne i Sverige och att en sådan reglering därför bör införas. Regeringen bedömer att det föreslagna försörjningskravet, med de möjligheter till undantag som framgår nedan, både är förenligt med familjeåterföreningsdirektivet och respekterar Sveriges konventionsåtaganden. Till skillnad från Svenska Röda Korset anser regeringen inte att det behöver förtydligas i lagtexten att en individuell bedömning av varje sökandes situation ska göras.

Några remissinstanser har synpunkter på eller efterfrågar klagöranden av vilka inkomster som ska beaktas vid bedömningen av om försörjningskravet är uppfyllt och hur kravet på bostad av tillräcklig storlek och standard ska bedömas. Regeringen anser, i likhet med de bedömningar som gjordes i samband med att försörjningskravet infördes i utlänningslagen respektive i den tillfälliga lagen, att det inte är lämpligt att i lag införa en detaljerad reglering om innebörden av kravet på försörjningsförmåga och vad som avses med en bostad av tillräcklig storlek och standard (jfr prop. 2009/10:77 s. 21 och prop. 2015/16:174 s. 48). Den närmare regleringen gällande vilka inkomster som ska kunna tillgodoräknas, inkomsternas nivå och bostadsstandard är av detaljkaraktär och bör lämpligen regleras på samma sätt som görs i dag. Regeringen delar därför kommitténs bedömning att det nuvarande bemyndigandet i utlänningslagen till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om försörjningsförmågan och bostad av tillräcklig storlek och standard bör finnas kvar.

I enlighet med vad kommittén föreslår bör någon ny prövning av försörjningskravet inte göras vid prövningen av en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd. *Migrationsverket* efterfrågar klagöranden av vad som i detta avseende menas med ”fortsatt uppehållstillstånd”. En motsvarande reglering som den som nu föreslås finns i 9 § den tillfälliga lagen. I förarbetena till den bestämmelsen anges att något försörjningskrav inte ställs upp när en utlänningsperson ansöker om förlängt uppehållstillstånd på grund av anknytning (prop. 2015/16:174 s. 76). Avsikten är inte att ge begreppet en ny innebörd.

8.5.2 Undantag från försörjningskravet vid anhöriginvandring

Regeringens förslag: Försörjningskravet vid anhöriginvandring ska inte gälla om anknytningspersonen är ett barn eller om sökanden är ett barn som har fötts i Sverige och anknytningspersonen är förälder till barnet och sammanbor med barnet i Sverige. Försörjningskravet ska inte heller gälla när anknytningspersonen är medborgare i Sverige, annan EES-stat eller Schweiz, om sökanden är anknytningspersonens make eller sambo och sökanden och anknytningspersonen har sammanbott utomlands en längre tid eller det på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat.

Om anknytningspersonen har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande eller förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande ska försörjningskravet gälla endast om ansökan om uppehållstillstånd görs senare än tre månader efter det att anknytningspersonen beviljats uppehållstillstånd som flykting eller

alternativt skyddsbehövande eller förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande, om familjeåterförening är möjlig i ett land utanför EU som familjen har särskild anknytning till, eller om sökanden och anknytningspersonen inte har sammanbott utomlands en längre tid och det inte heller på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat. Något försörjningskrav ska dock inte gälla om sökanden är anknytningspersonens make eller sambo och äktenskapet ingåtts eller samboförhållandet förelegat före anknytningspersonens inresa i Sverige. Om anknytningspersonen är en kvotflykting ska tremånadersfristen räknas från hans eller hennes inresa i Sverige.

Om det finns särskilda skäl får undantag från försörjningskravet medges helt eller delvis.

Kommitténs förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Kommittén föreslår att medborgare i Förenade kungariket ska undantas från försörjningskravet på samma sätt som medborgare i Sverige, annan EES-stat och Schweiz. I betänkandet föreslås inte att tremånadersfristen, när anknytningspersonen är en kvotflykting, ska räknas från hans eller hennes inresa i Sverige. Inte heller anges i kommitténs förslag till lagtext att försörjningskravet inte ska gälla när utlännen är anknytningspersonens make eller sambo och äktenskapet ingåtts eller samboförhållandet förelegat före anknytningspersonens inresa i Sverige. Kommittén föreslår vidare att undantag från försörjningskravet ska kunna medges helt eller delvis vid synnerliga skäl. Kommitténs förslag har också en delvis annorlunda teknisk och språklig utformning än regeringens.

Promemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: Många remissinstanser, bl.a. *Flyktinggruppernas riksråd (FARR)*, *Förvaltningsrätten i Luleå* och *Länsstyrelsen i Stockholm*, tillstyrker, är positivt inställda till eller har inga synpunkter på förslaget att det i vissa fall ska vara möjligt att göra undantag från försörjningskravet vid anhörginvandring. Flera remissinstanser anser dock att det bör göras undantag i fler situationer än de föreslagna. Några remissinstanser, t.ex. *Barnombudsmannen* och *UNICEF Sverige*, menar att undantag från försörjningskravet bör göras i alla situationer där barn är inblandade. Bland andra *Akademikerförbundet SSR* och *Asylrättscentrum* anser att flyktingar och alternativt skyddsbehövande helt bör undantas från försörjningskravet. FARR anser att generella undantag bör göras för äldre, långtidssjuka och funktionshindrade. FARR anser också att undantaget för personer som återopar anknytning till svenska medborgare bör omfatta även makar och sambor som sammanbott i Sverige.

Ett flertal remissinstanser har synpunkter på den närmare utformningen av undantagen. Flera remissinstanser kritiserar det föreslagna undantaget för flyktingar och alternativt skyddsbehövande. Bland andra *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor*, *Svenska Röda Korset* och *UNHCR:s representation för de nordiska och baltiska länderna* framhåller att det av olika orsaker kan vara svårt för utlännningar att hinna ansöka om uppehållstillstånd inom tre månader och flera remissinstanser, bl.a. *Rädda Barnen* och *Åre kommun*, anser att tidsfristen bör förlängas. Om en tidsfrist ska uppställas är många remissinstanser, t.ex. *Förvaltningsrätten i Stockholm*, *Länsstyrelsen i Kalmar* och *Malmö kommun*, positiva till förslaget i promemorian att fristen när anknytningspersonen är en

kvotflykting ska räknas från inresan i Sverige. Enligt Asylrättscentrum bör det framgå av lagtexten att försörjningskravet inte gäller i sådana situationer där det på grund av särskilda omständigheter är objektivt sett ursäktligt att ansökan lämnades in för sent. Några remissinstanser, bl.a. Rädda Barnen och UNICEF, betonar vikten av att enskilda får tydlig information om tidsfrister och andra krav. *Lunds universitet* och *Migrationsverket* ifrågasätter om det är förenligt med familjeåterföreningsdirektivet att kräva att utlänningen och anknytningspersonen har sammanbott utomlands en längre tid eller det på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat för att undantag ska gälla. När det gäller den föreslagna ventilen påtalar flera remissinstanser att rekvisitet synnerliga skäl kommer att få en restriktiv tillämpning och vissa, däribland *Kammarrätten i Stockholm* och *Migrationsverket*, efterfrågar mot den bakgrunden förtydliganden kring hur rekvisitet ska tolkas. *Civil Rights Defenders*, *Lunds universitet* och *UNICEF Sverige* m.fl. anser att rekvisitet synnerliga skäl riskerar att utgöra en alltför snäv ventil och anför att det bör ersättas med särskilda skäl.

Skälen för regeringens förslag

Utgångspunkter

Enligt den nuvarande huvudregeln i 5 kap. 3 b § UtlL ska en anknytningsperson kunna försörja sig och ha en bostad av tillräcklig storlek och standard för att uppehållstillstånd ska kunna beviljas till hans eller hennes anhöriga. Försörjningskravet är försett med ett antal undantag, vilka regleras i 5 kap. 3 c–3 e §§ UtlL. Som regeringen konstaterade i samband med att den tillfälliga lagen infördes är de nuvarande undantagen i utlänningslagen så omfattande att försörjningskravet i själva verket endast undantagsvis kan tillämpas (jfr prop. 2015/16:174 s. 46). I avsnitt 8.5.1 har regeringen tagit ställning till att ett försörjningskrav även fortsatt bör gälla som villkor för anhöriginvandring och föreslagit att försörjningskravet ska utvidgas till ett krav på att anknytningspersonen inte bara ska kunna försörja sig själv utan även den anhörige som ansöker om uppehållstillstånd. För att försörjningskravet ska få avsett resultat behöver det ses över i vilka situationer som undantag ska kunna göras.

Undantag när anknytningspersonen är ett barn och i vissa fall när sökanden är ett barn som har fötts i Sverige

I utlänningslagen görs undantag från försörjningskravet i de fall anknytning åberopas till ett barn (5 kap. 3 c § 1 UtlL). Kommittén föreslår att detta undantag ska behållas. Barn kan av naturliga skäl inte jämföras med vuxna när det gäller krav på försörjning. Regeringen delar därför kommitténs bedömning att det inte heller fortsättningsvis bör uppställas ett försörjningskrav när anknytningspersonen är ett barn. Till skillnad mot *Asylrättscentrum* anser regeringen däremot inte att det finns anledning att generellt undanta personer under 25 år från försörjningskravet.

Kommittén föreslår vidare att undantag från försörjningskravet ska kunna göras om sökanden är ett barn som har fötts i Sverige och anknytningspersonen är förälder till barnet och sammanbott med barnet i Sverige. Enligt nuvarande reglering i utlänningslagen är det tillräckligt att

sökanden är ett barn och att anknytningspersonen är barnets förälder för att undantag ska kunna göras. Dessutom uppställs inget försörjningskrav i de fall barnets andra förälder ansöker om uppehållstillstånd tillsammans med barnet (5 kap. 3 d § UtlL). Ett motsvarande undantag som det som kommittén föreslår finns dock i den tillfälliga lagen (10 § andra stycket). Regeringen delar kommitténs bedömning att undantag från försörjningskravet bör göras i de fall sökanden är ett barn som har fötts i Sverige och anknytningspersonen är barnets förälder som också sammanbor med barnet i Sverige. När det gäller barn och barnfamiljer i övrigt gör regeringen följande överväganden. För att det föreslagna försörjningskravet ska få avsett resultat bör antalet undantag från kravet begränsas. Regeringen gör nedan bedömningen att undantag från försörjningskravet fortsatt ska kunna medges helt eller delvis när det finns särskilda skäl. Om det i ett enskilt fall där ett barn är involverat skulle bedömas stå i strid med ett svenskt konventionsåtagande eller på annat sätt framstå som orimligt att uppställa ett försörjningskrav finns alltså en möjlighet att med stöd av den bestämmelsen göra undantag från försörjningskravet. Som påpekas i avsnitt 8.5.1 ska portalparagrafen om barnets bästa i 1 kap. 10 § UtlL givetvis beaktas även vid tillämpningen av bestämmelserna om försörjningskrav vid anhöriginvandring. I likhet med kommittén men till skillnad mot bl.a. *Barnombudsmannen* och *UNICEF Sverige* anser regeringen därför att det inte bör göras något allmänt undantag för barn eller barnfamiljer.

Undantag i vissa fall när anknytningspersonen är medborgare i Sverige, annan EES-stat eller Schweiz

I utlänningslagen finns ett generellt undantag från försörjningskravet i de fall anknytning åberopas till en svensk medborgare eller en medborgare i en annan EES-stat eller Schweiz (5 kap. 3 c § 2 UtlL). Under den tillfälliga lagens giltighetstid har dessa grupper inte omfattats av något allmänt undantag. Som anförs ovan anser regeringen att antalet undantag från försörjningskravet bör begränsas för att kravet ska få avsett resultat. Det kan dock, som kommittén påtalar, ifrågasättas om det är rimligt att svenska medborgare undantagslöst ska omfattas av ett försörjningskrav när det finns utländska medborgare som är undantagna från kravet. Ett försörjningskrav kan t.ex. skapa problem för svenska medborgare som lever utomlands i ett väletablerat förhållande med en tredjelandsmedborgare och som vill flytta hem till Sverige. I likhet med kommittén anser regeringen att det är rimligt att den som är svensk medborgare ska kunna ta hit sin make eller sambo om förhållandet är väl etablerat utan att det ställs krav på försörjning. Enligt nuvarande reglering i 5 kap. 8 § UtlL ska ett uppehållstillstånd som beviljas en make eller sambo vara tidsbegränsat vid det första beslutstillfället såvida inte utlännen sammanbott utomlands med sin make eller sambo under en längre tid eller det på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat. Precis som kommittén anser regeringen att denna bestämmelse bör utgöra förebild för ett justerat undantag för anhöriga till svenska medborgare. För undantag bör därför krävas att paret har sammanbott utomlands en längre tid eller det på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat. Med anledning av vad *Flyktinggruppernas riksråd (FARR)* anför vill regeringen

uppmärksamma att den föreslagna lydelsen inte innebär ett absolut krav på att makarna eller samborna ska ha sammanbott utomlands (jfr prop. 2014/15:32 s. 33 f. och 37). I likhet med nuvarande reglering i utlänningslagen bör medborgare i andra EES-stater och Schweiz omfattas av samma undantag som nu föreslås för svenska medborgare.

Kommittén föreslår att medborgare i Förenade kungariket ska omfattas av undantag på samma sätt som medborgare i Sverige, andra EES-stater eller Schweiz. Vid tidpunkten för kommitténs arbete pågick fortfarande förhandlingar mellan EU och Förenade kungariket om vad som skulle gälla efter Förenade kungarikets utträde ur EU och kommittén konstaterar i betänkandet att förslaget i denna del kan behöva anpassas beroende på utfallet av dessa förhandlingar. Från och med den 1 januari 2021 gäller ett nytt handels- och samarbetsavtal mellan EU och Förenade kungariket. Det står därmed klart att relationen mellan EU och Förenade kungariket är av ett annat slag än relationen mellan EES-staterna och relationen mellan EU och Schweiz. Enligt regeringens bedömning bör medborgare i Förenade kungariket därför inte undantas från försörjningskravet på samma sätt som medborgare i Sverige, andra EES-stater eller Schweiz.

Undantag i vissa fall när anknytningspersonen är en flykting eller alternativt skyddsbehövande

Enligt utlänningslagens nuvarande reglering är det tillräckligt att anknytningspersonen har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande, förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande eller tagits emot i Sverige inom ramen för ett beslut som regeringen har meddelat om överföring av skyddsbehövande till Sverige (vidarebosättning), dvs. inom den s.k. flyktingkvoten, för att försörjningskravet inte ska gälla (5 kap. 3 c § 3–5 UtIL). Enligt familjeåterföreningsdirektivet, som inte är tillämpligt på alternativt skyddsbehövande, får dock ett försörjningskrav ställas upp om ansökan om familjeåterförening lämnas in senare än tre månader efter det att flyktingstatus har beviljats eller om familjeåterförening är möjlig i ett tredje land, dvs. ett land utanför EU, med vilket anknytningspersonen och/eller familjemedlemmen har särskild anknytning (artikel 12.1). Försörjningskrav får också ställas upp när det gäller flyktingar vars familjeband inte har etablerats före inresan (artikel 9.2).

Kommittén föreslår att undantag ska göras när anknytningspersonen är flykting eller alternativt skyddsbehövande på samma sätt som enligt den tillfälliga lagen. Enligt den tillfälliga lagen gäller försörjningskravet endast om ansökan om uppehållstillstånd görs senare än tre månader efter det att anknytningspersonen har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande eller förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande, familjeåterförening är möjlig i ett land utanför EU som familjen har en särskild anknytning till, eller utlännings- och anknytningspersonen inte har sammanbott utomlands en längre tid och det inte heller på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat (10 § tredje stycket). Regeringen delar kommitténs bedömning att undantagen för flyktingar och alternativt skyddsbehövande i utlänningslagen bör ändras och att bestämmelsen i den tillfälliga lagen utgör en rimlig utgångspunkt.

Flera remissinstanser är kritiska till den föreslagna tidsfristen om tre månader och menar att den är för kort. Som framgår av betänkandet visar statistik från Migrationsverket att det inte varit helt ovanligt att ansökningar om familjeåterförening gjorts senare än tre månader efter det att anknytningspersonen beviljats uppehållstillstånd. Närmare utredning om orsakerna till detta saknas men enligt kommittén kan det t.ex. bero på okunskap om vilka regler som gäller eller brist på dokumentation. Även regeringen anser att det är rimligt att anta att orsakerna åtminstone till viss del kan bestå i bristande kunskap. Som bl.a. *Rädda Barnen* och *UNICEF Sverige* lyfter är det viktigt att enskilda får tydlig information om vad försörjningskravet innebär och hur tidsfristen fungerar. Såväl utlandsmyndigheterna som Migrationsverket har en serviceskyldighet i frågor som rör myndigheternas verksamhetsområde. Regeringen instämmer i kommitténs bedömning att en möjlig åtgärd som skulle kunna minska antalet ansökningar som görs efter tremånadersfristens utgång är att tydligare information lämnas till den som beviljas uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande om hur försörjningskravet och tidsfristen fungerar. Informationen skulle kunna lämnas av Migrationsverket i samband med att personen beviljas uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande eller förklaras vara flykting eller alternativt skyddsbehövande. Regeringen ifrågasätter inte att det, som t.ex. *Svenska Röda Korset* och *UNHCR:s representation för de nordiska och baltiska länderna* påtalar, även kan finnas andra orsaker till att det kan vara svårt för enskilda att hinna ansöka inom tre månader. Som kommittén konstaterar bör dock beaktas att en ansökan om uppehållstillstånd på grund av anknytning, utöver att ges in i pappersform, kan göras elektroniskt direkt på Migrationsverkets hemsida. Om anknytningspersonen har fullmakt kan han eller hon göra ansökan åt den anhörige. En ansökan ska registreras så snart den kommer in till myndigheten och ansökningsdatumet påverkas inte av om ansökan därefter behöver kompletteras (jfr prop. 2015/16:174 s. 47). Sammantaget bedömer regeringen att den av kommittén föreslagna fristen om tre månader, vilken överensstämmer med familjeåterföreningsdirektivet, bör gälla. För att en kvotflykting ska få samma praktiska möjlighet att nyttja tidsfristen som en flykting eller alternativt skyddsbehövande som redan befinner sig i Sverige bör dock respiten, i enlighet med vad som föreslås i promemorian, räknas från det att kvotflyktingen reser in i Sverige. Migrationsöverdomstolen har i fråga om tremånadersfristen i 10 § tredje stycket 1 den tillfälliga lagen, mot bakgrund av EU-domstolens praxis, uttalat att den bestämmelsen bör tillämpas på så sätt att en flykting ska undantas från försörjningskravet om det på grund av särskilda omständigheter är objektivt sett ursäktligt att ansökan om familjeåterförening lämnas in efter att tremånadersfristen har löpt ut (MIG 2021:5). Som framgår nedan anser regeringen att det även fortsättningsvis bör vara möjligt att medge undantag från försörjningskravet om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl. Inom ramen för den ventilen finns utrymme att beakta om det på grund av särskilda omständigheter är objektivt sett ursäktligt att en ansökan om uppehållstillstånd på grund av anknytning har lämnats in efter den nu föreslagna tidsfristens utgång. Till skillnad mot *Asylrättscentrum* anser regeringen att det inte behöver införas någon särskild reglering om undantag från försörjningskravet i dessa fall.

Som nämnts får enligt familjeåterförningsdirektivet försörjningskrav ställas upp för flyktingar vars familjeband inte har etablerats före inresan. *Migrationsverket* och *Lunds universitet* ifrågasätter om det är förenligt med direktivet att kräva att utlänningen och anknytningspersonen har sammanbott utomlands en längre tid eller det på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat för att undantag från försörjningskravet ska gälla. Mot bakgrund av att det ifrågasätts om kommitténs förslag i detta avseende överensstämmer med familjeåterförningsdirektivet anser regeringen att det finns anledning att förtydliga lagtexten så att det framgår att det i fråga om makar och sambor är tillräckligt att äktenskapet ingåtts eller samboförhållandet förelegat innan anknytningspersonen reste in i Sverige för att undantag från försörjningskravet ska gälla.

Undantag om det finns särskilda skäl

Utöver ovan nämnda undantag föreslår kommittén en ventil för situationer där det framstår som orimligt att uppställa ett försörjningskrav. Enligt kommittén gäller det t.ex. personer som i och för sig har rätt att återförenas med anhöriga enligt bestämmelserna i utlänningslagen men som av olika skäl inte kan uppfylla försörjningskravet. Som exempel anges äldre personer som har lämnat arbetsmarknaden och som inte har en inkomst som når upp till den nivå som krävs. Det kan enligt kommittén även röra sig om personer med en varaktig funktionsnedsättning som gör det omöjligt med en egen arbetsrelaterad inkomst. I dessa fall krävs enligt kommittén undantag för att vissa grupper inte ska diskrimineras och för att Sverige t.ex. ska leva upp till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Kommittén framför att det naturligtvis kan förekomma även andra situationer där det framstår som orimligt att ställa upp ett försörjningskrav och bedömer, bl.a. med hänsyn till EU-domstolens praxis, att det krävs en nyanserad bedömning i varje enskilt fall. Kommittén föreslår mot den bakgrunden att det ska vara möjligt att göra undantag när det finns synnerliga skäl.

Regeringen instämmer i kommitténs bedömning att det bör finnas en ventil som gör det möjligt att medge undantag från försörjningskravet i vissa fall. Som *Kammarrätten i Stockholm* konstaterar är dock de exempel som kommittén redogör för och som framgår ovan till viss del samma som anges i förarbetena till den nuvarande ventilen i utlänningslagen enligt vilken undantag från försörjningskravet får medges helt eller delvis om det finns särskilda skäl (5 kap. 3 e § UtL, jfr prop. 2009/10:77 s. 26). Ett krav på att det ska finnas synnerliga skäl skulle, som bl.a. *Kammarrätten i Stockholm* och *Migrationsverket* påtalar, innebära en restriktiv tillämpning. Eftersom de exempel som kommittén anger mer får anses ligga i linje med särskilda skäl är det sannolikt att en bestämmelse som kräver synnerliga skäl inte skulle möjliggöra undantag i alla de situationer som kommittén pekar på. Regeringen anser, i likhet med bl.a. *Civil Rights Defenders*, *Lunds universitet* och *UNICEF Sverige*, att undantag från försörjningskravet även fortsättningsvis bör kunna medges helt eller delvis om det finns särskilda skäl. Genom bestämmelsen bör undantag kunna göras i de specifika situationer som kommittén pekar på men även i andra fall där det framstår som orimligt att ett försörjningskrav uppställs, t.ex. om det i ett enskilt fall bedöms stå i strid med Sveriges konventions-

åtaganden att uppställa ett försörjningskrav. En bedömning får göras i varje enskilt fall av om det finns särskilda skäl att göra undantag. Vid denna prövning ska samtliga omständigheter beaktas. Som kommittén konstaterar framgår det av EU-domstolens praxis att även om medlemsstaterna får ange en viss summa som referensbelopp får medlemsstaterna inte neka familjeåterförening om inkomsten inte överstiger en viss minimnivå, oberoende av en konkret prövning av varje sökandes situation (se EU-domstolens dom den 4 mars 2010 i mål nr C-578/08). I fall som rör barn ska, i enlighet med portalparagrafen om barnets bästa i 1 kap. 10 § UtL, särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver.

Regeringen bedömer i likhet med kommittén att inga ytterligare undantag från försörjningskravet bör gälla.

9 Uppehållstillstånd av humanitära skäl

9.1 Uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter

Regeringens förslag: En vuxen person som har vistats i Sverige med uppehållstillstånd och under den tiden fått en särskild anknytning till Sverige ska kunna beviljas uppehållstillstånd om omständigheterna är särskilt ömmande. Vid bedömningen av om det finns en särskild anknytning får även sådan anknytning beaktas som har uppstått under tiden mellan det att ansökan om asyl gavs in och att uppehållstillstånd beviljas.

Regeringens bedömning: Barn bör fortsatt kunna beviljas uppehållstillstånd om omständigheterna är särskilt ömmande.

Kommitténs förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Kommitténs förslag innebär att bestämmelsen om uppehållstillstånd för barn på grund av särskilt ömmande omständigheter tas bort och att barn i stället ska få beviljas uppehållstillstånd enligt bestämmelsen om synnerligen ömmande omständigheter även om de omständigheter som kommer fram inte har samma allvar och tyngd som krävs för att tillstånd ska beviljas vuxna personer. Kommittén föreslår inte att en vuxen person som har vistats i Sverige med uppehållstillstånd och under den tiden fått en särskild anknytning till Sverige ska kunna beviljas uppehållstillstånd om det finns särskilt ömmande omständigheter.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker, är positiva till eller har inga synpunkter på kommitténs förslag om att uppehållstillstånd ska kunna beviljas på grund av synnerligen ömmande omständigheter utan krav på konventionsstridighet och att det inte ska krävas att omständigheterna har samma allvar och tyngd för barn. Ett fåtal remissinstanser, t.ex. *Kumla kommun* och *Ronneby kommun*, avstyrker dock förslaget. Några remissinstanser, däribland *Rädda Barnen*, *Svenska kyrkan* och *Svenska Röda Korset*, anser att rekvisitet för barn bör ändras

till särskilt ömmande omständigheter. *Lunds universitet* anser att det bör övervägas om inte rekvisitet i bestämmelsen bör ändras till särskilt ömmande omständigheter för alla som ansöker om uppehållstillstånd med stöd av bestämmelsen.

Många remissinstanser tillstyrker eller välkomnar förslagen i promemorian. En majoritet är positiva till förslaget om en återgång till lydelsen om särskilt ömmande omständigheter för barn. *Svenska Barnläkarföreningen* anser att det bör tydliggöras att den samlade bedömningen av barns anpassning till Sverige ska göras ur ett barnrättsperspektiv. Flera remissinstanser, bl.a. *Asylrättscentrum*, *Borlänge kommun*, *Länsstyrelsen i Stockholm* och *Länsstyrelsen i Kalmar* ser positivt på att även vissa vuxna ska kunna få uppehållstillstånd om omständigheterna är särskilt ömmande. Ett flertal remissinstanser, t.ex. *Förvaltningsrätten i Luleå*, *Förvaltningsrätten i Malmö* och *Kammarrätten i Stockholm* efterfrågar klargöranden kring hur rekvisitet särskild anknytning ska tolkas i förhållande till andra bestämmelser i utlänningslagen där samma rekvisit används. Flera remissinstanser efterfrågar också ytterligare klargöranden kring bestämmelsens tillämpningsområde, bl.a. gällande vilken tid som ska kunna beaktas vid bedömningen av om en särskild anknytning föreligger och vilka personer som kan komma att omfattas. Svenska Röda Korset påpekar att det finns personer som av olika anledningar, t.ex. psykisk ohälsa, inte kommer att ha samma möjlighet att skapa en särskild anknytning till Sverige och anser att även de bör omfattas. *Migrationsverket* efterfrågar förtydliganden kring vilken betydelse ett lagakraftvunnet avlägsnandebeslut har för tillämpningen och anser att det bör beläggas vilka konsekvenser förslaget kan få för återvändandearbetet. *Migrationsverket* anser vidare att det finns en risk för att bestämmelsen med tiden kommer att förlora karaktären av att vara en undantagsbestämmelse medan Svenska kyrkan framhåller att det, mot bakgrund av den praxis som finns, finns risk för att tillämpningen även fortsättningsvis kommer att vara alltför restriktiv.

Skälen för regeringens förslag

Upphållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter

Det har sedan 1980 funnits en möjlighet för utlänningar som befinner sig i Sverige att beviljas uppehållstillstånd av humanitära skäl. I samband med 2005 års utlänningslag utmönstrades begreppet humanitära skäl och ersattes med synnerligen ömmande omständigheter. Den nuvarande bestämmelsen, som återfinns i 5 kap. 6 § UtL, är avsedd att användas för de situationer som inte omfattas av någon av huvudgrunderna för uppehållstillstånd, vilka måste prövas först (jfr prop. 2013/14:216 s. 8). Det är en samlad bedömning som ska göras av omständigheterna i ärendet och skälen för att sökanden ska få stanna i Sverige ska vara av personlig art. De personliga förhållanden som särskilt ska beaktas är utlänningsens hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situation i hemlandet.

EU-rätten ställer inga krav på att medlemsstaterna ska ha en bestämmelse som möjliggör uppehållstillstånd av humanitära skäl men som framgår av betänkandet finns en sådan möjlighet i en majoritet av medlemsstaterna. Som kommittén påpekar kan det även uppstå fall då en sådan bestämmelse behövs för att Sverige ska leva upp till sina konventionsåtaganden och då i första hand Europakonventionen och

barnkonventionen. Kommittén konstaterar att det inte är helt enkelt att veta var gränsen för konventionsåtagandena går men anser att bestämmelsen om synnerligen ömmande omständigheter uppfyller de minimikrav som krävs. Regeringen instämmer i att det fortsatt bör finnas en humanitär grund i utlänningslagen som möjliggör att uppehållstillstånd kan beviljas i de situationer som inte omfattas av någon av huvudgrunderna för uppehållstillstånd. Regeringen instämmer även i att bestämmelsen om synnerligen ömmande omständigheter ger det skydd som Sveriges konventionsåtaganden kräver. *Lunds universitet* anser att rekvisitetet bör ändras till särskilt ömmande omständigheter för alla som ansöker om uppehållstillstånd enligt bestämmelsen. Regeringen delar inte denna uppfattning men anser att det finns skäl att överväga om det i vissa fall ska vara möjligt att bevilja uppehållstillstånd enligt bestämmelsen när det föreligger särskilt ömmande omständigheter.

Barn ska fortsatt kunna beviljas uppehållstillstånd om omständigheterna är särskilt ömmande

När det gäller barn har det sedan 2014 varit tillräckligt att omständigheterna är särskilt ömmande för att ett uppehållstillstånd ska kunna beviljas. Kommittén föreslår i denna del en återgång till utlänningslagens bestämmelse om uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter enligt den lydelse som gällde innan 2014. Kommitténs förslag innebär därmed att det för barn ska krävas synnerligen ömmande omständigheter men att de omständigheter som kommer fram inte behöver ha samma allvar och tyngd som krävs för att tillstånd ska beviljas vuxna personer. Enligt kommittén markerar detta en något mer generös prövning av ärenden som rör barn jämfört med vuxna.

Att hänsyn ska tas till barnets bästa i juridiska sammanhang där barn berörs är en viktig svensk rättsprincip. Sedan den 1 januari 2020 gäller också barnkonventionen som lag i Sverige (lagen [2018:1197] om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter). Enligt regeringens mening gör sig de skäl som låg till grund för ändringen till särskilt ömmande omständigheter för barn alltså gällande. Förslaget i avsnitt 6.2 om en permanent ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel innebär vidare att bestämmelsen om uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter kan komma att tillämpas i både nya och fler situationer än tidigare då barn som huvudregel beviljades permanenta uppehållstillstånd. För att förtydliga barnrättsperspektivet och principen om barnets bästa anser regeringen, i likhet med bl.a. *Göteborgs kommun*, *Länsstyrelsen i Stockholm* och *Malmö kommun* att barn fortsatt ska kunna beviljas uppehållstillstånd om omständigheterna är särskilt ömmande. Detta innebär att det liksom tidigare ska göras en samlad bedömning av om det finns särskilt ömmande omständigheter där hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situationen i hemlandet särskilt ska beaktas. Vid den bedömningen kan anpassningen till Sverige få större betydelse än tidigare eftersom ordningen med tidsbegränsade uppehållstillstånd innebär att barn kommer att vistas i Sverige med sådana tillstånd i större omfattning och av andra skäl än tidigare. Som framgår av tidigare förarbetsuttalanden kan det inte ställas upp någon exakt gräns för hur lång tid ett barn ska ha vistats i Sverige för att en tillräckligt stark anknytning

till svenska förhållanden ska ha uppnåtts (se bl.a. prop. 2013/14:216 s. 20). Av Migrationsöverdomstolens avgörande MIG 2020:24 framgår att det i bedömningen av de faktorer som bygger anknytningen till Sverige, förutom vistelsetiden, kan få betydelse vilken ålder barnet har, om barnet går i skola, barnets sociala relationer utanför familjen och barnets kunskap i svenska språket liksom om barnet vistats i Sverige under sina formativa år. Därtill innebär portalparagrafen i 1 kap. 10 § UtlL, som har sin grund i artikel 3 i barnkonventionen, att i fall som rör ett barn ska särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver. Begreppet barnets bästa syftar till att säkerställa både fullt och faktiskt åtnjutande av alla de rättigheter som erkänns i barnkonventionen (jfr MIG 2018:20). Som lagstiftaren tidigare uttalat får prövningen av barnets bästa dock inte gå så långt att det i princip blir till ett eget kriterium för uppehållstillstånd att vara barn (prop. 1996/97:25 s. 247). Nedan föreslås att uppehållstillstånd som beviljas enligt denna bestämmelse som huvudregel ska vara tidsbegränsade (se avsnitt 9.2).

Även vissa vuxna som har vistats i Sverige med uppehållstillstånd ska kunna beviljas uppehållstillstånd om omständigheterna är särskilt ömmande

Bestämmelsen om uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter tillkom under en tid då huvudregeln var att personer som beviljades uppehållstillstånd som skyddsbehövande i Sverige beviljades permanenta uppehållstillstånd. Det är fråga om en undantagsbestämmelse som ska tillämpas restriktivt. Migrationsöverdomstolen har t.ex. i rättsfallet MIG 2014:9 uttalat att de omständigheter som kan läggas till grund för ett beslut om uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter ska vara av mer allvarlig beskaffenhet och att det måste framstå som inhumant eller oproportionerligt att utvisa personen i fråga. I MIG 2007:15 uttalade Migrationsöverdomstolen att utrymmet för att bevilja ett uppehållstillstånd på denna grund till vuxna personer som inte har medsökande barn enbart på grund av lång tillgodoräkningsbar vistelsetid, med hänsyn till lagtextens restriktiva utformning, närmast är obefintligt.

En permanent ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel innebär som framgår ovan att personer kommer att vistas i Sverige med tidsbegränsade uppehållstillstånd i en betydligt större omfattning än tidigare och under längre tid. Som bl.a. *Migrationsverket* påpekar kommer bestämmelsen om synnerligen ömmande omständigheter därmed att behöva tillämpas i nya situationer jämfört med vad som gällt tidigare. Det kan t.ex. röra sig om situationer när personer som vistats i Sverige under en längre tid, som inte uppfyller de särskilda kraven för ett permanent uppehållstillstånd och vars grund för uppehållstillstånd inte längre är uppfylld när en förlängningsansökan ska prövas. Ett annat exempel är en person som beviljats tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov som barn men vars skyddsbehov upphör i och med att personen fyller 18 år. Det kan också handla om en situation när ett uppehållstillstånd, som har beviljats enligt 5 kap. 16 § UtlL efter att ett anknytningsgrundande förhållande har upphört, t.ex. på grund av att utlännings utsatts för våld eller för annan allvarlig kränkning, därefter

löper ut och det inte finns någon annan grund för att bevilja tillstånd (se vidare avsnitt 8.3).

I de fall en person vistas en längre tid i Sverige med tidsbegränsat uppehållstillstånd och under den tiden rotar sig i landet framstår det inte som rimligt att ställa samma höga krav på restriktivitet gällande bedömningen av frågan om det föreligger skäl att låta personen stanna i Sverige, som för en person som inte har haft uppehållstillstånd. För att den nya ordningen ska vara långsiktigt hållbar och inte leda till orimliga konsekvenser i enskilda fall anser regeringen därför, i likhet med bl.a. *Borlänge kommun*, *Länsstyrelsen i Stockholm* och *Länsstyrelsen i Kalmar*, att det i vissa situationer bör vara tillräckligt att omständigheterna är särskilt ömmande för att ett uppehållstillstånd ska kunna beviljas även en vuxen. Bestämmelsen om uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter bör därför ändras så att den också möjliggör att ett uppehållstillstånd i vissa fall kan beviljas vuxna som haft tidsbegränsat uppehållstillstånd om omständigheterna är särskilt ömmande. En sådan ändring har dock inte till syfte att ändra utgångspunkten för förslaget om en övergång från permanenta till tidsbegränsade uppehållstillstånd, nämligen att den som inte längre har en grund för uppehållstillstånd ska återvända till sitt hemland. Syftet med denna förändring är att hantera särskilda undantagsfall och inte att förändra den grundläggande omläggningen till en ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd som princip. När det gäller den närmare utformningen av bestämmelsen i denna del gör regeringen följande överväganden.

En särskild anknytning till Sverige ska krävas

En förutsättning för att det ska vara tillräckligt med särskilt ömmande omständigheter för en vuxen person bör vara att personen har vistats i Sverige med tidsbegränsat uppehållstillstånd och under denna vistelsetid skapat en särskild anknytning hit. Det behöver inte enbart röra sig om fall då ett uppehållstillstånd har meddelats på grund av skyddsbehov utan det kan också handla om fall då tidsbegränsat uppehållstillstånd har beviljats på andra grunder, t.ex. på grund av anknytning, arbete eller studier. Flera remissinstanser, bl.a. *Förvaltningsrätten i Luleå* och *Förvaltningsrätten i Malmö* efterfrågar förtydliganden när det gäller bedömningen av om en särskild anknytning föreligger och hur begreppet förhåller sig till andra bestämmelser i utlänningslagen där samma rekvisit finns. Ett sådant exempel är 5 kap. 16 § tredje stycket 1 UtL om fortsatt uppehållstillstånd vid brustna anknytningar. Även om den bestämmelsen tar sikte på andra situationer än de som kan komma i fråga inom ramen för den nu aktuella bestämmelsen, anser regeringen att viss ledning ändå kan hämtas när det gäller frågan om vilka omständigheter som kan beaktas vid bedömningen av om en särskild anknytning till Sverige har uppstått. Särskild anknytning enligt 5 kap. 16 § tredje stycket 1 UtL kan exempelvis finnas när sökanden har etablerat sig på den svenska arbetsmarknaden (se t.ex. MIG 2008:11). Även när det gäller nu aktuell bestämmelse bör en persons etablering på arbetsmarknaden kunna beaktas. Därutöver anser regeringen att det även bör kunna beaktas om utlänningsen har fått en särskild anknytning till Sverige genom t.ex. familjeband eller anpassning till det svenska samhället på annat sätt. En förutsättning för att det ska finnas en särskild

anknytning är att personen har rotat sig i Sverige. Det är alltså inte fråga om att bevilja uppehållstillstånd för personer som endast varit här med uppehållstillstånd för kortvariga studier. Flera remissinstanser efterfrågar också ytterligare klargöranden kring vilken tid som ska kunna beaktas vid bedömningen av om en särskild anknytning föreligger. Även särskild anknytning som har uppstått under tiden mellan det att ansökan om asyl gavs in och att uppehållstillstånd beviljas ska kunna beaktas. Därigenom minskar risken för att den vars handläggningstid drar ut på tiden hamnar i ett sämre läge än den som snabbt får ett beslut om uppehållstillstånd. För att handläggningstiden ska kunna beaktas krävs vidare att ansökan om asyl också har utmynnat i ett beslut om uppehållstillstånd. Avgörande för bedömningen är dock inte tiden i sig utan om utlänningen har fått sådana band till Sverige att det finns en särskild anknytning hit.

Vid bedömningen av om det finns en särskild anknytning ska en samlad bedömning av samtliga omständigheter i ärendet göras, där det t.ex. också vägs in hur länge sökanden har vistats i Sverige. Flera remissinstanser efterfrågar ytterligare vägledning kring hur lång tid som ska krävas för att en särskild anknytning ska anses uppstå. Regeringen har i tidigare förarbeten (prop. 2004/05:170 s. 191) i fråga om anpassning till Sverige anfört att det är viktigt att betona att tiden i sig, dvs. räknat i månader och år, inte har någon självständig relevans vid bedömningen. Den sammanlagda tid under vilken personen i fråga vistats i landet får dock betydelse på så sätt att en lång vistelsetid kan innebära att personen hunnit skaffa sig starka band till landet (MIG 2012:13). Dessa överväganden gör sig gällande även vid bedömningen av om utlänningen har en särskild anknytning till Sverige. Vid bedömningen bör även beaktas att det normalt inte krävs en lika lång vistelsetid för en utlänning som kommit till Sverige som barn och som vistats här under sina formativa år att få en sådan särskild anknytning till landet (jfr MIG 2015:4 och MIG 2020:24). Det är dock inte lämpligt att i lag eller genom förarbetsuttalanden mer detaljerat reglera hur dessa överväganden ska gå till utan en bedömning måste göras i varje enskilt fall. Migrationsverket påpekar att det av praxis från Europadomstolen och Migrationsöverdomstolen framgår att det vid bedömningen av om en person har etablerat ett sådant privatliv som skyddas av artikel 8 i Europakonventionen saknar betydelse om vistelsetiden är illegal. Detta är omständigheter som kan beaktas vid tillämpningen av bestämmelsen om synnerligen ömmande omständigheter. Den bestämmelsen kan även tillämpas i de fall en person kan ha svårt att skapa en särskild anknytning till Sverige av olika anledningar som t.ex. *Svenska Röda Korset* pekar på. Det som nu föreslås är en nationell bestämmelse som inte följer av Sveriges konventionsåtaganden. Regeringen anser därmed, i likhet med vad som anges i promemorian, att det endast är legal vistelsetid som ska kunna beaktas vid bedömningen av om det föreligger en särskild anknytning till Sverige. *Kammarrätten i Stockholm* efterfrågar förtydliganden kring hur man ska se på illegal vistelse vid tillämpningen av bestämmelsen. Som framgår ovan ska inte illegal vistelsetid kunna ligga till grund för en sådan särskild anknytning som krävs enligt bestämmelsen. Bestämmelsen bör inte heller omfatta en person som vistas illegalt i landet. Vilken betydelse det ska få vid bedömningen att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd har återkallats får avgöras med hänsyn till anledningen till återkallelsen och omständigheterna i övrigt. Migrations-

verket undrar hur tillämpligheten påverkas av förekomsten av ett lagakraftvunnet avlägsnandebeslut och vilka konsekvenser förslaget kan få för det självanta återvändandet. Regeringen vill i det sammanhanget betona att syftet med förslaget inte är att personer som saknar tillstånd och också har ett lagakraftvunnet avlägsnandebeslut ska omfattas av bestämmelsen. Syftet är inte heller att ändra utgångspunkten att den som inte längre har en grund för uppehållstillstånd ska återvända till sitt hemland. Eftersom det dessutom endast är anknytning under legal vistelsetid som ska beaktas och det är en fråga om en bestämmelse som endast ska tillämpas i undantagsfall bedöms förslaget inte heller påverka återvändandearbetet i negativ riktning.

Omständigheterna ska också vara särskilt ömmande

Utöver den särskilda anknytning som är en förutsättning för att uppehållstillstånd ska kunna beviljas krävs också att det finns omständigheter i det enskilda fallet som är särskilt ömmande. Liksom tidigare gäller att en samlad bedömning ska göras av omständigheterna i ärendet där utlänningsens hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situation i hemlandet särskilt ska beaktas. Som regeringen tidigare påpekat är begreppet särskilt en tydlig och etablerad term inom det juridiska språkbruket och skillnaden i förhållandet till begreppet synnerligen är välkänd inom rättstillämpningen (prop. 2013/14:216 s. 19). Även vid bedömningen av om det föreligger särskilt ömmande omständigheter bör det krävas en längre legal vistelsetid. Vid bedömningen av utlänningsens anpassning till Sverige ska hänsyn även tas till anknytningen till hemlandet, där starka band till hemlandet kan tyda på en svagare anknytning till Sverige och vice versa (se t.ex. MIG 2009:8). Ytterligare en faktor som kan beaktas vid den samlade bedömningen är om personens framtida psykosociala utveckling och hälsa på ett avgörande sätt skulle äventyras vid ett återvändande (jfr MIG 2009:9).

Några remissinstanser, t.ex. *Asylrättscentrum*, *Förvaltningsrätten i Göteborg* och *Rädda Barnen*, efterlyser mer ingående vägledning för tillämpningen och efterfrågar bl.a. ytterligare exempel på omständigheter som kan beaktas. *Migrationsverket* anser att fler personer kan förväntas komma att vistas i Sverige under långa perioder med tidsbegränsade uppehållstillstånd och att det, tillsammans med att tillämpningsområdet för bestämmelsen vidgas, kan innebära att bestämmelsen med tiden inte längre endast blir en undantagsbestämmelse. Även om tillämpningen skulle underlättas av ytterligare vägledning anser regeringen att det inte heller i denna del är lämpligt att mer detaljerat reglera vilka omständigheter som ska kunna beaktas. En sådan detaljeringsgrad skulle motverka syftet att åstadkomma en flexibel reglering som är hållbar över tid och där tillbörlig hänsyn kan tas till omständigheterna i varje enskilt fall med beaktade av bl.a. utvecklingen i rättspraxis. För att åstadkomma detta är det nödvändigt att ge rättstillämparen ett stort bedömningsutrymme. *Migrationsverket* anför att det därmed finns en risk för att tillämpningen, i avvaktan på vägledande avgöranden, inte blir enhetlig. Regeringen konstaterar att det vid införande av ny lagstiftning alltid dröjer en tid innan det finns vägledande avgöranden och att *Migrationsverkets* sedvanliga arbets sätt att hantera detta genom att t.ex. utfärda rättsliga ställningstaganden bör vara

tillräckligt. Den omständigheten att, som Migrationsverket påpekar, målgruppen med tiden kan komma att öka som en följd av att fler personer vistas länge i Sverige med tidsbegränsade uppehållstillstånd är en följd av förslaget i avsnitt 6.2 om tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel. Detta innebär enligt regeringens mening inte att bestämmelsen förlorar karaktären av att vara just en undantagsbestämmelse, som Migrationsverket befarar. Utgångspunkten för förslaget om en övergång från permanenta till tidsbegränsade uppehållstillstånd är att den som inte längre har en grund för uppehållstillstånd ska återvända till sitt hemland. Det nu aktuella förslaget syftar inte till att ändra detta. Även om antalet personer som omfattas av bestämmelsen kan öka som en följd av denna övergång ska det som framgår ovan göras en individuell bedömning i varje enskilt fall. För att uppehållstillstånd ska beviljas krävs både att det föreligger en särskild anknytning och att omständigheterna är särskilt ömmande. Även om rekvisitet sänks från synnerligen till särskilt ömmande omständigheter är det fortsatt fråga om en undantagsbestämmelse. Det är alltså inte fråga om att införa en generell möjlighet att beviljas uppehållstillstånd för den vars grund för uppehållstillstånd har upphört. Till skillnad från *Justitiekanslern*, anser regeringen att det inte finns skäl att se över bestämmelsernas placering i paragrafen.

9.2 Längden på uppehållstillstånd som beviljas på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter

Regeringens förslag: Ett uppehållstillstånd som beviljas på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. En utlänning som har haft uppehållstillstånd i minst tre år får, när giltighetstiden för ett uppehållstillstånd löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om även kraven för ett sådant tillstånd är uppfyllda.

Kommitténs och promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna yttrar sig inte särskilt i denna del. Några remissinstanser, t.ex. *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor* och *UNICEF Sverige* är negativt inställda till de föreslagna giltighetstiderna och anser att de bör vara längre. *Asylrättscentrum* anser bl.a. att en ventil bör införas som möjliggör en längre giltighetstid när hälsotillståndet kräver det och för att tillgodose principen om barnets bästa. Vissa remissinstanser, t.ex. *Akademikerförbundet SSR* och *Barnombudsmannen* anser att ett permanent uppehållstillstånd bör beviljas redan vid det första beslutstillfället.

Skälen för regeringens förslag: Kommittén föreslår att ett uppehållstillstånd som beviljas på grund av synnerligen ömmande omständigheter ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Om ett nytt tillstånd

beviljas ska även det vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas.

Några remissinstanser är kritiska till kommitténs förslag och anser att de föreslagna giltighetstiderna bör vara längre. Regeringen anser dock, i likhet med kommittén, att giltighetstiderna bör följa vad som gäller för alternativt skyddsbehövande. Det är enligt regeringens mening inte rimligt att en person som beviljas uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter ska beviljas ett uppehållstillstånd med längre giltighetstid och därmed hamna i ett bättre läge än en alternativt skyddsbehövande. Av samma skäl anser regeringen, till skillnad från bl.a. *Akademikerförbundet SSR* och *Barnombudsmannen*, att samma giltighetstider ska gälla även när barn beviljas uppehållstillstånd enligt bestämmelsen. Regeringen anser inte heller, till skillnad från t.ex. *Asylrättscentrum*, att det finns skäl att införa en ventil som möjliggör längre giltighetstider än de nu föreslagna.

I likhet med vad som föreslås för skyddsbehövande bör det även för den som beviljas uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter vara möjligt att efter viss tid beviljas permanent uppehållstillstånd. Regeringen konstaterar i avsnitt 6.3 att en ordning där det krävs minst tre år med tidsbegränsat uppehållstillstånd innan ett permanent uppehållstillstånd kan beviljas är väl avvägd och anpassad till det regelverk som nu föreslås. Regeringen anser att samma ordning bör gälla när uppehållstillstånd beviljas på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter. På samma sätt som gäller för skyddsbehövande bör det också krävas att de särskilda kraven för ett permanent uppehållstillstånd är uppfyllda. Ett permanent uppehållstillstånd bör vidare endast kunna beviljas i samband med en prövning av en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd. I likhet med vad som gäller för skyddsbehövande anser regeringen att en utlänning som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd på någon annan grund bör få tillgodoräkna sig denna tid vid bestämmandet av tidpunkten för när en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. Bestämmelser med denna innebörd bör därför föras in i utlänningslagen.

10 Vissa övriga förslag

10.1 Uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder

Regeringens förslag: Ett uppehållstillstånd som beviljas en utlänning på grund av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § första stycket UtlL ska vara tidsbegränsat. Om det finns ett hinder mot verkställighet för att utlänningen vid ett återsändande riskerar förföljelse ska giltighetstiden bestämmas till tre år om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år. I övriga fall ska

uppehållstillståndet gälla i längst 13 månader. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i ett år.

En utlänning som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år får, när tiden för ett uppehållstillstånd löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om verkställighetshindret är bestående och om även kraven för ett sådant tillstånd är uppfyllda.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens förslag men har en delvis annan teknisk utformning.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har inga synpunkter på eller yttrar sig inte särskilt över de föreslagna giltighetstiderna. Några remissinstanser, t.ex. *Flyktinggruppernas riksråd (FARR)*, *Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL)* och *Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner*, avstyrker dock förslaget och anser att permanent uppehållstillstånd ska beviljas vid första beslutstillfället. *Barnombudsmannen* tillstyrker förslaget men anser bl.a. att det ska finnas möjlighet att göra en individuell prövning av giltighetstidens längd medan *Svenska Röda Korset* anser att giltighetstiderna ska vara längre än vad kommittén föreslår. *Förvaltningsrätten i Malmö* undrar hur en ordning där alternativt skyddsbehövande kan beviljas uppehållstillstånd med kortare giltighetstid än 13 månader förhåller sig till skyddsgrundsdirektivet. *Förvaltningsrätten i Stockholm* och *Migrationsverket* efterfrågar förtydliganden kring beräkningen av treårskravet vid ansökan om permanent uppehållstillstånd. Vissa remissinstanser, t.ex. *Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner*, anser att det saknas anledning att göra skillnad på tid med uppehållstillstånd som beviljas på grund av tillfälliga verkställighetshinder och tid med uppehållstillstånd på andra grunder vid ansökan om permanent uppehållstillstånd. *Stockholms universitet* efterfrågar en analys av om det bör finnas en ventil som möjliggör att även tid med uppehållstillstånd vid tillfälliga verkställighetshinder ska kunna tillgodoräknas vid ansökan om permanent uppehållstillstånd eftersom många barn beviljas uppehållstillstånd enligt denna bestämmelse.

Några remissinstanser, bl.a. *Justitiekanslern*, har synpunkter på möjligheten att bevilja uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § UtL och vissa andra, t.ex. *Asylrättscentrum*, anser att beslut som fattas enligt samma paragraf bör kunna överklagas.

Skälen för regeringens förslag: Av 12 kap. 18 § UtL framgår att uppehållstillstånd under vissa omständigheter får beviljas en utlänning som meddelats ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft. Uppehållstillstånd får meddelas om det i ett ärende om verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft kommer fram nya omständigheter som innebär att det finns ett hinder mot verkställighet enligt 1, 2 eller 3 §, det finns anledning att anta att det avsedda mottagarlandet inte kommer att vara villigt att ta emot utlänningen eller det finns medicinska hinder eller annan särskild anledning att beslutet inte bör verkställas. Migrationsverket får bevilja permanent uppehållstillstånd om hindret är bestående. Om det endast är fråga om ett tillfälligt hinder mot verkställighet får Migrationsverket bevilja ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Under den tillfälliga lagens giltighetstid ska ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 12 kap. 18 § UtL vara tidsbegränsat och gälla i tretton

månader. Detsamma gäller om ett nytt uppehållstillstånd därefter beviljas (15 § den tillfälliga lagen).

I lagrådsremissen föreslås att en ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel ska införas för både skyddsbehövande och deras anhöriga. Regeringen anser att samma ordning bör gälla även då en utlänning, som meddelats ett beslut om avvísning eller utvisning som fått laga kraft, beviljas ett uppehållstillstånd på grund av att det föreligger verkställighetshinder. Regeringen anser därmed, i likhet med kommittén, att ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 12 kap. 18 § UtlL som huvudregel ska vara tidsbegränsat.

Kommittén föreslår en reglering som innebär att giltighetstiden för ett uppehållstillstånd som beviljas vid det första beslutstillfället som längst får vara 13 månader och att ett uppehållstillstånd som beviljas vid förlängning ska gälla i ett år. Flera remissinstanser är kritiska till förslaget och anser att ett permanent uppehållstillstånd ska beviljas vid första beslutstillfället eller att giltighetstiderna ska vara längre. Enligt regeringens mening är det dock inte rimligt att en person med ett lagakraftvunnet avlägsnandebeslut som får ett uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder ska hamna i ett bättre läge än en person som får uppehållstillstånd som t.ex. alternativt skyddsbehövande i en grundprövning. Eftersom det kan vara fråga om både bestående och tillfälliga verkställighetshinder är det vidare lämpligt med en reglering som ger utrymme för viss flexibilitet när det gäller giltighetstiden. Genom förslaget om att ett uppehållstillstånd som beviljas vid det första beslutstillfället ska gälla i som *längst* 13 månader uppnås en sådan flexibilitet. Såvida det inte är fråga om ett kortare verkställighetshinder bör, som kommittén påpekar, det normala dock vara att giltighetstiden bestäms till den längsta tiden, dvs. 13 månader. Regeringen anser därför inte att förslaget, som *Förvaltningsrätten i Malmö* befarar, riskerar att stå i strid med det omarbetade skyddsgrundsdirektivet. Regeringen instämmer vidare i kommitténs förslag om att varje uppehållstillstånd som därefter beviljas ska gälla i ett år. Regeringen anser alltså, till skillnad från bl.a. *FARR*, *RFSL* och *Svenska Röda Korset*, att ett permanent uppehållstillstånd inte bör beviljas vid det första beslutstillfället eller att giltighetstiderna bör vara längre än vad kommittén föreslår. I de fall det finns ett hinder mot verkställighet för att utlänningen vid ett återsändande riskerar förföljelse anser regeringen dock, i likhet med *Migrationsverket*, att giltighetstiden vid ett första uppehållstillstånd bör stämma överens med vad som föreslås gälla för flyktingar. Det innebär att giltighetstiden i dessa fall ska bestämmas till tre år om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år.

Även då en utlänning, som fått ett lagakraftvunnet avlägsnandebeslut, beviljas ett uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder anser regeringen att det efter viss tid bör vara möjligt att bevilja ett permanent uppehållstillstånd i vissa fall. Kommittén föreslår att det ska vara möjligt efter minst tre år med tidsbegränsat uppehållstillstånd och endast i de fall det finns ett bestående verkställighetshinder. I avsnitt 6.3 och 9.2 gör regeringen bedömningen att en ordning där det krävs minst tre år med tidsbegränsat uppehållstillstånd innan ett permanent uppehållstillstånd kan beviljas är väl avvägd och anpassad till det regelverk som föreslås gälla när det gäller skyddsbehövande och utlänningar som beviljas uppehålls-

tillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter. Detta bör enligt regeringens mening gälla även när ett permanent uppehållstillstånd ska beviljas enligt 12 kap. 18 § UtIL. Till skillnad från bl.a. *Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner* anser regeringen vidare att det är rimligt att ett permanent uppehållstillstånd endast ska kunna beviljas om verkställighetshindret är bestående. I de fall utlänningen har haft uppehållstillstånd på grund av ett tillfälligt verkställighetshinder som, vid prövningen av en ansökan om permanent uppehållstillstånd, bedöms vara bestående bör även den tiden kunna beaktas vid bedömningen av om treårskravet är uppfyllt. På motsvarande sätt som förslås gälla för skyddsbehövande bör det också krävas att de särskilda kraven för ett permanent uppehållstillstånd är uppfyllda. Ett permanent uppehållstillstånd bör vidare endast kunna beviljas efter ansökan och i samband med att ett tidigare tidsbegränsat uppehållstillstånd löper ut.

Med anledning av synpunkterna från bl.a. *Justitiekanslern* och *Asylrättscentrum* konstaterar regeringen att det inom ramen för det nu aktuella lagstiftningsprojektet varken finns utrymme att se över möjligheten att bevilja uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder med stöd av bestämmelsen i 12 kap. 18 § UtIL eller möjligheten att överklaga sådana beslut.

10.2 Medborgarskap för vissa statslösa utlänningar

Regeringens förslag: Det ska införas en möjlighet att beviljas svenskt medborgarskap för en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 1, 3, 3 a eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 § UtIL om han eller hon har fötts i Sverige, sedan födelsen är statslös, har haft hemvist här i landet de senaste fem åren eller under sammanlagt tio år och inte har fyllt 21 år.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Kommittén föreslår att endast vissa anhöriga som beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 3 och 3 a §§ UtIL ska omfattas av förslaget. Kommitténs förslag har också en annan lagteknisk utformning när det gäller möjligheten att beviljas medborgarskap för en utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt den tillfälliga lagen eller som beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt samma lag.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget. *UNICEF Sverige* avstyrker förslaget och anser bl.a., i likhet med *UNHCR:s representation för de nordiska och baltiska länderna* och *Barnombudsmannen*, att barn som föds statslösa ska beviljas medborgarskap direkt vid födseln eller så snart som möjligt därefter. *Asylrättscentrum* anser att hemvistkravet på minst fem år är alltför långt och att det inte är förenligt med 1961 års FN-konvention i förening med barnkonventionen medan *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor* anser att åldersgränsen bör höjas till 25 år. Ett fåtal remissinstanser, däribland *Asylrättscentrum* anser att det även bör införas en möjlighet att bevilja medborgarskap till statslösa föräldrar till barn som beviljas svenskt medborgarskap.

Skälen för regeringens förslag: Av den europeiska konventionen om medborgarskap (SÖ 2001:20) framgår bl.a. att varje konventionsstat i sin nationella lagstiftning ska föreskriva att medborgarskap ska förvärfvas av barn födda inom dess territorium som inte vid födelsen förvärfvar annat medborgarskap. En ansökan om sådant medborgarskap får göras beroende av legalt och varaktigt hemvist inom statens territorium under en tid av högst fem år omedelbart innan ansökan gjordes (artikel 6.2). I FN:s konvention om begränsning av statslöshet (SÖ 1969:12) återfinns motsvarande bestämmelse. Av artikel 1 i den konventionen framgår att en konventionsstat ska bevilja medborgarskap till en person som är född på dess territorium, om han eller hon annars skulle bli statslös. Enligt bestämmelsen får konventionsstaten bl.a. uppställa villkor om att personen ska ha varit stadigvarande bosatt på statens territorium under en period som inte överstiger fem år omedelbart före ansökan om medborgarskap eller tio år sammanlagt. Möjligheten till ansökan ska enligt den sistnämnda konventionen finnas under en period som inte får börja senare än vid 18 års ålder och inte upphöra tidigare än vid en ålder av 21 år. Andra tillåtna krav är att personen alltid ska ha varit statslös och att han eller hon inte förklarats skyldig till brott mot statens säkerhet eller dömts till frihetsberövande påföljd i fem år eller längre. Sverige har tillträtt båda dessa konventioner och i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap (medborgarskapslagen) finns bestämmelser om medborgarskap för statslösa utlänningar.

Enligt 6 § medborgarskapslagen förvärfvar ett barn som har fötts i Sverige och som sedan födelsen är statslöst svenskt medborgarskap genom anmälan av den eller dem som har vårdnaden om barnet, om barnet har permanent uppehållstillstånd och hemvist här i landet. Anmälan ska göras innan barnet har fyllt 18 år. Enligt 8 § samma lag förvärfvar en utlänning som har fyllt 18 men inte 21 år svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon har permanent uppehållstillstånd i Sverige, och hemvist här i landet sedan han eller hon fyllde 13 år eller, i fråga om den som är statslös, 15 år.

Innehav av permanent uppehållstillstånd är som regel ett krav för att en person ska beviljas svenskt medborgarskap. När den tillfälliga lagen infördes övergick Sverige till en tillfällig ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel för skyddsbehövande m.fl. Regeringen konstaterade då att en utlänning måste ha vistats i Sverige en viss tid för att kunna få medborgarskap. Eftersom den tillfälliga lagen endast föreslogs gälla i tre år ansåg regeringen att det saknades anledning att se över reglerna om medborgarskap (prop. 2015/16:174 s. 32). I samband med att den tillfälliga lagen förlängdes aktualiserades frågan på nytt. Regeringen konstaterade då att det inom ramen för det lagstiftningsprojektet saknades förutsättningar att överväga en ändring av kravet på permanent uppehållstillstånd i medborgarskapslagen för de som omfattas av konventionerna. För att tillgodose Sveriges åtaganden infördes i stället en bestämmelse i 18 a § den tillfälliga lagen om permanent uppehållstillstånd för vissa statslösa utlänningar som är födda i Sverige. Enligt bestämmelsen kan en utlänning som har fötts i Sverige, som sedan födelsen är statslös och som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt den tillfälliga lagen eller ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt samma lag,

och som ska beviljas ett nytt sådant tillstånd, i stället beviljas ett permanent uppehållstillstånd om vissa krav på ålder och hemvist är uppfyllda.

I lagrådsremissen föreslås en permanent ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel när uppehållstillstånd beviljas på grund av skyddsbehov enligt 5 kap. 1 § UtL, synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter enligt 5 kap. 6 § samma lag eller verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § samma lag (se avsnitt 6.2, 9.1 och 10.1). Det föreslås vidare att uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning med stöd av 5 kap. 3 och 3 a §§ UtL ska vara tidsbegränsade som huvudregel (se avsnitt 8.1). Som en följd av dessa förslag finns skäl att överväga om även kravet på innehav av permanent uppehållstillstånd för att kunna beviljas svenskt medborgarskap bör ändras för de statslösa utlänningar som omfattas av de ovan angivna artiklarna i den europeiska konventionen om medborgarskap och FN:s konvention om begränsning av statslöshet. Detta eftersom konventionerna inte ställer upp några krav på att de berörda personerna ska beviljas permanenta uppehållstillstånd. Eftersom det nu införs en permanent ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel instämmer regeringen i kommitténs bedömning att det framstår som överflödigt att de statslösa utlänningar som omfattas av de aktuella artiklarna i konventionerna ska beviljas permanent uppehållstillstånd enbart i syfte att möjliggöra beviljande av svenskt medborgarskap. I likhet med kommittén anser regeringen att det istället bör införas ett undantag från kravet på permanent uppehållstillstånd för medborgarskap för en utlänning som har fötts i Sverige och som sedan födelsen är statslös i vissa fall. För att den nya regleringen i alla delar ska överensstämma med Sveriges konventionsåtaganden bör möjligheten att kunna förvärva medborgarskap med ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt regeringens mening utformas så att den omfattar en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd 5 kap. 1, 3, 3 a eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 § UtL. Till skillnad från *Asylrättscentrum* och *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor* anser regeringen att villkoren bör följa vad som anges i konventionerna, vilket också är vad som gäller enligt den tillfälliga lagen. Det innebär att kraven på hemvist bör bestämmas till de i konventionerna angivna tiderna om fem år omedelbart före ansökan eller sammanlagt tio år samt att en anmälan ska göras innan utlänningen fyller 21 år. Villkoren i övrigt för medborgarskap bör vara desamma som för utlänningar som är födda i Sverige och som sedan födelsen är statslösa och som har permanent uppehållstillstånd.

Vissa remissinstanser anser att även föräldrar till statslösa barn som förvärvat medborgarskap ska beviljas svenskt medborgarskap. Någon sådan rättighet följer dock inte av konventionerna. Inte heller finns en sådan möjlighet enligt medborgarskapslagen, utan ett barn kan förvärva svenskt medborgarskap utan att föräldrarna gör det. Enligt regeringens mening bör detta gälla även i nu aktuella fall.

Även efter att den tillfälliga lagen har upphört att gälla kan det finnas statslösa utlänningar som har fötts i Sverige och som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt den lagen eller ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt samma lag och som ska kunna beviljas medborgarskap i enlighet med kraven i de två konventionerna. När den tillfälliga lagen upphör att gälla kan en sådan utlänning inte längre beviljas ett permanent uppehållstillstånd med stöd av 18 a § samma lag. Mot-

svarande möjlighet till undantag från kravet på permanent uppehållstillstånd för svenskt medborgarskap bör därför införas även för en sådan utlänning. Lagtekniskt bör detta lämpligast åstadkommas genom en reglering i en övergångsbestämmelse till medborgarskapslagen, se vidare avsnitt 12.

11 Behov av följdändringar i andra författningar

11.1 Tillgång till studiestöd

Regeringens förslag: Studiehjälp och studiemedel ska få lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd inte är uppfyllt om den studerande har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande, på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder som grundar sig i skyddsskäl. Detsamma ska gälla en studerande som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av anknytning till någon i de nämnda personkategorierna eller till någon annan person bosatt i Sverige eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning här. Även den som har beviljats ett uppehållstillstånd enligt lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå ska kunna få studiehjälp och studiemedel.

Studiehjälp och studiemedel ska få lämnas till en studerande efter det att ett tidsbegränsat tillstånd har upphört att gälla om den studerande har ansökt om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla.

Kommitténs förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Kommittén föreslår att kravet på permanent uppehållstillstånd för studiehjälp och studiemedel tas bort. Kommittén föreslår vidare att studiehjälp och studiemedel ska få lämnas efter att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd har upphört om den studerande ansöker om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller om ett nytt tillstånd enligt utlänningslagen och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla.

Remissinstanserna: Ett fåtal remissinstanser yttrar sig över förslaget. *Centrala studiestödsnämnden (CSN)* konstaterar att förslaget innebär att alla utländska medborgare som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i Sverige, undantaget gäststuderande, har rätt till studiestöd oavsett grunden för deras vistelse i Sverige. Det är en väsentlig förändring mot nuvarande ordning och innebär ett ökat utflöde av studiestöd. Förslaget medför också att det kommer att krävas mer av en EES-medborgare för att få rätt till studiestöd än för en tredjelandsmedborgare och att vissa utländska medborgare, som idag regleras av olika EU-rättsliga regelverk, kommer

att regleras dubbelt. CSN, som uppfattar att avsikten med ändringsförslaget varit att endast göra en språklig ändring, lämnar i stället ett förslag som i princip innebär en återgång till hur reglerna såg ut före den tillfälliga lagen.

Även *Kammarrätten i Stockholm* konstaterar att ändringen i studiestödslagen innebär att rätten att få studiehjälp utvidgas till att även omfatta de utlännningar som i dag har tidsbegränsade uppehållstillstånd med stöd av utlänningslagen och inte bara enligt den tillfälliga lagen.

Förvaltningsrätten i Malmö uppmärksammar att en av de föreslagna ändringarna i studiestödslagen har fått den något märkliga utformningen att kravet på uppehållstillstånd inte gäller för vissa som har uppehållstillstånd.

Skälen för regeringens förslag

Allmänna utgångspunkter för studiestöd till utländska medborgare

Studiestöd i form av studiehjälp och studiemedel får som utgångspunkt lämnas till studerande som inte är svenska medborgare, om de är bosatta i Sverige och har permanent uppehållstillstånd här och har bosatt sig i Sverige huvudsakligen i annat syfte än att genomgå utbildning här. *CSN* framhåller i sitt remissyttrande att sedan de första anvisningarna och förarbetena om studiestöd kom på 60- och 70-talet gäller att studiestöd endast ska utgå till sådana utländska medborgare som är inlemmade i det svenska samhället, numera kallat varaktig anknytning, eller den som är invandrad på så sätt att det står klart att han eller hon kommer att stanna i Sverige. Denna utgångspunkt upprepas, något uppmjukad, i senare förarbetsuttalanden där det anges att de utländska medborgare som ges rätt till svenskt studiestöd ska ha skapat en viss anknytning till Sverige och att mycket talar för att de stannar i Sverige under en längre tid (se bl.a. prop. 2005/06:134 s. 29–31).

Tillgång till studiestöd efter införandet av den tillfälliga lagen

När den tillfälliga lagen infördes innebar det emellertid att tidsbegränsade uppehållstillstånd blev huvudregel i stället för permanenta uppehållstillstånd. Vissa anpassningar av studiestödslagen gjordes som en följd av detta skifte.

I förarbetsuttalandena konstaterades det att studiehjälp och studiemedel redan enligt gällande regelverk kunde beviljas en person som saknade permanent uppehållstillstånd om det fanns särskilda skäl. Enligt *CSN*:s föreskrifter och allmänna råd (*CSNFS* 2006:7) om utländska medborgares rätt till studiestöd kunde det t.ex. handla om en studerande som fått uppehållstillstånd i Sverige som flykting, skyddsbehövande eller på grund av synnerligen ömmande omständigheter. Även studerande som fått uppehållstillstånd på grund av anknytning till sådana personer omfattades (prop. 2016/17:172 s. 30 och 31).

Regeringen ansåg att den som har beviljats ett uppehållstillstånd som tidsbegränsat enligt den tillfälliga lagen eller beviljats ett tidsbegränsat tillstånd enligt den lagen borde ha samma rätt till studiehjälp och studiemedel som personer som beviljas permanent uppehållstillstånd. Eftersom tidsbegränsade tillstånd skulle bli huvudregel under den

tillfälliga lagens giltighetstid var det enligt regeringens mening inte tillfredsställande att i dessa fall tillämpa regeln om särskilda skäl utan det borde finnas en uttrycklig regel som angav att den som beviljas ett uppehållstillstånd med stöd av den tillfälliga lagen ska kunna beviljas studiehjälp och studiemedel (prop. 2016/17:172 s. 29–31).

Den som beviljats ett uppehållstillstånd som tidsbegränsats enligt den tillfälliga lagen eller beviljats ett tidsbegränsat tillstånd enligt den lagen har således enligt nuvarande regelverk samma rätt till studiehjälp och studiemedel som den som beviljas permanent uppehållstillstånd. Sedan 1 juli 2018 innefattar det även personer som har beviljats uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, fortsatta sådana studier och för etablering på arbetsmarknaden efter sådana studier (prop. 2016/17:133, se även prop. 2016/17:172 s. 22).

Kretsen av studiestödsberättigade bör vara densamma

Kommittén föreslår att kravet på permanent uppehållstillstånd för studiehjälp och studiemedel ska tas bort. Kommitténs förslag innebär en väsentlig utvidgning av kretsen av utländska medborgare som kan vara studiestödsberättigade, vilket *CSN* och *Kammarrätten i Stockholm* påpekar. Mot bakgrund av det i förarbetena tydligt och upprepat uttalade syftet bakom nuvarande ordning måste det stå klart att kommitténs avsikt inte kan ha varit att åstadkomma en så genomgripande förändring innebärande att alla med tidsbegränsade uppehållstillstånd framöver ska kunna beviljas studiestöd. Detta särskilt eftersom betänkandet inte innehåller någon argumentation för en sådan förändring.

Som *Förvaltningsrätten i Malmö* påpekar har kommitténs förslag också fått en felaktig och motsägelsefull utformning på så sätt att kravet på uppehållstillstånd inte gäller för vissa som har uppehållstillstånd.

Regeringens utgångspunkt är, i linje med det som *CSN* föreslår, att personer som i dag kan beviljas studiestöd även fortsättningsvis bör ha en sådan möjlighet. Det finns inte någon anledning att utöka kretsen på det sätt som följer av ordalydelsen i kommitténs förslag. Syftet med den ordning som föreslås i det följande är alltså att ligga så nära den nu gällande som möjligt.

Det innebär till att börja med att den utlänning som beviljas permanent uppehållstillstånd och även i övrigt uppfyller villkoren liksom hittills ska kunna beviljas studiestöd.

Vidare bör en studerande utlänning som tillhör någon av de personkategorier som nu beviljas uppehållstillstånd som tidsbegränsas med stöd av den tillfälliga lagen men som framöver kommer att omfattas av den nya regleringen i utlänningslagen även fortsättningsvis ha möjlighet att få studiestöd. Även sådana studerande som i dag omfattas av det så kallade gymnasiergelverket i den tillfälliga lagen och på den grunden har möjlighet att få studiestöd men som från 20 juli 2021 i stället kommer att omfattas av motsvarande bestämmelser i lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå bör fortsatt ha den möjligheten.

Det innebär också att sådana studerande som enligt nu gällande bestämmelser i utlänningslagen beviljas permanent uppehållstillstånd – och på den grunden kan ha rätt till studiestöd – men som med den nya

regleringen som huvudregel i stället kommer att beviljas tidsbegränsade uppehållstillstånd även fortsatt ska ha möjlighet att ansöka om studiestöd.

Sammantaget betyder detta att studerande som enligt regeringens förslag till ändringar i utlänningslagen kommer att beviljas tidsbegränsade uppehållstillstånd som flyktingar eller alternativt skyddsbehövande, på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder som grundar sig i skyddsskäl och anhöriga till dessa personkategorier kan beviljas studiestöd. Även anhöriga till någon som är bosatt i Sverige eller till någon som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning omfattas. Förslagen innebär därmed en viss skillnad jämfört med i dag eftersom de som tidigare omfattats av uppskjuten invandringsprövning nu kommer att ha möjlighet att beviljas studiestöd i ett tidigare skede. Dock bör de nya reglerna med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel och försörjningskrav för anknytningspersonen totalt sett innebära att det framöver är färre som beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning.

När det gäller en person som beviljas uppehållstillstånd som anhörig följer det av den föreslagna regleringen i utlänningslagen att de anhöriga som kommer att kunna komma i fråga för studiestöd alltså är sådana vars anknytningsperson är bosatt i Sverige eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning här eller har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd och har välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid. Det rör sig alltså om personer med en viss varaktighet i anknytningen hit.

Slutligen bör det även fortsättningsvis vara möjligt att bevilja studiestöd om det finns särskilda skäl, vilket också CSN anför.

Rätt till fortsatt studiestöd när ett tidsbegränsat uppehållstillstånd har upphört

En annan fråga som uppkom i samband med att den tillfälliga lagen infördes var vad som ska gälla när det tidsbegränsade uppehållstillståndet löper ut. Det konstaterades att även om en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd lämnats in innan det första tillståndet löpt ut, var det långt ifrån säkert att den skulle hinna prövas innan tillståndet upphört att gälla. Det glapp som därmed kunde uppkomma mellan två uppehållstillstånd riskerade att skapa stora praktiska problem för individen som kunde tvingas att tillfälligt avstå från olika förmåner och etableringsinsatser. Frågeställningen var särskilt angelägen mot bakgrund av de ovanligt långa handläggningstider som då rådde hos Migrationsverket som en följd av det stora antal asylsökande som kom till Sverige hösten 2015 (prop. 2016/17:172 s. 19).

Regeringen anförde att det i regel skulle bli fråga om skyddsbehövande som, när det tidsbegränsade uppehållstillståndet löpt ut, skulle beviljas ett nytt tillstånd på samma grund som tidigare eftersom skyddsbehovet i regel skulle kvarstå. Det kunde också vara en person som skulle kunna beviljas ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i den tillfälliga lagen, t.ex. de som ansökte om ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av studier eller om ett permanent uppehållstillstånd på grund av arbete. Enligt regeringen fanns det sammantaget starka skäl för att behålla ett sammanhållet och effektivt mottagande, både för att ge den enskilde möjlighet till

en god etablering i samhället och för att ge myndigheter och kommuner goda förutsättningar för sin verksamhet.

Syftet med de lagändringar som då gjordes i fråga om förmåner och etableringsinsatser var att säkerställa att de som beviljats uppehållstillstånd som tidsbegränsats med stöd av den tillfälliga lagen inte skulle komma i kläm. Regeringen avsåg alltså inte att varje ansökan om fortsatt uppehållstillstånd skulle omfattas av bestämmelserna (prop. 2016/17:172 s. 22, 23 och 29).

I fråga om studiestöd säkerställdes således att de som beviljas uppehållstillstånd som tidsbegränsas med stöd av den tillfälliga lagen eller beviljas ett tidsbegränsat tillstånd enligt den lagen kan få studiestöd beviljat och utbetalat när de har ansökt om ett fortsatt uppehållstillstånd även om deras ansökan ännu inte har beviljats (prop. 2016/17:172 s. 31).

De skäl som anfördes av regeringen vid införandet av den tillfälliga lagen gör sig alltjämt gällande. Med återgången till utlänningslagen innebär detta att en studerande som har ett tillstånd som ger rätt till studiestöd och som innan det löper ut ansöker om ett fortsatt tillstånd på samma grund ska ha rätt till studiestöd utan avbrott.

Vidare föreligger rätt till studiestöd enligt gällande bestämmelser också i det fallet då den studerande ansöker om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i den tillfälliga lagen, t.ex. uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå eller för arbete. Även detta bör framöver gälla motsvarande situationer som hittills. Det måste då beaktas att lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå träder i kraft 20 juli 2021, när den tillfälliga lagen upphör att gälla. Lagen, som är tidsbegränsad, innehåller bestämmelser som motsvarar det så kallade gymnasieregelverket i den tillfälliga lagen, vilket innebär bl.a. att det finns fortsatt möjlighet att bevilja uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, uppehållstillstånd för fortsatta studier, uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning och permanent uppehållstillstånd vid försörjning. De personer som i dagsläget omfattas av det så kallade gymnasieregelverket men som kommer att omfattas av den nya lagen skulle emellertid med den språkliga utformningen av kommitténs förslag inte längre ha möjlighet till bibehållet studiestöd under tiden mellan uppehållstillstånd. Några skäl för en sådan ändring i sak har inte presenterats i betänkandet.

Sammanfattningsvis bör studiestöd alltså kunna utgå under en period mellan tidsbegränsade uppehållstillstånd om utläningen har ett tillstånd som ger rätt till studiestöd och har sökt ett fortsatt tillstånd på samma grund eller ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå.

De ändringar som nu föreslås i 3 kap. 4 § fjärde stycket och 4 a § studiestödslagen kommer på motsvarande sätt att gälla för studiestartsstöd, genom hänvisningen i lagen (2017:527) om studiestartsstöd till dessa bestämmelser i studiestödslagen.

11.2 Bosättningsbaserade förmåner

Regeringens förslag: Bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner ska få lämnas trots att ett uppehållstillstånd har upphört att gälla, om en

ansökan avseende ett fortsatt tillstånd på samma grund eller ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla.

Kommitténs förslag överensstämmer delvis med regeringens. Kommittén föreslår att endast en ansökan om ett fortsatt tillstånd på samma grund ska omfattas av regleringen.

Remissinstanserna: Ett fåtal remissinstanser yttrar sig över förslaget. *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* avstyrker förslaget och anser bl.a. att även de som ansöker om förlängt uppehållstillstånd på någon annan grund i utlänningslagen ska kunna få bosättningsbaserade förmåner i väntan på beslut.

SKR anser också att det behöver klargöras hur socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade ska tolkas i fråga om rätten till insatser och bistånd dels när individen inte hinner få beslut från Migrationsverket innan det första uppehållstillståndet löper ut, dels när myndigheten avslår ansökan och individen överklagar beslutet till domstol.

Försäkringskassan, som noterar att ingen närmare analys har gjorts av den föreslagna ändringen, menar att den skulle kunna innebära att begreppet samma grund framöver kommer att omfatta fler situationer än hittills. En analys av det fortsatta behovet och innebörden av bestämmelsen bör göras, bl.a. då bestämmelsen är tillämplig för flertalet bosättningsbaserade förmåner och i sin nuvarande lydelse gett upphov till tolknings- och tillämpningsproblem.

Skälen för regeringens förslag

Rätt till fortsatta bosättningsbaserade förmåner när ett tidsbegränsat uppehållstillstånd har upphört

Av samma skäl som låg bakom anpassningen av studiestödslagen för studerande vars tidsbegränsade uppehållstillstånd upphört att gälla, infördes bestämmelsen i 5 kap. 12 § socialförsäkringsbalken för att säkerställa att vissa personer som kunde hamna i ett glapp mellan tidsbegränsade uppehållstillstånd inte skulle vara utan möjlighet att få bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner beviljade och utbetalda under denna tid.

I likhet med vad som anförs ovan om rätten till studiestöd är avsikten att de individer som med nu gällande regler har rätt till bibehållna bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner mellan tidsbegränsade uppehållstillstånd även fortsättningsvis ska ha det.

Det innebär liksom i fråga om studiestöd för det första att bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner kan lämnas till personer som ansöker om fortsatt tillstånd på samma grund under tiden som ansökan prövas. Vid införandet av bestämmelsen angavs att begreppet samma grund ska förstås i vid bemärkelse och avse t.ex. skyddsbehov, anhöriginvandring, arbete eller studier. Det kan enligt uttalanden i förarbetena t.ex. vara fråga om att en person som har fått ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande på nytt ansöker om uppehållstillstånd som skyddsbehövande (prop. 2016/17:172). *Försäkringskassan* påpekar att fler

situationer skulle kunna omfattas av samma grund när hänvisningen till den tillfälliga lagen tas bort. De allra flesta som träffas av regleringen bör liksom hittills i första hand vara utläningar som söker fortsatt tillstånd på grund av att de är skyddsbehövande och deras anhöriga. Den mer omfattande analys av behovet och innebörden av begreppet samma grund som Försäkringskassan därutöver efterfrågar är inte möjlig att göra inom ramen för detta lagstiftningsärende.

För det andra bör sådana personer som enligt den nu gällande bestämmelsen i socialförsäkringsbalken kan få behålla sina förmåner vid en ansökan om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i den tillfälliga lagen även fortsatt omfattas av denna möjlighet. Liksom ovan i fråga om studiestöd handlar det om personer som från 20 juli 2021 övergår till att omfattas av lagen om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå. Med kommitténs förslag att stryka hänvisningen till den tillfälliga lagen, riskerar dessa personer i stället att hamna utanför dess tillämpningsområde och därmed att tillfälligt förlora möjligheten att få bosättningsbaserade förmåner. Det skulle, som konstaterats i tidigare förarbetsuttalanden, bl.a. kunna leda till ökade kostnader och onödig administration för kommuner och myndigheter (prop. 2016/17:172 s. 28). Liksom i fråga om studiestödslagen innehåller betänkandet inte heller i fråga om detta förslag någon egentlig analys. Kommittén synes i stället ha utgått från att det rör sig om en ren följdändring utan några konsekvenser i sak. För att säkerställa att bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner kan lämnas mellan tidsbegränsade uppehållstillstånd även fortsättningsvis, bör den strykning av hänvisningen till den tillfälliga lagen som kommittén föreslår ersättas med en hänvisning till lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå.

Den problematik som *SKR* tar upp om rätten till insatser enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade i en period mellan tidsbegränsade uppehållstillstånd samt efter Migrationsverkets avslag på ansökan kan inte behandlas inom ramen för detta lagstiftningsärende.

11.3 Lagen om mottagande av asylsökande m.fl.

Regeringens förslag: En asylsökande vars tidsbegränsade uppehållstillstånd har upphört ska inte på nytt omfattas av lagen om mottagande av asylsökande m.fl. om denne ansöker om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla.

Kommitténs förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Kommittén föreslår att en asylsökande vars tidsbegränsade uppehållstillstånd har upphört inte på nytt ska omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., LMA, om denne ansöker om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller om ett nytt tillstånd enligt utlänningslagen och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla.

Remissinstanserna: Förslaget lämnas utan invändningar. *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* anser dock bl.a. att regeringen måste göra en vidare analys av rätten till bistånd enligt LMA under tiden som en förlängningsansökan handläggs, som omfattar samtliga individer som befinner sig i förlängningsprocessen och inte enbart de asylsökande. Enligt SKR måste det också säkerställas att de statliga förmånerna samordnas, så att de som inte skrivs in i LMA kan uppbära andra statliga förmåner under tiden som förlängningsansökan handläggs.

Skälen för regeringens förslag: När den tillfälliga lagen infördes konstaterades att en person som ansöker om fortsatt uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande återigen skulle omfattas av LMA och ha rätt till bistånd enligt den lagen. En av följderna av detta skulle bli att rätten till vissa av förmånerna som den enskilde haft rätt till under tiden han eller hon har haft uppehållstillstånd, t.ex. bistånd enligt socialtjänstlagen och bosättningsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken, skulle falla bort eller begränsas. Regeringen konstaterade också att om rätten till förmåner skulle falla bort, skulle många sannolikt inte längre ha råd att bo kvar i den kommun där de påbörjat sin etablering utan vara tvungna att lämna bosättningskommunen för att få en boendeplats på ett av Migrationsverkets anläggningsboenden. Om personen sedan skulle bli beviljad ett fortsatt uppehållstillstånd och bli erbjuden boende i en kommun i enlighet med bosättningslagen, vore det inte säkert att anvisning kunde ske till samma kommun där personen bodde efter att det första uppehållstillståndet beviljades. Detta ansågs, av motsvarande skäl som beskrivits ovan i fråga om studiestödslagen och socialförsäkringsbalken, inte vara en rimlig ordning (prop. 2016/17:172 s. 22 och 23). Regelverket anpassades därför på så sätt att personer, vars rätt till bistånd enligt LMA har upphört, som har varit asylsökande och som har beviljats ett första tidsbegränsat uppehållstillstånd inte på nytt omfattas av LMA om de ansöker om ett fortsatt tillstånd på samma grund, eller ansöker om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla.

Som redogjorts för ovan i fråga om studiestöd och bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner är behovet av ett sammanhållet och effektivt mottagande enligt regeringens mening detsamma nu som när den tillfälliga lagen infördes. När den lagen upphör att gälla och utlänningslagen och lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå tar vid behöver kontinuiteten i systemet därför säkerställas. Den personkrets som ska undantas från tillämpningsområdet för LMA bör alltså även här ligga så nära gällande rätt som möjligt. Kommitténs förslag till en ren följdändring av 1 a §, som inte har någon bakomliggande analys och saknar motivering, är då inte tillräckligt. I stället bör bestämmelsen utformas så att en asylsökande vars tidsbegränsade tillstånd löpt ut inte på nytt omfattas av LMA om denne ansöker om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå, om ansökan kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla.

Den problematik som SKR lyfter i sitt remissvar har inte sin grund i det nu aktuella lagstiftningsärendet. Det finns inte heller något beredningsunderlag för att nu ta hand om frågeställningarna.

11.4 Behov av följdändringar i andra författningar än utlänningslagen

Regeringens förslag: Vissa ändringar ska göras i socialförsäkringsbalken, lagen om särskild utlänningskontroll, lagen om mottagande av asylsökande m.fl. och lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. som en följd av förslaget att utmönstra skyddskategorin övrig skyddsbehövande ur utlänningslagen.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens förslag med undantag för kommitténs förslag till följdändring i lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har yttrat sig över förslagen.

Skälen för regeringens förslag: I avsnitt 6.1 föreslås att skyddskategorin övrig skyddsbehövande ska utmönstras ur utlänningslagen. Detta får, som kommittén konstaterar, till följd att de författningar där det finns hänvisningar till den bestämmelsen eller den skyddskategorin behöver ändras. Som kommittén föreslagit behöver det vidare i de författningar som hänvisar till skyddskategorin annan skyddsbehövande, varmed avses både skyddskategorierna alternativt skyddsbehövande och övrig skyddsbehövande, ändras till enbart alternativt skyddsbehövande. Följdändringarna berör socialförsäkringsbalken, lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll, socialförsäkringsbalken, lagen om mottagande av asylsökande m.fl. och lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. Kommittén har i sitt förslag till följdändring i lagen om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare utgått från en felaktig lydelse av författningen. Utifrån den korrekta lydelsen av författningen bedömer regeringen att det inte behövs någon följdändring i denna lag.

12 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 20 juli 2021. Bestämmelserna om rätt till studiehjälp och studiemedel i studiestödslagen ska tillämpas för ansökningar som avser tid från och med den 20 juli 2021.

Utlänningslagens bestämmelser om när en utlänning är utesluten från att anses som, eller upphör att vara, övrigt skyddsbehövande och om återkallelse av övrig skyddsstatusförklaring ska fortsätta att gälla i den äldre lydelsen för en utlänning som förklarats vara övrig skyddsbehövande.

Medborgarskapslagens bestämmelser om undantag från kravet på permanent uppehållstillstånd i 6 och 8 §§ ska gälla även för en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt den upphävda tillfälliga lagen eller ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt samma lag.

Äldre bestämmelser i socialförsäkringsbalken om faktisk försäkringstid för rätt till garantiersättning (35 kap. 8 §) och beräkning av försäkringstid för garantipension (67 kap. 7 §) ska fortsätta att gälla för en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd som övrig skyddsbehövande.

I studiestödslagen ska äldre bestämmelser om rätt till studiehjälp och studiemedel gälla för ansökningar som avser tid före den 20 juli 2021. Äldre bestämmelser om rätt till studiehjälp och studiemedel ska även gälla för studerande som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt den upphävda tillfälliga lagen eller har beviljats ett uppehållstillstånd enligt den lagen.

Kommitténs förslag och bedömning överensstämmer delvis med regeringens förslag. Kommittén bedömer att det inte behövs några övergångsbestämmelser.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har inga invändningar mot eller synpunkter på förslaget och bedömningen. *Förvaltningsrätten i Stockholm* efterfrågar förtydligande om vilken lag som domstolarna ska tillämpa efter ikraftträdandet om Migrationsverket tillämpat den tillfälliga lagen i det överklagade beslutet. *Asylrättscentrum* anser att det bör införas en övergångsbestämmelse som innebär att personer som haft tidsbegränsade uppehållstillstånd enligt den tillfälliga lagen fortsatt ska kunna beviljas permanent uppehållstillstånd med stöd av den lagen i vissa fall. *Akademikerförbundet SSR* och *Svenska Röda Korset* anser att personer som beviljats tidsbegränsade uppehållstillstånd enligt den tillfälliga lagen ska undantas från de särskilda kraven för permanent uppehållstillstånd och att detta bör framgå av en övergångsbestämmelse. *Kammarrätten i Stockholm* efterfrågar övergångsbestämmelser som reglerar vad som ska gälla för eventuella övrigt skyddsbehövande vars tidsbegränsade uppehållstillstånd löper ut efter ikraftträdandet.

Centrala studiestödsnämnden (CSN) anför att det med kommitténs förslag till ändringar i studiestödslagen behövs övergångsbestämmelser för att förhindra att regleringen blir alltför generös.

Skälen för regeringens förslag

Ikraftträdande

Den tillfälliga lagen upphör att gälla den 20 juli 2021. Lagändringarna som föreslås i denna lagrådsremiss bör därmed, i enlighet med kommitténs förslag, träda i kraft samma dag, dvs. den 20 juli 2021. En ny lydelse av 5 kap. 18 § UtL träder i kraft den 20 juli 2021 genom lagen (2019:1211) om ändring i lagen (2019:487) om ändring i lagen (2017:356) om ändring i utlänningslagen. De nu föreslagna ändringarna i 5 kap. 18 § andra stycket 3 bör träda i kraft vid samma tidpunkt. Det behövs inga särskilda ikraftträdande- eller övergångsbestämmelser till dessa ändringar.

I studiestödslagen bör det införas en ikraftträdandebestämmelse innebärande att bestämmelserna om vilka som har rätt till studiehjälp och studiemedel ska tillämpas för ansökningar som avser tid från och med den 20 juli 2021.

Övergångsbestämmelser till utlänningslagen

Huvudregeln inom förvaltningsrätten är att rättstillämparen ska tillämpa den lag som gäller vid tidpunkten för prövningen om inget annat föreskrivs. Regeringen delar kommitténs bedömning att det inte behöver införas några särskilda övergångsbestämmelser till utlänningslagen med anledning av den föreslagna övergången från permanenta till tidsbegränsade uppehållstillstånd. Som kommittén konstaterar är det en ordning som delvis redan gäller enligt den tillfälliga lagen och rättstillämparen bör därför ha viss vana och rutiner för att hantera en sådan övergång. Regeringen anser inte heller att det bör införas några sådana övergångsbestämmelser till utlänningslagen gällande kraven för permanent uppehållstillstånd som *Akademikerförbundet SSR* och *Svenska Röda Korset* föreslår. Till skillnad mot kommittén gör dock regeringen bedömningen att det finns behov av att införa övergångsbestämmelser till utlänningslagen med anledning av de förslag som lämnas i lagrådsremissen om att skyddskategorin övrigt skyddsbehövande ska utmönstras ur lagen (se avsnitt 6.1). För att en person som redan innehar en övrig skyddsstatusförklaring inte ska få ett starkare skydd än flyktingar och alternativt skyddsbehövande bör det, som anförs i avsnitt 6.1 ovan, fortsatt vara möjligt att konstatera att en utlänning är utesluten från att anses som, eller har upphört att vara, övrigt skyddsbehövande och att återkalla en övrig skyddsstatusförklaring. Det bör därför införas en övergångsbestämmelse till utlänningslagen som anger att bestämmelserna om när en utlänning ska anses utesluten från, eller upphöra att vara, övrigt skyddsbehövande i 4 kap. 2 c och 5 a §§ UtL samt bestämmelsen om återkallelse av övrig skyddsstatusförklaring i 4 kap. 5 c § UtL fortsatt ska vara tillämplig för personer som redan innehar en övrig skyddsstatusförklaring. Regeringen anser, till skillnad mot *Kammarrätten i Stockholm*, att det inte finns behov av ytterligare övergångsbestämmelser till utlänningslagen med anledning av förslaget att utmönstra skyddskategorin övrigt skyddsbehövande, eller att det finns ett sådant behov med anledning av övriga förslag.

Asylrättscentrum anser att det bör införas övergångsbestämmelser som innebär att bestämmelserna i den tillfälliga lagen fortsatt ska vara tillämpliga efter att den lagen upphör att gälla den 20 juli 2021. Regeringen har tidigare tagit ställning till vilka av den tillfälliga lagens bestämmelser som ska fortsätta att gälla efter det att lagen upphör att gälla (se bl.a. prop. 2015/16:174 s. 67 och prop. 2016/17:133 s. 72). Av övergångsbestämmelserna till den tillfälliga lagen framgår bl.a. när lagen fortsatt ska gälla för överklagande av beslut som fattats enligt den lagen (se punkten 7). Regeringen ser inget behov av att se över övergångsbestämmelserna till den lagen med anledning av de nu föreslagna ändringarna i utlänningslagen.

Övergångsbestämmelser till medborgarskapslagen

I lagrådsremissen föreslås att det i vissa fall ska kunna göras undantag från kravet på permanent uppehållstillstånd för att förvärva svenskt medborgarskap enligt 6 eller 8 § medborgarskapslagen om en statslös utlänning som har fötts i Sverige har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt utlänningslagen (se avsnitt 10.2). Som anförs i avsnitt 10.2 kan det, efter att den tillfälliga lagen har upphört att gälla, finnas statslösa utlänningar som har fötts i Sverige och som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt den lagen eller ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt samma lag som bör kunna medges undantag från kravet på permanent uppehållstillstånd för svenskt medborgarskap på samma sätt som för den som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt utlänningslagen. Det bör därför införas en övergångsbestämmelse till medborgarskapslagen som anger att undantagen från kravet på permanent uppehållstillstånd för svenskt medborgarskap i 6 och 8 §§ medborgarskapslagen ska gälla även en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt den upphävda tillfälliga lagen eller ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt den lagen.

Övergångsbestämmelser till övriga lagar

Som anges ovan föreslås i lagrådsremissen att kategorin övrig skyddsbehövande ska utmönstras ur utlänningslagen. Personer som redan beviljats uppehållstillstånd som övrig skyddsbehövande bör dock även fortsättningsvis omfattas av socialförsäkringsbalkens bestämmelser i 35 kap. 8 § om faktisk försäkringstid för rätt till garantiersättning och 67 kap. 7 § om beräkning av försäkringstid för garantipension. Det bör därför införas en övergångsbestämmelse som anger att dessa bestämmelser gäller i den äldre lydelsen för en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd som övrig skyddsbehövande.

Med anledning av den föreslagna ikraftträdandebestämmelsen till studiestödslagen bör en övergångsbestämmelse införas om att bestämmelserna om rätt till studiehjälp och studiemedel i den äldre lydelsen gäller för ansökningar som avser tid före den 20 juli 2021. När den tillfälliga lagen upphör att gälla kommer det under en övergångsperiod fortfarande att finnas studerande som har beviljats uppehållstillstånd enligt den lagen. Studiestöd ska under en övergångsperiod därför också få lämnas till en studerande som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt den tillfälliga lagen eller som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt samma lag. En övergångsbestämmelse innebärande att äldre bestämmelser om rätt till studiehjälp och studiemedel gäller för studerande som har beviljats sådana uppehållstillstånd bör därför införas.

I övrigt bedömer regeringen att det inte finns något behov av övergångsbestämmelser till de lagar där följdändringar föreslås.

13 Konsekvensanalys

Utgångspunkter för konsekvensanalysen

I vilken utsträckning förslagen i lagrådsremissen påverkar hur många människor som söker och beviljas uppehållstillstånd i Sverige är en komplex fråga. Antalet sökta och beviljade tillstånd påverkar i sin tur vilka ekonomiska, sociala och andra konsekvenser som uppstår. Det är svårt att relatera ökning eller minskning av antalet asylsökande till någon enskild, isolerad faktor som t.ex. längden på uppehållstillstånd, rätten till anhöriginvandring eller försörjningskrav. En sak som har stor betydelse för antalet asylsökande som söker sig till Sverige är sannolikt vilken övergripande bild som sprids av Sverige som mottagandeland. I konsekvensanalysen görs i största möjliga utsträckning en samlad bedömning av hur regeringens förslag kan påverka individers val och därmed antalet sökta och beviljade uppehållstillstånd samt konsekvenserna av detta.

Konsekvensanalysen utgår från en ”allt annat lika”-princip. Det innebär att analysen fokuserar på konsekvenser av regeringens förslag i rådande samhällskontext och i jämförelse med ett så kallat nollalternativ, dvs. att inga lagstiftningsåtgärder vidtas. I detta fall innebär nollalternativet att den tillfälliga lagen upphör att gälla den 20 juli 2021 och att en återgång då sker till utlänningslagen i den lydelse som gällde före den tillfälliga lagen.

Migrationsverkets regelbundna verksamhets- och utgiftsprognoser, som i nuläget sträcker sig till 2024, bygger på antagandet att den tillfälliga lagen gäller under hela prognosperioden. Prognoserna innehåller även alternativa beräkningar utifrån en återgång till utlänningslagen från och med sommaren 2021. Dessa alternativa beräkningar utgör ett underlag för att bedöma utgifterna i nollalternativet.

Kostnader och andra konsekvenser för stat, kommuner och regioner

Regeringens bedömning: Enskilda förslag kan leda till ökade kostnader. Sammantaget leder dock förslagen till att statens utgifter kommer att minska jämfört med en återgång till utlänningslagen. Även kommunernas och regionernas utgifter kommer att minska jämfört med en återgång till utlänningslagen.

Förslagen leder till att antalet asylsökande och anhöriginvandrare blir lägre än vid en återgång till utlänningslagen. Även antalet beviljade uppehållstillstånd bör hamna på en lägre nivå. Vidare kan antalet personer som ansöker om svenskt medborgarskap komma att minska jämfört med en återgång till utlänningslagen. Då antalet asylsökande blir lägre än vid en återgång till utlänningslagen, blir också antalet asylsökande som ska återvända lägre än vid en återgång till utlänningslagen.

Till följd av det lägre antalet sökta och beviljade uppehållstillstånd förväntas statens totala utgifter för asylprövning, mottagande och etablering bli lägre än vid en återgång till utlänningslagen.

I vissa avseenden, t.ex. i fråga om prövning av ansökningar om förlängt uppehållstillstånd, förväntas de statliga kostnaderna dock öka bl.a. till följd av övergången till tidsbegränsade uppehållstillstånd som

huvudregel och införandet av särskilda krav för permanent uppehållstillstånd.

Kommunernas och regionernas kostnader för migration bör minska på sikt till följd av regeringens förslag.

Förslagen bör inte påverka antalet kvotflyktingar som tas emot i Sverige eller kostnaderna därför.

Kommitténs och promemorians bedömning överensstämmer i allt väsentligt med regeringens. Kommitténs bedömning av konsekvenserna innefattar dock även ett förslag om språk- och samhällskunskapskrav.

Remissinstanserna: *Migrationsverket* och *Kammarrätten i Stockholm* instämmer i huvudsak i de bedömningar av förslagets konsekvenser som görs i betänkandet.

Domstolsverket instämmer i bedömningen att förslagen på sikt kan leda till färre sökta uppehållstillstånd och därmed färre ärenden för Migrationsverket och färre mål för domstolarna. Ett par remissinstanser, bl.a. *Domstolsverket* och *Förvaltningsrätterna i Luleå och Malmö*, anser dock att tidsbegränsade uppehållstillstånd, differentierade tillståndstider och särskilda krav för permanent uppehållstillstånd i vart fall tillfälligt kan leda till ett ökat antal prövningstillfällen och överklaganden. Förvaltningsrätten i Malmö och *Kammarrätten i Stockholm* anför även att prövningen av kraven för permanent uppehållstillstånd, liksom den nya möjligheten att överklaga beslut om att inte bevilja permanent uppehållstillstånd, kan innebära komplexa överväganden och påverka kostnaderna per mål. Förvaltningsrätten i Malmö menar också att förslaget om att tillståndstiden enligt den tillfälliga lagen ska få tillgodoräknas vid en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan leda till ett stort antal ansökningar om permanent uppehållstillstånd under en kort tid. *Sveriges advokatsamfund* anser bl.a. att den arbetsbörda som förslagen kommer att skapa för Migrationsverket och domstolarna har underskattats.

Ett fåtal remissinstanser, däribland *Förvaltningsrätten i Göteborg*, menar att förslaget om att vuxna som fått en särskild anknytning till Sverige i vissa fall ska kunna beviljas uppehållstillstånd vid särskilt ömmande omständigheter kan leda till att antalet personer som beviljas fortsatt uppehållstillstånd ökar. Att prövningen är ny för myndigheter och domstolar kan också leda till ökade kostnader.

Migrationsverket och *Sveriges ambassad i Teheran* framhåller att förslaget i promemorian, som innebär att uppehållstillstånd på grund av anknytning i vissa fall ska kunna beviljas för en utlänning som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande med en person som beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, kan komma att omfatta fler grupper än de som särskilt nämns. Dessa ärenden kan också komma att bli utredningskrävande och kostnaderna därmed högre. Enligt Migrationsverket saknas det också en analys av hur övergången till tidsbegränsade uppehållstillstånd kan påverka anhöriginvandring till personer som inte är skyddsbehövande.

Akademikerförbundet SSR motsätter sig systemet med avräkning av kostnader för asylmottagning från biståndsbudgeten.

Helsingborgs kommun och *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* instämmer i att förslagen på sikt kan leda till ett lägre antal nyanlända som tas emot i kommunerna, och i sin tur till lägre kostnader för kommunerna.

Huddinge kommun framhåller att tuffare krav på försörjning och integration kan innebära bättre förutsättningar för kommunerna att långsiktigt hantera flyktingmottagandet. Flera remissinstanser, bl.a. *Göteborgs kommun*, *Malmö kommun*, *Ronneby kommun*, *Landstingsorganisationen (LO)* samt *Länsstyrelserna i Stockholms och Kalmar län* anser samtidigt att förslagen kan leda till en ökad efterfrågan på stöd från kommuner och civilsamhälle samt att effekterna för kommuner och regioner i fråga om exempelvis mottagande, beredskap och etablering av nyanlända behöver analyseras ytterligare.

Sundsvalls kommun framhåller att för det fall handläggningstiderna blir längre kan etableringsinsatserna fördröjas och leda till att kommunerna får bära kostnaderna för individen.

Några remissinstanser, bl.a. *Göteborgs kommun*, Migrationsverket och SKR påtalar att det behöver förtydligas vilket ansvar kommuner och myndigheter har i sådana fall där en person är kvar i landet även efter att ett tidsbegränsat tillstånd har löpt ut, exempelvis i sådana fall där Migrationsverket inte hunnit besluta om en förlängning innan det tidigare tillståndet löpt ut.

Länsstyrelsen i Stockholms län och Malmö kommun bedömer att kortare uppehållstillstånd än ett år kan medföra oklarheter i fråga om bl.a. folkbokföring, rätten att uppbära bistånd samt tillgången till vård och utbildning. SKR anser bl.a. att personer med korta uppehållstillstånd bör kunna folkbokföras och uppbära socialförsäkringsförmåner på samma villkor som andra bosatta individer.

Bland andra *Borlänge kommun*, *Karlstads kommun*, Länsstyrelsen i Kalmar län, Migrationsverket och SKR anser att det krävs en generell översyn av regelverket för statlig ersättning för nyanlända till kommuner och regioner. *Region Stockholm* bedömer att förslagen kan leda till ökade kostnader för vård till tillståndslösa, och anför att statsbidraget behöver höjas. SKR anser att förslaget om uppehållstillstånd av humanitära skäl kan få konsekvenser för landets regioner i fråga om ökad efterfrågan på hälsointyg.

Migrationsverket bedömer att tidsbegränsade uppehållstillstånd skulle kunna leda till fler återvändandeärenden. SKR och Länsstyrelsen i Stockholms län anser att det behövs resurser till myndigheter och civilsamhälle för att förbereda personer som fått avslag på att återvända. *Arbetsförmedlingen* anser att förslagen kan medföra ett utökat behov av löpande kontroller av att arbeta och vistas i landet.

Centrala studiestödsnämnden (CSN) anför bl.a. att förslagen inte innehåller någon konsekvensanalys avseende ändringarna i studiestöds-lagen eller de ekonomiska konsekvenserna för CSN och bedömer att förslagen kommer att medföra utvecklingskostnader. Migrationsverket påpekar att övergången till det nya regelverket kan få konsekvenser för produktiviteten av prövningsverksamheten under en övergångsperiod.

Pensionsmyndigheten anser att det saknas en tillräcklig uppskattning av hur förslagen påverkar pensionssystemet.

Skälen för regeringens bedömning

Den kraftiga ökningen av antalet asylsökande i Sverige under 2015 innebar ökade statliga utgifter för migration (utgiftsområde 8) och nyanländas

etablering (utgiftsområde 13 och 14). Under 2016 och 2017 uppgick de samlade utgifterna på dessa utgiftsområden till över 60 miljarder kronor per år. Sedan dess har utgifterna successivt minskat till strax under 20 miljarder kronor 2020. Det bör också nämnas att kommuner och regioner har tillförts statsbidrag med 7 miljarder kronor 2018, 5 miljarder kronor 2019 och 3 miljarder kronor 2020 i syfte att ge kommuner och regioner ett särskilt stöd i samband med flyktingsituationen (utgiftsområde 25).

Vid en återgång till utlänningslagen, i dess lydelse före den tillfälliga lagen, bedöms de samlade utgifterna för migration och nyanländas etablering (inom utgiftsområde 8, 13 och 14) uppgå till cirka 16 miljarder kronor 2021 och därefter till cirka 15 miljarder kronor per år 2022–2023 och cirka 16 miljarder kronor 2024.

Förslagen i denna lagrådsremiss innebär att utgifterna bedöms uppgå till cirka 16 miljarder kronor 2021, och därefter till cirka 14 miljarder kronor 2022 och cirka 13 miljarder kronor per år 2023 och 2024. Regeringen avser återkomma med närmare uppgifter om utgiftseffekterna i kommande ekonomiska propositioner.

Sammantaget är det regeringens bedömning att enskilda förslag kan leda till ökade kostnader, men att förslagen i sin helhet leder till att statens utgifter kommer att minska jämfört med en återgång till utlänningslagen. Förslagen bedöms i sin helhet även leda till att kommunernas och regionernas utgifter kommer att minska på sikt.

Asylsökande

Sedan den tillfälliga lagen infördes har antalet asylsökande sjunkit till en nivå som är betydligt lägre än genomsnittet för åren innan, då utlänningslagen gällde. Antalet asylsökande beräknas uppgå till cirka 20 000 personer per år under perioden 2022–2024 om den tillfälliga lagen skulle fortsätta att gälla. Detta ska jämföras med de cirka 25 000–27 000 personer per år som beräknas söka asyl vid en återgång till utlänningslagen i dess lydelse före den tillfälliga lagen.

Den samlade effekten av de förslag som regeringen nu lämnar antas bli att antalet asylsökande (s.k. *förstagångsären*) i Sverige fortsätter utvecklas som om den tillfälliga lagen skulle fortsätta gälla. Regeringen bedömer dessutom att antalet asylsökande kan komma att minska ytterligare om förslagen får signaleffekter. Eftersom antalet asylsökande bedöms bli lägre än vid en återgång till utlänningslagen i dess lydelse före den tillfälliga lagen, bedömer regeringen att även *antalet* asylsökande som får uppehållstillstånd kommer att bli lägre. Den procentuella *andelen* personer som beviljas uppehållstillstånd i förstagångsären antas hamna på ungefär samma nivå som vid en fortsatt tillämpning av den tillfälliga lagen, eller eventuellt öka marginellt mot bakgrund av förslaget om att barn ska kunna beviljas uppehållstillstånd vid särskilt ömmande omständigheter.

Den genomsnittliga bifallsprocenten för asylprövningen vid förstagångsansökningar har minskat de senaste åren och uppgick 2020 till 29 procent. Regeringen delar *Migrationsverkets* bedömning att andelen beviljade förstagångsansökningar inte kommer att påverkas av förslaget om att vuxna som fått en särskild anknytning till Sverige i vissa fall ska kunna beviljas uppehållstillstånd vid särskilt ömmande omständigheter.

Regeringen bedömer att belastningen på Migrationsverkets prövningsverksamhet kommer att minska som en följd av det lägre antalet sökta uppehållstillstånd och att de totala kostnaderna för asylprövningen av förstagångsansökningar kommer att bli lägre än vid en återgång till utlänningslagen. Som Migrationsverket påtalar kan övergången till det nya regelverket däremot i någon mån påverka produktiviteten inom prövningsverksamheten under en övergångsperiod.

I likhet med vad ett flertal remissinstanser anför, däribland Migrationsverket, bedöms däremot antalet sökta och beviljade ansökningar om *förlängt* uppehållstillstånd öka jämfört med en återgång till utlänningslagen. Således bedöms även kostnaderna för prövningen av dessa ärenden öka jämfört med en återgång till utlänningslagen, men vara i paritet med ett scenario där den tillfälliga lagen skulle fortsätta att gälla.

Som bl.a. Migrationsverket och *Förvaltningsrätten i Göteborg* påtalar kan regeringens förslag om att vuxna som fått en särskild anknytning till Sverige i vissa fall ska kunna beviljas uppehållstillstånd vid särskilt ömmande omständigheter däremot bidra till att kostnaderna för förlängningsärendena ökar något över tid i förhållande till den tillfälliga lagen, bl.a. eftersom prövningen är ny för myndigheter och domstolar och ärendena kan vara utredningskrävande. Regeringen bedömer dock att en eventuell kostnadspåverkan kommer att vara begränsad.

Som *Förvaltningsrätten i Malmö* och *Kammarrätten i Stockholm* anför kan kostnaderna för prövningsverksamheten för förlängningsärenden också påverkas av regeringens förslag om särskilda krav för permanent uppehållstillstånd och den ökade betydelsen av statusförklaringar. Denna eventuella påverkan bör, i likhet med vad Migrationsverket anför, avta över tid eftersom fler och fler successivt kommer att uppfylla kraven för permanent uppehållstillstånd.

Som nämns ovan är regeringens bedömning att de förslag som nu lämnas kommer att leda till att antalet asylsökande blir lägre än vid en återgång till utlänningslagen. Regeringen bedömer därför att det sammantagna antalet avslagsbeslut som *överklagas* till migrationsdomstolarna också kommer att bli lägre. Som ett flertal remissinstanser påpekar, däribland *Domstolsverket*, *migrationsdomstolarna* och *Sveriges advokatsamfund*, kan dock förslagen om tidsbegränsade uppehållstillstånd, differentierade tillståndstider och särskilda krav för permanent uppehållstillstånd leda till ett ökat antal överklaganden och en ökad komplexitet vid prövningen i förhållande till utlänningslagen i dess lydelse före den tillfälliga lagen. Detta skulle i viss mån kunna påverka arbetsbördan och kostnaderna för domstolarna, och gäller såväl jämfört med den tillfälliga lagen som jämfört med en återgång till utlänningslagen, eftersom kraven – och även systemet med ett särskilt överklagandeförfarande för permanent uppehållstillstånd – till viss del är nya i svensk migrationslagstiftning. Incitamentet att överklaga beslut i fråga om statusförklaring finns dock redan idag, i och med den tillfälliga lagen.

Som *Förvaltningsrätten i Malmö* anför kan förslaget om att få tillgodoräknas tillståndstiden för tillstånd som tidsbegränsats eller beviljats enligt den tillfälliga lagen vid en ansökan om permanent uppehållstillstånd också leda till en ökning av antalet mål om permanent uppehållstillstånd. Enligt regeringens mening kommer detta dock endast att gälla under en kortare övergångsperiod. Det går inte heller att utesluta att handläggningstiderna

för mål om flyktingstatus och permanenta uppehållstillstånd kan bli något längre i ett inledande skede.

Även om det inte helt går att uppskatta den sammantagna effekten som förslagen kommer att leda till är regeringens bedömning att såväl arbetsbelastningen för domstolarna som totalkostnaden för överprövningen kommer att minska jämfört med en återgång till utlänningslagen. Detta eftersom antalet sökta och beviljade uppehållstillstånd bedöms minska överlag. Regeringen följer kontinuerligt upp kostnaderna för domstolarna. I budgetpropositionen för 2021 tillfördes domstolarna medel för 2021 och framåt (172 miljoner kronor 2021, 157 miljoner kronor 2022 och 280 miljoner kronor från och med 2023).

Anhöriginvandring

Storleken på anhöriginvandringen påverkas inte bara av hur regelverket nu utformas utan också av hur många personer som redan sedan tidigare beviljats uppehållstillstånd i Sverige. En förändring av antalet asylsökande leder i allmänhet till att antalet anhöriginvandrare också förändras på samma sätt. Minskningar eller öknings sker ofta med några års fördröjning.

Regeringen bedömer att det totala antalet sökta och beviljade uppehållstillstånd på grund av anknytning till före detta *asylsökande* blir lägre än vid en återgång till utlänningslagen. Förslaget om undantag från försörjningskravet vid vissa anknytningar till personer som är medborgare i Sverige, EES och Schweiz kan däremot medföra att antalet anhöriga som för första gången ansöker om och beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning ökar något jämfört med den tillfälliga lagen. Det handlar dock om en begränsad krets personer i förhållande till utlänningslagen i dess lydelse före den tillfälliga lagen. Antalet anhöriginvandrare till före detta asylsökande bedöms därför sammantaget bli lägre än vid en återgång till utlänningslagen. Eftersom denna grupp inte omfattas av kommunernas rätt till statlig ersättning, bedöms en eventuell ökning av denna grupp inte heller påverka statens utgifter inom utgiftsområde 13.

Till skillnad från det som gäller enligt den tillfälliga lagen innebär förslagen i lagrådsremissen att uppehållstillstånd på grund av anknytning i vissa fall ska kunna beviljas för en utlänningsperson som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande med en person som erhållit ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Vidare ska uppehållstillstånd också kunna beviljas en utlänningsperson som är nära anhörig och som har ingått i samma hushåll som en person som har beviljats tidsbegränsat uppehållstillstånd, om det finns ett särskilt beroendeförhållande som fanns redan i hemlandet. Regeringen anser att dessa förslag omfattar så specifika situationer att en eventuell ökning av antalet sökta och beviljade uppehållstillstånd bör bli marginell jämfört med den tillfälliga lagen.

I likhet med vad *Migrationsverket* anför är en stor del av anhöriginvandringen kopplad till anknytningspersoner som inte är skyddsbehövande. Regeringens förslag bör innebära att antalet förlängningsansökningar kommer att öka för denna grupp av anhöriginvandrare, både i förhållande till utlänningslagen och den tillfälliga lagen.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att förslagen kommer att leda till att kostnaderna för prövningen av *förstagångsären* i fråga om

anhöriginvandring blir lägre än vid en återgång till utlänningslagen, men att de kan öka något jämfört med den tillfälliga lagen. Däremot antas förslagen medföra att antalet anhöriginvandrare som ansöker om *förlängt uppehållstillstånd* ökar över tid, och därmed även kostnaderna för den prövningen.

Medborgarskap

Förslagen om tidsbegränsade uppehållstillstånd och krav för permanent uppehållstillstånd kan innebära att tiden till dess att personer kan bli svenska medborgare förlängs jämfört med en återgång till utlänningslagen i dess lydelse före den tillfälliga lagen. Därmed kan även tiden för statlig kostnadsersättning komma att förlängas jämfört med en återgång till utlänningslagen.

Som framgår ovan under rubriken Asylsökande med flera är regeringens bedömning att antalet sökta och beviljade uppehållstillstånd sammantaget kommer att minska till följd av regeringens förslag, jämfört med en återgång till utlänningslagen. Bedömningen är därför att även antalet ansökningar om svenskt medborgarskap och därmed kostnaderna för prövningen av sådana ärenden kommer att minska.

Mottagningssystemet för asylsökande

Regeringen bedömer att de förslag som nu lämnas kommer att innebära att antalet personer som är inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem för asylsökande minskar jämfört med en återgång till utlänningslagen. Därmed bedöms kostnaderna för mottagandet bli lägre än vid en återgång till utlänningslagen i dess lydelse före den tillfälliga lagen, men ungefär desamma som om den tillfälliga lagen skulle fortsätta att gälla.

SKR och *Barnombudsmannen* anser att förslagets effekter på mottagningssystemet på sikt bör ses över. Regeringen har anledning att återkomma i denna fråga.

En del av kostnaderna för mottagandet av asylsökande ingår i den svenska biståndsramen, vilket *Akademikerförbundet SSR* motsätter sig. De förslag som nu lämnas påverkar inte systemet för biståndsavräkning. Däremot instämmer regeringen i *Akademikerförbundet SSR*:s bedömning att det lägre asylmottagandet kommer att minska behovet av att ta medel i anspråk från biståndsbudgeten.

Kommunmottagande och nyanländas etablering

Asylsökande som beviljas uppehållstillstånd (s.k. nyanlända) skrivs ut från Migrationsverkets mottagningssystem och tas emot i en kommun. Som en följd av ett lägre antal sökta och beviljade uppehållstillstånd, bedömer regeringen att även antalet nyanlända som tas emot i en kommun kommer att bli lägre än vid en återgång till utlänningslagen. Enligt Migrationsverkets prognos skulle kommunerna ta emot cirka 12 000–13 000 nyanlända per år 2021–2024 om den tillfälliga lagen skulle fortsätta att gälla. Det innebär sammantaget ca 19 000 färre nyanlända än vad som prognostiseras vid en återgång till utlänningslagen. Förslaget om uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter kommer enligt regeringens bedömning ha liten effekt på kommunmottagandet, eftersom många av dem som berörs redan har varit

i Sverige en längre tid. Totalt sett bedöms förslagen leda till att antalet nyanlända som tas emot i en kommun minskar jämfört med en återgång till utlänningslagen, och att antalet nyanlända framöver fortsätter utvecklas på ungefär motsvarande nivåer som om den tillfälliga lagen skulle fortsätta gälla. Det innebär enligt regeringens mening att den ersättning som staten betalar ut till kommuner och regioner för mottagandet av nyanlända kommer att minska.

Utöver utgifter som ersätts av staten i särskild ordning kan andra migrations- och integrationsrelaterade kostnader uppstå i kommuner och regioner. Regeringens bedömning är att de förslag som nu lämnas kommer att leda till att dessa kostnader på sikt minskar, eftersom förslagen bedöms leda till ett lägre antal sökta och beviljade uppehållstillstånd. Detta är en bedömning som bl.a. *Region Stockholm* och *Helsingborgs kommun* delar. *Huddinge kommun* anför att tuffare krav på försörjning och integration bör leda till bättre förutsättningar för kommunerna att långsiktigt hantera flyktingmottagandet eftersom fler kan antas komma i arbete.

Flera remissinstanser, t.ex. *Malmö kommun*, *Länsstyrelserna i Stockholms* och *Kalmars län* samt *SKR*, anser att regeringens förslag kan leda till en ökad efterfrågan på stöd från kommuner och civilsamhälle, och att en översyn av mottagandesystemet för nyanlända därför behöver göras. Några remissinstanser, bl.a. *SKR*, *Länsstyrelsen i Stockholms län* och *Migrationsverket* påpekar särskilt att en huvudregel med tidsbegränsade uppehållstillstånd kan leda till fler situationer där frågor kan uppkomma om enligt vilket regelverk en person har rätt till ersättning och vilken ersättning kommuner och regioner i sin tur har rätt till från staten. Det kan t.ex. handla om personer som redan är folkbokförda i Sverige och inte ansöker om förlängt tillstånd i tid eller att det dröjer innan Migrationsverket meddelar beslut om förlängning av det tidigare tillståndet.

Regeringen kan instämma i remissinstansernas problembeskrivning, som dock inte är ny. Regeringen gjorde redan i samband med införandet av den tillfälliga lagen en översyn av dessa frågor (se prop. 2016/17:172). Vidare infördes nya regler för nyanländas etablering i januari 2018, varvid hänsyn togs till den tillfälliga lagen, (se prop. 2016/17:175). De förslag som regeringen nu lägger fram överensstämmer till största del med den ordning som varit gällande sedan införandet av den tillfälliga lagen. Således borde de insatser som enskilda efterfrågar inte i huvudsak vara väsensskilda mot vad som efterfrågas idag. Regeringen anser därför inte att det nu är påkallat med en ny större översyn av mottagandet för nyanlända. Regeringen instämmer emellertid i *SKR:s* bedömning att det är viktigt med tydlig information för att systemet ska fungera. Bland annat av detta skäl har regeringen nyligen gett *Migrationsverket* i uppdrag att utforma en heldags obligatorisk samhällsintroduktion för asylsökande m.fl. De frågor om följdändringar i andra regelverk, som är nya till följd av regeringens aktuella förslag, behandlas ovan under avsnitt 11.

Förslagen i denna lagrådsremiss om en ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd innebär att det kan förekomma att personer som beviljas uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder eller på grund av anknytning beviljas tillstånd som är kortare än ett år. *Länsstyrelsen i Stockholms län* och *Malmö kommun* har påtalat att detta initialt skulle kunna medföra visst merarbete för kommuner och regioner, bestående i att besvara frågor om bl.a. folkbokföring, rätt till välfärdsförmåner och

tillgång till vård och utbildning. Enligt SKR bör det också säkerställas att de som får uppehållstillstånd som understiger ett år kan folkbokföras och uppbära socialförsäkringsförmåner på samma villkor som andra bosatta.

Redan före införandet av den tillfälliga lagen var det enligt utlänningslagen möjligt att bevilja uppehållstillstånd med kortare giltighetstid än ett år. Vidare är den ordning som nu föreslås densamma som gäller enligt den tillfälliga lagen, även om det jämfört med en återgång till utlänningslagen kan bli fler som får korta tillstånd. De frågor som nu kan uppkomma med anledning av dessa kortare uppehållstillstånd bör dock inte vara helt nya för kommuner och regioner. Till detta kommer att tillståndstiden för uppehållstillstånd vid verkställighetshinder normalt bestäms till 13 månader, dvs. längre än ett år.

Den som har uppehållstillstånd i Sverige och som kan antas komma att vistas här längre tid än ett år, har som utgångspunkt rätt till bosättningsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken. Den som har uppehållstillstånd i Sverige och regelmässigt tillbringar sin dygnsvila här under minst ett år har som utgångspunkt också rätt till insatser som direkt eller indirekt är kopplade till folkbokföringen, om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda. När det gäller förutsättningarna för folkbokföring har Högsta förvaltningsdomstolen uttalat att det inte är en nödvändig förutsättning för folkbokföring att uppehållstillståndet har en giltighetstid om minst ett år (HFD 2017 ref 32). Om det utifrån omständigheterna kan antas att en person kan komma att regelmässigt tillbringa sin dygnsvila i Sverige under minst ett år kan alltså personen, även om han eller hon har ett uppehållstillstånd som är kortare än ett år, komma att folkbokföras. Detta kan t.ex. gälla anhöriga till skyddsbehövande.

En nyanländ kan även få etableringsersättning utbetald av staten. Eftersom förslagen bedöms leda till att antalet nyanlända som tas emot i en kommun minskar jämfört med en återgång till utlänningslagen, bedömer regeringen att även antalet deltagare i etableringsprogrammet och därmed kostnaderna för etableringsersättning kommer att bli lägre. Regeringen bedömer också att statens utgifter för arbetsmarknadsrelaterade insatser som exempelvis aktivitetsstöd, arbetsmarknadspolitiska program och insatser samt nystartsjobb kommer att minska till följd av förslagen, jämfört med en återgång till utlänningslagen.

Regeringen anser inte att ökade kostnader för tillståndslösa är en effekt av förslagen i lagrådsremissen och att det av denna anledning skulle finnas ett sådant behov av en höjning av statsbidraget som Region Stockholm lyfter. Antalet före detta asylsökande som kommer att vistas i landet bedöms tvärtom minska i och med förslagen.

Enligt SKR kan förslagen påverka nyanländas hälsa negativt, vilket även kan få en negativ påverkan på regionernas hälso- och sjukvårdsverksamhet. Det kan inte uteslutas att förslagen kan få till följd att en något större andel nyanlända jämfört med i dagsläget kommer att ha behov av vård. Däremot bedömer regeringen inte att antalet personer som söker vård kommer att bli fler, varför belastningen på landets regioner inte kommer att påverkas i nämnvärd utsträckning.

Som påpekats ovan innebär den föreslagna ordningen med tidsbegränsade uppehållstillstånd och särskilda krav för permanent uppehållstillstånd att det kommer att dröja längre till personer som invandrar till Sverige kan bli svenska medborgare. Därmed förlängs också

tiden för statlig kostnadsersättning för vissa kommunala åtgärder. Det kan exempelvis handla om åtgärder enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Regeringens bedömning är emellertid att det kommer att röra sig om en marginell påverkan på de statliga utgifterna i denna del.

Sammantaget framhåller remissinstanserna att förslagets effekter för kommuner, regioner och civilsamhället, exempelvis i fråga om kostnader för integration, etablering, socialtjänst och vård, behöver analyseras ytterligare. Flera remissinstanser anser också att det krävs en översyn av regelverket för statlig ersättning för nyanlända till kommuner och regioner. Regeringens bedömning är att förslagen i lagrådsremissen, utöver vad som anges ovan, inte kommer att påverka de kostnader eller intäkter som asyl- och flyktingmottagande generellt genererar för kommuner, regioner och samhälle jämfört med en återgång till utlänningslagen. Vidare menar regeringen att förslagen inte medför några nya obligatoriska åtaganden av det slag som innebär att den kommunala finansieringsprincipen ska tillämpas. Regeringen har däremot för avsikt att följa utvecklingen av förslagets påverkan på mottagandet och de insatser som nyanlända efterfrågar av kommuner, regioner och samhälle samt vilka eventuella kostnadseffekter detta kan få.

Återvändande, verkställighet och utvandring

Till följd av att *antalet* asylsökande förväntas bli lägre med de förslag som nu lämnas än vid en återgång till utlänningslagen, bedöms också antalet asylsökande som får avslag och ska återvända till hemlandet bli lägre. *Migrationsverket* bedömer att tidsbegränsade uppehållstillstånd skulle kunna leda till fler återvändandeärenden.

Regeringens bedömning är att Migrationsverkets kostnader för återvändande blir lägre jämfört med en återgång till utlänningslagen och att kostnaderna kommer att utvecklas på ungefär samma sätt som om den tillfälliga lagen skulle fortsätta att gälla. Förslagets påverkan på Kriminalvårdens kostnader för att verkställa utresor bedöms som begränsad. Kostnaderna kan dock minska något till följd av regeringens förslag om en humanitär grund för uppehållstillstånd.

Polismyndigheten påtalar att förslaget att vissa vuxna som har särskild anknytning till Sverige ska kunna beviljas uppehållstillstånd om det finns särskilt ömmande omständigheter kan leda till att asylsökande i mindre utsträckning medverkar till att återvända, i hopp om att kunna omfattas av denna reglering. Syftet med regeringens förslag är inte att ändra utgångspunkten att den som inte längre har en grund för uppehållstillstånd ska återvända till sitt hemland. Regeringen anser dock att förslaget behövs för att ordningen med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel ska vara långsiktigt hållbar. Sammantaget är regeringens bedömning att kostnaderna för återvändande, verkställighet och utvandring inte kommer att påverkas av förslaget. Som *SKR* och *Länsstyrelsen i Stockholms län* anför är det dock viktigt att myndigheter och civilsamhälle även framöver tillförs resurser för att informera asylsökande och nyanlända om vilka regler som gäller och för att förbereda personer som fått avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd för återvändandet. Som nämns ovan har regeringen bl.a. för detta ändamål tillfört medel till Migrationsverket att

införa en heldags samhällsintroduktion för samtliga asylsökande som kommer till Sverige.

Övriga kostnader och konsekvenser

Förslaget i lagrådsremissen om tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel medför att t.ex. Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, CSN och Pensionsmyndigheten, i likhet med vad *Arbetsförmedlingen* anför, kan komma att behöva kontrollera om den enskilde har rätt till vissa förmåner och insatser vid fler tillfällen jämfört med en återgång till utlänningslagen. Detta gäller även för kommunala myndigheter samt för hälso- och sjukvården. En ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel kan också medföra att Skatteverket oftare behöver kontrollera om individer ska fortsätta att vara folkbokförda här. Regeringen bedömer att de merkostnader som kan uppstå till följd av förslagen är begränsade och inte kräver några tillskott av medel.

Regeringen instämmer i Arbetsförmedlingens synpunkt att det är viktigt att myndigheterna ges rättsliga förutsättningar att inhämta information för att förhindra felaktiga beslut och utbetalningar. Regeringen har därför tillsatt ett flertal utredningar som bl.a. har till syfte att föreslå åtgärder för att förhindra felaktiga utbetalningar inom välfärdssystemet (se bl.a. betänkandena *Samlade åtgärder för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen* [SOU 2019:59] och *Kontroll för ökad tilltro – en ny myndighet för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen* [SOU 2020:35] samt kommittédirektivet *Åtgärder för att minska fel i folkbokföringen* [Dir 2019:54].

De förslag till ändringar i studiestödslagen som regeringen nu lämnar innebär att kretsen av studiemedelsberättigade utlänningslag i huvudsak är densamma som hittills. Förslagen bedöms innebära vissa mindre utvecklingskostnader för CSN.

Pensionsmyndigheten anser att det behöver analyseras ytterligare hur förslagen kan påverka pensionssystemet. Regeringens bedömning är att migrationens inverkan på pensionssystemet kommer att minska, eftersom mottagandet av skyddsbehövande bedöms minska jämfört med en återgång till utlänningslagen i dess lydelse före den tillfälliga lagen.

När det gäller de långsiktiga offentligfinansiella effekterna av förslagen är dessa beroende av ett flertal faktorer. Effekten kan bero på bl.a. i vilken mån förslagen kommer att påverka hur många personer som kommer till Sverige, åldersfördelningen bland dessa samt antalet som bidrar till skatteintäkter för kommunerna. Enligt statistik från Migrationsverket från 2018 och framåt är cirka hälften av alla som får uppehållstillstånd i arbetsför ålder. Samtidigt kan ett lägre mottagande av skyddsbehövande bidra till minskade välfärdsutgifter för stat, kommuner och regioner. Sammantaget är regeringens bedömning att de långsiktiga effekterna på de offentliga finanserna av förslagen i denna lagrådsremiss är små, utöver de konsekvenser för kommuner och regioner som nämns ovan. Regeringen bedömer vidare att effekterna är mindre än vid en återgång till utlänningslagen.

Konsekvenser för barn

Regeringens bedömning: Jämfört med en återgång till utlänningslagen kan vissa försämringar uppstå ur ett barnrättsperspektiv, men jämfört med den tillfälliga lagen innebär förslagen förbättringar.

Kommitténs och promemorians bedömning överensstämmer i allt väsentligt med regeringens. Kommitténs bedömning av konsekvenserna innefattar dock även ett förslag om språk- och samhällskunskapskrav.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser har synpunkter på förslagets konsekvenser för barn.

Majoriteten av de remissinstanser som yttrar sig i frågan, såsom *Asylrättscentrum*, *Rädda Barnen*, *Göteborgs kommun* och *Länsstyrelsen i Stockholms län* ser positivt på återgången till att barn ska kunna beviljas uppehållstillstånd om omständigheterna är särskilt ömmande.

Bland andra *Asylrättscentrum*, *Barnombudsmannen* och *UNICEF Sverige* anser att det behövs en mer utförlig barnkonsekvensanalys. *Barnombudsmannen* anser också, liksom *UNICEF Sverige*, att rätts-säkerheten för barn i asylprocessen behöver belysas ytterligare. *Borlänge kommun* anser att det utgör avsteg från barnkonventionen att barn inte ges permanenta uppehållstillstånd.

Några remissinstanser, däribland *Barnombudsmannen* och *Flykting-gruppernas riksråd (FARR)*, anser att det finns risk att tidsbegränsade uppehållstillstånd skapar otrygghet för barn.

Länsstyrelsen i Stockholms län och *FARR* anser att förslagen om anhöriginvandring inte är förenliga med barnperspektivet. Bland annat *Asylrättscentrum* och *Stockholms universitet* påtalar att förslaget om försörjningskrav vid anhöriginvandring kan leda till att försörjningen endast räcker för att kunna återförenas med vissa, men inte alla, anhöriga. *Göteborgs kommun* och *Rädda Barnen* anser dock att förslaget om en justerad tidpunkt för beräkningen av tremånadersfristen när det gäller undantag från försörjningskravet vid anhöriginvandring för kvotflyktingar är positivt för barn. Vidare framhåller Länsstyrelsen i Stockholms län att det är positivt med ett undantag från försörjningskravet.

Skälen för regeringens bedömning: FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) gäller sedan 1 januari 2020 som svensk lag. Genom inkorporeringen förtydligas att svenska bestämmelser ska tolkas i ljuset av barnkonventionen. Inkorporeringen innebär emellertid i princip inte någon ny uppgift för tillämparna då lagstiftningen redan i dag ska tolkas fördragskonformt (prop. 2017/18:186 s. 74 och 76). Principen om att barnets bästa ska beaktas är även införlivad i svensk rätt genom portalparagrafen om barnets bästa i 1 kap. 10 § UtL. Där framgår att i fall som rör barn ska särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver. Vid en bedömning av barnets bästa ska rättigheterna ses utifrån ett helhetsperspektiv där barnets åsikter utgör en väsentlig del. Barnets bästa kan inte definieras en gång för alla utan måste kopplas till det individuella barnet och barnets situation (prop. 2017/18:186 s. 96).

Regeringen har under respektive avsnitt redovisat vilka eventuella konsekvenser som förslagen kan få för barn och unga, men sammanfattar också här dessa konsekvenser. Regeringen anser därmed att remiss-

instansernas synpunkter om behovet av en mer utförlig barnkonsekvensanalys än den som presenterats i betänkandet och promemorian är hörsammade.

Kontinuitet är viktigt för barns uppväxt och som bl.a. *Barnombudsmannen*, *FARR* och *Borlänge kommun* påtalar kan tidsbegränsade uppehållstillstånd vara mindre gynnsamt för barn än permanenta uppehållstillstånd. Även om tidsbegränsade uppehållstillstånd oftast förlängs kan de upplevas som mer osäkra än permanenta uppehållstillstånd, och kan leda till psykisk ohälsa och sämre möjlighet till integration.

Förslaget om undantag från försörjningskravet vid anhöriginvandring för anknytningspersoner som är barn gör det möjligt för barn att återförenas med sina föräldrar. I likhet med vad som redan gäller enligt den tillfälliga lagen föreslår regeringen samtidigt att det som utgångspunkt ska gälla ett försörjningskrav för anknytningspersoner i Sverige även i de fall där den anhörige är ett barn. Regeringen instämmer i remissinstansernas synpunkter om att detta i vissa fall kan göra det svårare med återförening än vad som skulle vara fallet vid en återgång till utlänningslagen. Eftersom det kan ta tid för nyanlända att etablera sig i Sverige och uppfylla försörjningskravet, kan kravet innebära att familjeåterföreningen fördröjs. Bland annat *Asylrättscentrum* och *Stockholms universitet* påtalar också att situationer där anknytningspersonens försörjning endast räcker för att kunna återförenas med vissa, men inte alla, anhöriga kan uppstå.

Regeringens anser att de förslag som lämnas om bl.a. tidsbegränsade uppehållstillstånd och krav för anhöriginvandring är nödvändiga för att antalet asylsökande ska kunna hållas på en nivå som inte avviker från den andel som tas emot i andra medlemsstater i EU. Därigenom bedöms också mottagandet av de personer som kommer till Sverige kunna bli bättre. En anknytningsperson som har hunnit integreras i samhället, genom att vara egenförsörjande och ha en bostad, bör främja även de nyanlända familjemedlemmarnas integration. Detta kommer att ha positiva effekter även för barn. För att säkerställa att det föreslagna försörjningskravet vid anhöriginvandring inte leder till orimliga konsekvenser i enskilda fall föreslår regeringen också att det ska vara möjligt att göra undantag från kravet när det finns särskilda skäl. Även förslaget om en justerad tidpunkt för beräkningen av tremånadersfristen när det gäller undantaget från försörjningskravet för kvotflyktingar bedömer regeringen som positivt ur ett barnrättsperspektiv, en bedömning som såväl *Göteborgs kommun* som *Rädda Barnen* delar. I samtliga fall som rör barn ska dessutom i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Regeringen instämmer inte i *Länsstyrelsen i Stockholms län* och *FARR:s* bedömning att förslagen om bl.a. anhöriginvandring inte är förenliga med barnperspektivet. Regeringen avser att noga följa konsekvenserna av förslagen.

Återgången till utlänningslagens bestämmelse om att barn ska kunna beviljas uppehållstillstånd på grund av särskilt ömmande omständigheter bedöms innebära att fler barn kan komma att beviljas uppehållstillstånd jämfört med den tillfälliga lagen. Flera remissinstanser, såsom *Asylrättscentrum* och *Rädda Barnen*, är också positiva till förslaget och instämmer i regeringens bedömning att detta är en förbättring utifrån ett barnrättsperspektiv i jämförelse med den tillfälliga lagen.

Barnombudsmannen och *UNICEF Sverige* anser att rättssäkerheten för barn i asylprocessen behöver belysas ytterligare och att en bestämmelse om barnspecifika asylskäl bör införas. Regeringen anser inte att det är nödvändigt att införa barnspecifika asylskäl eftersom en bedömning av barnets bästa redan enligt gällande ordning ska göras i samtliga beslut som gäller barn.

Konsekvenser för jämställdheten

Regeringens bedömning: Förslagen kan i vissa avseenden komma att påverka jämställdheten negativt jämfört med en återgång till utlänningslagen, men positivt jämfört med den tillfälliga lagen.

Kommitténs och promemorians bedömning överensstämmer i allt väsentligt med regeringens. Kommitténs bedömning av konsekvenserna innefattar dock även ett förslag om språk- och samhällskunskapskrav.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser har synpunkter i denna del och många anser att förslagen i lagrådsremissen kan påverka jämställdheten negativt jämfört med en återgång till utlänningslagen. *Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks)* anför dock att förslagen innebär fördelar i relation till den tillfälliga lagen.

Bland andra *Arbetsförmedlingen*, *Jämställdhetsmyndigheten* och *Roks* anser att kraven för anhöriginvandring och permanent uppehållstillstånd, bl.a. i fråga om försörjning, medför att framförallt kvinnors möjlighet till invandring begränsas och att kvinnor kommer att ha svårare att uppfylla kraven. *Sundsvalls kommun* anför att bl.a. det förhållandet att uppehållstillståndets längd vid anhöriginvandring kopplas till längden på anknytningspersonens uppehållstillstånd kan innebära en inläsningseffekt för personer i destruktiva förhållanden. *Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner (RSS)* anför att framför allt ungdomar som har icke normativ funktionalitet kommer att ha svårt att uppfylla villkoren för permanent uppehållstillstånd.

Ett flertal remissinstanser, däribland *Asylrättscentrum*, *Diskrimineringsombudsmannen (DO)*, *Jämställdhetsmyndigheten*, *Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL)* och *UNICEF Sverige* ser positivt på förslagen i promemorian.

Skälen för regeringens bedömning: Nyanlända kvinnors arbetsmarknadsetablering tar i genomsnitt längre tid än nyanlända män, samtidigt som kvinnor i högre utsträckning arbetar deltid och har otrygga anställningar. Detta kan innebära att det kommer att ta längre tid för kvinnor än för män att uppfylla det föreslagna försörjningskravet för permanent uppehållstillstånd och att det även kan ta längre tid för kvinnor att bli svenska medborgare, vilket kan påverka jämställdheten negativt. Som *RSS* påtalar kan även personer med icke normativ funktionalitet ha svårt att uppfylla dessa krav. Av de skäl som anges ovan kan, i likhet med vad bl.a. *Arbetsförmedlingen* och *Jämställdhetsmyndigheten* framför, även försörjningskravet för anhöriginvandring slå hårdare mot anknytningspersoner som är kvinnor än mot män. Som bl.a. *Roks* påtalar medför förslaget om försörjningskrav vid anhöriginvandring också en viss risk för att kvinnors möjlighet till invandring och återförening begränsas, eftersom

det är fler kvinnor än män som beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning. Vissa inlåsnings effekter kan, i likhet med det som *Sundsvalls kommun* påtalar, också uppstå för kvinnor och utsatta grupper. Det kan t.ex. handla om att kvinnor som kommer hit som anhöriga kan hamna i en beroendeställning eller att en existerande beroendeställning förstärks genom att försörjningskrav uppställs för anknytningspersonen. Regeringens förslag om att fortsatt uppehållstillstånd i vissa fall ska kunna beviljas även om ett anknytningsgrundande förhållande har upphört bedöms dock kunna motverka en del av dessa negativa effekter och, i likhet med vad Roks anför, stärka kvinnors oberoende jämfört med vad som gäller enligt den tillfälliga lagen.

Som ett flertal remissinstanser påpekat, däribland *Asylrättscentrum, DO, RFSL och UNICEF Sverige*, bör regeringens förslag om att uppehållstillstånd på grund av anknytning i vissa fall ska kunna beviljas för en utlänningslag som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande med en individ som erhållit ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, också stärka möjligheten för utsatta grupper – exempelvis hbtqi-personer – att få uppehållstillstånd på grund av anknytning.

Sammantaget är det regeringens bedömning att förslagen kan komma att leda till negativa effekter för kvinnor som är asylsökande och kvinnor som är anhöriginvandrare, och därför påverka jämställdheten negativt jämfört med en återgång till utlänningslagen. Jämfört med den tillfälliga lagen bör förslagen däremot innebära en förbättring för jämställdheten.

Övriga konsekvenser

Regeringens bedömning: En ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd kan i viss mån försvåra nyanländas etablering och integration jämfört med en återgång till permanenta uppehållstillstånd som huvudregel. Däremot antas möjligheten till permanent uppehållstillstånd, och de krav som uppställs för att få ett sådant, uppmuntra skötsamhet och öka drivkraften att komma i arbete och egen försörjning. Förslagen kan ha vissa negativa effekter på nyanländas hälsa som inte skulle uppstå vid en återgång till utlänningslagen, men förväntas påverka nyanländas hälsa mer positivt än en förlängning av den tillfälliga lagen.

Kommitténs och promemorians bedömning överensstämmer i allt väsentligt med regeringens. Kommitténs bedömning av konsekvenserna innefattar dock även ett förslag om språk- och samhällskunskapskrav.

Remissinstanserna: *Flyktinggruppernas riksråd (FARR)* anser att de sammantagna samhällseffekterna och konsekvenserna av att ett ökande antal personer har tidsbegränsade uppehållstillstånd behöver utredas ytterligare, främst i fråga om möjlighet till vård, rehabilitering och integration.

Flera remissinstanser, bl.a. *Akademikerförbundet SSR, Arbetsförmedlingen, Civil Rights Defenders* och *Uppsala kommun*, anser att i synnerhet korta tidsbegränsade uppehållstillstånd kan inverka negativt på individers hälsa, integration och motivation att tillgodogöra sig etableringsinsatser. *Göteborgs kommun* anför att kraven för permanent

uppehållstillstånd riskerar att drabba redan utsatta grupper. *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* menar att det är svårt att avgöra i vilken utsträckning reglerna om uppehållstillstånd påverkar hälsan i förhållande till andra faktorer. *Socialstyrelsen* anser att förslagen i promemorian kan ha en positiv effekt på människors hälsa och integration.

Vissa remissinstanser, bl.a. *Stockholms kommun*, anför att tidsbegränsade uppehållstillstånd kan innebära att arbetsgivare blir tveksamma till att anställa nyanlända och på så sätt leda till negativa effekter för företag och kompetensförsörjning. Arbetsförmedlingen och *Arbetsgivarverket* menar att förslagen kan leda till att personer tar lägre kvalificerade arbeten och därmed till kompetensunderskott i andra yrken. *Hultsfreds kommun* anser att tidsbegränsade uppehållstillstånd och begränsade möjligheter till familjeåterförening kan utgöra ett incitament för ökad arbetsmarknadsetablering. På liknande sätt menar *Helsingborgs kommun* att försörjningskravet vid anhöriginvandring överlag är positivt och att det kan skapa incitament för nyanlända att integreras på arbetsmarknaden. Bland andra Akademikerförbundet SSR och FARR ifrågasätter däremot att kraven för permanent uppehållstillstånd kan fungera som incitament för att etablera sig på arbetsmarknaden. *Landsorganisationen i Sverige (LO)* anser att det behövs en tydligare analys av kopplingen mellan en välfungerande arbetsmarknad och integrationen.

Arbetsförmedlingen framhåller att förslaget i promemorian om att uppehållstillstånd på grund av anknytning ska kunna beviljas i vissa fall kan bidra till en snabbare etablering på arbetsmarknaden. Bland annat Arbetsförmedlingen, *Asylrättscentrum* och *Länsstyrelsen i Kalmar län* ställer sig positiva till förslaget om att även vuxna i vissa fall ska kunna beviljas uppehållstillstånd på grund av särskilt ömmande omständigheter och anser att förslaget bl.a. kan bidra till ökade incitament gällande tillgodogörande av språkkunskaper och etablering.

Skälen för regeringens bedömning: Utöver de konsekvenser som det redogörs för ovan, bedöms förslagen få konsekvenser inom ett antal andra områden såsom integration, etablering och hälsa. Försörjningskravet kan exempelvis leda till att familjeåterförening fördröjs i vissa fall. Detta kan i sin tur få negativa hälsoeffekter för den enskilde och, som bland annat *Akademikerförbundet SSR* och *FARR* påpekar, påverka möjligheten till etablering och integration. Regeringen menar emellertid att arbete, språkkunskaper och bostad för den egna familjen är avgörande faktorer för en god integration. Om anknytningspersonen redan har integrerats i samhället genom att vara egenförsörjande och ha en bostad, bör även nyanlända familjemedlemmars integration främjas.

Som bland annat *Civil Rights Defenders* framhåller finns det en risk för att tidsbegränsade tillstånd skapar oro och ökad ohälsa hos nyanlända och därigenom försvårar deras etablering. Förslagen om tidsbegränsade uppehållstillstånd bedöms emellertid leda till ett lägre antal asylsökande, vilket på sikt bedöms förkorta väntetiderna i både grund- och överprövningsprocesserna. Detta kan minska den oro som uppstår under prövotiden. Risken för negativa hälsoeffekter bedöms också begränsas genom förslaget om att det ska vara möjligt för skyddsbehövande att i förlängningen få permanenta uppehållstillstånd. Det bör också framhållas att barn, personer som uppbär inkomstgrundad ålderspension eller garantipension och personer med särskilda skäl ska vara undantagna från

kraven för permanent uppehållstillstånd. I likhet med bl.a. *Arbetsförmedlingen* och *Asylrättscentrum* bedömer regeringen också att förslaget om att uppehållstillstånd ska kunna beviljas på grund av särskilt eller synnerligen ömmande omständigheter är en förbättring för de personer som berörs, jämfört med den tillfälliga lagen.

En långsiktig ordning med tidsbegränsade tillstånd bör på sikt innebära att systemet inte upplevs som lika krångligt. Regeringen delar därför inte till fullo bl.a. *Stockholms kommuns* uppfattning att tidsbegränsade uppehållstillstånd kan inverka negativt på företags vilja att anställa nyanlända.

Nyanländas etablering på arbetsmarknaden har successivt förbättrats sedan etableringsreformen trädde i kraft 2010, även om mycket pekar på att den pågående pandemin kan ha viss negativ påverkan på denna utveckling. Det är för tidigt att säga hur den ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd som gällt de senaste åren har påverkat nyanländas etablering.

Som Arbetsförmedlingen och *Arbetsgivarverket* framhåller kan det finnas en risk att försörjningskravet för permanent uppehållstillstånd medför vissa bieffekter, såsom att kvalificerad arbetskraft kanaliseras till mindre kvalificerade arbeten i syfte att få permanent uppehållstillstånd. Det skulle på sikt kunna påverka vissa företags kompetensförsörjning negativt.

Regeringen instämmer dock i *SKR:s* bedömning att det är för tidigt att avgöra i vilken utsträckning reglerna om uppehållstillstånd respektive andra faktorer kommer att påverka nyanländas hälsa, etablering och integration. Regeringen avser därför att följa frågan. Det är av särskild vikt att följa hur nyanlända kvinnor påverkas av förslagen.

Förslagets finansiering

Regeringens bedömning: De ökade kostnaderna som enskilda förslag medför för asylsystemet och mottagandet av nyanlända bör inte överstiga den kostnadsminskning som ett minskat antal asylsökande innebär för kommunerna, regionerna och staten, jämfört med en återgång till utlänningslagen. Ytterligare finansiering bör därmed inte behövas.

Kommitténs och promemorians bedömning överensstämmer i allt väsentligt med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har inte haft några särskilda synpunkter på bedömningen av förslagets finansiering. *Malmö kommun* har i denna del särskilt anfört att hänsyn måste tas till ekonomiska effekter av bl.a. fördröjd etablering.

Skälen för regeringens bedömning: Förslagen bedöms innebära att statens utgifter inom utgiftsområde 8 kommer att fortsätta minska och sedan stabiliseras jämfört med en återgång till utlänningslagen i dess lydelse före den tillfälliga lagen. Den förväntade minskningen beror på att antalet asylsökande, antalet personer som beviljas uppehållstillstånd efter att ha ansökt om asyl och antalet anhöriginvandrare bedöms minska jämfört med en återgång till utlänningslagen.

Förslagen kan samtidigt innebära merkostnader för Migrationsverket och migrationsdomstolarna till följd av att antalet förlängningsärenden ökar (asyl och anhöriginvandring). Förslagen om särskilda krav för permanent uppehållstillstånd kan också göra Migrationsverkets och domstolarnas prövning mer komplicerad och därmed mer kostnadskrävande.

Förslagen bedöms innebära att utgifterna för nyanländas etablering inom utgiftsområde 13 (Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering) och 14 (Arbetsmarknad och arbetsliv) minskar jämfört med en återgång till utlänningslagen. Minskningen inom dessa utgiftsområden förväntas dock ske långsammare än minskningen inom utgiftsområde 8, framför allt eftersom utgifterna för t.ex. etableringsinsatser och arbetsmarknadsinsatser är mer långsiktiga.

Regeringen bedömer att förslagen sammantaget leder till ett minskat antal asylsökande och nyanlända jämfört med en återgång till utlänningslagen och därmed till lägre kostnader för stat, kommuner och regioner. Eftersom förslagen sammantaget bedöms leda till minskade utgifter för stat, kommuner och regioner finns det inte behov av ytterligare finansiering. Regeringen avser däremot att återkomma i kommande ekonomiska propositioner med en närmare bedömning av hur utgifterna påverkas mellan och inom berörda anslag. Det handlar i första hand om utgiftsområde 8 Migration, 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering och 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

14 Författningskommentar

14.1 Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

5 kap.

1 § Flyktingar och alternativt skyddsbehövande som befinner sig i Sverige har rätt till uppehållstillstånd.

Uppehållstillstånd får dock vägras en flykting om han eller hon

1. genom ett synnerligen grovt brott har visat att det skulle vara förenat med allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet att låta honom eller henne stanna i Sverige, eller

2. har bedrivit verksamhet som inneburit fara för rikets säkerhet och det finns anledning att anta att han eller hon skulle fortsätta verksamheten här.

Paragrafen innehåller bestämmelser om rätt till uppehållstillstånd för skyddsbehövande. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Första stycket ändras som en följd av att skyddskategorin övriga skyddsbehövande utmönstras ur utlänningslagen.

Det hittillsvarande *tredje stycket* tas bort som en följd av att giltighetstiden för uppehållstillstånd som beviljas enligt paragrafen ändras och flyttas till 1 a §.

Upplysningsbestämmelsen i *fyjärde stycket* tas bort som en följd av att lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige upphör att gälla.

1 a § *Ett uppehållstillstånd som beviljas en flykting enligt 1 § ska vara tidsbegränsat och gälla i tre år. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. En flykting som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år ska, när giltighetstiden för ett uppehållstillstånd löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om även förutsättningarna i 7 § är uppfyllda.*

Ett uppehållstillstånd som beviljas en alternativt skyddsbehövande enligt 1 § ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. En alternativt skyddsbehövande som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år ska, när giltighetstiden för ett uppehållstillstånd löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om även förutsättningarna i 7 § är uppfyllda.

Första och andra styckena gäller inte om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år.

Om en utlänningslag som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas statusförklaring efter ansökan enligt 4 kap. 3 c §, ska uppehållstillståndets giltighetstid omprövas och bestämmas i enlighet med vad som föreskrivs i första–tredje styckena.

Paragrafen innehåller bestämmelser om giltighetstiden för uppehållstillstånd för flyktingar och alternativt skyddsbehövande. Övervägandena finns i avsnitt 6.2 och 6.3.

Paragrafen får delvis ett nytt innehåll som en följd av att giltighetstiden för uppehållstillstånd som beviljas skyddsbehövande enligt 1 § ändras och flyttas till denna paragraf.

Av *första stycket* i dess nya lydelse framgår att uppehållstillstånd som beviljas till en flykting vid det första beslutstillfället ska vara tidsbegränsat och gälla i tre år. Om uppehållstillståndet förlängs ska giltighetstiden vid varje förlängningstillfälle bestämmas till två år om inte en ansökan om ett permanent uppehållstillstånd kan beviljas. En förutsättning för att en ansökan om permanent uppehållstillstånd ska få beviljas är att flyktingen har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år och att han eller hon också uppfyller de särskilda krav för permanent uppehållstillstånd som anges i 7 §.

I *andra stycket*, som är nytt, regleras giltighetstiderna för uppehållstillstånd som beviljas till alternativt skyddsbehövande. För dessa skyddsbehövande ska ett uppehållstillstånd som beviljas vid det första beslutstillfället gälla i tretton månader. Varje uppehållstillstånd som därefter beviljas ska gälla i två år om inte ett permanent uppehållstillstånd kan beviljas. I likhet med vad som gäller för flyktingar kan ett sådant uppehållstillstånd endast beviljas när den alternativt skyddsbehövande har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år och uppfyller de särskilda krav för permanent uppehållstillstånd som anges i 7 §.

Ett permanent uppehållstillstånd kan endast beviljas i samband med en prövning av en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd och förutsätter alltså att det finns en grund för att bevilja uppehållstillstånd enligt 1 §. Vid bestämmandet av tidpunkten för när en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas får även sammanhängande tid med uppehållstillstånd på annan grund beaktas, t.ex. ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av anknytning.

Tredje stycket, som delvis motsvarar hittillsvarande 1 § tredje stycket, innebär att huvudregeln om giltighetstiden för uppehållstillstånd som beviljas enligt 1 § kan frångås och att kortare tillstånd kan beviljas om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver det. Ett sådant uppehållstillstånd får dock inte gälla för kortare tid än ett år.

Paragrafhänvisningen i *fyjärde stycket*, som motsvarar paragrafens hittillsvarande första stycke, ändras som en följd av att giltighetstiden för uppehållstillstånd som beviljas till skyddsbehövande nu regleras i denna paragraf i stället för i 1 §.

2 § En utlännning som tagits emot i Sverige inom ramen för ett beslut som regeringen har meddelat om överföring av skyddsbehövande till Sverige (vidarebosättning) ska beviljas ett permanent uppehållstillstånd utan att behöva uppfylla kraven i 7 §.

Paragrafen reglerar uppehållstillstånd för personer som tagits emot för vidarebosättning. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Paragrafen ändras så att det framgår att vidarebosatta ska beviljas ett permanent uppehållstillstånd redan vid det första beslutstillfället och utan

att behöva uppfylla de särskilda krav i 7 § som annars är en förutsättning för att beviljas ett permanent uppehållstillstånd.

3 § Upphållstillstånd ska, om inte annat följer av 17–17 b §§, ges till

1. en utlänning som är make eller sambo till någon som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige,

2. ett utländskt barn som är ogift och

a) har en förälder som är bosatt i eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, eller

b) har en förälder som är gift eller sambo med någon som är bosatt i eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige,

3. ett utländskt barn som är ogift och som har adopterats eller som avses bli adopterat av någon som vid tidpunkten för adoptionsbeslutet var och fortfarande är bosatt i eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, om barnet inte omfattas av 2 och om adoptionsbeslutet

– har meddelats eller avses komma att meddelas av svensk domstol,

– gäller i Sverige enligt lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner, eller

– gäller i Sverige enligt lagen (2018:1289) om adoption i internationella situationer,

4. en utlänning som är förälder till ett ogift utländskt barn som är flykting eller *alternativt* skyddsbehövande, om barnet vid ankomsten till Sverige var skilt från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller om barnet lämnats ensamt efter ankomsten, och

5. en utlänning som är förälder till ett ogift utländskt barn som är flykting eller *alternativt* skyddsbehövande, eller en annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, om utlänningen befinner sig i Sverige och beslutet om hans eller hennes asylansökan fattas i samband med beslutet om barnets asylansökan.

När en ansökan om uppehållstillstånd grundas på ett beslut om adoption som har meddelats av svensk domstol, ska den anknytning som har uppkommit genom beslutet godtas i ärendet om uppehållstillstånd.

Upphållstillstånd enligt första stycket 1–2 ska även beviljas om den person som utlänningen återoppar anknytning till (anknytningspersonen) har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 § och har välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppehållstillstånd på grund av anknytning. Övervägandena finns i avsnitt 6.1 och 8.1.

Första stycket 4 och 5 ändras med anledning av att kategorin övriga skyddsbehövande utmönstras ur utlänningslagen.

Det hittillsvarande *tredje stycket* tas bort som en följd av att giltighetstiden för uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning i vissa fall ändras och flyttas till den nya paragrafen 3 g §. Av tredje stycket i dess nya lydelse framgår när ett uppehållstillstånd enligt första stycket 1 eller 2 ska beviljas om anknytningspersonen har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting eller *alternativt* skyddsbehövande eller på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 §. En förutsättning för att uppehållstillstånd på grund av anknytning ska beviljas i dessa fall är att anknytningspersonen bedöms ha välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid. Bedömningen av om en flykting eller *alternativt* skyddsbehövande har välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid ska göras utifrån hur troligt det är att

skyddsbehovet kvarstår vid den tidpunkt då den skyddsbehövande kan ansöka om ett permanent uppehållstillstånd, dvs. tidigast efter tre år. Även möjligheten att få uppehållstillstånd under en längre tid på en annan grund bör kunna beaktas (jfr MIG 2018:19). Begreppet ”uppehållstillstånd under en längre tid” markerar att det vid bedömningen inte ska beaktas om anknytningspersonen har några utsikter att uppfylla de särskilda krav som enligt 7 § krävs för ett permanent uppehållstillstånd. En flykting torde i normalfallet ha välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid (jfr prop. 2015/16:174 s. 74). Vid bedömningen av hur troligt det är att skyddsbehovet kvarstår för en alternativt skyddsbehövande måste både de individuella skyddsskälerna och aktuell landinformation beaktas (jfr prop. 2018/19:128 s. 59–60). Till skillnad från flyktingar och alternativt skyddsbehövande har utlännningar som beviljas uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § ingen skyddsstatus som kan ligga till grund för bedömningen av om det finns välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid. Bedömningen får i stället göras utifrån hur troligt det är att det fortsatt finns en grund för uppehållstillstånd vid den tidpunkt då personen kan ansöka om ett permanent uppehållstillstånd, dvs. tidigast efter tre år. En person som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § som inte är bestående kan normalt inte anses ha välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid.

Upplysningsbestämmelsen i *fjärde stycket* tas bort som en följd av att lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige upphör att gälla.

3 a § Upphållstillstånd får, om inte annat anges i 17 § andra stycket, ges till

1. en utlännning som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande med en person som

a) är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, om förhållandet framstår som seriöst och inte särskilda skäl talar mot att tillstånd ges, eller

b) har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 § och som har välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid, om förhållandet framstår som seriöst och har etablerats redan i hemlandet och inte heller särskilda skäl talar mot att tillstånd ges,

2. en utlännning som på något annat sätt än som avses i 3 § eller i denna paragraf är nära anhörig till någon som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige eller som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 § och som har välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid, om han eller hon har ingått i samma hushåll som den personen och det finns ett särskilt beroendeförhållande mellan släktingarna som fanns redan i hemlandet,

3. en utlännning som är förälder till och vårdnadshavare för samt sammanbor med ett barn som är bosatt i Sverige,

4. en utlännning som ska utöva umgänge, som inte är av begränsad omfattning, med ett barn som är bosatt i Sverige, och

5. en utlännning som har svenskt ursprung eller som under lång tid har vistats i Sverige med uppehållstillstånd.

Om en utlännning har getts uppehållstillstånd enligt första stycket 1 ska uppehållstillstånd för samma tid också ges till utlännningens ogifta barn.

När det finns synnerliga skäl får uppehållstillstånd också i andra fall än som avses i första och andra styckena beviljas en utlänning som

1. är adopterad i Sverige i vuxen ålder,
2. är anhörig till en utlänning som är flykting eller *alternativt* skyddsbehövande, eller
3. på annat sätt har särskild anknytning till Sverige.

Upphållstillstånd enligt första stycket 1 a, 3 och 4 och tredje stycket 2 ska inte beviljas om anknytningspersonen har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppehållstillstånd på grund av anknytning. Övervägandena finns i avsnitt 6.1 och 8.1.

Första stycket 1 ändras på så sätt att även en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande eller på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller på grund av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18 § och som har välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid kan vara anknytningsperson i vissa fall. Utöver en avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande krävs i dessa fall att det anknytningsgrundande förhållandet har etablerats redan i hemlandet. Genom bestämmelsen ges en möjlighet att beviljas uppehållstillstånd för t.ex. personer i samkönade relationer som inte har haft möjlighet att sammanbo i sina hemländer. Bedömningen av om ett förhållande är etablerat får göras utifrån omständigheterna i varje enskilt fall, där bl.a. längden på relationen är en av flera faktorer som kan tala för att relationen är etablerad. Liksom tidigare krävs att förhållandet framstår som seriöst och att inte särskilda skäl talar mot att tillstånd ges. Av naturliga skäl kommer seriositetsprövningen i viss mån att sammanfalla med den prövning som ska göras av om förhållandet har etablerats i hemlandet. Genom seriositetsprövningen finns dock möjlighet att ta hänsyn även till framåtsyftande faktorer. I syfte att anpassa bestämmelsen till den nya gruppen får stycket en ny utformning i form av en punktlista. Vad som avses med uttrycket ”välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid” framgår av kommentaren till 3 §. Inga ändringar i sak utöver de ovan nämnda är avsedda.

Även *första stycket 2* ändras på så sätt att en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande eller på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller verkställighetshinder och som har välgrundade utsikter att beviljas uppehållstillstånd under en längre tid kan vara anknytningsperson enligt bestämmelsen.

Tredje stycket 2 ändras med anledning av att kategorin övriga skyddsbehövande utmönstras ur utlänningslagen.

Upplysningsbestämmelsen i *fjärde stycket* tas bort som en följd av att lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige upphör att gälla. Av fjärde stycket i dess nya lydelse framgår att uppehållstillstånd enligt första stycket 1 a, 3 och 4 och tredje stycket 2 inte ska beviljas om den person som utlänningen åberopar anknytning till har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande eller på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller verkställighetshinder.

3 b § Uppehållstillstånd på grund av anknytning till en person enligt 3 eller 3 a § får beviljas endast om *anknytningspersonen* kan försörja sig och *utlänningen samt* har en bostad av tillräcklig storlek och standard för sig och utlänningen. *Detta gäller dock inte vid prövning av en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om försörjningskrav vid anhöriginvandring. Övervägandena finns i avsnitt 8.5.1.

Paragrafen ändras på så sätt att anknytningspersonen inte bara ska kunna försörja sig själv utan även den utlänning som ansöker om uppehållstillstånd på grund av anknytning. Något försörjningskrav ska inte ställas när en utlänning ansöker om förlängt uppehållstillstånd på grund av anknytning. Ändringen innebär att paragrafen motsvarar 9 § första stycket lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

Upplysningsbestämmelsen i *andra stycket* tas bort som en följd av att lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige upphör att gälla.

Paragrafen ändras i övrigt endast språkligt.

3 c § Kraven i 3 b § gäller inte om *anknytningspersonen* är ett barn.

Kraven i 3 b § gäller inte heller när anknytningspersonen är medborgare i Sverige, annan EES-stat eller Schweiz, om

- 1. utlänningen är anknytningspersonens make eller sambo, och*
- 2. utlänningen och anknytningspersonen har sammanbott utomlands en längre tid eller det på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat.*

I paragrafen finns bestämmelser om undantag från huvudregeln om försörjningskrav vid anhöriginvandring när anknytningspersonen är ett barn eller medborgare i Sverige, annan EES-stat eller Schweiz. Övervägandena finns i avsnitt 8.5.2.

Första stycket ändras på så sätt att undantagen från försörjningskravet i första stycket 2–6 tas bort. Stycket ändras i övrigt endast språkligt och redaktionellt.

Enligt *andra stycket*, som är nytt, gäller inte försörjningskravet i vissa fall när anknytningspersonen är medborgare i Sverige, annan EES-stat eller Schweiz. För att försörjningskravet inte ska gälla krävs dels att utlänningen är anknytningspersonens make eller sambo, dels att utlänningen och anknytningspersonen har sammanbott utomlands en längre tid eller det på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat. Det sistnämnda kravet har utformats med hittills gällande 8 § som förebild (jfr prop. 2014/15:32 s. 33–34 och 37).

3 d § *Om anknytningspersonen har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande eller förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande gäller kraven i 3 b § endast om*

- 1. ansökan om uppehållstillstånd görs senare än tre månader efter det att anknytningspersonen har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande eller förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande,*
- 2. familjeåterförening är möjlig i ett land utanför EU som familjen har en särskild anknytning till, eller*
- 3. utlänningen och anknytningspersonen inte har sammanbott utomlands en längre tid och det inte heller på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat.*

Om anknytningspersonen är en utlänning som tagits emot i Sverige inom ramen för ett beslut som regeringen har meddelat om överföring av skyddsbehövande till Sverige (vidarebosättning) gäller, i stället för vad som anges i första stycket 1, kraven i 3 b § endast om ansökan om uppehållstillstånd görs senare än tre månader efter det att anknytningspersonen har rest in i Sverige.

Trots vad som anges i första stycket 3 gäller inte kraven i 3 b § om utlänningen är anknytningspersonens make eller sambo och äktenskapet ingåtts eller samboförhållandet förelegat före anknytningspersonens inresa i Sverige.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om undantag från huvudregeln om försörjningskrav vid anhöriginvandring när anknytningspersonen är en flykting eller alternativt skyddsbehövande. Övervägandena finns i avsnitt 8.5.2.

Första stycket innehåller tre punkter som reglerar undantag från försörjningskravet om anknytningspersonen har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande eller förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande. Stycket motsvarar 10 § tredje stycket lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige. I *första stycket 1* anges att försörjningskravet endast gäller om utlänningen ansöker om uppehållstillstånd senare än tre månader efter det att anknytningspersonen har beviljats uppehållstillstånd eller förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande. Om en ansökan görs inom tre månader får försörjningskrav ställas i två olika situationer. Den ena situationen regleras i *första stycket 2* och innebär att ett försörjningskrav gäller när familjeåterförening kan ske i ett land utanför EU om familjen har en särskild anknytning till detta land. Den andra situationen regleras i *första stycket 3*. Enligt den punkten gäller ett försörjningskrav när utlänningen och anknytningspersonen inte har sammanbott utomlands en längre tid och det inte heller på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat. Det är bara relationer mellan makar eller sambor, eller blivande makar eller sambor, som avses. Punkten har utformats med hittills gällande 8 § som förebild (jfr prop. 2014/15:32 s. 33–34 och 37).

Enligt *andra stycket* ska, i stället för vad som anges i första stycket 1, försörjningskravet endast gälla om ansökan om uppehållstillstånd görs senare än tre månader efter anknytningspersonens inresa i Sverige om anknytningspersonen är en utlänning som tagits emot i Sverige inom ramen för ett beslut om vidarebosättning. Även om en ansökan görs dessförinnan, får försörjningskrav ställas i de situationer som anges i första stycket 2 och 3.

Av *tredje stycket* följer att trots vad som anges i första stycket 3 ska något försörjningskrav inte gälla om utlänningen är anknytningspersonens make eller sambo och äktenskapet ingåtts eller samboförhållandet har förelegat före anknytningspersonens inresa i Sverige (jfr artikel 9.2 familjeåterföreningsdirektivet). Vad som menas med sambo följer av 1 § sambolagen (2003:376) där sambor definieras som två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll.

3 e § Kraven i 3 b § gäller inte om utlänningen är ett barn som har fötts i Sverige och anknytningspersonen är förälder till barnet och sammanbor med barnet i Sverige.

Paragrafen innehåller bestämmelser om undantag från huvudregeln om försörjningskrav vid anhöriginvandring när sökanden är ett barn. Övervägandena finns i avsnitt 8.5.2.

Paragrafen motsvarar hittillsvarande 3 d § med den ändringen att det endast är när sökanden är ett barn som har fötts i Sverige och anknytningspersonen är förälder till barnet och sammanbor med barnet i Sverige som något försörjningskrav inte ska gälla. Ändringen innebär att paragrafen motsvarar 10 § andra stycket lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

Paragrafen ändras i övrigt endast språkligt.

3 f § Utöver vad som följer av 3 c–3 e §§ får undantag från kraven i 3 b § medges helt eller delvis, om det finns särskilda skäl.

Paragrafen ger möjlighet att helt eller delvis medge undantag från huvudregeln om försörjningskrav vid anhöriginvandring. Övervägandena finns i avsnitt 8.5.2.

Paragrafen motsvarar hittillsvarande 3 e §. En ändring görs i paragraf-hänvisningen till följd av en ändrad reglering av övriga undantag från försörjningskravet.

3 g § *Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 3 eller 3 a § på grund av anknytning till en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 § ska vara tidsbegränsat och gälla för samma tid som uppehållstillståndet för anknytningspersonen.*

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 3 eller 3 a § på grund av anknytning till någon som är bosatt eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, eller som beviljas i andra fall enligt 3 a § första eller tredje stycket, ska vara tidsbegränsat och gälla i två år.

Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas enligt 3 eller 3 a § efter en ansökan om förlängning ska det vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. Uppehållstillståndet får dock inte gälla för längre tid än uppehållstillståndet för anknytningspersonen.

En utlänning som med stöd av 3 § första stycket 1 eller 2 b eller 3 a § första stycket 1 eller andra stycket har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får beviljas ett nytt uppehållstillstånd på den grunden endast om förhållandet består.

En utlänning som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år får, när giltighetstiden för ett uppehållstillstånd löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om även förutsättningarna i 7 § är uppfyllda.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om giltighetstiden för uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning enligt 3 eller 3 a §. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

Enligt *första stycket* ska ett uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning till en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som flyktning eller alternativt skyddsbehövande eller på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller verkställighets hinder vara tidsbegränsat och gälla för samma tid som anknytningspersonens uppehållstillstånd.

I *andra stycket* regleras giltighetstiden för ett uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning till en person som är bosatt eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige. Uppehållstillståndet

ska då vara tidsbegränsat och gälla i två år. Detsamma gäller för uppehållstillstånd som i andra fall beviljas enligt 3 a § första eller tredje stycket. Det handlar t.ex. om fall där uppehållstillstånd beviljas en utlänning som har svenskt ursprung eller som under lång tid har vistats i Sverige eller på grund av att utlänningen på annat sätt har en särskild anknytning till Sverige.

Av *tredje stycket* framgår att om ett uppehållstillstånd som beviljats enligt 3 eller 3 a § förlängs ska giltighetstiden vid varje förlängningstillfälle bestämmas till två år om inte ett permanent uppehållstillstånd kan beviljas. Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får dock inte gälla för längre tid än uppehållstillståndet för anknytningspersonen.

Fjärde stycket motsvarar hittillsvarande 16 § första stycket med den ändringen att hänvisningen till hittillsvarande 8 §, som upphör att gälla, tas bort och att fler kategorier av anhöriga än tidigare omfattas av bestämmelsen till följd av övergången till tidsbegränsade uppehållstillstånd. Bestämmelsen innehåller i likhet med tidigare ett krav på att det anknytningsgrundande förhållandet i vissa fall måste bestå för att ett nytt uppehållstillstånd på grund av anknytning ska kunna beviljas. De anhöriga som nu omfattas av bestämmelsen är samtliga fall där uppehållstillstånd har beviljats på grund av anknytning till en make eller sambo eller en blivande make eller sambo, liksom när uppehållstillstånd beviljats till ogifta barn till dessa personer.

Enligt *femte stycket* får ett permanent uppehållstillstånd beviljas när en utlänning haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år under förutsättning att han eller hon också uppfyller de särskilda krav för permanent uppehållstillstånd som anges i 7 §. Som framgår av kommentaren till 1 a § kan ett permanent uppehållstillstånd endast beviljas i samband med en prövning av en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd och förutsätter att det finns en grund för att bevilja uppehållstillstånd enligt 3 eller 3 a §. Vid bestämmandet av tidpunkten för när en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas får även sammanhängande tid med uppehållstillstånd på annan grund beaktas.

5 § Ett permanent uppehållstillstånd får beviljas en utlänning som i sammanlagt fyra år under de senaste sju åren har haft

1. uppehållstillstånd för arbete eller ett av Sverige utfärdat EU-blåkort, ICT-tillstånd, ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse eller tillstånd för säsongarbete, eller

2. uppehållstillstånd för studier som avser utbildning på forskarnivå.

Uppehållstillstånd får beviljas en utlänning som har sin försörjning ordnad på annat sätt än genom anställning. Om utlänningen ska bedriva näringsverksamhet ska han eller hon ha förmåga att bedriva den aktuella verksamheten.

I 7 och 8 §§ finns bestämmelser om krav för permanent uppehållstillstånd.

Paragrafen innehåller bestämmelser om permanent uppehållstillstånd på grund av arbete, utbildning på forskarnivå eller försörjning på annat sätt. Övervägandena finns i avsnitt 7.1 och 7.2.

Det nya *tredje stycket* är en upplysningsbestämmelse som anger att det i 7 och 8 §§ finns bestämmelser om krav för permanent uppehållstillstånd.

6 § Om uppehållstillstånd inte kan ges på annan grund, får tillstånd beviljas en utlänning om det vid en samlad bedömning av utlänningens situation finns sådana

synnerligen ömmande omständigheter att han eller hon bör tillåtas stanna i Sverige. Vid bedömningen ska utlänningsens hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situation i hemlandet särskilt beaktas.

För barn får uppehållstillstånd enligt första stycket beviljas om omständigheterna är särskilt ömmande. *Detsamma gäller för en vuxen person som har vistats i Sverige med uppehållstillstånd och under den tiden fått en särskild anknytning till Sverige. Vid bedömningen av om det finns en särskild anknytning får även sådan anknytning beaktas som har uppstått under tiden mellan det att ansökan om asyl gavs in och att uppehållstillstånd beviljas.*

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt första stycket ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. En utlännings som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år får, när giltighetstiden för ett uppehållstillstånd löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om även förutsättningarna i 7 § är uppfyllda.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppehållstillstånd på grund av synnerligen och särskilt ömmande omständigheter. Övervägandena finns i avsnitt 9.1 och 9.2.

Andra stycket ändras på så sätt att uppehållstillstånd får beviljas en vuxen person om omständigheterna är särskilt ömmande om personen har skapat en särskild anknytning till Sverige under den tid han eller hon har vistats här med tidsbegränsat uppehållstillstånd. Bestämmelsen är en undantagsbestämmelse och syftar inte till att ändra utgångspunkten att den som inte längre har en grund för uppehållstillstånd ska återvända till sitt hemland. Bestämmelsen gäller inte bara personer som vistas i Sverige med uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov utan omfattar också personer som har tidsbegränsat uppehållstillstånd på andra grunder. Vid bedömningen av om det finns en särskild anknytning får också sådan anknytning beaktas som har uppstått under tiden mellan det att ansökan om asyl gavs in och att uppehållstillstånd beviljas.

En särskild anknytning förutsätter att band har skapats till Sverige under vistelsen här, t.ex. genom etablering på arbetsmarknaden, familjeband eller anpassning till svenska samhället på annat sätt. Det är inte möjligt att ange någon exakt tidsgräns för hur lång vistelsetid som krävs men för att en särskild anknytning ska anses föreligga krävs i normalfallet en längre tids vistelse med tidsbegränsat uppehållstillstånd i landet. Vikt bör kunna läggas vid om utlänningsen vistats i Sverige som underårig och därmed varit här under sina formativa år (jfr MIG 2020:24). Det är endast särskild anknytning som skapats under tiden med uppehållstillstånd som ska beaktas. Det innebär att illegal vistelsetid inte kan ligga till grund för en särskild anknytning.

Utöver den särskilda anknytningen krävs också att omständigheterna i det enskilda fallet är särskilt ömmande. Det är fortsatt en samlad bedömning av omständigheterna som ska göras där utlänningsens hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situationen i hemlandet särskilt ska beaktas. En omständighet som legat till grund för bedömningen att utlänningsen har en särskild anknytning till Sverige kan även beaktas vid bedömningen av utlänningsens anpassning till Sverige. Ett exempel på en situation där det kan anses finnas särskilt ömmande omständigheter är när en person som kom hit som ensamkommande barn har beviljats

uppehållstillstånd av skyddsskäl som barn och skyddsbehovet upphör i och med att personen fyller 18 år. Dessa unga vuxna kan under en längre tid ha levt i ovisshet om huruvida skyddsbehovet kommer att bedömas kvarstå när personen inte längre är ett barn och kan befinna sig i en sådan situation att de saknar kunskap om och koppling till sitt hemland vilket kan innebära att de skulle hamna i en utsatt situation vid ett återvändande till hemlandet.

Upplysningsbestämmelsen i *tredje stycket* tas bort som en följd av att lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige upphör att gälla. Av tredje stycket i dess nya lydelse framgår giltighetstiden för ett uppehållstillstånd som beviljas enligt bestämmelsen. Ett uppehållstillstånd som beviljas på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Om uppehållstillståndet förlängs ska giltighetstiden bestämmas till två år. Därefter får förlängning av tillståndet göras med två år i taget. Efter minst tre år med uppehållstillstånd kan en ansökan om ett permanent uppehållstillstånd beviljas under förutsättning att utlänningen också uppfyller de särskilda krav som anges i 7 §. Som framgår av kommentaren till 1 a § kan ett permanent uppehållstillstånd endast beviljas i samband med en prövning av en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd och förutsätter alltså att det finns grund för att bevilja uppehållstillstånd enligt första stycket. Vid bestämmandet av tidpunkten för när en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas får även sammanhängande tid med uppehållstillstånd på annan grund beaktas.

Som en följd av att tidsbegränsade uppehållstillstånd nu utgör huvudregel tas bestämmelsen i 9 §, som reglerar en möjlighet att i vissa fall bevilja tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt paragrafen, bort.

Krav för permanent uppehållstillstånd

7 § Ett permanent uppehållstillstånd får beviljas endast om

- 1. utlänningen kan försörja sig, och*
- 2. det med hänsyn till utlänningens förväntade levnadssätt inte råder tveksamhet om att ett permanent uppehållstillstånd bör beviljas.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om de särskilda krav som ska vara uppfyllda för att ett permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Paragrafen får ett nytt innehåll och den hittillsvarande bestämmelsen som reglerat en möjlighet att bevilja tidsbegränsat uppehållstillstånd när det råder tveksamhet kring en sökandes vandel, tas bort.

I *första stycket* anges de särskilda krav som ska vara uppfyllda för att ett permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas. Paragrafen utgör inte en grund för uppehållstillstånd utan reglerar enbart de särskilda krav som ställs upp för permanent uppehållstillstånd i de fall det följer av någon annan bestämmelse att ett sådant kan beviljas. Kraven gäller som huvudregel alla utlänningar som ansöker om permanent uppehållstillstånd. Det innebär att kraven inte bara gäller för utlänningar som fått uppehållstillstånd som skyddsbehövande utan också t.ex. utlänningar som har uppehållstillstånd för arbete och som efter viss tid med tidsbegränsat uppehållstillstånd i Sverige får beviljas permanent uppehållstillstånd enligt 5 §. Undantag görs för kvotflyktingar, vilket regleras i 2 § och när det är någon annan än utlänningen som ska ansöka om permanent uppehålls-

tillstånd vilket regleras i 8 § tredje stycket. För utläningar som beviljas ställning som varaktigt bosatt och därmed ska få ett permanent uppehållstillstånd gäller särskilda krav vilka framgår av 5 a kap. 2 och 3 §§.

Av *första punkten* framgår att utläningen ska uppfylla ett försörjningskrav. Vad som närmare avses med kravet att kunna försörja sig och inkomsternas nivå ska meddelas genom föreskrifter. Ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela sådana föreskrifter finns i 24 §.

Vandelskravet i *andra punkten* är delvis utformat med det vandelskrav som finns i hittillsvarande 7 § som förebild. Det innebär att viss vägledning kan hämtas från tidigare förarbetsuttalanden och praxis. Det är en samlad bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet som ska göras. Även mindre allvarlig brottslighet i kombination med allvarlig misskötsamhet kan anses väcka tveksamhet om ett permanent uppehållstillstånd ska beviljas.

8 § *Kravet i 7 § 1 gäller inte om*

- 1. utläningen är ett barn,*
- 2. utläningen har rätt att uppbära inkomstgrundad ålderspension, garantipension eller äldreförsörjningsstöd enligt socialförsäkringsbalken, eller*
- 3. det finns särskilda skäl.*

Kravet i 7 § 2 gäller inte om utläningen är under 15 år.

Kraven i 7 § gäller inte när en ansökan om permanent uppehållstillstånd ska göras av någon annan än utläningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när undantag kan göras från kraven för permanent uppehållstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Paragrafen får ett nytt innehåll och den hittillsvarande bestämmelsen om uppskjuten invandringssprövning tas bort som en följd av att tidsbegränsade uppehållstillstånd nu blir huvudregel. Vidare tas upplysningsbestämmelsen i hittillsvarande andra stycket bort som en följd av att lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige upphör att gälla.

Enligt *första stycket första punkten* är barn undantagna från försörjningskravet. Med barn avses en person som är under 18 år (jfr 1 kap. 2 §). Av *andra punkten* framgår att även personer som har rätt att uppbära inkomstgrundad ålderspension, garantipension eller äldreförsörjningsstöd enligt socialförsäkringsbalken är undantagna från försörjningskravet. Det är rätten att ta ut förmånerna i fråga som styr om en person omfattas av undantaget. Av *tredje punkten* framgår att undantag från försörjningskravet också kan göras om det finns särskilda skäl. Undantag kan göras i situationer när en person inte har möjlighet att uppfylla kravet eller i fall där det inte är rimligt att begära att en person ska uppfylla kravet. En person med långvarig nedsättning av arbetsförmågan pga. sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan kan t.ex. ha svårt att uppfylla försörjningskravet. Detsamma kan gälla en person som är nära pensionsålder och som därför har svårt att få en anställning. Möjligheten till undantag kan även användas i de fall det inte är rimligt att uppställa ett försörjningskrav för

permanent uppehållstillstånd, t.ex. när en nunna eller munk ska beviljas permanent uppehållstillstånd med stöd av 5 § andra stycket.

Av *andra stycket* följer att vandelskravet i 7 § 2 ska uppfyllas av alla som ansöker om permanent uppehållstillstånd och som vid tidpunkten för prövningen av ansökan har fyllt femton år.

Av *tredje stycket* framgår att de särskilda kraven i 7 § inte gäller när en ansökan om permanent uppehållstillstånd ska göras av någon annan än utlänningen själv, vilket t.ex. är fallet enligt 16 b § och 22 kap. 3 §.

Fortsatt uppehållstillstånd i vissa fall

16 § *Upphållstillstånd får beviljas en utlänning som med stöd av 3 § första stycket 1 eller 2 b eller 3 a § första stycket 1 eller andra stycket har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd och som inte kan få ett nytt sådant uppehållstillstånd för att förhållandet har upphört, om*

1. utlänningen har särskild anknytning till Sverige,
2. förhållandet har upphört främst på grund av att i förhållandet utlänningen, eller utlänningens barn, utsatts för våld eller för annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid, eller
3. andra starka skäl talar för att utlänningen ska ges fortsatt uppehållstillstånd.

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt första stycket ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader.

Paragrafen innehåller bestämmelser om fortsatt uppehållstillstånd i vissa fall när ett förhållande har upphört. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

Paragrafen får en delvis ny utformning. Bestämmelsen i hittillsvarande *första stycket*, som reglerar ett krav på att det anknytningsgrundande förhållandet består för att ett nytt uppehållstillstånd på grund av anknytning ska kunna beviljas, placeras i en ny paragraf (se den nya 3 g § fjärde stycket). Första stycket i dess nya lydelse motsvarar i huvudsak hittillsvarande tredje stycket, som reglerar en möjlighet att beviljas fortsatt uppehållstillstånd i vissa fall trots att förhållandet har upphört. I likhet med tidigare är det samma kategorier av anhöriga som omfattas av denna bestämmelse som träffas av kravet på att förhållandet består i 3 g § fjärde stycket. Som en följd av övergången till tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel utvidgas kretsen och omfattar samtliga fall där uppehållstillstånd beviljats på grund av anknytning till en make eller sambo eller en blivande make eller sambo, liksom när uppehållstillstånd beviljats till ogifta barn till dessa personer. En uttrycklig hänvisning till den aktuella kretsen införs i bestämmelsen.

Hittillsvarande *andra stycket* tas bort som en följd av att tidsbegränsade uppehållstillstånd blir huvudregel. Av andra stycket i dess nya lydelse framgår att det uppehållstillstånd som beviljas enligt första stycket ska vara tidsbegränsat och gälla i 13 månader.

Upplysningsbestämmelsen i *fjärde stycket* tas bort som en följd av att lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige upphör att gälla.

24 § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om försörjningsförmåga enligt 7 § 1.*

Paragrafen innehåller ett bemyndigande att meddela vissa föreskrifter om försörjningskravet för permanent uppehållstillstånd som finns i 7 §. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Enligt bestämmelsen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter som preciserar kravet på försörjningsförmåga för permanent uppehållstillstånd. Det nuvarande bemyndigandet i paragrafen tas bort som en följd av att skyddskategorin övriga skyddsbehövande utmönstras ur utlänningslagen.

12 kap.

16 c § Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 16 b § ska vara tidsbegränsat. Utvisningsbeslutet får inte verkställas medan ett tidsbegränsat tillstånd gäller.

Om ett utvisningsbeslut upphävs enligt 16 d §, får utlännen beviljas ett permanent uppehållstillstånd. Detta gäller dock endast om utlännen efter det att utvisningsbeslutet vann laga kraft har beviljats tidsbegränsade uppehållstillstånd i sammanlagt minst fem år.

15 kap. 7 och 8 §§ finns bestämmelser om krav för permanent uppehållstillstånd.

Paragrafen innehåller vissa bestämmelser om uppehållstillstånd för den som av allmän domstol har utvisats på grund av brott. Övervägandena finns i avsnitt 7.1 och 7.2.

Det nya *tredje stycket* är en upplysningsbestämmelse som anger att det i 5 kap. 7 och 8 §§ finns bestämmelser om krav för permanent uppehållstillstånd.

18 § *Migrationsverket får bevilja uppehållstillstånd* om det i ett ärende om verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft kommer fram nya omständigheter som innebär att

1. det finns ett hinder mot verkställighet enligt 1, 2 eller 3 §,
2. det finns anledning att anta att det avsedda mottagarlandet inte kommer att vara villigt att ta emot utlännen, eller
3. det finns medicinska hinder eller någon annan särskild anledning att beslutet inte bör verkställas.

Barn får beviljas uppehållstillstånd enligt första stycket 3 även om de omständigheter som kommer fram inte har samma allvar och tyngd som krävs för att tillstånd ska beviljas vuxna personer.

Vid bedömningen enligt första stycket 3 av om det finns någon annan särskild anledning att ett beslut inte bör verkställas ska konsekvenserna för ett barn av att skiljas från sin förälder särskilt beaktas, om det står klart att uppehållstillstånd på grund av stark anknytning enligt 5 kap. 3 § första stycket 1–4 eller 5 kap. 3 a § första stycket 1–4 eller andra stycket skulle ha beviljats om prövningen gjorts förens inresan i Sverige.

Migrationsverket får också besluta om inhibition.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppehållstillstånd på grund av hinder mot verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning. Övervägandena finns i avsnitt 10.1.

Första stycket ändras som en följd av att tidsbegränsade uppehållstillstånd blir huvudregel och att giltighetstiden för ett uppehållstillstånd som beviljas med stöd av paragrafen regleras i den nya 18 a §. Hittillsvarande andra stycket tas bort som en följd av att tidsbegränsade uppehållstillstånd blir huvudregel och det hittillsvarande tredje stycket, som nu placeras i bestämmelsens andra stycke, ändras som en följd av att

tidsbegränsade uppehållstillstånd blir huvudregel. Paragrafen ändras i övrigt endast redaktionellt.

Upplysningsbestämmelsen i *sjätte* stycket tas bort som en följd av att lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige upphör att gälla.

18 a § *Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 18 § första stycket för att det finns ett hinder mot verkställighet enligt 2 § ska vara tidsbegränsat och gälla i tre år om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år. Ett uppehållstillstånd som i andra fall beviljas enligt 18 § första stycket ska gälla i längst tretton månader. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i ett år.*

En utlännings som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år får, när giltighetstiden för ett uppehållstillstånd löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om hindret mot verkställighet enligt 18 § första stycket är bestående och även förutsättningarna i 5 kap. 7 § är uppfyllda.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om giltighetstiden för uppehållstillstånd som beviljas enligt 18 §. Övervägandena finns i avsnitt 10.1.

Av *första stycket* framgår att giltighetstiden för ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljas enligt 18 § för att det finns ett hinder mot verkställighet enligt 2 § ska gälla i tre år. En kortare giltighetstid får bestämmas om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver det men giltighetstiden får då inte vara kortare än ett år. Ett uppehållstillstånd som i övriga fall beviljas enligt 18 § ska gälla i längst 13 månader. I normala fall bör giltighetstiden bestämmas till den längsta tiden, dvs. 13 månader. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i ett år.

Av *andra stycket* framgår att, i de fall det finns ett verkställighetshinder som är bestående, får en ansökan om ett permanent uppehållstillstånd beviljas en utlännings som haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år, under förutsättning att han eller hon också uppfyller de särskilda krav för permanent uppehållstillstånd som anges i 5 kap. 7 §. Ett permanent uppehållstillstånd kan endast beviljas i samband med en prövning av en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd. I de fall utlänningsen har haft uppehållstillstånd på grund av ett tillfälligt verkställighetshinder men det vid prövningen av en ansökan om permanent uppehållstillstånd bedöms vara bestående får även den tillståndstiden beaktas vid bedömningen av om treårskravet är uppfyllt.

14 kap.

3 a § *Migrationsverkets beslut om avslag på en ansökan om permanent uppehållstillstånd för att kraven i 5 kap. 7 § inte är uppfyllda får överklagas till en migrationsdomstol.*

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om att Migrationsverkets beslut om avslag på en ansökan om permanent uppehållstillstånd för att kraven i 5 kap. 7 § inte är uppfyllda ska kunna överklagas. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Av bestämmelsen framgår att prövningen vid ett överklagande är begränsad till att avse om de särskilda kraven för ett permanent uppehållstillstånd i 5 kap. 7 § är uppfyllda. Inom ramen för den prövningen får domstolen även ta ställning till om något av undantagen från kraven är tillämpliga. Den aktuella överklagandemöjligheten omfattar endast beslut där ett tidsbegränsat uppehållstillstånd har beviljats men där ansökan om att uppehållstillståndet ska vara permanent har avslagits för att de särskilda kraven inte är uppfyllda. Ett beslut att inte bevilja uppehållstillstånd får även fortsättningsvis överklagas i den utsträckning som följer av 3 §. Om en migrationsdomstol vid en överprövning finner att kraven för permanent uppehållstillstånd är uppfyllda bör beslutet om uppehållstillstånd ändras på så sätt att tiden för uppehållstillståndet ändras. Om giltighetstiden för det redan beviljade tidsbegränsade uppehållstillståndet har löpt ut vid domstolens prövning finns inte längre förutsättningar för domstolen att besluta om permanent uppehållstillstånd.

Övriga ändringar

I 2 kap. 1 a §, 4 kap. 2 c, 3 a, 5 a och 5 c §§, 5 kap. 15 a §, 5 a kap. 4 §, 9 kap. 8 §, 12 kap. 3, 8 a, 16 b, 19 och 19 b §§, 13 kap. 17 §, 16 kap. 11 § och 18 kap. 1 § görs ändringar med anledning av att skyddskategorin övriga skyddsbehövande utmönstras ur utlänningslagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

I 4 kap. 3 a §, 5 kap. 11, 17 a §, 12 kap. 19 och 19 b §§ finns upplysningsbestämmelser som tas bort som en följd av att lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige upphör att gälla.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 20 juli 2021.

2. För en utlänningsbeslut som förklarats vara övrig skyddsbehövande (övrig skyddsstatusförklaring) gäller 4 kap. 2 c, 5 a och 5 c §§ i den äldre lydelsen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.

Andra punkten innebär att bestämmelserna i 4 kap. 2 c och 5 a §§ om när en utlänningsbeslut ska anses utesluten från, eller upphöra att vara övrig skyddsbehövande och bestämmelsen i 4 kap. 5 c § om återkallelse av övrig skyddsstatusförklaring ska gälla i den äldre lydelsen för en utlänningsbeslut som förklarats vara övrig skyddsbehövande (övrig skyddsstatusförklaring).

14.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2019:1211) om ändring i lagen (2019:487) om ändring i lagen (2017:356) om ändring i utlänningslagen (2005:716)

5 kap.

18 § En utlänningsbeslut som vill ha uppehållstillstånd i Sverige ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet. En ansökan om uppehållstillstånd får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. utlänningsen har rätt till uppehållstillstånd här som flyktning eller *alternativt* skyddsbehövande enligt 1 § eller kan beviljas uppehållstillstånd här med stöd av 21 kap. 2, 3 eller 4 §,

2. utlänningsen med stöd av 6 § bör beviljas uppehållstillstånd här,

3. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats en utlänningsen med stöd av 3 eller 3 a §,

4. utlänningsen kan beviljas eller har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd här med stöd av 15 §,

5. utlänningsen enligt 3 § första stycket 1–4, 3 a § första stycket 1–4 eller andra stycket har stark anknytning till en person som är bosatt i Sverige och det inte skäligen kan krävas att utlänningsen reser till ett annat land för att ge in ansökan där,

6. utlänningsen har rätt till uppehållstillstånd med stöd av 3 § första stycket 5,

7. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som med stöd av 10 § har beviljats en utlänningsen i fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket,

8. utlänningsen kan beviljas uppehållstillstånd enligt 15 a eller 15 d §,

9. utlänningsen har ett uppehållstillstånd enligt 10 § eller 5 b kap. 3 § och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid forskarutbildning eller har ett uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 1, 2, 4, 7 eller 8 §,

10. utlänningsen har rätt till uppehållstillstånd enligt 2 a eller 2 d §, eller

11. det annars finns synnerliga skäl.

Första stycket gäller inte heller om utlänningsen har beviljats en visering för att besöka en arbetsgivare i Sverige eller är undantagen från kravet på visering om han eller hon ansöker om ett uppehållstillstånd för arbete inom ett slag av arbete där det råder stor efterfrågan på arbetskraft. En ytterligare förutsättning är att arbetsgivaren skulle försäkas olägenheter om utlänningsen måste resa till ett annat land för att ge in ansökan där eller att det annars finns särskilda skäl.

Vid skälighetsbedömningen enligt andra stycket 5 ska konsekvenserna för ett barn av att skiljas från sin förälder särskilt beaktas, om det står klart att uppehållstillstånd skulle ha beviljats om prövningen gjorts före inresan i Sverige.

I fråga om uppehållstillstånd för en utlänningsen som ska avvisas eller utvisas enligt ett beslut som har fått laga kraft gäller föreskrifterna i 15 a och 20 §§ samt 12 kap. 16 b, 16 c och 18–20 §§.

I 7 § lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå föreskrivs ytterligare undantag från första stycket under perioden 20 juli 2021–19 januari 2025.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när en ansökan om uppehållstillstånd ska vara gjord. Övervägandena finns i avsnitt 6.1 och 8.2.

Andra stycket 1 ändras med anledning av att skydds kategorin övriga skyddsbehövande utmönstras ur utlänningslagen.

Andra stycket 3, som reglerar undantag från huvudregeln att uppehållstillstånd ska vara ordnat före inresan när ansökan avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats på grund av anknytning i vissa fall, anpassas till att tidsbegränsade uppehållstillstånd nu blir huvudregel vid all anhöriginvandring. Det innebär att hänvisningen ändras så att bestämmelsen nu omfattar ansökningar om uppehållstillstånd som avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats en utlänningsen med stöd av 3 eller 3 a §.

14.3 Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

5 kap.

12 § Till den som enligt utlänningslagen (2005:716) behöver ha uppehållstillstånd i Sverige får bosättningsbaserade förmåner lämnas tidigast från och med den dag då ett sådant tillstånd börjar gälla men inte för längre tid tillbaka än tre månader före det att tillståndet beviljades. Om det finns synnerliga skäl, får förmåner lämnas även om uppehållstillstånd inte har beviljats.

Till den som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får bosättningsbaserade förmåner lämnas utan hinder av att tillståndet har upphört att gälla, om en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla och ansökan avser ett fortsatt tillstånd på samma grund eller ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå. Om ansökan avslås får förmåner lämnas till dess att utlänningsens tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får förmåner lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

Förmåner enligt första stycket lämnas inte för tid då bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. har lämnats till den försäkrade, om förmånerna är av motsvarande karaktär.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner får lämnas till personer som behöver ha ett uppehållstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

Paragrafens *andra stycke* ändras på så sätt att hänvisningen till lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige ersätts av en hänvisning till lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå. Ändringen innebär att även de personer som omfattas av den tillfälliga lagen men som från 20 juli 2021 i stället kommer att omfattas av lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå fortsatt kommer att kunna lämnas bosättningsbaserade förmåner under de förutsättningar i övrigt som framgår av bestämmelsen. Angående innebörden av begreppet samma grund, se prop. 2016/17:172 s. 41 och 42.

35 kap.

8 § Om den försäkrade har beviljats uppehållstillstånd i Sverige som flyktning enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 2 § utlänningslagen (2005:716) eller enligt motsvarande äldre bestämmelser eller beviljats statusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen eller motsvarande förklaring enligt äldre bestämmelser räknas som faktisk försäkringstid även tid då han eller hon har varit bosatt i sitt tidigare hemland från och med det år då han eller hon fyllde 16 år till tidpunkten då han eller hon först kom till Sverige.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om beräkning av faktisk försäkringstid gällande rätt till sjukersättning och aktivitetsersättning i form av garantiersättning. Den behandlas i avsnitt 11.4.

Paragrafen ändras som en följd av utmönstringen av kategorin övrig skyddsbehövande i utlänningslagen.

67 kap.

7 § Om en pensionssökande har beviljats uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 2 § utlänningslagen (2005:716) eller enligt motsvarande äldre bestämmelser eller beviljats statusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen eller motsvarande förklaring enligt äldre bestämmelser räknas som försäkringstid för garantipension även tid under vilken han eller hon har varit bosatt i sitt tidigare hemland från och med det kalenderår då den pensionssökande fyllde 25 år till tidpunkten då han eller hon först ankom till Sverige.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om beräkning av försäkringstid för garantipension. Den behandlas i avsnitt 11.4.

Paragrafen ändras som en följd av utmönstringen av kategorin övrig skyddsbehövande i utlänningslagen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 20 juli 2021.

2. För en utlänningslag som har beviljats uppehållstillstånd som övrig skyddsbehövande gäller 35 kap. 8 § och 67 kap. 7 § i den äldre lydelsen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.

Andra punkten innebär att bestämmelserna i 35 kap. 8 § och 67 kap. 7 § gäller i den äldre lydelsen för en utlänningslag som har beviljats uppehållstillstånd som övrig skyddsbehövande.

14.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll

5 § I ärenden enligt denna lag gäller följande föreskrifter i utlänningslagen (2005:716) i tillämpliga delar:

1 kap. 3 b § om EES-medborgare,

1 kap. 13 § om skyndsamt handläggning,

3 a kap. 2 § om familjemedlemmar till EES-medborgare,

4 kap. 1–4 §§ om flyktingar och *alternativt* skyddsbehövande,

5 kap. 1–1 c, 2 a–d, 3–10, 12–16 och 17–19 §§ om uppehållstillstånd,

5 a kap. 1–4 och 6 §§ om ställning som varaktigt bosatt,

5 b kap. 1–20 §§ om uppehållstillstånd för forskning, studier inom högre utbildning, viss praktik, visst volontärarbete och au pair-arbete,

6 kap. 3 § om arbetstillstånd,

6 a kap. 1–11 §§ om EU-blåkort,

6 b kap. 1–15 §§ om tillstånd för företagsintern förflyttning, ICT,

6 c kap. 1–11 och 14 §§ om tillstånd för säsongarbete,

8 kap. 12 och 13 §§ om utvisning av EES-medborgare och sådana

medborgares familjemedlemmar,

8 kap. 14 § om utvisning av utlänningslag med permanent uppehållsrätt, EES-medborgare som har vistats i Sverige under de tio närmast föregående åren och EES-medborgare som är barn,

8 a kap. 2 § första stycket om sådana hänsyn som ska tas till anknytningen till det svenska samhället, om fråga uppkommit om utvisning av en utlänningslag som har ställning som varaktigt bosatt i Sverige,

9 kap. 4 och 5 §§ om omhändertagande av pass och andra identitetshandlingar,

9 kap. 8 § om fotografi och fingeravtryck,
9 kap. 12 § om omhändertagande för att verkställa ett avvisnings- eller utvisningsbeslut,
9 kap. 13 § om andra åtgärder för att möjliggöra verkställighet,
10 kap. 1, 2, 4–11 och 17 §§ om förvar och uppsikt,
12 kap. 1–5, 13 a och 21–23 §§ om verkställighet av beslut om utvisning,
13 kap. 1–7 §§ om muntlig handläggning hos förvaltningsmyndighet,
13 kap. 10 § om motivering av beslut,
13 kap. 11 § om tolkersättning,
13 kap. 12 § om rättelse av beslut på grund av oriktig uppgift,
13 kap. 15 och 16 §§ om DNA-analys,
16 kap. 1 § andra stycket om Migrationsöverdomstolen,
17 kap. 1 och 2 §§ om skyldighet att lämna uppgifter,
18 kap. 1 § andra och tredje styckena om offentligt biträde för barn, och
19 kap. 1–4 §§ om kostnadsansvar.

Skyldigheten enligt 17 kap. 1 § utlänningslagen att lämna uppgifter gäller vid tillämpningen av denna lag även i förhållande till regeringen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka bestämmelser i utlänningslagen som är tillämpliga. Den behandlas i avsnitt 11.4.

Paragrafen ändras som en följd av utmönstringen av kategorin övrig skyddsbehövande i utlänningslagen.

14.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

1 § I denna lag ges bestämmelser om sysselsättning för och bistånd till utläningar som

1. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser (asylsökande),

2. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av bestämmelserna i 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen och som inte är folkbokförda här i landet, eller

3. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas.

Den som omfattas av denna lag har inte rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) för förmåner av motsvarande karaktär. Rätt till bistånd föreligger inte heller för bostadskostnader.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka som omfattas av lagen. Den behandlas i avsnitt 11.4.

Paragrafen ändras i *första stycket* som en följd av utmönstringen av kategorin övrig skyddsbehövande i utlänningslagen.

1 a § Barn under 18 år som saknar uppehållstillstånd och som inte vistas på en förläggning omfattas inte av denna lag, om de bor hos en vårdnadshavare som har uppehållstillstånd.

Utläningar som är medborgare i någon av Europeiska unionens medlemsstater omfattas av denna lag endast om det finns synnerliga skäl för det.

Utlänningar som avses i 1 § första stycket 1 som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd och vars rätt till bistånd enligt denna lag har upphört omfattas inte av lagen om de ansöker om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller ansöker om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå. och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla.

En utlänning som vistas här med stöd av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 eller 15 b § utlänningslagen (2005:716) omfattas inte av denna lag. Detsamma gäller en utlänning för vilken en ansökan om ett sådant tillstånd är under prövning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om undantag från den personkrets som omfattas av lagen. Övervägandena finns i avsnitt 11.3.

Paragrafens tredje stycke ändras på så sätt att hänvisningen till lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige ersätts av en hänvisning till lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå. Ändringen innebär att även de personer som omfattas av den tillfälliga lagen men som från 20 juli 2021 i stället kommer att omfattas av lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå inte heller fortsatt kommer att omfattas av denna lag under de förutsättningar i övrigt som framgår av bestämmelsen. Angående innebörden av begreppet samma grund, se prop. 2016/17:172 s. 41 och 42.

14.6 Förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

2 kap.

4 § Studiehjälp får lämnas till studerande som är svenska medborgare.

Studiehjälp får också lämnas till studerande som inte är svenska medborgare, om de studerande

1. är bosatta i Sverige och har permanent uppehållstillstånd här, och
2. har bosatt sig i Sverige huvudsakligen i annat syfte än att genomgå utbildning här.

Kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 gäller inte för personer som har fått en varaktig anknytning till Sverige och som är

1. utländska medborgare med uppehållsrätt enligt 3 a kap. 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716),
2. schweiziska medborgare med uppehållstillstånd, eller
3. familjemedlemmar till schweiziska medborgare som avses i 2 och själva har uppehållstillstånd.

Studiehjälp får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om den studerande har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd

1. enligt 5 kap. 1 eller 6 § utlänningslagen,
2. på grund av anknytning till en person enligt 5 kap. 3 eller 3 a § samma lag,
3. enligt 12 kap. 18 § första stycket 1 samma lag,
4. enligt lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå, eller

5. om det finns särskilda skäl.

I 1 kap. 4–7 §§ finns bestämmelser om att vissa utländska medborgare ska jämställas med svenska medborgare.

Paragrafen innehåller bestämmelser om till vilka personer som studiehjälp får lämnas. Övervägandena finns i avsnitt 11.1.

Fjärde stycket ändras på så sätt att det införs en punktlista, föranlett av att lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige upphör att gälla 19 juli 2021 och ersätts av dels utlänningslagen (2005:716), dels lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå.

Liksom hittills gäller att studiehjälp får lämnas i vissa fall även om kravet på permanent uppehållstillstånd inte är uppfyllt. Av *första punkten* följer att en studerande som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som skyddsbehövande eller på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter kan få lämnas studiehjälp. Av *andra punkten* följer att detta också gäller en studerande som har beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning till en person i Sverige. Hänvisningen till 5 kap. 3 § och 3 a § utlänningslagen innebär att de anhöriga som kommer att kunna komma i fråga för studiehjälp är sådana vars anknytningsperson är bosatt i Sverige eller har beviljats ett uppehållstillstånd för bosättning här eller har välgrundade utsikter att beviljas ett uppehållstillstånd under en längre tid. Vidare följer av *tredje punkten* att studiehjälp också får lämnas till en person som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder. Hänvisningen till 12 kap. 18 § första stycket i utlänningslagen innebär att det är fråga om verkställighetshinder på grund av skydds-skäl. *Fjärde punkten* innebär att de som hittills omfattas av det så kallade gymnasierelverket i den tillfälliga lagen men som från 20 juli 2021 i stället kommer att omfattas av lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå också ska få lämnas studiehjälp. Den gällande bestämmelsen om särskilda skäl har fått en ny placering i *femte punkten* och också delvis en annan betydelse i och med att vissa grupper som tidigare har omfattats av särskilda skäl nu räknas upp direkt i bestämmelsen.

4 a § Studiehjälp får lämnas till studerande som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd även efter det att tillståndet har upphört att gälla om den studerande har ansökt om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla. Om ansökan avslås får studiehjälp lämnas till dess att utlänningsens tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen (2005:716) har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får studiehjälp lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när studiehjälp får lämnas till studerande som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 11.1.

Paragrafen ändras på så sätt att hänvisningen till lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige ersätts av en hänvisning till lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå. Ändringen innebär att även de personer som omfattas av den tillfälliga lagen men som från 20 juli 2021 i stället kommer att omfattas av lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå fortsatt kommer att kunna lämnas studiehjälp under de förutsättningar

i övrigt som framgår av bestämmelsen. Angående innebörden av begreppet samma grund, se prop. 2016/17:172 s. 41 och 42.

3 kap.

4 § Studiemedel får lämnas till studerande som är svenska medborgare.

Studiemedel får också lämnas till studerande som inte är svenska medborgare, om de studerande

1. är bosatta i Sverige och har permanent uppehållstillstånd här, och
2. har bosatt sig i Sverige huvudsakligen i annat syfte än att genomgå utbildning här.

Kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 gäller inte för personer som har en varaktig anknytning till Sverige och som är

1. utländska medborgare med uppehållsrätt enligt 3 a kap. 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716),
2. schweiziska medborgare med uppehållstillstånd, eller
3. familjemedlemmar till schweiziska medborgare som avses i 2 och själva har uppehållstillstånd.

Studiemedel får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om den studerande har beviljats ett *tidsbegränsat* uppehållstillstånd

1. enligt 5 kap. 1 eller 6 § utlänningslagen,
2. på grund av anknytning till en person enligt 5 kap. 3 eller 3 a § samma lag,
3. enligt 12 kap. 18 § första stycket 1 samma lag,
4. enligt lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå, eller
5. om det finns särskilda skäl.

I 1 kap. 4–6 §§ finns bestämmelser om att vissa utländska medborgare ska jämställas med svenska medborgare.

Paragrafen innehåller bestämmelser om till vilka personer studiemedel får lämnas. Övervägandena finns i avsnitt 11.1.

Fjärde stycket ändras på samma sätt som 2 kap. 4 § fjärde stycket, se författningskommentaren till den bestämmelsen.

4 a § Studiemedel får lämnas till studerande som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd även efter det att tillståndet har upphört att gälla om den studerande har ansökt om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla. Om ansökan avslås får studiemedel lämnas till dess att utlänningsens tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen (2005:716) har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får studiemedel lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när studiemedel får lämnas till studerande som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 11.1.

Paragrafen ändras på samma sätt som 2 kap. 4 a §, se författningskommentaren till den bestämmelsen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 20 juli 2021.

2. Bestämmelserna i 2 kap. 4 § och 3 kap. 4 § i den nya lydelsen gäller för ansökningar som avser tid från och med dagen för ikraftträdandet.

3. Bestämmelserna i 2 kap. 4 § och 3 kap. 4 § i den äldre lydelsen gäller för

a) ansökningar som avser tid före ikraftträdandet, och

b) studerande som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt den upphävda lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt den lagen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.

Av *tredje punkten* framgår att bestämmelserna i 2 kap. 4 § och 3 kap. 4 § i den äldre lydelsen gäller för ansökningar som avser tid före den 20 juli 2021 och för studerande som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt den lagen.

14.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

6 § Ett barn som har fötts i Sverige och som sedan födelsen är statslöst förvärvat svenskt medborgarskap genom anmälan av den eller dem som har vårdnaden om barnet, om barnet har permanent uppehållstillstånd och hemvist här i landet.

Första stycket om krav på permanent uppehållstillstånd gäller inte ett barn som har haft hemvist här i landet sedan fem år eller under sammanlagt tio år och som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1, 3, 3 a eller 6 § eller 12 kap. 18 § utlänningslagen (2005:716).

Anmälan ska göras innan barnet har fyllt arton år.

Paragrafen reglerar möjligheten för statslösa barn, som fötts i Sverige, att förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan. Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

I *andra stycket*, som är nytt, införs ett undantag från kravet på permanent uppehållstillstånd för vissa barn som har fötts i Sverige och som sedan födelsen är statslösa om de har haft hemvist här i landet de senaste fem åren eller under sammanlagt tio år. Genom undantaget tillgodoses Sveriges åtaganden enligt den europeiska konventionen om medborgarskap (SÖ 2001:20) och FN:s konvention om begränsning av statslöshet (SÖ 1969:12) även när vissa grupper som tidigare beviljades permanenta uppehållstillstånd som huvudregel nu beviljas tidsbegränsade uppehållstillstånd. Undantaget gäller barn som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt utlänningslagen (2005:716) på grund av skyddsbehov, synnerligen ömmande omständigheter eller verkställighetshinder eller som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt samma lag på grund av anknytning. Även fortsättningsvis krävs att övriga förutsättningar för förvärv av svenskt medborgarskap genom anmälan i bestämmelsen ska vara uppfyllda.

8 § En utlänning som har fyllt arton men inte tjuogoett år förvärvat svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon har

1. permanent uppehållstillstånd i Sverige, och

2. hemvist här i landet sedan han eller hon fyllde tretton år eller, i fråga om den som är statslös, femton år.

Kravet i första stycket 1 gäller inte en utlänning som

1. har fötts i Sverige,

2. sedan födelsen är statslös,

3. har haft hemvist här i landet sedan fem år eller under sammanlagt tio år, och

4. har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1, 3, 3 a eller 6 § eller 12 kap. 18 § utlänningslagen (2005:716).

Paragrafen reglerar möjligheten för vissa personer mellan 18 och 21 år att förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan. Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

I *andra stycket*, som är nytt, införs ett undantag från kravet på permanent uppehållstillstånd för vissa utlänningar som har fötts i Sverige och som sedan födelsen är statslösa om de har haft hemvist här i landet de senaste fem åren eller under sammanlagt tio år. Genom undantaget tillgodoses Sveriges åtaganden enligt den europeiska konventionen om medborgarskap (SÖ 2001:20) och FN:s konvention om begränsning av statslöshet (SÖ 1969:12) även när vissa grupper som tidigare beviljades permanenta uppehållstillstånd som huvudregel nu beviljas tidsbegränsade uppehållstillstånd. Undantaget gäller utlänningar som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov, synnerligen ömmande omständigheter eller verkställighetshinder eller som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av anknytning. Även fortsättningsvis krävs att övriga förutsättningar för förvärv av svenskt medborgarskap genom anmälan i bestämmelsen ska vara uppfyllda.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 20 juli 2021.

2. Lagen gäller även en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt den upphävda lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt den lagen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.

Av *andra punkten* framgår att undantagen från kravet på permanent uppehållstillstånd i lagen även gäller en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller som har beviljats uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt samma lag.

14.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.

4 § Denna lag omfattar utlänningar som

1. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser och som inte är folkbokförda här i landet,

2. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av bestämmelserna i 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen och som inte är folkbokförda här i landet,

3. hålls i förvar enligt 10 kap. 1 eller 2 § utlänningslagen och som inte har placerats i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest, eller

4. vistas här med stöd av tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 eller 15 d § utlänningslagen.

Sådana utlämningar som avses i första stycket 1 eller 2 omfattas av lagen även om de har meddelats ett beslut om avvisning eller utvisning. Det gäller dock inte en utlämning som håller sig undan så att beslutet inte kan verkställas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka som omfattas av lagen. Den behandlas i avsnitt 11.4.

Paragrafen ändras i *första stycket* som en följd av utmönstringen av kategorin övrig skyddsbehövande i utlänningslagen.

Sammanfattning av betänkandet En långsiktigt hållbar migrationspolitik (SOU 2020:54)

Migrationskommittén har haft i uppdrag att ta ställning till utformningen av den framtida svenska migrationspolitiken i syfte att fastställa en ordning som är långsiktigt hållbar. Utgångspunkten för uppdraget har varit att migrationspolitiken ska vara human, rättssäker och effektiv.

Kommitténs uppdrag har omfattat att ta ställning till om asylsökande som uppfyller kriterierna för att beviljas uppehållstillstånd i Sverige som huvudregel ska beviljas tidsbegränsade eller permanenta uppehållstillstånd samt längden på dessa uppehållstillstånd samt under vilka förutsättningar som permanenta uppehållstillstånd ska kunna beviljas.

Kommittén har också haft i uppdrag att ta ställning till om asylsökande ska kunna beviljas uppehållstillstånd på ytterligare grunder än de som följer av EU-rätten och svenska konventionsåtaganden, och i så fall vilka dessa grunder bör vara, och därvid särskilt ta ställning till om en ny humanitär grund för uppehållstillstånd ska införas.

Kommittén har vidare haft i uppdrag att ta ställning till i vilken utsträckning som anhöriginvandring ska vara möjlig om den person som utlännings åberopar anknytning till har sökt asyl och beviljats uppehållstillstånd i Sverige, och om ett försörjningskrav ska gälla vid anhöriginvandring och hur ett sådant krav då bör utformas.

Kommitténs uppdrag har även omfattat att analysera behovet av åtgärder för att styra om så att relativt sett fler människor kommer till Sverige på säkra och lagliga vägar samt behovet av ytterligare åtgärder för att stärka rättssäkerheten i asylprocessen.

Här följer en sammanfattning av kommitténs förslag och bedömningar.

Upphållstillståndens längd

Tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel

Kommittén föreslår att ett uppehållstillstånd som skyddsbehövande som huvudregel ska vara tidsbegränsat vid det första beslutstillfället.

Kommittén föreslår att en utlännings som har tagits emot i Sverige inom ramen för ett beslut som regeringen har meddelat om överföring av skyddsbehövande till Sverige (vidarebosättning) ska undantas från huvudregeln och beviljas permanent uppehållstillstånd direkt.

Arbetstillstånd får beviljas för skyddsbehövande

Kommittén bedömer att arbetstillstånd får beviljas för skyddsbehövande som får tidsbegränsade uppehållstillstånd och att det inte krävs någon förändrad lagstiftning avseende detta.

Längden på det första uppehållstillståndet vid flyktingskap

Kommittén föreslår att det första uppehållstillstånd som beviljas en flyktning ska vara tidsbegränsat och gälla i tre år, om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får inte vara kortare än ett år.

Längden på uppehållstillstånd vid förlängning vid flyktingskap

Kommittén föreslår att om ett nytt uppehållstillstånd ska beviljas en flyktning ska även det nya uppehållstillståndet vara tidsbegränsat. Det nya tillståndet ska gälla i två år.

Om vissa krav är uppfyllda föreslår kommittén att ett permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas efter ansökan.

Längden på uppehållstillstånd vid alternativt skyddsbehov

Kommittén föreslår att det första uppehållstillstånd som beviljas en alternativt skyddsbehövande ska vara tidsbegränsat och gälla i 13 månader.

Längden på uppehållstillstånd vid första förlängningen vid alternativt skyddsbehov

Kommittén föreslår att om ett nytt uppehållstillstånd ska beviljas en alternativt skyddsbehövande ska även det nya tillståndet vara tidsbegränsat. Det nya tillståndet ska gälla i två år, om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får inte vara kortare än ett år.

Längden på uppehållstillstånd vid ytterligare förlängning vid alternativt skyddsbehov

Kommittén föreslår att om ett nytt uppehållstillstånd ska beviljas en alternativt skyddsbehövande ska även det nya tillståndet vara tidsbegränsat. Det nya tillståndet ska gälla i två år, om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får inte vara kortare än ett år.

Om vissa krav är uppfyllda föreslår kommittén att ett permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas efter ansökan.

Permanent uppehållstillstånd*Krav för permanenta uppehållstillstånd*

Kommittén föreslår att permanent uppehållstillstånd endast ska få beviljas om utlänningen uppfyller krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap, kan försörja sig och det med hänsyn till utlänningens förväntade levnadssätt inte råder tveksamhet om att ett permanent uppehållstillstånd bör beviljas. Ett permanent uppehållstillstånd ska också förutsätta att utlänningen haft tidsbegränsade uppehållstillstånd i Sverige i minst tre år.

Undantag från kraven för permanent uppehållstillstånd

Kommittén föreslår att barn och personer som har rätt att uppbära allmän pension eller garantipension ska vara undantagna från de uppställda kraven för permanent uppehållstillstånd vad gäller kunskapskrav och försörjning. Vandelskravet ska inte gälla för personer under 15 år.

Kommittén föreslår också att det ska finnas möjlighet att undanta andra personer från kraven om det föreligger synnerliga skäl.

Ansökan och överklagande m.m.

Kommittén föreslår att en ansökan om permanent uppehållstillstånd endast ska kunna göras i samband med att Migrationsverket ska pröva om ett tidsbegränsat uppehållstillstånd ska förlängas.

Kommittén föreslår vidare att det ska vara möjligt att överklaga ett beslut att inte bevilja permanent uppehållstillstånd.

Anhöriginvandring

Uppehållstillstånd på grund av anknytning

Kommittén föreslår att om en utlänning har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd och denne har välgrundade utsikter att beviljas ett varaktigt uppehållstillstånd, ska uppehållstillstånd ges till

- en utlänning som är make eller sambo till utlänningen,
- ett utländskt ogift barn till utlänningen,
- ett utländskt ogift barn som har en förälder som är gift eller sambo med utlänningen, och
- en utlänning som på något annat sätt än ovan är nära anhörig till utlänningen om han eller hon har ingått i samma hushåll som den personen och det finns ett särskilt beroendeförhållande mellan släktingarna som fanns redan i hemlandet.

Uppehållstillståndens längd vid anknytning

Kommittén föreslår att ett uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning till en utlänning som beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd ska gälla för samma tid som uppehållstillståndet för anknytningspersonen.

Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas ska även det nya tillståndet vara tidsbegränsat och gälla i två år. Tillståndet får dock inte gälla för längre tid än uppehållstillståndet för anknytningspersonen.

Om ytterligare ett uppehållstillstånd beviljas ska även detta tillstånd vara tidsbegränsat och gälla i två år. Om vissa krav är uppfyllda kan efter ansökan ett permanent uppehållstillstånd i stället beviljas, dock tidigast efter tre år med uppehållstillstånd i Sverige.

Möjlighet att vägra uppehållstillstånd vid anknytning

Kommittén föreslår att ett uppehållstillstånd ska få vägras

- en utlänning som är make eller sambo till någon som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, eller
- ett utländskt barn som är ogift och har en förälder som är gift eller sambo med någon som är bosatt i eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige

om någon av makarna eller samborna är under 21 år.

Försörjningskrav vid anhöriginvandring

Bilaga 1

Försörjningskrav vid anhöriginvandring

Kommittén föreslår att det som huvudregel ska ställas ett försörjningskrav som villkor för uppehållstillstånd på grund av anknytning.

Försörjningskravets utformning

Kommittén föreslår att försörjningskravet ska innebära ett krav på att anknytningspersonen ska kunna försörja både sig själv och den anhörige och ha en bostad av tillräcklig storlek och standard för sig och den anhörige.

Kommittén föreslår vidare att försörjningskravet inte ska gälla vid prövning av en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd på grund av anknytning.

Undantag från försörjningskravet

Kommittén föreslår att försörjningskravet inte ska gälla om

- anknytningspersonen är ett barn,
- sökanden är ett barn som har fötts i Sverige och den som barnet åberopar anknytning till är förälder till barnet och sammanbor med barnet i Sverige,
- om anknytningspersonen är medborgare i Sverige, annan EES-stat, Schweiz eller Förenade kungariket och sökanden är dennes make, maka eller sambo och utlänningen och anknytningspersonen har sammanbott utomlands en längre tid eller det på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat.

Kommittén föreslår vidare att om anknytningspersonen har beviljats uppehållstillstånd som eller förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande ska försörjningskravet gälla endast om

- ansökan om uppehållstillstånd görs senare än tre månader efter att anknytningspersonen beviljats uppehållstillstånd som eller förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande,
- familjeåterförening är möjlig i ett land utanför EU som familjen har särskild anknytning till, eller
- utlänningen och anknytningspersonen inte har sammanbott utomlands en längre tid och det inte heller på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat.

Kommittén föreslår också att om det föreligger synnerliga skäl ska något försörjningskrav inte ställas.

Upppehållstillstånd på grund av humanitära skäl

En återgång till synnerligen ömmande omständigheter

Kommittén föreslår att om uppehållstillstånd inte kan beviljas på annan grund, ska tillstånd få beviljas en utlänning om det vid en samlad bedömning av

utlänningens situation finns sådana synnerligen ömmande omständigheter att han eller hon bör tillåtas stanna i Sverige. Vid denna bedömning ska utlänningens hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situation i hemlandet särskilt beaktas.

Kommittén föreslår vidare att barn ska få beviljas uppehållstillstånd enligt den föreslagna bestämmelsen även om de omständigheter som kommer fram inte har samma allvar och tyngd som krävs för att tillstånd ska beviljas vuxna personer.

Tillståndstidens längd vid synnerligen ömmande omständigheter

Kommittén föreslår att ett uppehållstillstånd som beviljas på grund av synnerligen ömmande omständigheter ska vara tidsbegränsat och gälla i 13 månader.

Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas ska även det nya tillståndet vara tidsbegränsat och gälla i två år. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas.

Övriga skyddsbehövande

Kommittén föreslår att kategorin övriga skyddsbehövande ska utmönstras ur utlänningslagen (2005:716).

Övriga ändringar i utlänningslagen m.m.

Upphållstillstånd på grund av hinder mot verkställighet efter laga kraft

Kommittén föreslår att ett uppehållstillstånd som beviljas en utlänning på grund av hinder mot verkställighet enligt 12 kap. 18 § första stycket utlänningslagen ska vara tidsbegränsat och gälla i maximalt 13 månader. För det fall att verkställighetshindret har sin grund i att sökanden har flyktingskäl ska tillståndstiden bestämmas till tre år.

Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas ska även det nya tillståndet vara tidsbegränsat och gälla i maximalt ett år.

Kommittén föreslår att ett permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas om verkställighetshindret är bestående och vissa krav är uppfyllda. En ansökan om permanent uppehållstillstånd kan göras tidigast efter tre år med uppehållstillstånd i Sverige.

Varaktigt bosatta

Kommittén föreslår att för att beviljas ställning som varaktigt bosatt i Sverige och därmed få ett permanent uppehållstillstånd ska krävas att sökanden uppfyller de krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap samt vandel som krävs för att beviljas ett sådant uppehållstillstånd samt ett försörjningskrav.

Medborgarskap för vissa statslösa utlänningar

Kommittén föreslår att det ska införas en möjlighet att beviljas svenskt medborgarskap för en utlänning, som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, på grund av skyddsbehov, synnerligen ömmande

omständigheter eller verkställighetshinder eller på grund av anknytning till en sådan person, om han eller hon har fötts i Sverige, sedan födseln är statslös, har haft hemvist här i landet de senaste fem åren eller under sammanlagt tio år och inte har fyllt 21 år.

Säkra och lagliga vägar

Kommittén bedömer att det finns ett behov av säkra och lagliga vägar till Sverige, men att Sveriges möjligheter att genom nationella åtgärder styra om så att relativt sett fler människor kommer till Sverige på säkra och lagliga vägar är begränsade.

Kommittén bedömer att Sverige bör verka för att det internationella samarbetet för vidarebosättning av kvotflyktingar vidareutvecklas och utvidgas så att fler länder tar emot kvotflyktingar respektive ökar sina kvoter.

Kommittén bedömer vidare att Sverige bör fortsatt stödja utvecklingen av ett gemensamt europeiskt system för vidarebosättning och andra EU-initiativ kring säkra och lagliga vägar.

Rättssäkerhet

En rättssäker asylprocess

Kommittén bedömer att rättssäkerheten i asylprocessen är god.

Kommittén bedömer vidare att de förslag om förändringar i utlänningslagen som kommittén har presenterat kommer att ytterligare stärka rättssäkerheten i asylprocessen genom att lagstiftningen blir tydligare.

Offentliga biträden

Kommittén föreslår att det ska tillsättas en utredning som ska se över hanteringen av offentliga biträden inom det förvaltningsrättsliga systemet, med särskild fokus på offentliga biträden i asylärenden.

Betänkandets lagförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Härigenom föreskrivs i fråga om utlänningslagen (2005:716)

dels att 1 kap. 1 a och 12 §§, 4 kap. 2 a §, 5 kap. 1 a, 8, 9 och 25 §§ och 5 a kap. 3 § ska upphöra att gälla,

dels att 2 kap. 1 a §, 4 kap. 2 c, 3 a, 5 a och 5 c §§, 5 kap. 1, 2, 3–3 e, 6, 7 och rubriken närmast före 7, 11, 15 a, 16, 17 a, 18 och 24 §§, 5 a kap. 2 och 4 §§, 9 kap. 8 §, 12 kap. 3, 8 a, 16 b, 18, 19 och 19 b §§, 13 kap. 17 §, 14 kap. 3 §, 16 kap. 11 § och 18 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf 5 kap. 7 a § och närmast före 5 kap. 10 § en ny rubrik som ska lyda ”Tidsbegränsat uppehållstillstånd”,

dels att rubriken närmast före 4 kap. 5 § ska lyda ”När en utlänning upphör att vara flykting eller alternativt skyddsbehövande” och att rubriken närmast före 12 kap. 8 a § ska lyda ”Avvisning och utvisning av utlänning som ansökt om uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 a §¹

Om en utlänning inte har någon handling som gäller som pass och saknar möjlighet att skaffa en sådan handling, får Migrationsverket utfärda ett främlingspass för honom eller henne.

Har en utlänning beviljats uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande *eller övrig skyddsbehövande* enligt 4 kap. 2 *eller 2 a §* eller beviljats skyddsstatusförklaring enligt 4 kap. 3 c §, ska Migrationsverket utfärda ett främlingspass för utlänningen, om han eller hon inte kan få ett nationellt pass. Främlingspass ska dock inte utfärdas om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver att så inte sker.

Har en utlänning beviljats uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § eller beviljats skyddsstatusförklaring enligt 4 kap. 3 c §, ska Migrationsverket utfärda ett främlingspass för utlänningen, om han eller hon inte kan få ett nationellt pass. Främlingspass ska dock inte utfärdas om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver att så inte sker.

Migrationsverket får utfärda främlingspass även i andra fall, om det finns särskilda skäl.

4 kap.**2 c §²**

En utlänning är utesluten från att anses som alternativt skyddsbehövande *och övrig skyddsbehövande* om det finns synnerlig anledning att anta att han eller hon

En utlänning är utesluten från att anses som alternativt skyddsbehövande om det finns synnerlig anledning att anta att han eller hon

1. har gjort sig skyldig till sådana brott eller gärningar som avses i 2 b § första stycket 1 eller 3,
2. har gjort sig skyldig till ett grovt brott, eller
3. utgör en fara för rikets säkerhet.

Det som anges i första stycket gäller även en utlänning som har anstiftat eller på annat sätt deltagit i förövandet av de brott eller gärningar som avses i första stycket 1 och 2.

3 a §³

En utlänning, som med åberopande av skyddsskäl ansökt om uppehållstillstånd, ska förklaras vara alternativt skyddsbehövande (alternativ skyddsstatusförklaring) om han eller hon omfattas av definitionen i 2 § och inte är utesluten från att anses som alternativt skyddsbehövande enligt 2 c §.

En utlänning, som med åberopande av skyddsskäl har ansökt om uppehållstillstånd, ska förklaras vara övrig skyddsbehövande (övrig skyddsstatusförklaring) om han eller hon omfattas av definitionen i 2 a § och inte är utesluten från att anses som övrig skyddsbehövande enligt 2 c §.

Av 3 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att andra stycket inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021.

5 a §⁴

En utlänning upphör att vara alternativt skyddsbehövande *eller övrig skyddsbehövande* om de omständigheter som medförde att han eller hon bedömdes som skyddsbehövande inte längre finns eller har ändrats i sådan omfattning att skydd inte längre behövs. Vid

En utlänning upphör att vara alternativt skyddsbehövande om de omständigheter som medförde att han eller hon bedömdes som skyddsbehövande inte längre finns eller har ändrats i sådan omfattning att skydd inte längre behövs. Vid

² Senaste lydelse 2009:1542.

³ Senaste lydelse 2019:486.

⁴ Senaste lydelse 2014:1400.

bedömningen ska endast väsentliga bedömningen ska endast väsentliga och bestående förändringar beaktas. och bestående förändringar beaktas.

Första stycket gäller dock inte en utlänning som på grund av tidigare upplevelser som utgjort grund för skyddsbehov har tungt vägande skäl för att inte vilja använda sig av det lands skydd där han eller hon är medborgare eller där han eller hon som statslös tidigare hade sin vistelseort.

5 c §⁵

En alternativ skyddsstatusförklaring ska återkallas, om det kommer fram att utlänningen inte kan anses vara alternativt skyddsbehövande.

En övrig skyddsstatusförklaring ska återkallas, om det kommer fram att utlänningen inte kan anses vara övrig skyddsbehövande.

5 kap.

1 §⁶

Flyktingar, alternativt skyddsbehövande och övriga skyddsbehövande som befinner sig i Sverige har rätt till uppehållstillstånd. Flyktingar och alternativt skyddsbehövande som befinner sig i Sverige har rätt till uppehållstillstånd.

Upphållstillstånd får dock vägras en flykting om han eller hon

1. genom ett synnerligen grovt brott har visat att det skulle vara förenat med allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet att låta honom eller henne stanna i Sverige, eller

2. har bedrivit verksamhet som inneburit fara för rikets säkerhet och det finns anledning att anta att han eller hon skulle fortsätta verksamheten här.

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt första stycket ska vara permanent eller gälla i minst tre år. Om ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt första stycket, ska det nya tillståndet gälla i minst två år. Första och andra meningarna gäller dock inte om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år.

Av 4 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i

Ett uppehållstillstånd som beviljas en flykting enligt första stycket ska vara tidsbegränsat och gälla i tre år. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. En flykting som har haft ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i tre år ska, när tiden för det uppehållstillståndet löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om även förutsättningarna i 7 § är uppfyllda.

Ett uppehållstillstånd som beviljas en alternativt skyddsbehövande enligt första stycket ska vara

⁵ Senaste lydelse 2009:1542.

⁶ Senaste lydelse 2019:486.

Sverige framgår att första stycket inte gäller för övriga skyddsbehövande under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021. Av 5 § den lagen framgår att under samma period gäller inte tredje stycket för flyktingar och alternativt skyddsbehövande.

tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas ska det gälla i två år. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. En alternativt skyddsbehövande som har haft ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år ska, när tiden för ett uppehållstillstånd löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om även förutsättningarna i 7 § är uppfyllda.

Vad som framgår i tredje och fjärde styckena om längden på uppehållstillstånden gäller dock inte om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år.

2 §

Upphållstillstånd skall ges till en utlänning som tagits emot i Sverige inom ramen för ett beslut som regeringen har meddelat om överföring av skyddsbehövande till Sverige (vidarebosättning).

En utlänning som tagits emot i Sverige inom ramen för ett beslut som regeringen har meddelat om överföring av skyddsbehövande till Sverige (vidarebosättning) ska beviljas ett permanent uppehållstillstånd utan att behöva uppfylla kraven i 7 §.

3 §⁷

Upphållstillstånd ska, om inte annat följer av 17–17 b §§, ges till

1. en utlänning som är make eller sambo till någon som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige,
2. ett utländskt barn som är ogift och
 - a) har en förälder som är bosatt i eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, eller
 - b) har en förälder som är gift eller sambo med någon som är bosatt i eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige,
3. ett utländskt barn som är ogift och som har adopterats eller som avses bli adopterat av någon som vid tidpunkten för adoptionsbeslutet var och fortfarande är bosatt i eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, om barnet inte omfattas av 2 och om adoptionsbeslutet

⁷ Senaste lydelse 2019:486.

– har meddelats eller avses komma att meddelas av svensk domstol,
– gäller i Sverige enligt lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner, eller

– gäller i Sverige enligt lagen (2018:1289) om adoption i internationella situationer,

4. en utlänning som är förälder till ett ogift utländskt barn som är flykting eller *annan* skyddsbehövande, om barnet vid ankomsten till Sverige var skilt från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller om barnet lämnats ensamt efter ankomsten, och

5. en utlänning som är förälder till ett ogift utländskt barn som är flykting eller *annan* skyddsbehövande, eller en annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, om utlänningen befinner sig i Sverige och beslutet om hans eller hennes asylansökan fattas i samband med beslutet om barnets asylansökan.

När en ansökan om uppehållstillstånd grundas på ett beslut om adoption som har meddelats av svensk domstol, ska den anknytning som har uppkommit genom beslutet godtas i ärendet om uppehållstillstånd.

Upphållstillstånd enligt denna paragraf ska gälla minst ett år. Upphållstillstånd som beviljas ett ogift barn enligt första stycket 2 b ska gälla för samma tid som föräldrarnas uppehållstillstånd. Om ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas en utlänning som med stöd av första stycket 1, 2, 4 eller 5 har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av anknytning till en skyddsbehövande, ska det nya tillståndet gälla i minst två år, om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid.

Under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021 gäller de begränsningar i första och tredje styckena som framgår av 6 § första stycket och 8 § lagen (2016:752)

4. en utlänning som är förälder till ett ogift utländskt barn som är flykting eller *alternativt* skyddsbehövande, om barnet vid ankomsten till Sverige var skilt från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller om barnet lämnats ensamt efter ankomsten, och

5. en utlänning som är förälder till ett ogift utländskt barn som är flykting eller *alternativt* skyddsbehövande, eller en annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, om utlänningen befinner sig i Sverige och beslutet om hans eller hennes asylansökan fattas i samband med beslutet om barnets asylansökan.

När en ansökan om uppehållstillstånd grundas på ett beslut om adoption som har meddelats av svensk domstol, ska den anknytning som har uppkommit genom beslutet godtas i ärendet om uppehållstillstånd.

Upphållstillstånd enligt första stycket 1–2 ska även beviljas om den person som utlänningen åberopar anknytning till har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 § och har välgrundade utsikter att beviljas varaktigt uppehållstillstånd.

Upphållstillstånd enligt denna paragraf som har beviljats på grund av anknytning till en utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 kap. 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 §, ska gälla för samma tid som uppehållstillståndet för den person som det åberopas anknytning till.

Upphållstillstånd som har beviljats på grund av anknytning till någon som är bosatt eller har

om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige ska gälla i två år.

Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas ska även det nya tillståndet vara tidsbegränsat och gälla i två år. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. Tillståndet får dock inte gälla för längre tid än uppehållstillståndet för anknytningspersonen.

En utlänning som har haft ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år ska, när tiden för ett uppehållstillstånd löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om även förutsättningarna i 7 § är uppfyllda.

Vad som framgår i fjärde-sjätte styckena om längden på uppehållstillstånden gäller dock inte om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid.

3 a §⁸

Uppehållstillstånd får, om inte annat anges i 17 § andra stycket, ges till

1. en utlänning som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande med en person som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, om förhållandet framstår som seriöst och inte särskilda skäl talar mot att tillstånd ges,

2. en utlänning som på något annat sätt än som avses i 3 § eller i denna paragraf är nära anhörig till någon som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, om han eller hon har ingått i samma hushåll som den personen och det finns ett särskilt beroendeförhållande mellan släktingarna som fanns redan i hemlandet,

2. en utlänning som på något annat sätt än som avses i 3 § eller i denna paragraf är nära anhörig till någon som är bosatt, som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning eller som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 kap. 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 §, och som har välgrundade utsikter att beviljas varaktigt uppehållstillstånd, om han eller hon har ingått i samma hushåll som den personen och det

⁸ Senaste lydelse 2019:486.

finns ett särskilt beroendeförhållande mellan släktingarna som fanns redan i hemlandet,

3. en utlänning som är förälder till och vårdnadshavare för samt sammanbor med ett barn som är bosatt i Sverige,

4. en utlänning som ska utöva umgänge, som inte är av begränsad omfattning, med ett barn som är bosatt i Sverige, och

5. en utlänning som har svenskt ursprung eller som under lång tid har vistats i Sverige med uppehållstillstånd.

Om en utlänning har getts uppehållstillstånd enligt första stycket 1 ska uppehållstillstånd för samma tid också ges till utlänningens ogifta barn.

När det finns synnerliga skäl får uppehållstillstånd också i andra fall än som avses i första och andra styckena beviljas en utlänning som

1. är adopterad i Sverige i vuxen ålder,

2. är anhörig till en utlänning som är flykting eller annan skyddsbehövande, eller

3. på annat sätt har särskild anknytning till Sverige.

Av 6 § andra stycket lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första–tredje styckena inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021, om utlänningen återopar anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a § den lagen.

2. är anhörig till en utlänning som är flykting eller alternativt skyddsbehövande, eller

Uppehållstillstånd enligt första stycket 1, 3 och 4 och tredje stycket 2 ska inte beviljas om den person som utlänningen återopar anknytning till har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 kap. 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 §.

Uppehållstillstånd enligt första stycket 2 som har beviljats på grund av anknytning till en utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 kap. 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 §, ska gälla för samma tid som uppehållstillståndet för den person som det återopas anknytning till.

Uppehållstillstånd i övrigt som beviljas enligt första eller tredje stycket ska gälla i två år.

Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas ska även det nya tillståndet vara tidsbegränsat och gälla i två år. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. Till-

ståndet får dock inte gälla för längre tid än uppehållstillståndet för anknytningspersonen.

En utlänning som har haft ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år får, när tiden för ett uppehållstillstånd löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om även förutsättningarna i 7 § är uppfyllda.

Vad som framgår i femte- sjuende styckena om längden på uppehållstillstånden gäller dock inte om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid.

3 b §⁹

Upphållstillstånd på grund av anknytning till en person enligt 3 eller 3 a § får beviljas endast om den person som utlänningen åberopar anknytning till kan försörja sig och har en bostad av tillräcklig storlek och standard för sig och utlänningen.

Av 9 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första stycket inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021.

Upphållstillstånd på grund av anknytning till en person enligt 3 eller 3 a § får beviljas endast om den person som utlänningen åberopar anknytning till kan försörja sig och utlänningen samt har en bostad av tillräcklig storlek och standard för sig och utlänningen. Detta gäller dock inte vid prövning av en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd.

3 c §¹⁰

Kraven i 3 b § gäller inte om den person som utlänningen åberopar anknytning till är

1. ett barn,
2. medborgare i Sverige, annan EES-stat eller Schweiz,
3. en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller förklarats vara flykting,
4. en utlänning som tagits emot i Sverige inom ramen för ett beslut som regeringen har meddelat om

Kraven i 3 b § gäller inte om den person som utlänningen åberopar anknytning till är

1. ett barn, eller
2. medborgare i Sverige, annan EES-stat, Schweiz eller Förenade kungariket och utlänningen är dennes make, maka eller sambo och utlänningen och anknytningspersonen har sammanbott utomlands en längre tid eller det på

⁹ Senaste lydelse 2019:486.

¹⁰ Senaste lydelse 2010:175.

överföring av skyddsbehövande till Sverige (vidarebosättning),

5. en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande eller har förklarats vara alternativt skyddsbehövande, eller

6. en utlänning som har permanent uppehållstillstånd och som har vistats i Sverige med uppehållstillstånd för bosättning i minst fyra år.

annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat.

Om den person som utlänningen åberopar anknytning till har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande eller förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande gäller kraven i 3 b § endast om

1. ansökan om uppehållstillstånd görs senare än tre månader efter att den person som utlänningen åberopar anknytning till har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande eller förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande,

2. familjeåterförening är möjlig i ett land utanför EU som familjen har en särskild anknytning till, eller

3. utlänningen och den person som utlänningen åberopar anknytning till inte har sammanbott utomlands en längre tid och det inte heller på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat.

3 d §¹¹

Kraven i 3 b § gäller inte om sökanden är ett barn och den som barnet åberopar anknytning till är barnets förälder. Kraven i 3 b § gäller inte heller om barnets andra förälder ansöker om uppehållstillstånd tillsammans med barnet.

Kraven i 3 b § gäller inte om sökanden är ett barn som har fötts i Sverige och den som barnet åberopar anknytning till är förälder till barnet och sammanbor med barnet i Sverige.

3 e §¹²

Utöver vad som följer av 3 c och 3 d §§ får undantag från kraven i 3 b § medges helt eller delvis, om det finns *särskilda* skäl.

Utöver vad som följer av 3 c och 3 d §§ får undantag från kraven i 3 b § medges helt eller delvis, om det finns *synnerliga* skäl.

6 §¹³

Om uppehållstillstånd inte kan ges på annan grund, får tillstånd beviljas en utlänning om det vid en samlad bedömning av utlänningens situation

¹¹ Senaste lydelse 2010:175.

¹² Senaste lydelse 2010:175.

¹³ Senaste lydelse 2019:486.

finns sådana synnerligen ömmande omständigheter att han eller hon bör tillåtas stanna i Sverige. Vid bedömningen ska utlänningens hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situation i hemlandet särskilt beaktas.

För barn får uppehållstillstånd enligt första stycket beviljas om omständigheterna är särskilt ömmande.

Under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021 gäller de avvikelser från första och andra styckena som framgår av 11 och 12 §§ lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

Barn får beviljas uppehållstillstånd enligt första stycket även om de omständigheter som kommer fram inte har samma allvar och tyngd som krävs för att tillstånd ska beviljas vuxna personer.

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt första stycket ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas ska även det nya tillståndet vara tidsbegränsat och gälla i två år. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. En utlänning som har haft ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år får, när tiden för ett uppehållstillstånd löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om även förutsättningarna i 7 § är uppfyllda.

Tidsbegränsat uppehållstillstånd

Krav för permanent uppehållstillstånd

7 §

Ett uppehållstillstånd skall tidsbegränsas om det med hänsyn till utlänningens förväntade levnads sätt råder tveksamhet om uppehållstillstånd bör beviljas.

En ansökan om permanent uppehållstillstånd får beviljas endast om

- 1. sökanden uppfyller krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap,*
- 2. sökanden kan försörja sig, och*
- 3. det med hänsyn till sökandens förväntade levnadssätt inte råder tveksamhet om att ett permanent uppehållstillstånd bör beviljas.*

7 a §

Kraven i 7 § 1 och 2 gäller inte om

- 1. sökanden är ett barn*
- 2. sökanden har rätt att uppbära allmän pension eller garanti-pension, eller*

3. *det finns synnerliga skäl.
Kraven i 7 § 3 gäller inte om
sökanden inte har fyllt 15 år.*

11 §¹⁴

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får beviljas om det finns ett hinder, som inte är bestående, mot att ett avvisnings- eller utvisningsbeslut verkställs.

I 16 a och 16 b §§ lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige finns bestämmelser om uppehållstillståndets längd som gäller under perioden 1 juni 2017–19 juli 2021 för barn som beviljas uppehållstillstånd för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet.

15 a §¹⁵

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får beviljas en utlänning vars ansökan om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a § eller motsvarande äldre bestämmelser avslagits genom ett lagakraftvunnet beslut, om utlänningen vistas här och

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får beviljas en utlänning vars ansökan om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § eller motsvarande äldre bestämmelser avslagits genom ett lagakraftvunnet beslut, om utlänningen vistas här och

1. sedan minst fyra månader har en anställning som uppfyller de krav som anges i 6 kap. 2 § första stycket och avser en tidsperiod om minst ett år från ansökningstillfället, eller

2. enligt 3 § första stycket 1–4, 3 a § första stycket 1 eller andra stycket har stark anknytning till en person som beviljats uppehållstillstånd enligt 1.

En ansökan om tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt första stycket ska ha kommit in till Migrationsverket senast två veckor efter det att beslutet att avslå ansökan om uppehållstillstånd som flykting eller *annan* skyddsbehövande har vunnit laga kraft.

En ansökan om tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt första stycket ska ha kommit in till Migrationsverket senast två veckor efter det att beslutet att avslå ansökan om uppehållstillstånd som flykting eller *alternativt* skyddsbehövande har vunnit laga kraft.

¹⁴ Senaste lydelse 2019:486.

¹⁵ Senaste lydelse 2014:777.

16 §¹⁶

En utlänning som med stöd av 8 § har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning får beviljas ett nytt tidsbegränsat eller permanent uppehållstillstånd på den grunden endast om förhållandet består.

En utlänning som med stöd av 3 § första stycket 1 eller 2 b eller 3 a § första stycket 1 eller andra stycket har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får efter ansökan beviljas ett nytt uppehållstillstånd på den grunden endast om förhållandet består.

En utlänning som har familjeanknytning enligt 3 § första stycket 1 eller 2 b eller 3 a § första stycket 1 eller andra stycket och som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i två år får ges ett permanent uppehållstillstånd. Om det finns särskilda skäl, får permanent uppehållstillstånd ges före tvåårsperiodens slut.

Har ett förhållande upphört får uppehållstillstånd ändå ges, om

1. utlänningen har särskild anknytning till Sverige,
2. förhållandet har upphört främst på grund av att i förhållandet utlänningen, eller utlänningens barn, utsatts för våld eller för annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid, eller
3. andra starka skäl talar för att utlänningen ska ges fortsatt uppehållstillstånd.

Av 8 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första–tredje styckena inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021 när ett uppehållstillstånd beviljas på grund av anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a § den lagen.

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt andra stycket ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader.

17 a §¹⁷

Uppehållstillstånd får vägras i sådana fall som avses i 3 §, om

1. oriktiga uppgifter medvetet lämnats eller omständigheter medvetet förtigits som är av betydelse för att få uppehållstillståndet,
2. en utlänning adopterats eller ett äktenskap ingåtts eller ett samboförhållande inletts uteslutande i syfte att ge utlänningen rätt till uppehållstillstånd, eller
3. utlänningen utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

¹⁶ Senaste lydelse 2019:486.

¹⁷ Senaste lydelse 2019:486.

Uppehållstillstånd får vägras även i sådana fall som avses i 3 § första stycket 1 eller 2 b, om

1. makarna eller samborna inte lever tillsammans eller inte har sådan avsikt,

2. den person till vilken anknytning åberopas eller utlänningen som sökt uppehållstillstånd är gift eller sambo med någon annan, eller

3. någon av makarna eller samborna är under 18 år. 3. någon av makarna eller samborna är under 21 år.

Vid bedömningen av om uppehållstillstånd bör vägras ska hänsyn tas till utlänningens övriga levnadsomständigheter och familjeförhållanden.

Under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021 gäller den avvikelse från andra stycket 3 som följer av 6 § första stycket lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, om utlänningen åberopar anknytning till en flykting eller en alternativt skyddsbehövande som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 eller 16 a § den lagen.

Lydelse enligt SFS 2019:1211

Föreslagen lydelse

18 §

En utlänning som vill ha uppehållstillstånd i Sverige ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet. En ansökan om uppehållstillstånd får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd här som flykting eller *annan* skyddsbehövande enligt 1 § eller kan beviljas uppehållstillstånd här med stöd av 21 kap. 2, 3 eller 4 §,

2. utlänningen med stöd av 6 § bör

3. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats en utlänning med familjeanknytning med stöd av 3 § första stycket 1 eller 2 b eller 3 a § första stycket 1 eller andra stycket,

4. utlänningen kan beviljas eller har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd här med stöd av 15 §,

5. utlänningen enligt 3 § första stycket 1–4, 3 a § första stycket 1–4 eller andra stycket har stark anknytning till en person som är bosatt i Sverige och det inte skäligen kan krävas att utlänningen reser till ett annat land för att ge in ansökan där,

1. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd här som flykting eller *alternativt* skyddsbehövande enligt 1 § eller kan beviljas uppehållstillstånd här med stöd av 21 kap. 2, 3 eller 4 §

beviljas uppehållstillstånd här,

3. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats en utlänning med stöd av 3 eller 3 a §.

6. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd med stöd av 3 § första stycket 5,

7. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som med stöd av 10 § har beviljats en utlänning i fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket,

8. utlänningen kan beviljas uppehållstillstånd enligt 15 a eller 15 d §,

9. utlänningen med stöd av 10 § har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid forskarutbildning,

10. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd enligt 2 a eller 2 d §, eller

11. det annars finns synnerliga skäl.

Första stycket gäller inte heller om utlänningen har beviljats en visering för att besöka en arbetsgivare i Sverige eller är undantagen från kravet på visering om han eller hon ansöker om ett uppehållstillstånd för arbete inom ett slag av arbete där det råder stor efterfrågan på arbetskraft. En ytterligare förutsättning är att arbetsgivaren skulle förorsakas olägenheter om utlänningen måste resa till ett annat land för att ge in ansökan där eller att det annars finns särskilda skäl.

Vid skälighetsbedömningen enligt andra stycket 5 ska konsekvenserna för ett barn av att skiljas från sin förälder särskilt beaktas, om det står klart att uppehållstillstånd skulle ha beviljats om prövningen gjorts före inresan i Sverige.

I fråga om uppehållstillstånd för en utlänning som ska avvisas eller utvisas enligt ett beslut som har fått laga kraft gäller föreskrifterna i 15 a och 20 §§ samt 12 kap. 16 b, 16 c och 18–20 §§.

I 7 § lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå föreskrivs ytterligare undantag från första stycket under perioden 20 juli 2021–19 januari 2025.

24 §¹⁸

Regeringen får i fråga om en viss grupp av utlänningar meddela föreskrifter om permanent uppehållstillstånd därför att de är övriga skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 a §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utformning och kontroll av språk- och samhällskunskapskraven enligt 7 § samt om försörjningsförmågan enligt samma paragraf.

5 a kap.

2 §¹⁹

För att beviljas ställning som varaktigt bosatt i Sverige skall sökanden fullt ut kunna försörja sig och sin familj med egna medel så att grundläggande behov av uppehälle och bostad är tillgodosedda.

För att beviljas ställning som varaktigt bosatt i Sverige ska sökanden

1. fullt ut kunna försörja sig och sin familj med egna medel så att grundläggande behov av uppehälle och bostad är tillgodosedda, och

¹⁸ Senaste lydelse 2009:1542.

¹⁹ Senaste lydelse 2006:219.

2. uppfylla förutsättningarna för permanent uppehållstillstånd i 5 kap. 7 § 1 och 3.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kravet på försörjningsförmågan.

4 §²⁰

Ställning som varaktigt bosatt i Sverige ska inte beviljas

1. en medborgare i en EU-stat, 1. en medborgare i en EU-stat, eller

2. övriga skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 a §, eller

3. en utlänning vars vistelse i Sverige inte är av varaktig karaktär. 2. en utlänning vars vistelse i Sverige inte är av varaktig karaktär.

9 kap.

8 §²¹

Migrationsverket eller Polismyndigheten får fotografera en utlänning och, om utlänningen fyllt 14 år, ta hans eller hennes fingeravtryck om

1. utlänningen inte kan styrka sin identitet när han eller hon kommer till Sverige,

2. utlänningen ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a §, eller

2. utlänningen ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 §, eller

3. det finns grund för att besluta om förvar.

12 kap.

3 §²²

Ett beslut om avvisning eller utvisning av en utlänning som avses i 4 kap. 2 § första stycket 1, i fall av väpnad konflikt, eller 2 a § första stycket får inte verkställas till utlänningens hemland eller till ett land där han eller hon riskerar att sändas vidare till hemlandet, om det finns synnerliga skäl mot det.

Ett beslut om avvisning eller utvisning av en utlänning som avses i 4 kap. 2 § första stycket 1, i fall av väpnad konflikt får inte verkställas till utlänningens hemland eller till ett land där han eller hon riskerar att sändas vidare till hemlandet, om det finns synnerliga skäl mot det.

8 a §²³

Om en utlänning har ansökt om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a §, får ett beslut om

Om en utlänning har ansökt om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 §, får ett beslut om

²⁰ Senaste lydelse 2017:22.

²¹ Senaste lydelse 2014:655.

²² Senaste lydelse 2009:1542.

²³ Senaste lydelse 2016:1243.

avvisning eller utvisning inte verkställas innan ansökan har prövats och då avslagits genom ett beslut som har fått laga kraft eller innan ett beslut att avvisa ansökan enligt 5 kap. 1 b § har fått laga kraft.

Första stycket gäller inte om omedelbar verkställighet enligt 8 kap. 19 §. Då gäller i stället att beslutet om avvisning får verkställas när ansökan om uppehållstillstånd har avslagits eller avvisats av Migrationsverket. Om beslutet om avvisning överklagas ska den migrationsdomstol som ska pröva överklagandet pröva om verkställigheten av avvisningsbeslutet tills vidare ska avbrytas (inhibition). Beslutet om avvisning får inte verkställas innan denna prövning har gjorts. Ett avvisningsbeslut som gäller ett ensamkommande barn får dock aldrig verkställas förrän tidigast en vecka från den dag då barnet fick del av beslutet.

Första och andra styckena hindrar inte att utlänningen överlämnas, utlämnas eller överförs till en annan stat eller internationell domstol eller tribunal för att lagföras eller avtjäna en frihetsberövande påföljd.

16 b §²⁴

I fråga om den som av allmän domstol har utvisats på grund av brott får en migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen, efter Migrationsverkets ställningstagande i ärendet, bevilja uppehållstillstånd och arbetstillstånd om det

1. finns hinder enligt 1, 2 eller 3 § mot att utvisningsbeslutet verkställs,
2. finns anledning att anta att det avsedda mottagarlandet inte kommer att vara villigt att ta emot utlänningen,
3. finns medicinska hinder, eller
4. annars finns synnerliga skäl.

Vid bedömningen enligt första stycket 4 ska följande särskilt beaktas:

- brottslighetens art och omfattning,
- den tid som har förflutit sedan utvisningsbeslutet meddelades,
- utlänningens skötsamhet och risken för fortsatt brottslighet, och
- utlänningens hälsotillstånd och levnadsförhållanden i övrigt.

Om migrationsdomstolen eller Migrationsöverdomstolen finner att utlänningen är flykting enligt 4 kap. 1 § eller *annan skyddsbehövande* enligt 4 kap. 2 *eller 2 a §* gäller även det som anges i 5 kap. 1 §. Om ett internationellt organ, som har behörighet att pröva klagomål från enskilda, funnit att en allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott i ett enskilt ärende strider mot ett svenskt konventions-

avvisning eller utvisning inte verkställas innan ansökan har prövats och då avslagits genom ett beslut som har fått laga kraft eller innan ett beslut att avvisa ansökan enligt 5 kap. 1 b § har fått laga kraft.

Migrationsverket har beslutat om verkställighet enligt 8 kap. 19 §. Då gäller i stället att beslutet om avvisning får verkställas när ansökan om uppehållstillstånd har avslagits eller avvisats av Migrationsverket. Om beslutet om avvisning överklagas ska den migrationsdomstol som ska pröva överklagandet pröva om verkställigheten av avvisningsbeslutet tills vidare ska avbrytas (inhibition). Beslutet om avvisning får inte verkställas innan denna prövning har gjorts. Ett avvisningsbeslut som gäller ett ensamkommande barn får dock aldrig verkställas förrän tidigast en vecka från den dag då barnet fick del av beslutet.

Om migrationsdomstolen eller Migrationsöverdomstolen finner att utlänningen är flykting enligt 4 kap. 1 § eller *alternativt skyddsbehövande* enligt 4 kap. 2 § gäller även det som anges i 5 kap. 1 §. Om ett internationellt organ, som har behörighet att pröva klagomål från enskilda, funnit att en allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott i ett enskilt ärende strider mot ett svenskt

²⁴ Senaste lydelse 2013:648.

åtagande gäller även det som anges i 5 kap. 4 §. konventionsåtagande gäller även det som anges i 5 kap. 4 §.

18 §²⁵

Om det i ett ärende om verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft kommer fram nya omständigheter som innebär att

1. det finns ett hinder mot verkställighet enligt 1, 2 eller 3 §,
2. det finns anledning att anta att det avsedda mottagarlandet inte kommer att vara villigt att ta emot utlänningen, eller
3. det finns medicinska hinder eller någon annan särskild anledning att beslutet inte bör verkställas,

får Migrationsverket, *om hindret är bestående, bevilja permanent uppehållstillstånd.*

Finns det endast ett tillfälligt hinder mot verkställighet, får verket bevilja ett tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Barn får beviljas permanent eller tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt första stycket 3 även om de omständigheter som kommer fram inte har samma allvar och tyngd som krävs för att tillstånd ska beviljas vuxna personer.

får Migrationsverket bevilja ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som ska gälla i tre år om det finns ett hinder enligt 2 § och om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år. I övriga fall av hinder ska uppehållstillståndet gälla i längst tretton månader. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i ett år.

Finns det ett hinder mot verkställighet som är bestående får en utlänning som har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år när tiden för ett uppehållstillstånd löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om även förutsättningarna i 5 kap. 7 § är uppfyllda.

Barn får beviljas uppehållstillstånd enligt första stycket 3 även om de omständigheter som kommer fram inte har samma allvar och tyngd som krävs för att tillstånd ska beviljas vuxna personer.

Vid bedömningen enligt första stycket 3 av om det finns någon annan särskild anledning att ett beslut inte bör verkställas ska konsekvenserna för ett barn av att skiljas från sin förälder särskilt beaktas, om det står klart att uppehållstillstånd på grund av stark anknytning enligt 5 kap. 3 § första stycket 1–4 eller 5 kap. 3 a § första stycket 1–4 eller andra stycket skulle ha beviljats om prövningen gjorts före inresan i Sverige.

Migrationsverket får också besluta om inhibition.

Av 15 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att uppehållstillstånd som beviljas enligt första stycket ska tidsbegränsas under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021.

19 §²⁶

Om ett beslut om uppehållstillstånd inte kan meddelas enligt 18 §, ska Migrationsverket ta upp frågan om uppehållstillstånd till ny prövning om utlännings i ett ärende om verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft återopar sådana nya omständigheter som

1. kan antas utgöra ett bestående sådant hinder mot verkställigheten som avses i 1, 2 eller 3 §, och

2. inte kunnat återopas av utlännings tidigare, eller utlännings visar giltig ursäkt för att inte ha återopat omständigheterna tidigare.

Är förutsättningarna enligt första stycket inte uppfyllda, ska Migrationsverket besluta att inte bevilja ny prövning.

Första stycket gäller inte om utlännings ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 *eller 2 a §* och en sådan ansökan inte tidigare under utlännings vistelse i Sverige har prövats genom ett beslut som har fått laga kraft. I ett sådant fall ska Migrationsverket pröva ansökan och besluta om inhibition i verkställighetsärendet.

Första stycket gäller inte om utlännings ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § och en sådan ansökan inte tidigare under utlännings vistelse i Sverige har prövats genom ett beslut som har fått laga kraft. I ett sådant fall ska Migrationsverket pröva ansökan och besluta om inhibition i verkställighetsärendet.

Av 16 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första stycket inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021 om utlännings endast återopar sådana omständigheter som kan ligga till grund för skyddsbehov enligt 4 kap. 2 a §.

19 b §²⁷

Om en utlännings som av allmän domstol har utvisats på grund av brott återopar sådana omständigheter som anges i 19 § första stycket 1 och dessa omständigheter inte kunnat återopas av utlännings tidigare, eller utlännings visar giltig ursäkt för att inte ha återopat omständigheterna

²⁶ Senaste lydelse 2019:486.

²⁷ Senaste lydelse 2019:486.

tidigare, ska Migrationsverket ta upp frågan om uppehållstillstånd till prövning.

Är förutsättningarna enligt första stycket inte uppfyllda, ska Migrationsverket besluta att inte bevilja prövning.

Utvisningsbeslutet får inte verkställas innan Migrationsverket har avgjort frågan om prövning ska ske eller, om prövning beviljas, innan frågan om uppehållstillstånd har prövats i en instans och ansökan därvid avslagits.

Vad som sägs i första stycket gäller inte om utlänningen ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a § och en sådan ansökan inte tidigare under utlänningens vistelse i Sverige har prövats genom ett lagakraftvunnet beslut. I ett sådant fall ska Migrationsverket pröva ansökan.

Av 16 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige framgår att första stycket inte gäller under perioden 20 juli 2016–19 juli 2021 om utlänningen endast återoppar sådana omständigheter som kan ligga till grund för skyddsbehov enligt 4 kap. 2 a §.

Vad som sägs i första stycket gäller inte om utlänningen ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § och en sådan ansökan inte tidigare under utlänningens vistelse i Sverige har prövats genom ett lagakraftvunnet beslut. I ett sådant fall ska Migrationsverket pröva ansökan.

13 kap.

17 §²⁸

Om den som ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a § uppger att han eller hon är ett ensamkommande barn ska Migrationsverket, om det finns skäl att ifrågasätta att sökanden är under 18 år, så snart som möjligt göra en åldersbedömning och fatta ett tillfälligt beslut om sökandens ålder. Om det är uppenbart att sökanden är 18 år eller äldre krävs dock inte någon sådan åldersbedömning eller något sådant beslut.

Om den som ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § uppger att han eller hon är ett ensamkommande barn ska Migrationsverket, om det finns skäl att ifrågasätta att sökanden är under 18 år, så snart som möjligt göra en åldersbedömning och fatta ett tillfälligt beslut om sökandens ålder. Om det är uppenbart att sökanden är 18 år eller äldre krävs dock inte någon sådan åldersbedömning eller något sådant beslut.

Ett slutligt ställningstagande till sökandens ålder ska göras i samband med det slutliga beslutet i ärendet om uppehållstillstånd.

14 kap.

3 §²⁹

Migrationsverkets beslut får överklagas till en migrationsdomstol, om beslutet innebär

- avvísning eller utvisning,
- avslag på en ansökan om upphävande av allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott,
- avslag på en ansökan om uppehållstillstånd, arbetstillstånd eller ställning som varaktigt bosatt i Sverige *eller*,
- avslag på en ansökan om uppehållstillstånd, arbetstillstånd eller ställning som varaktigt bosatt i Sverige,
- avslag på en ansökan om permanent uppehållstillstånd, *eller*
- återkallelse av ett uppehållstillstånd, arbetstillstånd eller ställning som varaktigt bosatt i Sverige.

16 kap.

11 §³⁰

Prövningstillstånd krävs vid överklagande av en migrationsdomstols beslut till Migrationsöverdomstolen.

Vid överklagande av en migrationsdomstols beslut enligt 9 § andra stycket krävs dock inte prövningstillstånd. Prövningstillstånd krävs inte heller vid överklagande av en migrationsdomstols beslut i fråga om statusförklaring eller uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 *eller* 2 a § efter överlämnande enligt 4 kap. 6 § andra stycket eller 5 kap. 20 § andra stycket.

Vid överklagande av en migrationsdomstols beslut enligt 9 § andra stycket krävs dock inte prövningstillstånd. Prövningstillstånd krävs inte heller vid överklagande av en migrationsdomstols beslut i fråga om statusförklaring eller uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § efter överlämnande enligt 4 kap. 6 § andra stycket eller 5 kap. 20 § andra stycket.

18 kap.

1 §³¹

Offentligt biträde ska förordnas för den som åtgärden avser, om det inte måste antas att behov av biträde saknas, i mål och ärenden om

1. avvísning, dock inte hos Polismyndigheten om inte utlänningsen enligt 10 kap. 1 eller 2 § hållits i förvar sedan mer än tre dagar,
2. utvisning enligt 8 kap. 6 eller 10 § eller 11 § andra stycket,
3. verkställighet av beslut om avvísning eller utvisning enligt denna lag, om beslut om inhibition meddelats av Migrationsverket, en

²⁹ Senaste lydelse 2014:198.

³⁰ Senaste lydelse 2013:648.

³¹ Senaste lydelse 2016:1243.

migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen eller om ny prövning beviljats,

4. verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning enligt denna lag, dock endast när det gäller fråga om förvar enligt 10 kap. 1 eller 2 § och utlännningen hållits i förvar sedan mer än tre dagar, och

5. hemsändande enligt 23 kap. 2 §.

Offentligt biträde ska alltid förordnas i mål och ärenden enligt första stycket 1 och 2 för barn som har ansökt om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 *eller 2 a* §, om barnet saknar vårdnadshavare här i landet. Offentligt biträde ska också förordnas för ett barn som saknar vårdnadshavare här i landet om ny prövning har beviljats barnet.

Offentligt biträde ska alltid förordnas för barn som hålls i förvar enligt 10 kap. 2 §, om barnet saknar vårdnadshavare här i landet.

Offentligt biträde ska alltid förordnas i mål och ärenden enligt första stycket 1 och 2 för barn som har ansökt om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 §, om barnet saknar vårdnadshavare här i landet. Offentligt biträde ska också förordnas för ett barn som saknar vårdnadshavare här i landet om ny prövning har beviljats barnet.

Denna lag träder i kraft den 20 juli 2021.

1.2 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken att 5 kap. 12 §, 35 kap. 8 § och 67 kap. 7 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

12 §¹

Till den som enligt utlänningslagen (2005:716) behöver ha uppehållstillstånd i Sverige får bosättningsbaserade förmåner lämnas tidigast från och med den dag då ett sådant tillstånd börjar gälla men inte för längre tid tillbaka än tre månader före det att tillståndet beviljades. Om det finns synnerliga skäl, får förmåner lämnas även om uppehållstillstånd inte har beviljats.

Till den som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får bosättningsbaserade förmåner lämnas utan hinder av att tillståndet har upphört att gälla, om en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla och ansökan avser ett fortsatt tillstånd på samma grund *eller ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige*. Om ansökan avslås får förmåner lämnas till dess att utlänningsens tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får förmåner lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

Till den som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får bosättningsbaserade förmåner lämnas utan hinder av att tillståndet har upphört att gälla, om en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla och ansökan avser ett fortsatt tillstånd på samma grund. Om ansökan avslås får förmåner lämnas till dess att utlänningsens tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får förmåner lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

35 kap.

8 §

Om den försäkrade har beviljats uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 2 *eller 2 a §* utlänningslagen

Om den försäkrade har beviljats uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 2 § utlänningslagen (2005:716)

¹ Senaste lydelse 2017:577.

(2005:716) eller enligt motsvarande äldre bestämmelser eller beviljats statusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen eller motsvarande förklaring enligt äldre bestämmelser räknas som faktisk försäkringstid även tid då han eller hon har varit bosatt i sitt tidigare hemland från och med det år då han eller hon fyllde 16 år till tidpunkten då han eller hon först kom till Sverige.

eller enligt motsvarande äldre bestämmelser eller beviljats statusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen eller motsvarande förklaring enligt äldre bestämmelser räknas som faktisk försäkringstid även tid då han eller hon har varit bosatt i sitt tidigare hemland från och med det år då han eller hon fyllde 16 år till tidpunkten då han eller hon först kom till Sverige.

67 kap.

7 §

Om en pensionssökande har beviljats uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 2 eller 2 a § utlänningslagen (2005:716) eller enligt motsvarande äldre bestämmelser eller beviljats statusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen eller motsvarande förklaring enligt äldre bestämmelser räknas som försäkringstid för garantipension även tid under vilken han eller hon har varit bosatt i sitt tidigare hemland från och med det kalenderår då den pensionssökande fyllde 25 år till tidpunkten då han eller hon först ankom till Sverige.

Om en pensionssökande har beviljats uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 2 § utlänningslagen (2005:716) eller enligt motsvarande äldre bestämmelser eller beviljats statusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen eller motsvarande förklaring enligt äldre bestämmelser räknas som försäkringstid för garantipension även tid under vilken han eller hon har varit bosatt i sitt tidigare hemland från och med det kalenderår då den pensionssökande fyllde 25 år till tidpunkten då han eller hon först ankom till Sverige.

Denna lag träder i kraft den 20 juli 2021.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll att 5 § ska ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

I ärenden enligt denna lag gäller följande föreskrifter i utlänningslagen (2005:716) i tillämpliga delar:

- 1 kap. 3 b § om EES-medborgare,
- 1 kap. 13 § om skyndsam handläggning,
- 3 a kap. 2 § om familjemedlemmar till EES-medborgare,
- 4 kap. 1–4 §§ om flyktingar och *andra* skyddsbehövande, 4 kap. 1–4 §§ om flyktingar och *alternativt* skyddsbehövande,
- 5 kap. 1–1 c, 2 a–d, 3–10, 12–16 och 17–19 §§ om uppehållstillstånd,
- 5 a kap. 1–4 och 6 §§ om ställning som varaktigt bosatt,
- 5 b kap. 1–20 §§ om uppehållstillstånd för forskning, studier inom högre utbildning, viss praktik, visst volontärarbete och au pair-arbete,
- 6 kap. 3 § om arbetstillstånd,
- 6 a kap. 1–11 §§ om EU-blåkort,
- 6 b kap. 1–15 §§ om tillstånd för företagsintern förflyttning, ICT,
- 6 c kap. 1–11 och 14 §§ om tillstånd för säsongarbete,
- 8 kap. 12 och 13 §§ om utvisning av EES-medborgare och sådana medborgares familjemedlemmar,
- 8 kap. 14 § om utvisning av utlänningar med permanent uppehållsrätt, EES-medborgare som har vistats i Sverige under de tio närmast föregående åren och EES-medborgare som är barn,
- 8 a kap. 2 § första stycket om sådana hänsyn som ska tas till anknytningen till det svenska samhället, om fråga uppkommit om utvisning av en utlänning som har ställning som varaktigt bosatt i Sverige,
- 9 kap. 4 och 5 §§ om omhändertagande av pass och andra identitetshandlingar,
- 9 kap. 8 § om fotografi och fingeravtryck,
- 9 kap. 12 § om omhändertagande för att verkställa ett avvisnings- eller utvisningsbeslut,
- 9 kap. 13 § om andra åtgärder för att möjliggöra verkställighet,
- 10 kap. 1, 2, 4–11 och 17 §§ om förvar och uppsikt,
- 12 kap. 1–5, 13 a och 21–23 §§ om verkställighet av beslut om utvisning,
- 13 kap. 1–7 §§ om muntlig handläggning hos förvaltningsmyndighet,
- 13 kap. 10 § om motivering av beslut,
- 13 kap. 11 § om tolkersättning,
- 13 kap. 12 § om rättelse av beslut på grund av oriktig uppgift,
- 13 kap. 15 och 16 §§ om DNA-analys,
- 16 kap. 1 § andra stycket om Migrationsöverdomstolen,
- 17 kap. 1 och 2 §§ om skyldighet att lämna uppgifter,

¹ Senaste lydelse 2019:1209.

Bilaga 2

18 kap. 1 § andra och tredje styckena om offentligt biträde för barn, och
19 kap. 1–4 §§ om kostnadsansvar.

Skyldigheten enligt 17 kap. 1 § utlänningslagen att lämna uppgifter gäller
vid tillämpningen av denna lag även i förhållande till regeringen.

Denna lag träder i kraft den 20 juli 2021.

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. att 1 och 1 a §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

I denna lag ges bestämmelser om sysselsättning för och bistånd till utlänningar som

1. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser (asylsökande),

1. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser (asylsökande),

2. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av bestämmelserna i 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen och som inte är folkbokförda här i landet, eller

3. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas.

Den som omfattas av denna lag har inte rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) för förmåner av motsvarande karaktär. Rätt till bistånd föreligger inte heller för bostadskostnader.

1 a §²

Barn under 18 år som saknar uppehållstillstånd och som inte vistas på en förläggning omfattas inte av denna lag, om de bor hos en vårdnadshavare som har uppehållstillstånd.

Utlänningar som är medborgare i någon av Europeiska unionens medlemsstater omfattas av denna lag endast om det finns synnerliga skäl för det.

Utlänningar som avses i 1 § första stycket 1 som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd och vars rätt till bistånd enligt denna lag har upphört omfattas inte av lagen om de ansöker om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller ansöker om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i *lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige* och

Utlänningar som avses i 1 § första stycket 1 som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd och vars rätt till bistånd enligt denna lag har upphört omfattas inte av lagen om de ansöker om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller ansöker om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i *utlänningslagen (2005:716)* och ansökan har kommit in till

¹ Senaste lydelse 2017:578.

² Senaste lydelse 2017:578.

ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla.

En utlänning som vistas här med stöd av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 eller 15 b § utlänningslagen (2005:716) omfattas inte av denna lag. Detsamma gäller en utlänning för vilken en ansökan om ett sådant tillstånd är under prövning.

Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla.

En utlänning som vistas här med stöd av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 eller 15 b § utlänningslagen omfattas inte av denna lag. Detsamma gäller en utlänning för vilken en ansökan om ett sådant tillstånd är under prövning.

Denna lag träder i kraft den 20 juli 2021.

1.5 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om studiestödslagen (1999:1395) att 2 kap. 4 och 4 a §§ samt 3 kap. 4 och 4 a §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §¹

Studiehjälp får lämnas till studerande som är svenska medborgare.

Studiehjälp får också lämnas till studerande som inte är svenska medborgare, om de studerande

1. är bosatta i Sverige och har *permanent uppehållstillstånd* här, och

2. har bosatt sig i Sverige huvudsakligen i annat syfte än att genomgå utbildning här.

Kravet på *permanent* uppehållstillstånd i andra stycket 1 gäller inte för personer som har fått en varaktig anknytning till Sverige och som är

1. utländska medborgare med uppehållsrätt enligt 3 a kap. 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716),

2. schweiziska medborgare med uppehållstillstånd, eller

3. familjemedlemmar till schweiziska medborgare som avses i 2 och själva har uppehållstillstånd.

Studiehjälp får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om den studerande har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller har beviljats ett uppehållstillstånd enligt den lagen eller om det finns särskilda skäl för att lämna studiehjälp.

I 1 kap. 4–7 §§ finns bestämmelser om att vissa utländska medborgare ska jämföras med svenska medborgare.

4 a §²

Studiehjälp får lämnas till studerande som har beviljats ett

¹ Senaste lydelse 2017:579.

² Senaste lydelse 2017:579.

tidsbegränsat uppehållstillstånd även efter det att tillståndet har upphört att gälla om den studerande har ansökt om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i *lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige* och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla. Om ansökan avslås får studiehjälp lämnas till dess att utlännings tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen (2005:716) har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får studiehjälp lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

tidsbegränsat uppehållstillstånd även efter det att tillståndet har upphört att gälla om den studerande har ansökt om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i *utlänningslagen (2005:716)* och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla. Om ansökan avslås får studiehjälp lämnas till dess att utlännings tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får studiehjälp lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

3 kap.

4 §³

Studiemedel får lämnas till studerande som är svenska medborgare.

Studiemedel får också lämnas till studerande som inte är svenska medborgare, om de studerande

1. är bosatta i Sverige och har *permanent* uppehållstillstånd här, och

1. är bosatta i Sverige och har uppehållstillstånd här, och

2. har bosatt sig i Sverige huvudsakligen i annat syfte än att genomgå utbildning här.

Kravet på *permanent* uppehållstillstånd i andra stycket 1 gäller inte för personer som har en varaktig anknytning till Sverige och som är

Kravet på uppehållstillstånd i andra stycket 1 gäller inte för personer som har en varaktig anknytning till Sverige och som är

1. utländska medborgare med uppehållsrätt enligt 3 a kap. 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716),

2. schweiziska medborgare med uppehållstillstånd, eller

3. familjemedlemmar till schweiziska medborgare som avses i 2 och själva har uppehållstillstånd.

Studiemedel får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om den studerande har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt lagen

(2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller har beviljats ett uppehållstillstånd enligt den lagen eller om det finns särskilda skäl för att lämna studiemedel.

I 1 kap. 4–6 §§ finns bestämmelser om att vissa utländska medborgarska jämföras med svenska medborgare.

4 a §⁴

Studiemedel får lämnas till studerande som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd även efter det att tillståndet har upphört att gälla om den studerande har ansökt om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i *lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige* och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla. Om ansökan avslås får studiemedel lämnas till dess att utlänningens tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen (2005:716) har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får studiemedel lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

Studiemedel får lämnas till studerande som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd även efter det att tillståndet har upphört att gälla om den studerande har ansökt om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i *utlänningslagen (2005:716)* och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla. Om ansökan avslås får studiemedel lämnas till dess att utlänningens tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får studiemedel lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

Denna lag träder i kraft den 20 juli 2021.

⁴ Senaste lydelse 2017:579.

1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap att 6 och 8 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

Ett barn som har fötts i Sverige och som sedan födelsen är statslöst förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan av den eller dem som har vårdnaden om barnet, om barnet har permanent uppehållstillstånd och hemvist här i landet.

Det som föreskrivs i första stycket om krav på permanent uppehållstillstånd gäller inte ett barn som har haft hemvist här i landet sedan fem år eller under sammanlagt tio år och som har beviljats

1. ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1, 3 § första stycket 2, 3 a § första stycket 2 eller 6 § eller 12 kap. 18 § utlänningslagen (2005:716), eller

2. ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt samma lag.

Anmälan ska göras innan barnet har fyllt arton år.

8 §²

En utlänning som har fyllt arton men inte tjuogoett år förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon har

1. permanent uppehållstillstånd i Sverige, och
2. hemvist här i landet sedan han eller hon fyllde tretton år eller, i fråga om den som är statslös, femton år.

Kravet i första stycket 1 gäller inte en utlänning som

1. har fötts i Sverige,

2. sedan födelsen är statslös,

3. har haft hemvist här i landet sedan fem år eller under sammanlagt tio år, och

¹ Senaste lydelse 2014:481.

² Senaste lydelse 2014:481.

4. har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1, 3 § första stycket 1–2, 3 a § första stycket 2 eller 6 § eller 12 kap. 18 § utlänningslagen (2005:716) eller ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt den lagen.

Bilaga 2

Denna lag träder i kraft den 20 juli 2021.

1.7 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare att 3 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Bestämmelserna om gästforskare i denna lag är inte tillämpliga på en tredjelandsmedborgare som

1. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 *eller 2 a §* utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser,

2. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. utlänningslagen,

3. har ett lagakraftvunnet avvisnings- eller utvisningsbeslut som inte kan verkställas,

4. utför forskning uteslutande inom ramen för högskoleutbildning för att därigenom få en doktorsexamen, eller

5. har lånats ut av en forskningshuvudman i en annan EU-stat.

1. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *alternativt* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser,

Denna lag träder i kraft den 20 juli 2021.

1.8 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. att 4 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Denna lag omfattar utlänningar som

1. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som *annan* skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser och som inte är folkbokförda här i landet,

2. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av bestämmelserna i 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen och som inte är folkbokförda här i landet,

3. hålls i förvar enligt 10 kap. 1 eller 2 § utlänningslagen och som inte har placerats i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest, eller

4. vistas här med stöd av tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 eller 15 d § utlänningslagen.

Sådana utlänningar som avses i första stycket 1 eller 2 omfattas av lagen även om de har meddelats ett beslut om avvísning eller utvisning. Det gäller dock inte en utlännings som håller sig undan så att beslutet inte kan verkställas.

Denna lag träder i kraft den 20 juli 2021.

¹ Senaste lydelse 2017:580.

Sammanfattning av Kompletterande promemoria till betänkandet En långsiktigt hållbar migrationspolitik (SOU 2020:54)

I promemorian lämnas kompletterande förslag i förhållande till Migrationskommitténs betänkande En långsiktigt hållbar migrationspolitik (SOU 2020:54). Syftet med förslagen är att den nya ordningen med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel ska vara långsiktigt hållbar och inte leda till orimliga konsekvenser i enskilda fall. Förslagen innebär en möjlighet till uppehållstillstånd på grund av anknytning i vissa fall för en utlänning som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande med en person som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om förhållandet har etablerats redan i hemlandet. Det föreslås vidare en justerad tidpunkt för beräkningen av tremånadersfristen när det gäller undantag från försörjningskravet vid anhöriginvandring för kvotflyktingar. Det föreslås också ändringar i den föreslagna bestämmelsen om uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter, så att barn och vissa vuxna ska kunna beviljas uppehållstillstånd om omständigheterna är särskilt ömmande. Förslagen föreslås träda i kraft den 20 juli 2021.

Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 3 a, 3 c och 6 §§ utlänningslagen (2005:716) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SOU 2020:54

Föreslagen lydelse

5 kap.

3 a §

- Uppehållstillstånd får, om inte annat anges i 17 § andra stycket, ges till
1. en utlänning som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande med en person som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, om förhållandet framstår som seriöst och inte särskilda skäl talar mot att tillstånd ges,
 1. en utlänning som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande med en person som
 - a) är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, om förhållandet framstår som seriöst och inte särskilda skäl talar mot att tillstånd ges, *eller*
 - b) har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 § och som har välgrundade utsikter att beviljas varaktigt uppehållstillstånd, om förhållandet framstår som seriöst och har etablerats redan i hemlandet och inte heller särskilda skäl talar mot att tillstånd ges,
 2. en utlänning som på något annat sätt än som avses i 3 § eller i denna paragraf är nära anhörig till någon som är bosatt, som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning eller som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 kap. 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 §, och som har välgrundade utsikter att beviljas varaktigt uppehållstillstånd, om han eller hon har ingått i samma hushåll som den personen och det finns ett särskilt beroendeförhållande mellan släktingarna som fanns redan i hemlandet,
 3. en utlänning som är förälder till och vårdnadshavare för samt sammanbor med ett barn som är bosatt i Sverige,
 4. en utlänning som ska utöva umgänge, som inte är av begränsad omfattning, med ett barn som är bosatt i Sverige, och
 5. en utlänning som har svenskt ursprung eller som under lång tid har vistats i Sverige med uppehållstillstånd.
- Om en utlänning har getts uppehållstillstånd enligt första stycket 1 ska uppehållstillstånd för samma tid också ges till utlänningens ogifta barn.

När det finns synnerliga skäl får uppehållstillstånd också i andra fall än som avses i första och andra styckena beviljas en utlänning som

1. är adopterad i Sverige i vuxen ålder,
2. är anhörig till en utlänning som är flykting eller alternativt skyddsbehövande, eller
3. på annat sätt har särskild anknytning till Sverige.

Uppehållstillstånd enligt första stycket 1, 3 och 4 och tredje stycket 2 ska inte beviljas om den person som utlänningen återopar anknytning till har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 kap. 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 §.

Uppehållstillstånd enligt första stycket 2 som har beviljats på grund av anknytning till en utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 kap. 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 §, ska gälla för samma tid som uppehållstillståndet för den person som det återopas anknytning till.

Uppehållstillstånd enligt första stycket 1 a, 3 och 4 och tredje stycket 2 ska inte beviljas om den person som utlänningen återopar anknytning till har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 kap. 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 §.

Uppehållstillstånd enligt första stycket 1 b eller 2 som har beviljats på grund av anknytning till en utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt 5 kap. 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 §, ska gälla för samma tid som uppehållstillståndet för den person som det återopas anknytning till.

Uppehållstillstånd i övrigt som beviljas enligt första eller tredje stycket ska gälla i två år.

Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas ska även det nya tillståndet vara tidsbegränsat och gälla i två år. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. Tillståndet får dock inte gälla för längre tid än uppehållstillståndet för anknytningspersonen.

En utlänning som har haft ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år får, när tiden för ett uppehållstillstånd löpt ut, efter ansökan beviljas ett permanent uppehållstillstånd om även förutsättningarna i 7 § är uppfyllda.

Vad som framgår i femte–sjunde styckena om längden på uppehållstillstånden gäller dock inte om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid.

3 c §

Kraven i 3 b § gäller inte om den person som utlänningen återopar anknytning till är

1. ett barn, eller
2. medborgare i Sverige, annan EES-stat, Schweiz eller Förenade kungariket och utlänningen är dennes make, maka eller sambo och utlänningen och anknytningspersonen har sammanbott utomlands en längre tid eller det på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat.

Om den person som utlänningen återopar anknytning till har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande eller förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande gäller kraven i 3 b § endast om

1. ansökan om uppehållstillstånd görs senare än tre månader efter att den person som utlänningen åberopar anknytning till har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande eller förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande,

2. familjeåterförening är möjlig i ett land utanför EU som familjen har en särskild anknytning till, eller

3. utlänningen och den person som utlänningen åberopar anknytning till inte har sammanbott utomlands en längre tid och det inte heller på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat.

Om den person som utlänningen åberopar anknytning till är en utlänning som tagits emot i Sverige inom ramen för ett beslut som regeringen har meddelat om överföring av skyddsbehövande till Sverige (vidarebosättning) gäller, i stället för vad som anges i andra stycket 1, kraven i 3 b § endast om ansökan om uppehållstillstånd görs senare än tre månader efter det att den person som utlänningen åberopar anknytning till har rest in i Sverige.

6 §

Om uppehållstillstånd inte kan ges på annan grund, får tillstånd beviljas en utlänning om det vid en samlad bedömning av utlänningens situation finns sådana synnerligen ömmande omständigheter att han eller hon bör tillåtas stanna i Sverige. Vid bedömningen ska utlänningens hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situation i hemlandet särskilt beaktas.

Barn får beviljas uppehållstillstånd enligt första stycket även om de omständigheter som kommer fram inte har samma allvar och tyngd som krävs för att tillstånd ska beviljas vuxna personer.

För barn får uppehållstillstånd enligt första stycket beviljas om omständigheterna är särskilt ömmande. Detsamma gäller för en vuxen person som har vistats i Sverige med uppehållstillstånd och under den tiden fått en särskild anknytning till Sverige. Vid bedömningen av om det finns en särskild anknytning får även sådan anknytning beaktas som har uppstått under tiden mellan att ansökan om asyl gavs in och att uppehållstillstånd beviljas.

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt första stycket ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Om ett nytt uppehållstillstånd beviljas ska även det nya tillståndet vara tidsbegränsat och gälla i två år. Varje nytt uppehållstillstånd som därefter beviljas ska vara tidsbegränsat och gälla i två år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas. En utlänning som har haft ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år får, när tiden för ett uppehållstillstånd löpt ut, efter ansökan

beviljas ett permanent uppehållstillstånd om även förutsättningarna i 7 § är uppfyllda.

Denna lag träder i kraft den 20 juli 2021.

Förteckning över remissinstanser (SOU 2020:54)

Efter remiss har yttranden över betänkandet En långsiktigt hållbar migrationspolitik (SOU 2020:54) kommit in från Akademikerförbundet SSR, Alingsås kommun, Amnesty International – Svenska sektionen, Arbetsförmedlingen, Arbetsgivarverket, Asylrättscentrum, Barnombudsmannen, Borlänge kommun, Centrala studiestödsnämnden, Civil Rights Defenders, Diskrimineringsombudsmannen, Domstolsverket, Flens kommun, Flyktinggruppernas riksråd (FARR), Företagarna, Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Göteborg (migrationsdomstolen), Förvaltningsrätten i Luleå (migrationsdomstolen), Förvaltningsrätten i Malmö (migrationsdomstolen), Förvaltningsrätten i Stockholm (migrationsdomstolen), Gällivare kommun, Göteborgs kommun, Helsingborgs kommun, Huddinge kommun, Hultsfreds kommun, Justitiekanslern, Jämställdhetsmyndigheten, Kammarrätten i Stockholm (Migrationsöverdomstolen), Karlstads kommun, Kristinehamns kommun, Kumla kommun, Landsorganisationen i Sverige (LO), Lunds universitet, Länsstyrelsen i Kalmar, Länsstyrelsen i Stockholm, Malmö kommun, Migrationsverket, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten, Region Jönköpings län, Region Stockholm, Riksdagens ombudsmän (JO), Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL), Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Ronneby kommun, Rädda Barnen, Skatteverket, Socialstyrelsen, Solna kommun, Statens skolverk, Stockholms kommun, Stockholms universitet, Strömstads kommun, Sundsvalls kommun, Svenska Barnläkarföreningen, Svenska kyrkan, Svenska Röda Korset, Svenskt Näringsliv, Sveriges advokatsamfund, Sveriges ambassad i Addis Abeba, Sveriges ambassad i Bangkok, Sveriges ambassad i Teheran, Sveriges generalkonsulat i Istanbul, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Säkerhetspolisen, Södertälje kommun, Terrafem, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Trelleborgs kommun, Uddevalla kommun, Umeå kommun, UNHCR:s representation för de nordiska och baltiska länderna, UNICEF Sverige, Uppsala kommun, Vetlanda kommun och Åre kommun.

Därutöver har yttranden inkommit från bl.a. Advokatfirman Beskow AB, Barn och unga i Sverige, Folkbildningsrådet, Folkhälsomyndigheten, Föreningen Drömhotellet, Godemän nätverket för ensamkommande barn i Göteborg, Grön Ungdom, Independent Living Institute, Islamic Relief, Institutionen för kultur och samhälle vid Linköpings universitet, Läkare i Världen, Länsstyrelsen Västra Götaland, Lärarnas Riksförbund, Nacka kommun, Posithiva Gruppen, Refugees Welcome Stockholm, Rosengrenska Stiftelsen, Skuggkommittén, Skurups kommun, Socialdemokrater för tro och solidaritet i Örebro län, Staffanstorps kommun, nätverket Stoppa utvisningarna till Afghanistan och Stöttepelaren – stödförening för ensamkommande barn och ungdomar, Styrelsen för S-kvinnor i Härnösand, Swedish International Students and Alumni, Svensk sjuk-

sköterskeförening, Svenska Avdelningen av Internationella Juristkommissionen, Svenska föreningen för Barn- och Ungdomspsykiatri, Svenska Läkaresällskapet, Svenska Organisationen mot Statslöshet, Svenskar i Världen, Sveriges kristna råd, Sveriges Psykologförbund, Sveriges universitetslärare och forskare (SULF), Teknikföretagen, Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet, Utrikesförvaltningens personalförening UPF och fackförbundet ST-UD samt ett antal privatpersoner.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Alvesta kommun, Bjurholms kommun, Bodens kommun, Ensamkommandes förbund, Funktionsrätt Sverige, Hagfors kommun, Härnösands kommun, Kungsörs kommun, Lärarförbundet, Region Skåne, Sveriges Akademikers centralorganisation (SACO), Sveriges Kvinnolobby, Sveriges muslimska råd och Västra Götalandsregionen.

Förteckning över remissinstanser (Kompletterande promemoria)

Efter remiss har yttranden över Kompletterande promemorian till betänkandet En långsiktig hållbar migrationspolitik (SOU 2020:54) kommit in från Akademikerförbundet SSR, Amnesty International – Svenska sektionen, Arbetsförmedlingen, Arbetsgivarverket, Asylrättscentrum, Barnombudsmannen, Borlänge kommun, Centrala studiestödsnämnden, Diskrimineringsombudsmannen, Domstolsverket, Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Göteborg (migrationsdomstolen), Förvaltningsrätten i Luleå (migrationsdomstolen), Förvaltningsrätten i Malmö (migrationsdomstolen), Förvaltningsrätten i Stockholm (migrationsdomstolen), Göteborgs kommun, Justitiekanslern, Jämställdhetsmyndigheten, Kammarrätten i Stockholm (Migrationsöverdomstolen), Lunds universitet, Länsstyrelsen i Kalmar, Länsstyrelsen i Stockholm, Malmö kommun, Migrationsverket, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten, Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner, Rädda Barnen, Skatteverket, Socialstyrelsen, Statens skolverk, Stockholms kommun, Stockholms universitet, Svenska Barnläkarföreningen, Svenska kyrkan, Svenska Röda Korset, Sveriges advokatsamfund, Sveriges ambassad i Addis Abeba, Sveriges ambassad i Bangkok, Sveriges ambassad i Teheran, Sveriges generalkonsulat i Istanbul, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Säkerhetspolisen, Uddevalla kommun, Umeå kommun, UNICEF Sverige och Uppsala kommun.

Därutöver har yttranden inkommit från bl.a. Föreningen Drömhotellet, organisationen Goda Krafter för Ensamkommande Unga i Växjö, Nätverket för gode män till Ensamkommande barn i Uppsala, nätverket Stoppa utvisningarna till Afghanistan och Stöttepelaren – stödförening för ensamkommande barn och ungdomar, Skuggkommittén, Staffanstorps kommun och Sveriges kristna råd.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Alingsås kommun, Alvesta kommun, Bjurholms kommun, Bodens kommun, Civil Rights Defenders, Ensamkommandes förbund, Flens kommun, Flyktinggruppernas riksråd (FARR), Funktionsrätt Sverige, Företagarna, Gällivare kommun, Hagfors kommun, Helsingborgs kommun, Huddinge kommun, Hultsfreds kommun, Härnösands kommun, Karlstads kommun, Kristinehamns kommun, Kumla kommun, Kungsörs kommun, Landsorganisationen i Sverige (LO), Lärarförbundet, Region Jönköpings län, Region Skåne, Region Stockholm, Riksdagens ombudsmän (JO), Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL), Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Ronneby kommun, Solna kommun, Strömstads kommun, Sundsvalls kommun, Svenskt Näringsliv, Sveriges Akademikers centralorganisation (SACO), Sveriges Kvinnolobby, Södertälje kommun, Terrafem, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Trelleborgs kommun, UNHCR:s representation för de nordiska och baltiska länderna, Vetlanda kommun, Västra Götalandsregionen och Åre kommun.

DIREKTIV

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2011/95/EU

av den 13 december 2011

om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet

(omarbetning)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR
ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktions-
sätt, särskilt artikel 78.2 a och 78.2 b,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommit-
téns yttrande ⁽¹⁾,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽²⁾, och

av följande skäl:

- (1) Ett antal väsentliga ändringar kommer att göras i rådets direktiv 2004/83/EG av den 29 april 2004 om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehållet i det beviljade skyddet ⁽³⁾. Det direktivet bör omarbetas av tydlighetsskäl.
- (2) En gemensam asylpolitik, som omfattar ett gemensamt europeiskt asylsystem, utgör en integrerad del av Europeiska unionens mål att gradvis inrätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa som är öppet för personer som tvingade av omständigheterna söker skydd inom unionen på laglig väg.
- (3) Europeiska rådet enades vid sitt särskilda möte i Tammerfors den 15 och 16 oktober 1999 om att arbeta för att inrätta ett gemensamt europeiskt asylsystem, grundat på en fullständig och absolut tillämpning av Genèvekonventionen om flyktingars rättsliga ställning av den 28 juli 1951 (Genèvekonventionen), kompletterad genom New

York-protokollet av den 31 januari 1967 (protokollet), och på så sätt bekräfta principen om *non-refoulement* samt säkerställa att ingen skickas tillbaka för att bli utsatt för förföljelse.

- (4) Genèvekonventionen och protokollet utgör grundstenen i det folkrättsliga systemet för skydd av flyktingar.

- (5) I slutsatserna från Tammerfors anges att ett gemensamt europeiskt asylsystem på kort sikt bör inbegripa en tillnärmning av reglerna för erkännande av flyktingar och innebörden av flyktingstatus.

- (6) I slutsatserna från Tammerfors anges även att bestämmelserna om flyktingstatus bör kompletteras med åtgärder för andra former av skydd som erbjuder en lämplig status för den som behöver ett sådant skydd.

- (7) Den första etappen i inrättandet av ett gemensamt europeiskt asylsystem har nu fullbordats. Vid sitt möte den 4 november 2004 antog Europeiska rådet Haagprogrammet, som fastställer de mål som ska nås på området frihet, säkerhet och rättvisa under perioden 2005–2010. I Haagprogrammet uppmanades kommissionen att slutföra utvärderingen av den första etappens rättsliga instrument, och att för Europaparlamentet och rådet lägga fram den andra etappens instrument och åtgärder så att de kan antas före slutet av 2010.

- (8) I den europeiska paktens för invandring och asyl som antogs den 15 och 16 oktober 2008 noterade Europeiska rådet att skillnaderna fortfarande är stora mellan medlemsstaterna när det gäller beviljande av skydd och formerna för skyddet. Europeiska rådet efterfrågade nya initiativ för att fullborda inrättandet av ett gemensamt europeiskt asylsystem, i enlighet med vad som anges i Haagprogrammet, och därigenom erbjuda en högre skyddsnivå.

⁽¹⁾ EUT C 18, 19.1.2011, s. 80.

⁽²⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 27 oktober 2011 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 24 november 2011.

⁽³⁾ EUT L 304, 30.9.2004, s. 12.

- (9) I Stockholmsprogrammet bekräftade Europeiska rådet sitt engagemang för målet att i enlighet med artikel 78 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) senast 2012 upprätta ett gemensamt område för skydd och solidaritet som grundar sig på ett gemensamt asylförfarande och en enhetlig status för personer som beviljats internationellt skydd.
- (10) Med hänsyn till resultaten av de undersökningar som genomförts är det i detta skede lämpligt att bekräfta de principer som ligger till grund för direktiv 2004/83/EG och att sträva efter att uppnå en högre grad av tillnärmning av bestämmelserna om erkännande av internationellt skydd och om innehållet i detta skydd på grundval av högre standard.
- (11) Resurser från Europeiska flyktingfonden och Europeiska stödkontoret för asylfrågor bör mobiliseras för att på lämpligt sätt stödja medlemsstaternas arbete med att genomföra de normer som fastställts under den andra etappen av det gemensamma europeiska asylsystemet, särskilt arbetet i de medlemsstater vars asylsystem utsätts för ett särskilt och oproportionerligt hårt tryck, främst på grund av deras geografiska eller demografiska situation.
- (12) Huvudsyftet med detta direktiv är dels att garantera att medlemsstaterna tillämpar gemensamma kriterier för att fastställa vilka personer som har ett verkligt behov av internationellt skydd, dels att garantera att en miniminivå av förmåner är tillgänglig för dessa personer i samtliga medlemsstater.
- (13) Tillnärmningen av reglerna om erkännande och innebörd av flyktingstatus och status som subsidiärt skyddsbehövande bör bidra till att begränsa sekundära förflyttningar mellan medlemsstaterna för personer som ansöker om internationellt skydd när sådana förflyttningar endast motiveras av skillnader i de rättsliga ramarna.
- (14) Medlemsstaterna bör ha befogenhet att införa eller behålla förmånligare bestämmelser än de normer som fastställs i detta direktiv för tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som ansöker om internationellt skydd i en medlemsstat, om en sådan ansökan anses bygga på förutsättningen att personen i fråga antingen är flykting i den mening som avses i artikel 1 A i Genèvekonventionen, eller en person som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande.
- (15) De tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som tillåts stanna inom medlemsstaternas territorier av skäl som inte hänför sig till ett behov av internationellt skydd utan efter en skönsmåsig bedömning av ömmande eller humanitära skäl, faller utanför tillämpningsområdet för detta direktiv.
- (16) Detta direktiv står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns särskilt i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Direktivet syftar särskilt till att säkerställa full respekt för den mänskliga värdigheten och de asylsökandes och deras medföljande familjemedlemmars rätt till asyl, och till att främja tillämpningen av artiklarna 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 och 35 i stadgan och bör därför genomföras på ett sätt som överensstämmer med detta ändamål.
- (17) När det gäller behandlingen av personer som omfattas av detta direktiv är medlemsstaterna bundna av sina skyldigheter enligt de internationella rättsliga instrument som de är parter i, särskilt de instrument som förbjuder diskriminering.
- (18) Medlemsstaterna bör i första hand ta hänsyn till barnets bästa när de genomför detta direktiv, i enlighet med 1989 års FN-konvention om barnets rättigheter. Vid en bedömning av barnets bästa bör medlemsstaterna särskilt beakta principen om familjesammanhållning, den underåriges välfärd och sociala utveckling, överväganden om trygghet och säkerhet och den underåriges synpunkter med hänsyn till hans eller hennes ålder och mognad.
- (19) Det är nödvändigt att begreppet familjemedlemmar breddas så att hänsyn tas till de särskilda omständigheter av olika slag som kan förekomma vid fall av beroendeställning och till den särskilda omsorg som bör ägnas åt att tillvarata barnets bästa.
- (20) Detta direktiv påverkar inte tillämpningen av protokollet om asyl för medborgare i Europeiska unionens medlemsstater, som fogats till fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) och EUF-fördraget.
- (21) Erkännandet av flyktingstatus är en fastställelse av redan existerande rättigheter.
- (22) Samråd med FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) kan ge medlemsstaterna värdefull vägledning när det gäller att fastställa flyktingstatus enligt artikel 1 i Genèvekonventionen.
- (23) Det bör fastställas normer för definitionen och innebörden av flyktingstatus för att vägleda medlemsstaternas behöriga myndigheter vid tillämpningen av Genèvekonventionen.
- (24) Det är nödvändigt att införa gemensamma kriterier för när asylsökande kan erkännas som flyktingar i den mening som avses i artikel 1 i Genèvekonventionen.

- (25) Det är särskilt nödvändigt att införa en gemensam uppfattning av följande begrepp: skyddsbehov på plats (*sur place*), upphov till skada och källor till skydd, internt skydd samt begreppet förföljelse, inklusive orsakerna till förföljelse.
- (26) Skydd kan ges antingen av staten eller av sådana parter eller organisationer, inklusive internationella organisationer, som uppfyller villkoren i detta direktiv och som kontrollerar en region eller ett större område på statens territorium, samt har viljan och förmågan att erbjuda skydd. Skyddet bör vara verksamt och inte av en tillfällig natur.
- (27) Internt skydd mot förföljelse eller allvarlig skada bör vara faktiskt tillgängligt för sökanden i en del av ursprungslandet som han eller hon på ett säkert och lagligt sätt kan resa till och beviljas rätt till inresa i samt där han eller hon rimligen kan förväntas bosätta sig. I de fall då staten eller statens företrädare är de aktörer som utövar förföljelse eller allvarlig skada bör det finnas en presumtion att sökanden inte kan ges effektivt skydd. Om sökanden är ett ensamkommande barn bör tillgången till lämpliga omsorgs- och förmyndararrangemang som är för det ensamkommande barnets bästa utgöra en del av bedömningen av om effektivt skydd är tillgängligt.
- (28) När underåriga ansöker om internationellt skydd är det nödvändigt att medlemsstaterna vid sin prövning beaktar former av förföljelse som är specifika för barn.
- (29) Ett av villkoren för att kunna betraktas som flykting i den mening som avses i artikel 1 A i Genèvekonventionen är att det finns ett orsakssamband mellan förföljelsegrunderna, nämligen ras, religion, nationalitet, politisk åskådning eller tillhörighet till en viss samhällsgrupp, och förföljelsen eller avsaknaden av skydd mot förföljelse.
- (30) Det är också nödvändigt att införa ett gemensamt begrepp för förföljelsegrunden *tillhörighet till viss samhällsgrupp*. Vid definitionen av en viss samhällsgrupp bör hänsyn tas till faktorer som hänger samman med sökandens kön, inbegripet könsidentitet och sexuell läggning, som kan ha samband med vissa rättstraditioner eller seder som leder till t.ex. könsstympning, tvångssterilisering eller tvångsabort, i den mån de hör ihop med den sökandes välgrundade fruktan för förföljelse.
- (31) Handlingar som är oförenliga med Förenta nationernas syften och principer anges i inledningen och artiklarna 1 och 2 i Förenta nationernas stadga och ingår bl.a. i Förenta nationernas resolutioner om åtgärder för terrorismbekämpning, enligt vilka handlingar, metoder och bruk som utgör terrorism strider mot Förenta nationernas syften och principer och att även avsiktlig finansiering, planering och anstiftan av terrorishandlingar är oförenliga med Förenta nationernas syften och principer.
- (32) Såsom anges i artikel 14 kan *status* även innefatta flyktingstatus.
- (33) Det bör även fastställas normer för definitionen och innebörden av status som subsidiärt skyddsbehövande. Status som subsidiärt skyddsbehövande bör fungera som ett komplement till den status för skydd av flyktingar som finns i Genèvekonventionen.
- (34) Det är nödvändigt att införa gemensamma kriterier för att fastställa vilka av dem som ansöker om internationellt skydd som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande. Kriterierna bör hämtas från de internationella förpliktelserna enligt instrumenten för mänskliga rättigheter och från medlemsstaternas praxis.
- (35) Risker som en befolkningsgrupp i ett land eller ett segment av befolkningen överlag är utsatta för utgör i normalfallet i sig inte ett personligt hot som kan betecknas som allvarlig skada.
- (36) Familjemedlemmar kan, enbart på grund av sin relation till flyktingen, normalt komma att utsättas för förföljelse på ett sätt som kan utgöra grund för flyktingstatus.
- (37) Begreppet nationell säkerhet och allmän ordning omfattar också fall då en tredjelandsmedborgare är medlem i en sammanslutning som stöder internationell terrorism eller stöder en sådan sammanslutning.
- (38) Vid beslut om beviljande av de förmåner som anges i detta direktiv bör medlemsstaterna ta lämplig hänsyn såväl till barnets bästa som till de särskilda omständigheterna för hur nära släktingar som redan befinner sig i medlemsstaten och som inte är familjemedlemmar till personer som beviljats internationellt skydd står i beroendeställning till den person som beviljats internationellt skydd. I undantagsfall, då en nära släkting till den person som beviljats internationellt skydd är en gift underårig som inte åtföljs av sin make eller maka, kan det anses vara bäst för den underåriga att han eller hon får vara tillsammans med sin ursprungliga familj.
- (39) Hänsyn bör tas till Stockholmsprogrammets uppmaning om att inrätta en enhetlig status för flyktingar och personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, med undantag för de avvikelser som är nödvändiga och objektivt motiverade, och personer som innehar status som subsidiärt skyddsbehövande bör beviljas samma rättigheter och förmåner som de som flyktingar beviljas enligt detta direktiv, och på samma villkor som dessa.

- (40) Medlemsstaterna får, inom de gränser som följer av internationella åtaganden, föreskriva att beviljande av förmåner avseende tillträde till sysselsättning, sociala förmåner, hälso- och sjukvård samt tillgång till integrationsfrämjande åtgärder förutsätter att ett uppehållstillstånd har utfärdats.
- (41) För att personer som beviljats internationellt skydd på ett bättre sätt ska kunna tillgodogöra sig de rättigheter och förmåner som föreskrivs i detta direktiv i praktiken är det nödvändigt att ta hänsyn till deras specifika behov och de integrationsproblem de ställs inför. Ett sådant hänsynstagande bör normalt inte leda till en förmånligare behandling än den som de ger sina egna medborgare, utan att det påverkar medlemsstaternas möjligheter att införa eller behålla förmånligare bestämmelser.
- (42) I detta sammanhang bör ansträngningar göras för att i synnerhet komma till rätta med sådana problem som hindrar personer som beviljats internationellt skydd att i praktiken ha tillgång till arbetsmarknadsrelaterade utbildningsmöjligheter och fortbildning, bland annat avseende ekonomiska hinder.
- (43) Detta direktiv är inte tillämpligt på ekonomiska förmåner från medlemsstaterna som beviljas för att främja utbildning.
- (44) Man bör överväga att vidta särskilda åtgärder för att på ett effektivt sätt lösa de praktiska svårigheter som personer som beviljats internationellt skydd ställs inför när det gäller att bestyrka utländska akademiska eller yrkesmässiga examens-, utbildnings- och andra behörighetsbevis, särskilt när dessa svårigheter beror på att personerna i fråga saknar nödvändig dokumentation eller inte kan bära de kostnader som är förknippade med erkännandeförfarandena.
- (45) Särskilt för att undvika socialt lidande är det lämpligt att personer som beviljats internationellt skydd tillhandahålls tillräckliga sociala förmåner och medel för uppehälle, utan diskriminering och inom ramen för det sociala stödet. När det gäller socialt stöd bör villkoren och de närmare föreskrifterna för tillhandahållande av grundläggande förmåner till personer som innehar status som subsidiärt skyddsbehövande fastställas i den nationella lagstiftningen. Möjligheten att begränsa sådant stöd till att omfatta endast grundläggande förmåner bör tolkas så att detta begrepp omfattar åtminstone minimiinkomststöd, bistånd vid sjukdom eller graviditet samt föräldraersättning, i den mån dessa förmåner beviljas medborgare i enlighet med nationell rätt.
- (46) Tillträde till hälso- och sjukvård, såväl fysisk som psykisk vård, bör garanteras personer som beviljats internationellt skydd.
- (47) Integrationsprogram för personer som innehar flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande bör så långt möjligt vara utformade på ett sätt som tar hänsyn till dessa personers särskilda behov och den speciella situation som de befinner sig i, inbegripet i förekommande fall språkundervisning och tillhandahållande av information om de rättigheter och skyldigheter som är förbundna med deras skyddsstatus i den berörda medlemsstaten.
- (48) Genomförandet av detta direktiv bör utvärderas regelbundet med särskilt beaktande av utvecklingen av medlemsstaternas internationella skyldigheter när det gäller *non-refoulement* samt utvecklingen av arbetsmarknaderna i medlemsstaterna och av de gemensamma grundläggande principerna för integration.
- (49) Eftersom målen för detta direktiv, nämligen att fastställa normer för medlemsstaternas beviljande av internationellt skydd till tredjelandsmedborgare och statslösa personer, för en enhetlig status för flyktingar och person som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och de därför, på grund av direktivets omfattning och verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i EU-fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går direktivet inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.
- (50) I enlighet med artiklarna 1, 2 och 4a.1 i protokoll (nr 21) om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i det protokollet, deltar dessa medlemsstater inte i antagandet av detta direktiv, som inte är bindande för eller tillämpligt på dem.
- (51) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll (nr 22) om Danmarks ställning, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, deltar Danmark inte i antagandet av detta direktiv, som inte är bindande för eller tillämpligt på Danmark.
- (52) Skyldigheten att införliva detta direktiv med nationell lagstiftning bör endast gälla de bestämmelser som innebär en innehållsmässig ändring i förhållande till direktiv 2004/83/EG. Skyldigheten att införliva de oförändrade bestämmelserna följer av det direktivet.
- (53) Detta direktiv bör inte påverka medlemsstaternas skyldigheter avseende den tidsfrist för införlivande av direktiv 2004/83/EG i nationell lagstiftning som anges i bilaga I del B.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 1

Syfte

Syftet med detta direktiv är att införa normer för när tredjelandsemborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar och person som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet.

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv gäller följande definitioner:

- a) *internationellt skydd*: flyktingstatus och status som subsidiärt skyddsbehövande enligt definitionerna i leden e och g.
- b) *person som beviljats internationellt skydd*: person som har beviljats flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande i enlighet med definitionerna i leden e och g.
- c) *Genèvekonventionen*: konventionen om flyktingars rättsliga ställning undertecknad i Genève den 28 juli 1951, ändrad genom New York-protokollet av den 31 januari 1967.
- d) *flykting*: en tredjelandsemborgare som med anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, religion, nationalitet, politisk åskådning eller tillhörighet till viss samhällsgrupp befinner sig utanför det land där han eller hon är medborgare och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill begagna sig av det landets skydd, eller en statslös person som av samma skäl som nämnts ovan befinner sig utanför det land där han eller hon tidigare hade sin vanliga vistelseort och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill återvända dit och som inte omfattas av artikel 12.
- e) *flyktingstatus*: en medlemsstats erkännande av en tredjelandsemborgare eller en statslös person som flykting.
- f) *person som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande*: en tredjelandsemborgare eller statslös person som inte uppfyller kraven för att betecknas som flykting, men där det finns grundad anledning att förmoda att den berörda personen, om han eller hon återsänds till sitt ursprungsland, eller, i fråga om en statslös person, till det land där han eller hon tidigare hade sin vanliga vistelseort, skulle utsättas för en verklig risk att lida allvarlig skada enligt artikel 15 och som inte omfattas av artikel 17.1 och 17.2 och som inte kan, eller på grund av en sådan risk inte vill begagna sig av det landets skydd.
- g) *status som subsidiärt skyddsbehövande*: en medlemsstats erkännande av en tredjelandsemborgare eller en statslös person som en person som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande.
- h) *ansökan om internationellt skydd*: en ansökan om skydd som ges in till en medlemsstat av en tredjelandsemborgare eller statslös person och där det finns skäl att anta att personen söker flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande och att denne inte uttryckligen ansöker om en annan typ av skydd som ligger utanför detta direktivs tillämpningsområde och som kan omfattas av en separat ansökan.
- i) *sökande*: en tredjelandsemborgare eller statslös person som har ansökt om internationellt skydd och vars ansökan ännu inte har lett till ett slutligt beslut.
- j) *familjemedlemmar*: följande familjemedlemmar till den person som beviljats internationellt skydd, om dessa familjemedlemmar befinner sig i samma medlemsstat i fråga om ansökan om internationellt skydd och under förutsättning att familjen existerade redan i ursprungslandet:
- Make eller maka till den person som beviljats internationellt skydd eller hans/hennes ogifta partner i en stadigvarande relation, om lagstiftningen eller sedvanerätten i den berörda medlemsstaten behandlar ogifta par på samma sätt som gifta enligt dess lagstiftning om tredjelandsemborgare.
 - Underåriga barn till sådana par som avses i första strecksatsen eller till den person som beviljats internationellt skydd, på villkor att de är ogifta, och oavsett om de fötts inom eller utom äktenskapet eller adopterats enligt nationell lagstiftning.
 - Fadern, modern eller någon annan vuxen som ansvarar för den person som beviljats internationellt skydd enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten om den som beviljats internationellt skydd är underårig och ogift.
- k) *underårig*: en tredjelandsemborgare eller en statslös person under 18 år.
- l) *ensamkommande barn*: en underårig som anländer till en medlemsstats territorium utan att vara i sällskap med en vuxen som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för honom eller henne, så länge vederbörande inte faktiskt tas om hand av en sådan person; begreppet omfattar också en underårig som lämnas ensam utan medföljande vuxen efter det att han eller hon rest in på en medlemsstats territorium.

- m) *uppehållstillstånd*: tillstånd som utfärdats av myndigheterna i en medlemsstat i enlighet med den statens lagstiftning och som ger en tredjelandsmedborgare eller statslös person rätt att uppehålla sig på dess territorium.
- n) *ursprungsland*: det land eller de länder där en person är medborgare eller, i fråga om statslösa personer, tidigare haft sin vanliga vistelseort.

Artikel 3

Förmånligare bestämmelser

Medlemsstaterna får införa eller behålla förmånligare bestämmelser för att fastställa vem som ska betraktas som flykting eller som en person som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för att fastställa innebörden av internationellt skydd, förutsatt att de är förenliga med detta direktiv.

KAPITEL II

BEDÖMNING AV ANSÖKNINGAR OM INTERNATIONELLT SKYDD

Artikel 4

Bedömning av fakta och omständigheter

1. Medlemsstaterna får betrakta det som den sökandes skyldighet att så snart som möjligt lägga fram alla faktorer som behövs för att styrka ansökan om internationellt skydd. Det är medlemsstaternas skyldighet att i samarbete med den sökande bedöma de relevanta faktorerna i ansökan.
2. De faktorer som det hänvisas till i punkt 1 utgörs av den sökandes utsagor och alla handlingar som den sökande förfogar över angående den sökandes ålder, bakgrund, inklusive relevanta släktingars bakgrund, identitet, nationalitet(er), tidigare bosättningsland(-länder) och -ort(er), tidigare asylansökningar, resvägar och resehandlingar samt orsakerna till ansökan om internationellt skydd.
3. Bedömningen av en ansökan om internationellt skydd ska vara individuell, och följande ska beaktas:
 - a) Alla relevanta uppgifter om ursprungslandet vid den tidpunkt då beslut fattas om ansökan, inbegripet lagar och andra författningar i ursprungslandet samt det sätt på vilket dessa tillämpas.
 - b) De relevanta utsagor och handlingar som den sökande har lämnat, inklusive information om huruvida sökanden har varit eller kan bli utsatt för förföljelse eller allvarlig skada.
 - c) Sökandens personliga ställning och förhållanden, inklusive faktorer som bakgrund, kön och ålder, så att det kan

bedömas huruvida de handlingar den sökande har blivit eller skulle kunna bli utsatt för, på grundval av sökandens personliga omständigheter, skulle innebära förföljelse eller allvarlig skada.

- d) Om den sökande efter att ha lämnat ursprungslandet ägnat sig åt en verksamhet, vars enda syfte eller vars huvudsyfte var att skapa de nödvändiga förutsättningarna för att ansöka om internationellt skydd, ska man bedöma om denna verksamhet skulle utsätta den sökande för förföljelse eller allvarlig skada om han eller hon återvänder till landet.
- e) Om man rimligen kan förvänta sig att den sökande begagnar sig av skyddet i ett annat land där han eller hon kan hävda medborgarskap.

4. Det faktum att den sökande redan har varit utsatt för förföljelse eller annan allvarlig skada, eller för direkta hot om sådan förföljelse eller sådan skada, är en allvarlig indikation på att den sökandes fruktan för förföljelse är välgrundad eller att det finns en verklig risk för att han eller hon kommer att lida allvarlig skada, såvida det inte finns goda skäl till att anta att sådan förföljelse eller allvarlig skada inte kommer att upprepas.

5. När medlemsstaterna tillämpar principen att det är den sökandes skyldighet att styrka sin ansökan om internationellt skydd, och den sökandes uppgifter inte kan styrkas av skriftliga eller andra bevis, ska sådana uppgifter inte behöva bekräftas om följande villkor är uppfyllda:

- a) Sökanden har gjort en genuin ansträngning för att styrka sin ansökan.
- b) Alla relevanta faktorer som den sökande förfogar över har lagts fram och en tillfredsställande förklaring har lämnats till varför andra relevanta faktorer saknas.
- c) Sökandens uppgifter befinns vara sammanhängande och rimliga och strider inte mot tillgänglig specifik och allmän information som rör den sökandes ärende.
- d) Sökanden har ansökt om internationellt skydd så tidigt som möjligt, såvida inte sökanden kan framföra goda skäl till varför han eller hon inte gjort det.
- e) Sökandens allmänna trovärdighet är fastställd.

Artikel 5

Internationellt skyddsbehov "sur place"

1. En välgrundad fruktan för förföljelse eller en verklig risk för att lida allvarlig skada kan grunda sig på händelser som har ägt rum efter det att sökanden lämnade ursprungslandet.

2. En välgrundad fruktan för förföljelse eller en verklig risk för att lida allvarlig skada kan grunda sig på verksamhet som sökanden ägnat sig åt sedan han eller hon lämnade ursprungslandet, i synnerhet om det kan fastställas att den verksamhet som åberopas är ett uttryck för och en fortsättning på åsikter eller en inställning som sökanden hade i ursprungslandet.

3. Utan att det påverkar Genèvekonventionen får medlemsstaterna besluta att en sökande som lämnar in en efterföljande ansökan normalt inte ska beviljas flyktingstatus om risken för förföljelse grundar sig på omständigheter som den sökande genom eget beslut har skapat efter att ha lämnat ursprungslandet.

Artikel 6

Aktörer som utövar förföljelse eller tillfogar allvarlig skada

Aktörer som utövar förföljelse eller tillfogar allvarlig skada omfattar

- a) staten,
- b) parter eller organisationer som kontrollerar staten eller en betydande del av statens territorium,
- c) grupper som inte företräder staten, om det kan bevisas att aktörer enligt leden a och b, inklusive internationella organisationer, är oförmögna eller ovilliga att tillhandahålla skydd mot förföljelse eller allvarlig skada enligt artikel 7.

Artikel 7

Aktörer som ger skydd

1. Skydd mot förföljelse eller allvarlig skada kan endast ges av

- a) staten, eller
- b) parter eller organisationer, inklusive internationella organisationer, som kontrollerar staten eller en betydande del av statens territorium,

förutsatt att dessa är villiga och kapabla att erbjuda skydd i enlighet med punkt 2.

2. Skydd mot förföljelse eller allvarlig skada måste vara verkligt och inte av en tillfällig natur. Ett sådant skydd ges normalt när aktörerna enligt punkt 1 a och b vidtar rimliga åtgärder för att förhindra att en person förföljs eller lider allvarlig skada, bl.a. genom att ombesörja att det finns ett effektivt rättssystem för avslöjande, åtal och bestraffning av handlingar som innebär förföljelse eller allvarlig skada, och när sökanden har tillgång till detta skydd.

3. När medlemsstaterna bedömer om en internationell organisation kontrollerar en stat eller en betydande del av statens territorium och ger skydd enligt punkt 2, ska de beakta all vägledning som kan finnas i relevanta unionsakter.

Artikel 8

Internt skydd

1. Medlemsstaterna får som ett led i bedömningen av en ansökan om internationellt skydd besluta att en sökande inte är i behov av internationellt skydd om han eller hon i en del av ursprungslandet

- a) inte känner någon välgrundad fruktan för förföljelse eller löper någon verklig risk för att lida allvarlig skada, eller
- b) har tillgång till skydd mot förföljelse eller allvarlig skada enligt definitionen i artikel 7,

och han eller hon på ett säkert och lagligt sätt kan resa till och beviljas rätt till inresa i den delen av landet och rimligen kan förväntas bosätta sig där.

2. Vid prövning av om en sökande känner en välgrundad fruktan för förföljelse eller löper en verklig risk för att lida allvarlig skada, eller har tillgång till skydd mot förföljelse eller allvarlig skada i en del av ursprungslandet i enlighet med punkt 1, ska medlemsstaterna, när de fattar beslut om ansökan, beakta de allmänna omständigheter som råder i den delen av landet och sökandens personliga förhållanden i enlighet med artikel 4. För detta ändamål ska medlemsstaterna se till att exakt och aktuell information inhämtas från relevanta källor, såsom FN:s flyktingkommisariat och Europeiska stödkontoret för asylfrågor.

KAPITEL III

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT BETRAKTAS SOM FLYKTING

Artikel 9

Förföljelse

1. För att betraktas som förföljelse enligt lydelsen i artikel 1 A i Genèvekonventionen krävs att handlingarna i fråga

- a) är tillräckligt allvarliga till sin natur eller på grund av sin upprepning för att innebära en allvarlig överträdelse av de grundläggande mänskliga rättigheterna, särskilt de rättigheter från vilka det inte går att göra undantag enligt artikel 15.2 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, eller
- b) är en ackumulation av olika åtgärder, däribland sådana överträdelser av de mänskliga rättigheterna som är tillräckligt allvarliga för att påverka en individ på ett liknande sätt som i led a.

2. Förföljelse, enligt punkt 1, kan bl.a. ta sig uttryck i
- fysiskt eller psykiskt våld, inklusive sexuellt våld,
 - rättsliga, administrativa, polisiära och/eller judiciella åtgärder som i sig är diskriminerande eller som genomförs på ett diskriminerande sätt,
 - åtal eller straff som är oproportionerliga eller diskriminerande,
 - ett avslag i fråga om rättsligt överklagande som resulterar i ett oproportionerligt eller diskriminerande straff,
 - åtal eller straff för vägran att utföra militärtjänst i en konflikt om fullgörandet av militärtjänst skulle innefatta brott eller handlingar som omfattas av skälen för undantag i artikel 12.2,
 - köns- eller barnspecifika handlingar.
3. Enligt artikel 2 d måste det finnas ett samband mellan de skäl som anges i artikel 10 och den förföljelse som anges i punkt 1 i den här artikeln eller avsaknaden av skydd mot sådan förföljelse.

Artikel 10

Skäl till förföljelsen

1. Medlemsstaterna ska ta hänsyn till följande faktorer vid bedömningen av skälen till förföljelsen:
- Begreppet ras ska särskilt omfatta hudfärg, härkomst eller tillhörighet till en viss etnisk grupp.
 - Begreppet religion ska särskilt omfatta teistiska, icke-teistiska och ateistiska trosuppfattningar, deltagande i eller avstående från deltagande i formella privata eller offentliga gudstjänster, enskilt eller tillsammans med andra, samt andra religiösa handlingar eller åsiktsyttringar, eller former av personligt eller gemensamt handlande grundat på eller påbjudet genom någon trosriktning.
 - Begreppet nationalitet ska inte bara omfatta medborgarskap eller avsaknad av medborgarskap, utan ska särskilt omfatta tillhörighet till en grupp som definieras genom dess kulturella, etniska eller språkliga identitet, gemensamma geografiska ursprung eller politiska bakgrund eller dess förbindelser med befolkningen i en annan stat.
 - En grupp ska anses utgöra en särskild samhällsgrupp, särskilt när

— gruppens medlemmar har en gemensam väsentlig egenskap eller en gemensam bakgrund som inte kan ändras eller har en gemensam egenskap eller övertygelse som är så grundläggande för identiteten eller samvetet att de inte får tvingas avsvära sig den, och

— gruppen har en särskild identitet i det berörda landet eftersom den uppfattas som annorlunda av omgivningen.

Beroende på omständigheterna i ursprungslandet kan en särskild samhällsgrupp omfatta en grupp grundad på en gemensam egenskap, t.ex. sexuell läggning. Sexuell läggning får inte tolkas så att det innefattar handlingar som anses brottsliga enligt medlemsstaternas nationella lagstiftning. Vid bedömningen av om en person ska anses tillhöra en viss samhällsgrupp eller när ett karakteristiskt drag hos en sådan grupp ska fastställas ska vederbörlig hänsyn tas till könsrelaterade aspekter, inbegripet könsidentitet.

- Begreppet politisk åskådning ska särskilt inbegripa när någon har en åsikt, tanke eller tro i en fråga som rör de potentiella aktörer som utövar förföljelse enligt artikel 6 och deras politik eller metoder, oavsett om sökanden har handlat i linje med denna åsikt, tanke eller tro.

2. Vid bedömningen av huruvida en sökande har en välgrundad fruktan för förföljelse är det irrelevant huruvida sökanden faktiskt har de egenskaper i fråga om ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politisk åskådning som är skälet till förföljelsen, om en sådan egenskap tillskrivs den sökande av den som utövar förföljelsen.

Artikel 11

Upphörande

1. En tredjelandsmedborgare eller en statslös person ska upphöra att vara en flykting om han eller hon
- av fri vilja på nytt begagnar sig av det lands skydd vari han eller hon är medborgare, eller
 - efter att ha förlorat sitt medborgarskap av fri vilja förvärvar det på nytt, eller
 - förvärvar ett nytt medborgarskap, och kommer i åtnjutande av det landets skydd, eller
 - av fri vilja återvänder för att bosätta sig i det land som han eller hon lämnat eller fortsatt att uppehålla sig utanför på grund av fruktan för förföljelse, eller

- e) inte längre kan fortsätta att vägra att begagna sig av skyddet i det land där han eller hon är medborgare eftersom de omständigheter som ledde till att han eller hon erkändes som flykting inte längre föreligger, eller
- f) utan att äga medborgarskap i något land, kan återvända till det land där han eller hon tidigare hade sin vanliga vistelseort, eftersom de omständigheter som ledde till att han eller hon erkändes som flykting inte längre föreligger.

2. Vid tillämpningen av punkt 1 e och f ska medlemsstaterna beakta huruvida omständigheterna har ändrats så väsentligt och varaktigt att flyktingens fruktan för förföljelse inte längre kan anses välgrundad.

3. Punkt 1 e och f ska inte tillämpas på flyktingar som kan åberopa tungt vägande skäl grundade på tidigare förföljelse för att inte vilja begagna sig av det lands skydd vari han eller hon är medborgare eller, om det är fråga om en statslös person, det land där han eller hon tidigare hade sin varaktiga vistelseort.

Artikel 12

Undantag

1. En tredjelandsmedborgare eller en statslös person kan inte anses som flykting om
- a) han eller hon omfattas av artikel 1 D i Genèvekonventionen, som handlar om skydd eller bistånd från andra organ eller kontor inom Förenta nationerna än UNHCR; om sådant skydd eller bistånd av något skäl har upphört, utan att de berörda personernas ställning har fastställts slutgiltigt i enlighet med de relevanta resolutioner som antagits av FN:s generalförsamling, ska dessa personer automatiskt komma i åtnjutande av förmånerna i detta direktiv,
- b) han eller hon av de behöriga myndigheterna i bosättningslandet tillerkänns samma rättigheter och skyldigheter som följer med medborgarskap i det landet eller rättigheter och skyldigheter som motsvarar dessa.
2. En tredjelandsmedborgare eller en statslös person kan inte anses som flykting om det finns synnerliga skäl för att anta att
- a) han eller hon har förövat ett brott mot freden, en krigsförbrytelse eller ett brott mot mänskligheten, såsom dessa definieras i de internationella instrument som har upprättats för att beivra sådana brott,
- b) han eller hon har förövat ett grovt icke-politiskt brott utanför tillflyktslandet innan vederbörande fick tillträde till det landet som flykting, vilket innebär den tidpunkt då uppehållstillstånd utfärdades på grundval av beviljad

flyktingstatus; särskilt grymma handlingar, även om de begåtts i förment politiskt syfte, får betecknas som allvarliga icke-politiska brott,

- c) han eller hon har gjort sig skyldig till gärningar som strider mot Förenta nationernas syften och grundsatser enligt inledningen och artiklarna 1 och 2 i Förenta nationernas stadga.

3. Punkt 2 gäller personer som anstiftar eller på annat sätt deltar i förövandet av de brott eller gärningar som nämns däri.

KAPITEL IV

FLYKTINGSTATUS

Artikel 13

Beviljande av flyktingstatus

Medlemsstaterna ska bevilja en tredjelandsmedborgare eller en statslös person flyktingstatus om han eller hon kan betraktas som flykting enligt kapitlen II och III.

Artikel 14

Återkallande av, upphävande av eller vägran att förnya flyktingstatus

1. När det gäller ansökningar om internationellt skydd som lämnats efter ikraftträdandet av direktiv 2004/83/EG ska medlemsstaterna återkalla, upphäva eller vägra att förnya en tredjelandsmedborgares eller en statslös persons flyktingstatus som beviljats av ett regeringsorgan, ett förvaltningsrättsligt organ, en domstol eller ett domstolsliknande organ om vederbörande inte längre är flykting enligt artikel 11.
2. Utan att det påverkar flyktingens skyldighet enligt artikel 4.1 att uppge alla relevanta fakta och lämna alla relevanta handlingar som han eller hon förfogar över, ska den medlemsstat som har beviljat flyktingstatus i varje enskilt fall bevisa att den berörda personen har upphört att vara eller aldrig har varit flykting enligt punkt 1 i den här artikeln.
3. Medlemsstaterna ska återkalla, upphäva eller vägra att förnya en tredjelandsmedborgares eller statslös persons flyktingstatus om de berörda medlemsstaterna efter beviljandet av flyktingstatus fastställer att vederbörande
- a) inte skulle ha ansetts som eller inte kan anses vara flykting i enlighet med artikel 12,
- b) har förvrängt eller utelämnat fakta, inklusive användning av falska handlingar, och detta varit avgörande för beviljandet av flyktingstatus.

4. Medlemsstater får återkalla, upphäva eller vägra att förnya status som beviljats en flykting av ett regeringsorgan, ett förvaltningsrättsligt organ, en domstol eller ett domstolsliknande organ om

- a) det finns skälig anledning att betrakta vederbörande som en fara för säkerheten i den medlemsstat där han eller hon befinner sig, eller
- b) vederbörande utgör en samhällsfara i medlemsstaten i fråga med hänsyn till att han eller hon genom en lagakraftvunnen dom har dömts för ett synnerligen allvarligt brott.

5. I de situationer som beskrivs i punkt 4 får medlemsstaterna besluta att inte bevilja status för en flykting om ett sådant beslut ännu inte har fattats.

6. Personer som omfattas av punkt 4 eller 5 ska ha de rättigheter som anges i eller som liknar dem som anges i artiklarna 3, 4, 16, 22, 31, 32 och 33 i Genèvekonventionen om de befinner sig i medlemsstaten.

KAPITEL V

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR SUBSIDIÄRT SKYDD

Artikel 15

Allvarlig skada

Allvarlig skada utgörs av

- a) dödsstraff eller avrättning, eller
- b) tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning av en sökande i ursprungslandet, eller
- c) allvarligt och personligt hot mot en civilpersons liv eller lem på grund av urskillningslöst våld i situationer av internationell eller intern väpnad konflikt.

Artikel 16

Upphörande

1. En tredjelandsmedborgare eller en statslös person ska inte längre anses uppfylla kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, då de omständigheter som ledde till att status som subsidiärt skyddsbehövande beviljades inte längre föreligger, eller har ändrats i sådan grad att skydd inte längre behövs.

2. Vid beaktande av punkt 1 ska medlemsstaterna ta hänsyn till om omständigheterna har ändrats så väsentligt och varaktigt att personen som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande inte längre är utsatt för en verklig risk för allvarlig skada.

3. Punkt 1 ska inte tillämpas på personer som innehar status som subsidiärt skyddsbehövande och som kan åberopa tungt vägande skäl grundade på tidigare allvarlig skada för att inte vilja begagna sig av det lands skydd vari han eller hon är medborgare eller, om det är fråga om en statslös person, det land där han eller hon tidigare hade sin varaktiga vistelseort.

Artikel 17

Undantag

1. En tredjelandsmedborgare eller en statslös person uppfyller inte kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande om det finns synnerliga skäl för att anse att

- a) han eller hon har förövat ett brott mot freden, krigsförbrytelse eller brott mot mänskligheten, såsom dessa definieras i de internationella instrument som har upprättats för att beivra sådana brott,
- b) han eller hon har förövat ett allvarligt brott,
- c) han eller hon har gjort sig skyldig till gärningar som strider mot Förenta nationernas syften och grundsatser enligt inledningen och artiklarna 1 och 2 i Förenta nationernas stadga,
- d) han eller hon utgör en fara för samhället eller säkerheten i den medlemsstat där han eller hon befinner sig.

2. Punkt 1 gäller personer som anstiftar eller på annat sätt deltar i förövat av de brott eller gärningar som nämns däri.

3. Medlemsstaterna får besluta att en tredjelandsmedborgare eller en statslös person inte uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande om vederbörande innan han eller hon fick tillträde till den berörda medlemsstaten har begått ett eller flera brott som inte omfattas av punkt 1, men som skulle ha gett fängelsestraff om de hade begåtts i den berörda medlemsstaten, och han eller hon lämnade sitt ursprungsland endast för att undvika påföljder för dessa brott.

KAPITEL VI

STATUS SOM SUBSIDIÄRT SKYDDSBEHÖVANDE

Artikel 18

Beviljande av status som subsidiärt skyddsbehövande

Medlemsstaterna ska bevilja en tredjelandsmedborgare eller en statslös person status som subsidiärt skyddsbehövande om han eller hon uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande enligt kapitlet II och V.

Artikel 19

Återkallande av, upphävande av eller vägran att förnya status som subsidiärt skyddsbehövande

1. När det gäller ansökningar om internationellt skydd som lämnats efter ikraftträdandet av direktiv 2004/83/EG ska medlemsstaterna återkalla, upphäva eller vägra att förnya en tredjelandsmedborgares eller en statslös persons status som subsidiärt skyddsbehövande som beviljats av ett regeringsorgan, ett förvaltningsrättsligt organ, en domstol eller ett domstolsliknande organ om vederbörande inte längre uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande enligt artikel 16.

2. Medlemsstaterna får återkalla, upphäva eller vägra att förnya en tredjelandsmedborgares eller en statslös persons status som subsidiärt skyddsbehövande som beviljats av ett regeringsorgan, ett förvaltningsrättsligt organ, en domstol eller ett domstolsliknande organ om han eller hon, efter det att status som subsidiärt skyddsbehövande beviljats, inte längre uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande i enlighet med artikel 17.3.

3. Medlemsstaterna ska återkalla, upphäva eller vägra att förnya en tredjelandsmedborgares eller en statslös persons status som subsidiärt skyddsbehövande om

a) han eller hon efter beviljandet av status som subsidiärt skyddsbehövande inte borde ha betecknats som eller inte längre uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande i enlighet med artikel 17.1 och 17.2,

b) han eller hon har förvrängt eller utelämnat fakta, inklusive användning av falska handlingar, och detta varit avgörande för att bevilja status som subsidiärt skyddsbehövande.

4. Utan att det påverkar tredjelandsmedborgarens eller den statslösa personens skyldighet enligt artikel 4.1 att uppge alla relevanta fakta och lämna alla relevanta handlingar som han eller hon förfogar över ska den medlemsstat som har beviljat status som subsidiärt skyddsbehövande i varje enskilt fall bevisa att den berörda personen inte längre uppfyller eller aldrig har uppfyllt kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande i enlighet med punkterna 1, 2 och 3 i den här artikeln.

2. Detta kapitel ska tillämpas på både flyktingar och personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, om inte något annat anges.

3. Vid genomförandet av detta kapitel ska medlemsstaterna beakta situationen för utsatta personer, till exempel underåriga, ensamkommande barn, funktionshindrade äldre, gravida, ensamstående föräldrar med underåriga barn, offer för människohandel, personer med mentala störningar och personer som utsatts för tortyr, våldtäkt eller andra allvarliga former av psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld.

4. Punkt 3 ska endast gälla de personer som man finner har särskilda behov efter en individuell bedömning av deras situation.

5. Medlemsstaterna ska i första hand se till barnets bästa vid genomförandet av de bestämmelser i detta kapitel som rör underåriga.

Artikel 21

Skydd mot avvísning

1. Medlemsstaterna ska i enlighet med sina internationella förpliktelser respektera principen om *non-refoulement*.

2. Om det inte är förbjudet enligt de internationella förpliktelser som avses i punkt 1 får medlemsstaterna avvisa en flykting, vare sig denne formellt erkänts eller ej, om

a) det finns skälig anledning att betrakta vederbörande som en fara för säkerheten i den medlemsstat där han eller hon befinner sig, eller

b) vederbörande utgör en samhällsfara i medlemsstaten i fråga med hänsyn till att han eller hon genom en lagakraftvunnen dom har dömts för ett synnerligen allvarligt brott.

3. Medlemsstaterna får återkalla, upphäva eller vägra att förnya eller bevilja ett uppehållstillstånd för en flykting om han eller hon omfattas av punkt 2.

Artikel 22

Information

Medlemsstaterna ska, så snart som möjligt efter det att flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande beviljats, ge personer som är berättigade till internationellt skydd tillgång till information på ett språk som de förstår eller rimligen kan förväntas förstå om de rättigheter och skyldigheter som är förbundna med den statusen.

KAPITEL VII

INNEBÖRDEN AV INTERNATIONELLT SKYDD

Artikel 20

Allmänna bestämmelser

1. Detta kapitel ska inte påverka de rättigheter som följer av Genèvekonventionen.

Artikel 23

Sammanhållning av familjer

1. Medlemsstaterna ska se till att familjen hålls samlad.
2. Medlemsstaterna ska se till att familjemedlemmar till den person som har beviljats internationellt skydd, och som för egen del inte uppfyller kraven för att erhålla sådant skydd, får ansöka om de förmåner som avses i artiklarna 24–35 i enlighet med nationella förfaranden och i den mån detta överensstämmer med familjemedlemmens personliga rättsliga status.
3. Punkterna 1 och 2 ska inte vara tillämpliga om familjemedlemmen undantas eller skulle undantas från internationellt skydd enligt kapitlen III och V.
4. Trots vad som sägs i punkterna 1 och 2 får medlemsstaterna vägra, inskränka eller återkalla förmånerna med hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen.
5. Medlemsstaterna får besluta att denna artikel även ska gälla andra nära släktingar som levde tillsammans som en del av familjen vid tidpunkten för avfärden från ursprungslandet, och som då för sin försörjning var helt eller delvis beroende av den person som beviljats internationellt skydd.

Artikel 24

Uppehållstillstånd

1. Så snart som möjligt efter det att internationellt skydd har beviljats, ska medlemsstaterna till de personer som innehar flyktingstatus utfärda ett uppehållstillstånd som ska gälla i minst tre år och vara förnybart om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver något annat, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 21.3.

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 23.1 kan det uppehållstillstånd som ska utfärdas till familjemedlemmarna till de personer som innehar flyktingstatus vara giltigt i mindre än tre år och vara förnybart.

2. Så snart som möjligt efter det att internationellt skydd har beviljats ska medlemsstaterna till de personer som innehar status som subsidiärt skyddsbehövande och deras familjemedlemmar utfärda ett förnybart uppehållstillstånd som ska gälla i minst ett år och, om det förnyas, i minst två år, om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver något annat.

Artikel 25

Resedokument

1. Medlemsstaterna ska till personer som innehar flyktingstatus utfärda resedokument i den form som anges i bilagan till Genèvekonventionen, för resor utanför deras territorier, om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver något annat.
2. Medlemsstaterna ska till personer som innehar status som subsidiärt skyddsbehövande och som inte kan få ett nationellt pass, utfärda dokument som gör det möjligt för dem att resa utanför deras territorium, om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver något annat.

Artikel 26

Tillträde till arbetsmarknaden

1. Medlemsstaterna ska ge personer som beviljats internationellt skydd rätt att vara anställda eller bedriva verksamhet som egenföretagare, med förbehåll för de bestämmelser som allmänt tillämpas för yrket och för anställning i offentlig tjänst, omedelbart efter det att skyddet har beviljats.
2. Medlemsstaterna ska se till att personer som beviljats internationellt skydd erbjuds aktiviteter såsom arbetsmarknadsrelaterad utbildning för vuxna, yrkesutbildning, inklusive fortbildningskurser för uppdatering av yrkeskunskaper, arbetsplatspraktik och rådgivningstjänster som tillhandahålls av arbetsförmedlingar på likvärdiga villkor som egna medborgare.
3. Medlemsstaterna ska sträva efter att underlätta för personer som beviljats internationellt skydd att få fullständig tillgång till sådan verksamhet som avses i punkt 2.
4. Gällande lagstiftning i medlemsstaterna om ersättning, tillgång till sociala trygghetssystem såsom anställd eller egenföretagare samt övriga anställningsvillkor ska tillämpas.

Artikel 27

Tillträde till utbildning

1. Medlemsstaterna ska fullt ut ge alla underåriga som har beviljats internationellt skydd tillträde till utbildningssystemet på samma villkor som egna medborgare.
2. Medlemsstaterna ska ge vuxna som har beviljats internationellt skydd tillträde till utbildningssystemet, fortbildning och omskolning, på samma villkor som tredjelandsmedborgare som är lagligen bosatta i medlemsstaten.

*Artikel 28***Tillgång till förfaranden för erkännande av examens-, utbildnings- och andra behörighetsbevis**

1. Medlemsstaterna ska se till att personer som har beviljats internationellt skydd behandlas på samma sätt som egna medborgare i samband med gällande förfaranden för erkännande av utländska akademiska eller yrkesmässiga examens-, utbildnings- och andra behörighetsbevis.

2. Medlemsstaterna ska sträva efter att underlätta för personer som har beviljats internationellt skydd och som inte kan styrka sina kvalifikationer att få fullständig tillgång till lämpliga system för bedömning, validering och godkännande av deras tidigare utbildning. Alla eventuella sådana åtgärder ska vara förenliga med artiklarna 2.2 och 3.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer⁽¹⁾.

*Artikel 29***Sociala förmåner**

1. Medlemsstaterna ska se till att personer som beviljats internationellt skydd i den medlemsstat som har beviljat sådant skydd får samma nödvändiga sociala stöd som det som tillhandahålls medborgare i den medlemsstaten.

2. Genom undantag från den allmänna regel som fastställs i punkt 1 får medlemsstaterna begränsa det sociala stödet till personer som innehar status som subsidiärt skyddsbehövande till att gälla endast grundläggande förmåner som då ska tillhandahållas på samma nivåer och på samma villkor som för medborgare.

*Artikel 30***Hälso- och sjukvård**

1. Medlemsstaterna ska se till att personer som beviljats internationellt skydd har tillträde till hälso- och sjukvård på samma villkor som medborgare i den medlemsstat som har beviljat sådant skydd.

2. Medlemsstaterna ska, på samma villkor som för medborgare i den medlemsstat som har beviljat skydd, ge lämplig hälso- och sjukvård, inklusive behandling av mentala störningar när så behövs, till personer som har beviljats internationellt skydd och som har särskilda behov, till exempel gravida kvinnor, personer med funktionshinder, personer som har utsatts för tortyr, våldtäkt eller andra allvarliga former av psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld eller underåriga som varit utsatta för någon form av övergrepp, försummelse, utnyttjande, tortyr eller

grym, omänsklig och förnedrande behandling eller som har drabbats av väpnade konflikter.

*Artikel 31***Ensamkommande barn**

1. Så snabbt som möjligt efter det att internationellt skydd har beviljats, ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att se till att ensamkommande barn företräds av en förmyndare eller vid behov av en organisation som är ansvarig för underårigas vård och välbefinnande, eller av varje annan form av lämplig representation, inbegripet den som grundas på lagstiftning eller ett rättsligt avgörande.

2. Medlemsstaterna ska vid genomförandet av detta direktiv se till att den underåriges behov tillgodoses på ett korrekt sätt av den förmyndare eller företrädare som utsetts. De behöriga myndigheterna ska göra regelbundna utvärderingar av detta.

3. Medlemsstaterna ska se till att ensamkommande barn placeras antingen

a) hos vuxna släktingar, eller

b) i en fosterfamilj, eller

c) i förläggningar som utformats särskilt för att ta emot underåriga, eller

d) i andra typer av inkvartering som är lämpliga för underåriga.

I detta sammanhang ska barnets åsikter beaktas i förhållande till dess ålder och mognad.

4. Så långt det är möjligt ska syskon hållas samman, med beaktande av den berörde underåriges bästa, särskilt hans eller hennes ålder och mognad. Ensamkommande barn ska byta inkvartering så sällan som möjligt.

5. Om ett ensamkommande barn beviljas internationellt skydd och spårningen av hans eller hennes familjemedlemmar inte redan har påbörjats, ska medlemsstaterna börja spåra dem så snabbt som möjligt efter det att internationellt skydd har beviljats, och i detta sammanhang värna om den underåriges bästa. Om spårningen redan har påbörjats ska medlemsstaterna om lämpligt fortsätta spårningsarbetet. Om den underåriges liv eller integritet hotas, eller nära släktingars, särskilt om dessa är kvar i ursprungslandet, är det viktigt att se till att insamling, behandling och spridning av uppgifter om dessa personer sker konfidentiellt.

6. Personer som arbetar med ensamkommande barn ska ha fått och fortsätta att få lämplig utbildning om barnens behov.

⁽¹⁾ EUT L 255, 30.9.2005, s. 22.

*Artikel 32***Tillgång till bostad**

1. Medlemsstaterna ska se till att personer som beviljats internationellt skydd har tillgång till bostad på likvärdiga villkor som för andra tredjelandsmedborgare som är lagligen bosatta inom deras territorium.

2. Om medlemsstaterna tillåter en nationell utplaceringspraxis för personer som beviljats internationellt skydd, ska de sträva efter att genomföra en politik som syftar till att förebygga diskriminering av personer som beviljats internationellt skydd och till att garantera lika möjligheter när det gäller tillgång till bostad.

*Artikel 33***Rätt till fri rörlighet inom medlemsstaten**

Medlemsstaterna ska tillåta fri rörlighet inom sina territorier för personer som har beviljats internationellt skydd på samma villkor och med samma begränsningar som för andra tredjelandsmedborgare som är lagligen bosatta inom deras territorium.

*Artikel 34***Tillgång till integrationsfrämjande åtgärder**

För att underlätta integrationen i samhällslivet av personer som har beviljats internationellt skydd ska medlemsstaterna säkerställa tillgång till sådana integrationsprogram som de finner lämpliga för att ta hänsyn till de särskilda behoven för personer som innehar flyktingstatus eller subsidiär skyddsstatus, eller skapa villkor som säkerställer tillgång till sådana program.

*Artikel 35***Återvandring**

Medlemsstaterna får ge bidrag till personer som har beviljats internationellt skydd och som vill återvända.

KAPITEL VIII

ADMINISTRATIVT SAMARBETE*Artikel 36***Samarbete**

Medlemsstaterna ska utse en nationell kontaktpunkt och meddela dennas adress till kommissionen. Kommissionen ska i sin tur vidarebefordra uppgifterna till övriga medlemsstater.

Medlemsstaterna ska i samarbete med kommissionen vidta alla lämpliga åtgärder för att inrätta ett direkt samarbete, som även omfattar utbyte av information mellan behöriga myndigheter.

*Artikel 37***Personal**

Medlemsstaterna ska se till att myndigheter och andra organisationer som ansvarar för att genomföra detta direktiv har fått tillräcklig utbildning och att de ska vara bundna av tystnadsplikt enligt den nationella lagstiftningen när det gäller alla uppgifter som de får kännedom om i samband med sitt arbete.

KAPITEL IX

SLUTBESTÄMMELSER*Artikel 38***Rapporter**

1. Senast den 21 juni 2015 ska kommissionen rapportera till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av detta direktiv och vid behov föreslå eventuella ändringar. Sådana förslag till ändringar ska i första hand avse artiklarna 2 och 7. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna all information som behövs för att utarbeta rapporten senast den 21 december 2014.

2. Efter det att rapporten överlämnats ska kommissionen minst en gång vart femte år rapportera till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av detta direktiv.

*Artikel 39***Införlivande**

1. Medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa artiklarna 1, 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 16, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34 och 35 senast den 21 december 2013. De ska genast översända texten till dessa bestämmelser till kommissionen.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. De ska också innehålla en uppgift om att hänvisningar i befintliga lagar och andra författningar till det direktiv som upphävs genom detta direktiv ska anses som hänvisningar till detta direktiv. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras och om hur uppgiften ska formuleras ska varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de viktigaste bestämmelserna i nationell lagstiftning som omfattas av detta direktiv.

*Artikel 40***Upphävande**

För de medlemsstater som är bundna av det här direktivet ska direktiv 2004/83/EG upphävas med verkan från och med den 21 december 2013 dock utan att det påverkar medlemsstaternas skyldigheter när det gäller tidsfristen för införlivande i nationell lagstiftning av det direktiv som anges i bilaga I del B.

För de medlemsstater som är bundna av det här direktivet ska hänvisningar till det upphävda direktivet anses som hänvisningar till det här direktivet och ska läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga II.

*Artikel 41***Ikraftträdande**

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artiklarna 1, 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 16, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34 och 35 ska tillämpas från och med den 22 december 2013. De ska genast översända texten till dessa bestämmelser till kommissionen.

*Artikel 42***Adressater**

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Utfärdat i Strasbourg den 13 december 2011.

På Europaparlamentets vägnar

J. BUZEK

Ordförande

På rådets vägnar

M. SZPUNAR

Ordförande

BILAGA I

DEL A

Upphävt direktiv

(som det hänvisas till i artikel 40)

Rådets direktiv 2004/83/EG

(EUT L 304, 30.9.2004, s. 12)

DEL B

Frist för införlivande i nationell rätt

(som det hänvisas till i artikel 39)

Direktiv	Införlivandefrist
2004/83/EG	10 oktober 2006

BILAGA II

Jämförelsetabell

Direktiv 2004/83/EG	Föreliggande direktiv
Artikel 1	Artikel 1
Artikel 2, inledningsfrasen	Artikel 2, inledningsfrasen
Artikel 2 a	Artikel 2 a
—	Artikel 2 b
Artikel 2 b–g	Artikel 2 c–h
—	Artikel 2 i
Artikel 2 h	Artikel 2 j första och andra strecksatsen
—	Artikel 2 j tredje strecksatsen
—	Artikel 2 k
Artikel 2 i	Artikel 2 l
Artikel 2 j	Artikel 2 m
Artikel 2 k	Artikel 2 n
Artikel 3	Artikel 3
Artikel 4	Artikel 4
Artikel 5	Artikel 5
Artikel 6	Artikel 6
Artikel 7	Artikel 7
Artikel 8.1–8.2	Artikel 8.1–8.2
Artikel 8.3	—
Artikel 9	Artikel 9
Artikel 10	Artikel 10
Artikel 11.1–11.2	Artikel 11.1–11.2
—	Artikel 11.3
Artikel 12	Artikel 12
Artikel 13	Artikel 13
Artikel 14	Artikel 14
Artikel 15	Artikel 15
Artikel 16.1–16.2	Artikel 16.1–16.2
—	Artikel 16.3
Artikel 17	Artikel 17
Artikel 18	Artikel 18
Artikel 19	Artikel 19
Artikel 20.1–20.5	Artikel 20.1–20.5
Artikel 20.6–20.7	—

Direktiv 2004/83/EG	Föreliggande direktiv
Artikel 21	Artikel 21
Artikel 22	Artikel 22
Artikel 23.1	Artikel 23.1
Artikel 23.2 första stycket	Artikel 23.2
Artikel 23.2 andra stycket	—
Artikel 23.2 tredje stycket	—
Artikel 23.3–23.5	Artikel 23.3–23.5
Artikel 24.1	Artikel 24.1
Artikel 24.2	Artikel 24.2
Artikel 25	Artikel 25
Artikel 26.1–26.3	Artikel 26.1–26.3
Artikel 26.4	—
Artikel 26.5	Artikel 26.4
Artikel 27.1–27.2	Artikel 27.1–27.2
Artikel 27.3	Artikel 28.1
—	Artikel 28.2
Artikel 28.1	Artikel 29.1
Artikel 28.2	Artikel 29.2
Artikel 29.1	Artikel 30.1
Artikel 29.2	—
Artikel 29.3	Artikel 30.2
Artikel 30	Artikel 31
Artikel 31	Artikel 32.1
—	Artikel 32.2
Artikel 32	Artikel 33
Artikel 33	Artikel 34
Artikel 34	Artikel 35
Artikel 35	Artikel 36
Artikel 36	Artikel 37
Artikel 37	Artikel 38
Artikel 38	Artikel 39
—	Artikel 40
Artikel 39	Artikel 41
Artikel 40	Artikel 42
—	Bilaga I
—	Bilaga II

RÅDETS DIREKTIV 2003/86/EG
av den 22 september 2003
om rätt till familjeåterförening

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 63.3 a i detta,

med beaktande av kommissionens förslag ⁽¹⁾,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande ⁽²⁾,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽³⁾, och

med beaktande av Regionkommitténs yttrande ⁽⁴⁾, och

av följande skäl:

- (1) För att gradvis inrätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa föreskrivs i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen dels att det skall vidtas åtgärder som syftar till att säkerställa den fria rörligheten för personer, och i samband därmed direkt relaterade stödåtgärder avseende kontroller vid yttre gränser, asyl och invandring, dels att det skall vidtas åtgärder som rör asyl, invandring och skydd av rättigheter för tredjelandsmedborgare.
- (2) Åtgärderna avseende familjeåterförening bör antas i överensstämmelse med den skyldighet att skydda familjen och att respektera familjelivet som har stadfäst i en rad folkrättsliga instrument. Detta direktiv respekterar de grundläggande rättigheter och iakttar de principer som erkänns särskilt i artikel 8 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.
- (3) Europeiska rådet erkände vid sitt särskilda möte i Tammerfors den 15 och 16 oktober 1999 behovet av tillnärmning av nationell lagstiftning om villkoren för rätt till inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare. I detta sammanhang fastslog Europeiska rådet särskilt att Europeiska unionen bör säkerställa en rättvis behandling av tredjelandsmedborgare som lagligen vistas på medlemsstaternas territorium, och att en mer kraftfull integrationspolitik bör syfta till att ge dem rättigheter och skyldigheter som är jämförbara med EU-medborgarnas. Europeiska rådet uppmanade därför rådet att, på grundval av förslag från kommissionen, snabbt anta rättsliga instrument. Behovet av att uppnå de mål som fastställdes i Tammerfors bekräftades av Europeiska rådet i Laeken den 14 och 15 december 2001.

(4) Familjeåterförening är ett nödvändigt medel för att möjliggöra familjelivet. Familjeåterförening bidrar till att skapa en social och kulturell stabilitet som underlättar tredjelandsmedborgarnas integrering i medlemsstaterna, som även främjar den ekonomiska och sociala sammanhållningen, vilket är ett av gemenskapens grundläggande mål enligt fördraget.

(5) Medlemsstaterna bör sätta i kraft bestämmelserna i detta direktiv utan diskriminering med avseende på kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska egenskaper, språk, religion eller övertygelse, politiska eller andra åsikter, tillhörighet till en nationell minoritet, förmögenhet, födelseort, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.

(6) För att säkerställa skyddet för familjen och bevarandet eller skapandet av familjelivet, bör de materiella villkoren för utövandet av rätten till familjeåterförening fastställas enligt gemensamma kriterier.

(7) Medlemsstaterna bör ha möjlighet att tillämpa detta direktiv även om alla familjemedlemmar anländer tillsammans.

(8) Situationen för flyktingar bör ges särskild uppmärksamhet med anledning av de skäl som tvingat dem att fly från sitt land och hindrar dem från att leva ett normalt familjeliv där. Deras rätt till familjeåterförening bör därför regleras av förmånliga villkor.

(9) Familjeåterförening bör under alla omständigheter gälla medlemmarna i kärnfamiljen, det vill säga make/maka och underåriga barn.

(10) Det är upp till medlemsstaterna att avgöra huruvida de önskar tillåta familjeåterförening för släktingar i rakt uppstigande led, ogifta myndiga barn, ogifta eller registrerade partners samt, när det gäller polygama hushåll, underåriga barn till ytterligare en make/maka och referenspersonen. Att en medlemsstat beviljar familjeåterförening för dessa personer skall inte påverka möjligheten för de medlemsstater som inte godkänner familjeband i de fall som täcks av denna bestämmelse att inte bevilja dessa personer behandling som familjemedlemmar när det gäller rätten till vistelse i en annan medlemsstat, enligt definitionen i relevant EG-lagstiftning.

⁽¹⁾ EGT C 116 E, 26.4.2000, s. 66, och EGT C 62 E, 27.2.2001, s. 99.

⁽²⁾ EGT C 135, 7.5.2001, s. 174.

⁽³⁾ EGT C 204, 18.7.2000, s. 40.

⁽⁴⁾ EUT C 73, 26.3.2003, s. 16.

- (11) Rätten till familjeåterförening bör utövas i överensstämmelse med de värden och principer som medlemsstaterna erkänner, i synnerhet beträffande kvinnors och barns rättigheter, vilket motiverar att restriktiva åtgärder kan införas mot återförening av familjemedlemmar i polygama hushåll.
- (12) Möjligheten att begränsa rätten till familjeåterförening för barn över tolv års ålder, vars primära bostad är en annan än referenspersonens, är avsedd att avspegla barnens förmåga till integrering i tidig ålder och skall garantera att de förvärvar den utbildning och de språkfärdigheter som krävs i skolan.
- (13) Det bör inrättas ett system med förfaranderegler för prövning av ansökan om familjeåterförening och för familjemedlemmars inresa och vistelse. Dessa förfaranden bör vara effektiva och genomförbara i förhållande till den normala arbetsbelastningen vid medlemsstaternas myndigheter, samt tillåta insyn och vara rättvisa för att ge de berörda personerna adekvat rättssäkerhet.
- (14) Familjeåterförening får vägras på vederbörligen motiverade grunder. I synnerhet bör den person som önskar åtnjuta familjeåterförening inte utgöra ett hot mot allmän ordning och säkerhet. Begreppet allmän ordning får inbegripa fällande dom för allvarligt brott. Det bör i detta sammanhang noteras att begreppet allmän ordning och säkerhet även omfattar fall då en tredjelandsmedborgare tillhör en sammanslutning som stöder internationell terrorism, stöder en sådan sammanslutning eller har extremistiska sympatier.
- (15) Familjemedlemmarnas integrering bör främjas. De bör därför få en självständig ställning som är oberoende av referenspersonen, särskilt vid upplösning av familjeband och partnerskap, och de bör få tillträde till undervisning, anställning och yrkesutbildning på samma villkor som den person med vilken de återförenas, i enlighet med relevanta villkor.
- (16) Eftersom målen för den föreslagna åtgärden, nämligen att införa en rätt till familjeåterförening för tredjelandsmedborgare som skall utövas enligt gemensamma regler, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och de därför, på grund av åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på gemenskapsnivå, kan gemenskapen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.
- (17) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i det till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen fogade protokollet om

Förenade kungarikets och Irlands ställning, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i nämnda protokoll, deltar dessa medlemsstater inte i antagandet av detta direktiv, som inte är bindande för eller tillämpligt i dem.

- (18) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i det till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen fogade protokollet om Danmarks ställning deltar Danmark inte i antagandet av detta direktiv, som inte är bindande för eller tillämpligt i Danmark.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

Allmänna bestämmelser

Artikel 1

Syftet med detta direktiv är att fastställa villkor för utövandet av rätten till familjeåterförening för tredjelandsmedborgare som vistas lagligen på medlemsstaternas territorier.

Artikel 2

I detta direktiv avses med

- a) *tredjelandsmedborgare*: personer som inte är unionsmedborgare enligt artikel 17.1 i fördraget,
- b) *flyktning*: tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som beviljats flyktningstatus enligt Genèvekonventionen av den 28 juli 1951 angående flyktingars rättsliga ställning, ändrad genom New York-protokollet av den 31 januari 1967,
- c) *referensperson*: en tredjelandsmedborgare som vistas lagligen i en medlemsstat och som ansöker om familjeåterförening, eller vars familjemedlemmar ansöker om familjeåterförening för att förenas med honom/henne,
- d) *familjeåterförening*: inresa och vistelse i en medlemsstat för familjemedlemmar till en tredjelandsmedborgare som vistas lagligen i den medlemsstaten, för att upprätthålla familjeenheten, oavsett om familjebanden knutits före eller efter referenspersonens inresa,
- e) *uppehållstillstånd*: varje tillstånd som utfärdas av myndigheterna i en medlemsstat och som ger en tredjelandsmedborgare rätt att vistas lagligt på den medlemsstatens territorium i enlighet med bestämmelserna i artikel 1.2 a i rådets förordning (EG) nr 1030/2002 av den 13 juni 2002 om en enhetlig utformning av uppehållstillstånd för medborgare i tredje land ⁽¹⁾,

⁽¹⁾ EGT L 157, 15.6.2002, s. 1.

f) *underårig utan medföljande vuxen*: tredjelandsmedborgare eller statslös person som är yngre än arton år och som anländer till medlemsstaternas territorier utan medföljande vuxen som enligt lag eller sedvana ansvarar för den underårige, så länge som denne inte faktiskt tas om hand av en sådan vuxen, eller en underårig som lämnas utan medföljande vuxen efter att ha anlånt till medlemsstaternas territorier.

Artikel 3

1. Detta direktiv skall tillämpas när referenspersonen innehar ett uppehållstillstånd med en giltighetstid på minst ett år som utfärdats av en medlemsstat och har välgrundade utsikter att få ett varaktigt uppehållstillstånd, om hans eller hennes familjemedlemmar är tredjelandsmedborgare, oberoende av deras rättsliga ställning.

2. Detta direktiv skall inte tillämpas när referenspersonen

- a) ansöker om att beviljas flyktningstatus och vars ansökan ännu inte har lett till ett slutligt beslut,
- b) har tillstånd att vistas i en medlemsstat med stöd av ett tillfälligt skydd eller som ansöker om tillstånd att vistas i medlemsstaten i avvaktan på ett beslut om sin ställning,
- c) har tillstånd att vistas i en medlemsstat på grundval av alternativa skyddsformer enligt internationella förpliktelser, nationell lagstiftning eller praxis i medlemsstaterna, eller som har ansökt om uppehållstillstånd av denna anledning och som avvaktar ett beslut om sin ställning.

3. Detta direktiv skall inte tillämpas på familjemedlemmar till unionsmedborgare.

4. Detta direktiv skall inte påverka tillämpningen av förmånligare bestämmelser i

- a) bilaterala och multilaterala avtal mellan gemenskapen eller gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och tredje länder å andra sidan,
- b) Europeiska sociala stadgan av den 18 oktober 1961, den reviderade Europeiska sociala stadgan av den 3 maj 1987 och den europeiska konventionen om migrerande arbetstagarers rättsställning av den 24 november 1977.

5. Detta direktiv skall inte påverka medlemsstaternas möjligheter att anta eller behålla förmånligare bestämmelser.

KAPITEL II

Familjemedlemmar

Artikel 4

1. Medlemsstaterna skall, enligt detta direktiv och med iakttagande av villkoren i kapitel IV och i artikel 16, tillåta inresa och vistelse för följande familjemedlemmar:

- a) Referenspersonens make/maka.

b) Underåriga barn till referenspersonen och dennes make/maka, inbegripet barn som har adopterats i enlighet med ett beslut som har fattats av den berörda medlemsstatens behöriga myndighet eller ett beslut som är automatiskt verkställbart enligt den medlemsstatens internationella förpliktelser, eller som måste erkännas enligt internationella förpliktelser.

c) Underåriga barn, inbegripet adopterade barn, till referenspersonen om denne har vårdnaden och barnen är beroende av honom/henne för sin försörjning. Medlemsstaterna får tillåta familjeåterförening för barn som står under gemensam vårdnad, under förutsättning att den andra vårdnadshavaren har lämnat sitt medgivande.

d) Underåriga barn, inbegripet adopterade barn, till maken/makan om denne har vårdnaden och barnen är beroende av honom/henne för sin försörjning. Medlemsstaterna får tillåta familjeåterförening för barn som står under gemensam vårdnad, under förutsättning att den andra vårdnadshavaren har lämnat sitt medgivande.

Underåriga barn enligt denna artikel får inte ha uppnått myndighetsålder enligt den berörda medlemsstatens lagstiftning och får inte vara gifta.

När ett barn är över tolv år och anländer på egen hand utan resten av sin familj, får medlemsstaterna med avvikelse från ovanstående, innan de ger barnet tillstånd till inresa och vistelse enligt detta direktiv, pröva om barnet uppfyller kriteriet för integrering, om deras lagstiftning vid den tidpunkt då detta direktiv genomförs föreskriver en sådan prövning.

2. Medlemsstaterna får i lag eller annan författning, enligt detta direktiv och med iakttagande av villkoren i kapitel IV, tillåta inresa och vistelse för följande familjemedlemmar:

a) Släktingar i rakt uppstigande led av första graden till referenspersonen eller dennes make/maka, om släktingarna är beroende av referenspersonen eller dennes make/maka för sin försörjning och saknar annat nödvändigt familjemässigt stöd i ursprungslandet.

b) Ogifta myndiga barn till referenspersonen eller dennes make/maka, om barnen av hälsoskäl bevisligen inte kan försörja sig själva.

3. Medlemsstaterna får i lag eller annan författning, enligt detta direktiv och med iakttagande av villkoren i kapitel IV, tillåta inresa och vistelse för en ogift partner som är tredjelandsmedborgare och som har ett vederbörligen styrkt varaktigt förhållande med referenspersonen eller för en tredjelandsmedborgare som har familjeband med referenspersonen i form av ett registrerat partnerskap enligt artikel 5.2 samt för ogifta underåriga barn, även adopterade barn, samt ogifta myndiga barn som av hälsoskäl bevisligen inte kan försörja sig själva, till dessa personer.

Medlemsstaterna får besluta att registrerad partner skall behandlas som make/maka i fråga om familjeåterförening.

4. När det gäller polygama hushåll där referenspersonen redan bor tillsammans med en make/maka på en medlemsstats territorium, skall den berörda medlemsstaten inte tillåta familjeåterförening för en ytterligare make/maka.

Med avvikelse från punkt 1 c får medlemsstaterna begränsa familjeåterförening av underåriga barn till ytterligare en make/maka och referenspersonen.

5. För att garantera en bättre integration och förhindra tvångsäktenskap får medlemsstaterna kräva att referenspersonen och dennes make/maka skall ha uppnått en viss lägsta ålder, och högst 21 år, innan maken/makan kan återförenas med referenspersonen.

6. Med avvikelse från ovanstående får medlemsstaterna begära att ansökningar om familjeåterförening för underåriga barn skall lämnas innan barnet har fyllt 15 år, så som föreskrivs i deras gällande lagstiftning vid datumet för genomförandet av detta direktiv. Om ansökan lämnas in efter det att barnet har fyllt 15 år, skall de medlemsstater som beslutar att tillämpa detta undantag tillåta inresa och vistelse för sådana barn av andra skäl än familjeåterförening.

KAPITEL III

Inlämnande och prövning av ansökan

Artikel 5

1. Medlemsstaterna skall avgöra om en ansökan till de behöriga myndigheterna i den berörda medlemsstaten om inresa och vistelse för familjeåterförening skall lämnas in av referenspersonen eller av dennes familjemedlemmar.

2. Ansökan skall åtföljas av skriftliga bevis för familjebanden och för att villkoren i artiklarna 4 och 6 och, i förekommande fall, artiklarna 7 och 8 är uppfyllda, samt bestyrkta kopior av familjemedlemmarnas resehandlingar.

Om det är lämpligt för att styrka familjebanden, får medlemsstaterna hålla samtal med referenspersonen och dennes familjemedlemmar och göra de utredningar som bedöms nödvändiga.

Vid prövningen av en ansökan avseende referenspersonens ogifta partner skall medlemsstaterna vid bedömningen av om det finns ett varaktigt förhållande beakta omständigheter som att det finns ett gemensamt barn, ett tidigare samboende, ett registrerat partnerskap eller andra tillförlitliga bevis.

3. Ansökan skall lämnas in och behandlas när familjemedlemmarna vistas utanför den medlemsstat på vars territorium referenspersonen vistas.

Med avvikelse från denna bestämmelse får en medlemsstat i lämpliga fall godta en ansökan som lämnas in när familjemedlemmarna redan befinner sig på dess territorium.

4. Så snart som möjligt och under alla omständigheter senast nio månader efter det att ansökan har lämnats in, skall medlemsstatens behöriga myndigheter skriftligen underrätta den person som har lämnat in ansökan om beslutet.

Om prövningen av ansökan är av komplicerad natur, får tidsfristen i första stycket i undantagsfall förlängas.

Ett beslut om avslag skall motiveras. Samtliga följder av att ett beslut inte har fattats när tidsfristen i första stycket löper ut skall regleras i den berörda medlemsstatens nationella lagstiftning.

5. Vid prövningen av ansökan skall medlemsstaterna ta vederbörlig hänsyn till att underåriga barns bästa skall komma i främsta rummet.

KAPITEL IV

Villkor för utövandet av rätten till familjeåterförening

Artikel 6

1. Medlemsstaterna får avslå en ansökan om inresa och vistelse för en familjemedlem av hänsyn till allmän ordning, säkerhet och hälsa.

2. Medlemsstaterna får återkalla uppehållstillstånd eller avslå en ansökan om förnyelse av uppehållstillstånd för en familjemedlem av hänsyn till allmän ordning, säkerhet och hälsa.

När medlemsstaten fattar relevant beslut skall den beakta, förutom artikel 17, allvaret i eller typen av brott mot allmän ordning eller säkerhet som familjemedlemmen begått, eller den fara som denna person utgör.

3. Den berörda medlemsstatens behöriga myndighet får inte avslå en ansökan om förnyelse av ett uppehållstillstånd eller utvisa någon från territoriet endast på grund av sjukdom eller invaliditet som har uppkommit efter det att uppehållstillståndet utfärdades.

Artikel 7

1. När ansökan om familjeåterförening lämnas in får den berörda medlemsstaten kräva att den person som har lämnat in ansökan lägger fram bevis för att referenspersonen har

a) en bostad som anses normal för en familj av jämförbar storlek i samma område och som uppfyller medlemsstatens gällande allmänna bestämmelser om säkerhet och sanitära förhållanden,

b) en sjukförsäkring avseende alla risker som de egna medborgarna i den berörda medlemsstaten normalt omfattas av, och som omfattar referenspersonen och hans eller hennes familjemedlemmar,

c) stabila och regelbundna försörjningsmedel som är tillräckliga för att försörja referenspersonen och hans eller hennes familjemedlemmar utan hjälp från systemet för socialt bistånd i den berörda medlemsstaten. Medlemsstaterna skall bedöma dessa försörjningsmedel med hänsyn till vilken typ av medel det rör sig om och inkomsternas regelbundenhet, och får beakta nivån för minimilöner och -pensioner samt antalet familjemedlemmar.

2. Medlemsstaterna får kräva att tredjelandsmedborgare följer integrationsåtgärderna i enlighet med nationell lagstiftning.

Beträffande de flyktingar och/eller flyktingars familjemedlemmar som avses i artikel 12 får de integrationsåtgärder som avses i första stycket inte tillämpas förrän de berörda personerna har beviljats familjeåterförening.

Artikel 8

Medlemsstaterna får kräva att referenspersonen skall ha vistats lagligen på deras territorium under en period som inte får överstiga två år innan han eller hon kan återförenas med sina familjemedlemmar.

Om en medlemsstats gällande lagstiftning på området för familjeåterförening vid den tidpunkt då direktivet antas beaktar medlemsstatens mottagningskapacitet, får medlemsstaten med avvikelse från första stycket införa en väntetid på högst tre år mellan inlämnandet av en ansökan om familjeåterförening och utfärdandet av uppehållstillstånd för familjemedlemmarna.

KAPITEL V

Familjeåterförening för flyktingar

Artikel 9

1. Detta kapitel skall tillämpas på familjeåterförening för sådana flyktingar som erkänns av medlemsstaterna.

2. Medlemsstaterna får begränsa tillämpningen av detta kapitel till flyktingar vilkas familjeband har etablerats före inresan.

3. Detta kapitel skall inte påverka regler om beviljande av flyktingstatus för familjemedlemmar.

Artikel 10

1. Artikel 4 skall tillämpas på definitionen av familjemedlemmar, med undantag av artikel 4.1 tredje stycket som inte skall tillämpas på barn till flyktingar.

2. Medlemsstaterna får tillåta familjeåterförening för andra familjemedlemmar än de som anges i artikel 4, om de är beroende av flyktingen för sin försörjning.

3. Om en flykting är underårig utan medföljande vuxen

a) skall medlemsstaterna tillåta inresa och vistelse i familjeåterföreningssyfte för hans eller hennes släktingar i rakt uppstigande led av första graden utan att tillämpa villkoren i artikel 4.2 a,

b) får medlemsstaterna tillåta inresa och vistelse i familjeåterföreningssyfte för hans eller hennes legala vårdnadshavare eller varje annan familjemedlem, om flyktingen inte har några släktingar i rakt uppstigande led eller om de inte går att spåra.

Artikel 11

1. Vad gäller inlämnandet och prövningen av ansökan skall artikel 5 tillämpas, med förbehåll för punkt 2 i den här artikeln.

2. Om en flykting inte kan styrka sina familjeband med offentliga handlingar, skall medlemsstaten beakta andra bevis för att sådana band föreligger enligt nationell lagstiftning. Ett beslut om avslag på ansökan får inte uteslutande bygga på avsaknad av skriftlig bevisning.

Artikel 12

1. Med avvikelse från artikel 7 får medlemsstaterna i samband med ansökningar som rör sådana familjemedlemmar som avses i artikel 4.1 inte kräva att flyktingen och/eller dennes familjemedlemmar skall styrka att flyktingen uppfyller villkoren i artikel 7.

Utan att internationella åtaganden åsidosätts, får medlemsstaterna, om familjeåterförening är möjlig i ett tredje land med vilket referenspersonen och/eller familjemedlemmen har särskild anknytning, kräva de uppgifter som avses i första stycket.

Medlemsstaterna får kräva att flyktingen uppfyller villkoren i artikel 7.1 om ansökan om familjeåterförening inte lämnas in inom tre månader efter det att flyktingstatus har beviljats.

2. Med avvikelse från artikel 8 får medlemsstaterna inte kräva att flyktingen skall ha vistats på deras territorium under en viss tid innan han eller hon kan återförenas med sina familjemedlemmar.

KAPITEL VI

Inresa och vistelse för familjemedlemmar

Artikel 13

1. Så snart ansökan om inresa för familjeåterförening har godkänts, skall den berörda medlemsstaten ge familjemedlemmarna tillstånd till inresa. Den berörda medlemsstaten skall därvid på alla sätt underlätta för dessa personer att erhålla de viseringar som krävs.

2. Den berörda medlemsstaten skall för familjemedlemmarna utfärda ett första uppehållstillstånd med minst ett års giltighetstid. Detta uppehållstillstånd skall kunna förnyas.

3. Giltighetstiden för familjemedlemmens eller familjemedlemmarnas uppehållstillstånd får i princip inte sträcka sig längre än till och med det datum då referenspersonens uppehållstillstånd löper ut.

Artikel 14

1. Referenspersonens familjemedlemmar skall ha samma rätt som referenspersonen att få tillträde till

- a) utbildning,
- b) anställning eller egen företagsverksamhet,
- c) yrkesvägledning, yrkesutbildning, fortbildning och omskolning.

2. Medlemsstaterna får enligt sin nationella lagstiftning besluta på vilka villkor familjemedlemmar får utöva verksamhet som anställda eller som egenföretagare. I dessa villkor skall det anges en tidsgräns som i inget fall får överskrida tolv månader, inom vilken medlemsstaterna får undersöka situationen på sin arbetsmarknad, innan familjemedlemmar beviljas tillstånd att utöva verksamhet som anställda eller som egenföretagare.

3. Medlemsstaterna får begränsa tillträdet till anställning eller egen företagsverksamhet för sådana släktingar i rakt uppstigande led av första graden eller ogifta myndiga barn som omfattas av artikel 4.2.

Artikel 15

1. Senast efter fem års vistelse, och under förutsättning att familjemedlemmen inte har beviljats uppehållstillstånd av andra skäl än familjeåterförening, har make/maka eller ogift partner samt barn som har uppnått myndig ålder rätt till att efter ansökan, om så krävs, få eget uppehållstillstånd som är oberoende av referenspersonens uppehållstillstånd.

Medlemsstaterna får inskränka beviljandet av det uppehållstillstånd som avses i första stycket till make/maka eller ogift partner vid upplösning av familjebanden.

2. Medlemsstaterna får bevilja eget uppehållstillstånd för myndiga barn och sådana släktingar i direkt uppstigande led som omfattas av artikel 4.2.

3. Om personer som rest in i medlemsstaten för familjeåterförening blir änklingar/änkor, skiljer sig, separerar eller om deras släktingar i direkt upp- eller nedstigande led av första graden avlider, får de, efter ansökan, om så krävs, beviljas eget uppehållstillstånd. Medlemsstaterna skall anta bestämmelser som garanterar att oberoende uppehållstillstånd utfärdas i särskilt ömmande fall.

4. Villkoren för beviljande av eget uppehållstillstånd och för giltighetstiden för eget uppehållstillstånd skall fastställas enligt nationell lagstiftning.

KAPITEL VII

Påföljder och rättsmedel

Artikel 16

1. Medlemsstaterna får avslå en ansökan om inresa och vistelse för familjeåterförening eller, i förekommande fall, återkalla ett uppehållstillstånd eller avslå en ansökan om förnyelse av uppehållstillstånd för en familjemedlem i följande fall:

- a) Om villkoren i detta direktiv inte är uppfyllda eller inte längre är uppfyllda.

Om referenspersonens tillgångar vid förnyelse av uppehållstillståndet inte räcker till utan hjälp från den berörda medlemsstatens socialbidragssystem enligt artikel 7.1 c skall medlemsstaten beakta familjemedlemmarnas bidrag till hushållets inkomst.

- b) Om referenspersonen och dennes familjemedlemmar inte eller inte längre lever som gifta eller har ett fullständigt familjeliv.

- c) Om det kan konstateras att referenspersonen eller dennes ogifta partner är gift med eller har ett varaktigt förhållande med en annan person.

2. Medlemsstaterna får även avslå en ansökan om inresa och vistelse för familjeåterförening, återkalla ett uppehållstillstånd eller avslå en ansökan om att förnya uppehållstillståndet om det är fastställt

- a) att falska eller vilseledande uppgifter eller falska eller förfälskade handlingar har använts, eller att tillstånd har erhållits genom vilseledande eller på andra olagliga sätt,
- b) att ett äktenskap eller partnerskap har ingåtts eller en adoption har utförts uteslutande för att ge den berörda personen möjlighet att resa in och vistas i en medlemsstat.

När medlemsstaterna gör en bedömning som gäller denna punkt får de särskilt ta hänsyn till det faktum att äktenskapet eller partnerskapet ingicks eller att adoptionen gjordes efter det att uppehållstillståndet utfärdades för referenspersonen.

3. Medlemsstaterna får återkalla ett uppehållstillstånd eller avslå en ansökan om förnyat uppehållstillstånd för en familjemedlem om referenspersonen inte längre vistas i medlemsstaten och familjemedlemmen ännu inte har rätt till eget uppehållstillstånd enligt artikel 15.

4. Medlemsstaterna får utföra särskilda kontroller när det finns välgrundade misstankar om vilseledande eller skenäktenskap, skenpartnerskap eller skenadoption enligt definitionen i punkt 2. Särskilda kontroller får även utföras när familjemedlemmars uppehållstillstånd förnyas.

Artikel 17

Om en ansökan om familjeåterförening avslås, om ett uppehållstillstånd återkallas eller inte förnyas, eller om det beslutats att referenspersonen eller dennes familjemedlemmar skall utvisas, skall medlemsstaterna ta vederbörlig hänsyn till arten och stabiliteten av den berörda personens familjeband och varaktigheten av vistelsen i medlemsstaten samt förekomsten av familjemässig, kulturell eller social anknytning till ursprungslandet.

Artikel 18

Om en ansökan om familjeåterförening avslås, om ett uppehållstillstånd återkallas eller inte förnyas, eller om utvisning beslutas, skall medlemsstaterna se till att referenspersonen och/eller dennes familjemedlemmar har rätt att ansöka om rättslig prövning.

Formerna och behörigheten för utövandet av den rätt som avses i första stycket skall fastställas av de berörda medlemsstaterna.

KAPITEL VIII

Slutbestämmelser*Artikel 19*

Kommissionen skall med jämna mellanrum, och första gången senast den 3 oktober 2007, rapportera till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av detta direktiv i medlemsstaterna, och vid behov föreslå nödvändiga ändringar. Dessa ändringsförslag skall vara prioriterade enligt artiklarna 3, 4, 7, 8 och 13.

Artikel 20

Medlemsstaterna skall sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 3 oktober 2005. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser skall de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

Artikel 21

Detta direktiv träder i kraft den samma dag som det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 22

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna i enlighet med Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Utfärdat i Bryssel den 22 september 2003.

På rådets vägnar

F. FRATTINI

Ordförande

RÅDETS DIREKTIV 2003/109/EG
av den 25 november 2003
om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 63.3 och 63.4 i detta,

med beaktande av kommissionens förslag ⁽¹⁾,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande ⁽²⁾,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽³⁾,

med beaktande av Regionkommitténs yttrande ⁽⁴⁾, och

av följande skäl:

(1) För att gradvis upprätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa föreskrivs i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen dels att det skall vidtas åtgärder som syftar till att säkerställa den fria rörligheten för personer, och i samband därmed direkt relaterade stödåtgärder avseende kontroller vid yttre gränser, asyl och invandring, dels att det skall vidtas åtgärder som rör asyl, invandring och skydd av rättigheter för tredjelandsmedborgare.

(2) Vid sitt extra möte i Tammerfors den 15–16 oktober 1999 konstaterade rådet att den rättsliga ställningen för tredjelandsmedborgare bör tillnärmas den som medlemsstaternas medborgare åtnjuter och att en person som har vistats lagligen i en medlemsstat under en tid som skall fastställas och som har uppehållstillstånd för längre tid bör i den medlemsstaten beviljas en uppsättning enhetliga rättigheter som ligger så nära EU-medborgarnas rättigheter som möjligt.

(3) Detta direktiv respekterar de grundläggande rättigheter och iakttar de principer som erkänns särskilt i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och i Europeiska unionens stadga om grundläggande rättigheter.

(4) Varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares integration i medlemsstaterna är en nyckelfaktor för att stärka den ekonomiska och sociala sammanhållningen, vilket är ett av gemenskapens grundläggande mål enligt fördraget.

(5) Medlemsstaterna bör sätta i kraft bestämmelserna i detta direktiv utan diskriminering med avseende på kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska egenskaper, språk, religion eller övertygelse, politiska eller andra åsikter, tillhörighet till en nationell minoritet, förmögenhet, födelseort, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.

(6) Det viktigaste kriteriet för att kunna förvärva ställning som varaktigt bosatt bör vara bosättnings tiden inom en medlemsstats territorium. Bosättningen bör ha varit laglig och oavbruten för att vittna om personens förankring i landet. En viss flexibilitet bör dock finnas med tanke på omständigheter som kan tvinga en person att tillfälligt lämna territoriet.

(7) För att förvärva ställning som varaktigt bosatt bör tredjelandsmedborgare kunna visa att de förfogar över tillräckliga medel för sin försörjning och en sjukförsäkring, så att de inte blir en belastning för medlemsstaten. När medlemsstaterna bedömer innehav av stabila och regelbundna försörjningsmedel får de beakta faktorer såsom avgifter till pensionssystemet och fullgörande av skattskyldighet.

(8) Tredjelandsmedborgare som önskar förvärva och bevara ställning som varaktigt bosatta bör inte utgöra ett hot mot allmän ordning och säkerhet. Begreppet allmän ordning får inbegripa fällande dom för allvarligt brott.

(9) Ekonomiska överväganden bör inte utgöra skäl för vägran att bevilja ställning som varaktigt bosatt och skall inte anses inverka på de relevanta villkoren.

(10) Det bör inrättas ett system med förfaranderegler för prövning av ansökningar om ställning som varaktigt bosatt. Dessa förfaranden bör vara effektiva och genomförbara i förhållande till den normala arbetsbelastningen vid medlemsstaternas myndigheter, samt tillåta insyn och vara rättvisa för att ge de berörda personerna adekvat rättssäkerhet.

⁽¹⁾ EGT C 240 E, 28.8.2001, s. 79.

⁽²⁾ EGT C 284 E, 21.11.2002, s. 102.

⁽³⁾ EGT C 36, 8.2.2002, s. 59.

⁽⁴⁾ EGT C 19, 22.1.2002, s. 18.

- (11) Ställningen som varaktigt bosatt bör komma till konkret uttryck genom ett uppehållstillstånd, så att personen i fråga snabbt och lätt kan styrka sin rättsliga ställning. Detta uppehållstillstånd bör också uppfylla höga tekniska krav, särskilt när det gäller garantier mot förfalskning och efterbildning, för att undvika missbruk i den medlemsstat där ställningen förvärvats och i de medlemsstater där rätten till bosättning utövas.
- (12) För att kunna fungera praktiskt som ett instrument för integration av varaktigt bosatta i det samhälle där de är bosatta, bör ställningen som varaktigt bosatt garantera innehavaren samma behandling som medlemsstatens medborgare i en rad ekonomiska och sociala sammanhang, i enlighet med relevanta villkor i detta direktiv.
- (13) I fråga om socialt bistånd skall möjligheten att begränsa förmånerna för varaktigt bosatta till att gälla endast grundläggande förmåner förstås så att detta begrepp omfattar åtminstone minimiinkomst, bistånd vid sjukdom, graviditet, föräldrabistånd och långtidsvård. Villkoren för att bevilja dessa förmåner bör fastställas i nationell lagstiftning.
- (14) Medlemsstaterna bör vara skyldiga att ge underåriga barn tillgång till utbildningsväsendet på liknande villkor som för egna medborgare.
- (15) Begreppet bidrag och stipendier för studier inom yrkesutbildningsområdet omfattar inte åtgärder som finansieras som socialt bistånd. Därtill kommer att tillträde till bidrag och stipendier för studier kan vara avhängigt av det faktum att den person som ansöker om sådana bidrag eller stipendier i sig uppfyller villkoren för erhållande av ställning som varaktigt bosatt. I fråga om att bevilja bidrag och stipendier för studier får medlemsstaterna beakta det faktum att unionsmedborgarna kan utnyttja denna förmån i hemlandet.
- (16) Varaktigt bosatta bör åtnjuta förstärkt skydd mot utvisning. Detta skydd är baserat på kriterier som fastställts i praxis från Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna. För att säkerställa skyddet mot utvisning bör medlemsstaterna erbjuda effektiva rättsmedel.
- (17) En harmonisering av villkoren för förvärv av ställning som varaktigt bosatt främjar ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna. Vissa medlemsstater utfärdar uppehållstillstånd som gäller permanent eller tills vidare på förmånligare villkor än de som följer av detta direktiv. Fördraget utesluter inte att medlemsstaterna tillämpar förmånligare bestämmelser. I detta direktiv bör det dock föreskrivas att tillstånd som utfärdas på förmånligare villkor inte skall grunda rätt till bosättning i andra medlemsstater.
- (18) Att det ställs upp villkor för varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares rätt att bosätta sig i en annan medlemsstat bör bidra till att förverkliga den inre marknaden som ett område med fri rörlighet för personer. Det skulle också i betydande grad kunna medverka till ökad rörlighet, särskilt på arbetsmarknaden inom unionen.
- (19) Det bör fastställas att rätten till bosättning i en annan medlemsstat får gälla såväl för anställda som för egenföretagare, liksom för att studera eller etablera sig utan att bedriva ekonomisk verksamhet.
- (20) Familjemedlemmar bör även kunna bosätta sig tillsammans med den varaktigt bosatte i en annan medlemsstat för fortsatt familjesammanhållning och för att den varaktigt bosatte inte skall hindras från att utnyttja sin rätt till bosättning. När det gäller familjemedlemmar som kan tillåtas medfölja eller förena sig med varaktigt bosatta, bör medlemsstaterna särskilt beakta situationen för vuxna barn med funktionshinder samt släktingar i rakt uppstigande led av första graden som är beroende av dem för sin försörjning.
- (21) Den medlemsstat där den varaktigt bosatte avser att utöva sin rätt till bosättning bör kunna kontrollera om personen i fråga uppfyller villkoren för bosättning på dess territorium. Den bör också kunna kontrollera att personen inte utgör ett hot mot allmän ordning, säkerhet och hälsa.
- (22) För att inte göra det omöjligt att i praktiken utöva rätten till bosättning, bör den varaktigt bosatte åtnjuta samma behandling i den andra medlemsstaten, i enlighet med villkoren i detta direktiv, som i den medlemsstat där han förvärvat ställning som varaktigt bosatt. Beviljandet av förmåner inom ramen för det sociala biståndet skall inte påverka medlemsstaternas möjligheter att återkalla uppehållstillståndet om den berörda personen inte längre uppfyller kraven i detta direktiv.
- (23) Tredjelandsmedborgare bör beviljas möjligheten att förvärva ställning som varaktigt bosatt i den medlemsstat dit de flyttat och beslutat sig för att slå sig ned i, i enlighet med villkor som är jämförbara med dem som gäller för förvärvande av ställning som varaktigt bosatt i den första medlemsstaten.

- (24) Eftersom målen för den föreslagna åtgärden, nämligen att införa villkor för beviljande och återkallelse av ställning som varaktigt bosatt, rättigheter förbundna med denna ställning samt införande av villkor för utövande av rätt till bosättning i andra medlemsstater, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och de därför, på grund av åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på gemenskapsnivå, kan gemenskapen vidta åtgärder i enlighet med proportionalitetsprincipen i artikel 5 i fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.
- (25) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i det till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen fogade protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i nämnda protokoll, deltar dessa medlemsstater inte i antagandet av detta direktiv, som inte är bindande för eller tillämpligt i dem.
- (26) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i det till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen fogade protokollet om Danmarks ställning deltar Danmark inte i antagandet av detta direktiv, som inte är bindande för eller tillämpligt i Danmark.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 1

Innehåll

I detta direktiv fastställs

- a) villkoren för en medlemsstats beviljande och återkallande av ställning som varaktigt bosatt för tredjelandsmedborgare som är lagligen bosatta på dess territorium, inklusive de rättigheter som är förbundna med denna ställning, och
- b) villkoren för bosättning i andra medlemsstater än den som beviljat dem varaktig bosättning för tredjelandsmedborgare som har beviljats denna ställning.

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv avses med

- a) *tredjelandsmedborgare*: personer som inte är unionsmedborgare enligt artikel 17.1 i fördraget,
- b) *varaktigt bosatt*: tredjelandsmedborgare som har ställning som varaktigt bosatt i enlighet med artiklarna 4–7,
- c) *första medlemsstat*: den medlemsstat som först beviljade tredjelandsmedborgaren ställning som varaktigt bosatt,
- d) *andra medlemsstat*: andra medlemsstater än den som först beviljade tredjelandsmedborgaren ställning som varaktigt bosatt och där den varaktigt bosatte utövar sin rätt till bosättning,
- e) *familjemedlemmar*: de tredjelandsmedborgare som vistas i den berörda medlemsstaten i enlighet med rådets direktiv 2003/86/EG av den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening ⁽¹⁾,
- f) *flykting*: tredjelandsmedborgare som beviljats flyktingstatus enligt Genèvekonventionen av den 28 juli 1951 angående flyktingars rättsliga ställning, ändrad genom New York-protokollet av den 31 januari 1967,
- g) *EG-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta*: uppehållstillstånd som utfärdas av den berörda medlemsstaten när en sökande förvärvat ställning som varaktigt bosatt.

Artikel 3

Räckvidd

1. Detta direktiv skall tillämpas på tredjelandsmedborgare som är lagligen bosatta på en medlemsstats territorium.
2. Detta direktiv skall inte tillämpas på tredjelandsmedborgare som
 - a) är bosatta för att ägna sig åt studier eller genomgå yrkesutbildning,
 - b) har rätt till bosättning i en medlemsstat på grundval av tillfälligt skydd eller som har ansökt om rätt till bosättning på den grunden och väntar på beslut om sin ställning,
 - c) har rätt till bosättning i en medlemsstat på grundval av alternativa skyddsformer, i enlighet med internationella åtaganden, nationell lagstiftning eller praxis i medlemsstaterna eller som har ansökt om rätt till bosättning på den grunden och väntar på ett beslut om sin ställning.

⁽¹⁾ EUT L 251, 3.10.2003, s. 12.

- d) är flyktingar eller har ansökt om flyktingstatus men ännu inte fått slutligt besked,
- e) är bosatta utslutande av tillfälliga skäl som "au pair" eller säsongarbetare, eller som arbetstagare som utstationerats av en tjänsteleverantör för att tillhandahålla gränsöverskridande tjänster, eller som leverantör av gränsöverskridande tjänster eller i de fall då deras uppehållstillstånd formellt begränsats,
- f) har en rättslig ställning som omfattas av bestämmelserna i 1961 års Wienkonvention om diplomatiska förbindelser, 1963 års Wienkonvention om konsulara förbindelser, 1969 års konvention om särskilda delegationer eller 1975 års Wienkonvention om staters representation i deras förbindelser med internationella organisationer av universell karaktär.
3. Detta direktiv skall inte påverka tillämpningen av förmånligare bestämmelser i
- a) bilaterala och multilaterala avtal mellan gemenskapen eller gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och tredje land, å den andra,
- b) bilaterala avtal som redan ingåtts mellan en medlemsstat och ett tredje land före den dag då detta direktiv träder i kraft,
- c) Europeiska bosättningskonventionen av den 13 december 1955, Europeiska sociala stadgan av den 18 oktober 1961, den reviderade Europeiska sociala stadgan av den 3 maj 1987, och Europeiska konventionen om migrerande arbetstagers rättsställning av den 24 november 1977.

KAPITEL II

STÄLLNING SOM VARAKTIGT BOSATT I EN MEDLEMSSTAT

Artikel 4

Bosättningsperiod

1. En medlemsstat skall bevilja ställning som varaktigt bosatt till tredjelandsmedborgare som varit lagligen och oavbrutet bosatta inom dess territorium i fem år omedelbart före inlämnandet av den relevanta ansökningsen.
2. Bosättningsperioder som grundar sig på de skäl som anges i artikel 3.2 e och f, skall inte beaktas vid beräkningen av den period som avses i punkt 1.

I de fall som omfattas av artikel 3.2 a, där den berörda tredjelandsmedborgaren har erhållit ett uppehållstillstånd som gör det möjligt för honom/henne att beviljas ställning som varaktigt bosatt, får bosättningsperioderna för studieändamål eller yrkesutbildning räknas till endast hälften vid beräkningen av den period som avses i punkt 1.

3. Perioder av frånvaro från den berörda medlemsstatens territorium skall inte utgöra något avbrott i den period som avses i punkt 1 och skall beaktas vid beräkningen av denna förutsatt att de är kortare än sex månader i följd och inte överstiger tio månader totalt inom den period som avses i punkt 1.

Om det finns särskilda och exceptionella orsaker av tillfällig karaktär får medlemsstaterna i överensstämmelse med sin nationella lagstiftning godta att en längre period av frånvaro än den som avses i första stycket inte skall utgöra något avbrott i den period som avses i punkt 1. I sådana fall skall medlemsstaterna inte beakta de relevanta perioderna av frånvaro vid beräkningen av den period som avses i punkt 1.

Med avvikelse från det andra stycket får medlemsstaterna vid beräkningen av den totala period som avses i punkt 1 beakta perioder av frånvaro när det gäller utstationering på grund av arbete, inklusive tillhandahållande av gränsöverskridande tjänster.

Artikel 5

Villkor för att förvärva ställning som varaktigt bosatt

1. Medlemsstaterna skall kräva att tredjelandsmedborgarna styrker att de för egen räkning och för de familjemedlemmar gentemot vilka de har försörjningsansvar förfogar över följande:
 - a) Stabila och regelbundna försörjningsmedel som är tillräckliga för att de skall kunna försörja sig själva och sina familjemedlemmar utan hjälp från systemet för socialt bistånd i den berörda medlemsstaten. Medlemsstaterna skall bedöma dessa försörjningsmedel med hänsyn till vilken typ av medel det rör sig om och inkomsternas regelbundenhet, och får beakta nivån för minimilöner och -pensioner, innan ansökan om ställning som varaktigt bosatt lämnades in.
 - b) En sjukförsäkring avseende alla risker som de egna medborgarna i den berörda medlemsstaten normalt omfattas av.
2. Medlemsstaterna får kräva att tredjelandsmedborgare följer villkoren för integrering i enlighet med nationell lagstiftning.

Artikel 6

Allmän ordning och säkerhet

1. Medlemsstaterna får vägra att bevilja ställning som varaktigt bosatt av skäl som rör allmän ordning eller säkerhet.

När medlemsstaten fattar beslutet i fråga skall den beakta allvaret i eller typen av brott mot allmän ordning eller säkerhet, eller den fara som den berörda person utgör, och samtidigt ta vederbörlig hänsyn till bosättningsstiden och befintliga band med bosättningslandet.

2. Den vägran som avses i punkt 1 får inte grundas på ekonomiska överväganden.

Artikel 7

Förvärv av ställning som varaktigt bosatt

1. För att förvärva ställning som varaktigt bosatt skall tredjelandetsmedborgaren lämna in en ansökan till de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där han/hon är bosatt. Ansökan skall åtföljas av dokumentation i enlighet med nationell lagstiftning som styrker att han/hon uppfyller villkoren i artiklarna 4 och 5 samt, i förekommande fall, av en giltig resehandling eller en bestyrkt kopia av denna.

Den dokumentation som avses i det första stycket får även inbegripa dokumentation i fråga om lämplig bostad.

2. De behöriga nationella myndigheterna skall skriftligen underrätta den sökande om beslutet så snart som möjligt och under alla omständigheter senast sex månader från det att ansökan lämnades in. Ett sådant beslut skall meddelas den berörda tredjelandetsmedborgaren enligt förfarandena för detta i den nationella lagstiftningen.

Om prövningen av ansökan är av komplicerad natur, får tidsfristen i första stycket i undantagsfall förlängas.

Den berörda personen skall dessutom underrättas om sina rättigheter och skyldigheter enligt detta direktiv.

Följderna av att ett beslut inte har fattats när tidsfristen i denna bestämmelse löper ut skall regleras av den berörda medlemsstatens nationella lagstiftning.

3. Om villkoren i artiklarna 4 och 5 är uppfyllda och om personen inte utgör ett hot i den mening som avses i artikel 6, skall den berörda medlemsstaten bevilja tredjelandetsmedborgaren i fråga ställning som varaktigt bosatt.

Artikel 8

EG-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta

1. Ställning som varaktigt bosatt skall vara permanent om inte annat följer av artikel 9.

2. Medlemsstaterna skall till en varaktigt bosatt utfärda ett EG-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Tillståndet skall gälla i minst fem år. Det skall, i förekommande fall på ansökan, förnyas automatiskt när det löper ut.

3. EG-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta kan utfärdas i form av ett klistermärke eller en separat handling. Det skall utfärdas i enlighet med reglerna och standardmodellen i rådets förordning (EG) nr 1030/2002 av den 13 juni 2002 om en enhetlig utformning av uppehållstillstånd för medborgare i tredje land⁽¹⁾. Under rubriken "typ av tillstånd" skall medlemsstaterna ange "varaktigt bosatt inom EG".

Artikel 9

Återkallande eller förlust av ställning som varaktigt bosatt

1. Varaktigt bosatta skall inte längre ha rätt att behålla ställning som varaktigt bosatta i följande fall:

- Om det har upptäckts att ställningen som varaktigt bosatt har förvärvats genom bedrägeri.
- Om ett utvisningsbeslut har fattats enligt villkoren i artikel 12.
- Vid bortovaro från gemenskapens territorium under en period om tolv månader i följd.

2. Med avvikelse från punkt 1 c får medlemsstaterna föreskriva att bortovaro som överstiger tolv månader i följd eller som motiveras av särskilda eller exceptionella orsaker inte skall medföra återkallande eller förlust av ställning som varaktigt bosatt.

3. Medlemsstaterna får föreskriva att en varaktigt bosatt person inte längre skall ha rätt att behålla sin ställning som varaktigt bosatt om han/hon utgör ett hot mot den allmänna ordningen, med beaktande av hur allvarliga de brott är som han/hon har begått, men detta inte är ett skäl för utvisning enligt artikel 12.

4. En varaktigt bosatt person som varit bosatt i en annan medlemsstat i enlighet med kapitel III skall inte längre ha rätt att behålla sin ställning som varaktigt bosatt som förvärvats i den första medlemsstaten om en sådan ställning beviljats i en annan medlemsstat i enlighet med artikel 23.

Efter sex års bortovaro från territoriet för den medlemsstat som beviljade ställning som varaktigt bosatt, skall den berörda personen under inga omständigheter längre ha rätt att behålla sin ställning som varaktigt bosatt i den medlemsstaten.

Med avvikelse från det andra stycket får den berörda medlemsstaten fastställa att den varaktigt bosatta personen av särskilda skäl får behålla sin ställning i den medlemsstaten vid bortovaro under en period som överstiger sex år.

5. När det gäller de fall som avses i punkt 1 c och i punkt 4 får de medlemsstater som har beviljat ställning som varaktigt bosatt föreskriva ett förenklat förfarande för att återfå denna ställning.

⁽¹⁾ EGT L 157, 15.6.2002, s. 1.

Detta förfarande skall särskilt tillämpas på personer som har varit bosatta i en annan medlemsstat på grund av studier.

Villkoren och förfarandet för att återfå ställning som varaktigt bosatt skall fastställas i den nationella lagstiftningen.

6. Återkallande eller förlust av ställning som varaktigt bosatt får aldrig grunda sig på att ett EG-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta har löpt ut.

7. Om återkallandet eller förlusten av ställning som varaktigt bosatt inte leder till återsändande skall medlemsstaten tillåta den berörda personen att stanna på dess territorium om han/hon uppfyller villkoren enligt den nationella lagstiftningen och/eller inte utgör ett hot mot allmän ordning eller säkerhet.

Artikel 10

Förfarandegarantier

1. Varje beslut om avslag på en ansökan om ställning som varaktigt bosatt eller om återkallande av sådan ställning skall vara vederbörligen motiverat. Ett sådant beslut skall meddelas den berörda tredjelandsmedborgaren enligt förfarandena för detta i den nationella lagstiftningen. Av underrättelsen skall framgå vilka möjligheter den berörda personen har att överklaga och inom vilken tid överklagande kan ske.

2. Om en ansökan om ställning som varaktigt bosatt avslås, eller om denna ställning återkallas eller förloras eller uppehållstillståndet inte förnyas, skall den berörda personen ha rätt att ansöka om rättslig prövning i den berörda medlemsstaten.

Artikel 11

Likabehandling

1. Varaktigt bosatta skall åtnjuta den behandling som en medlemsstats egna medborgare får i fråga om följande:

- Tillträde till arbetsmarknaden och verksamhet som egenföretagare, under förutsättning att dessa verksamheter inte medför någon som helst offentlig myndighetsutövning, liksom anställnings- och arbetsvillkor, inklusive uppsägnings- och lönevillkor.
- Utbildning och yrkesutbildning, inklusive möjligheterna att få bidrag och stipendier för studier i enlighet med nationell lagstiftning.
- Erkännande av yrkesutbildningsbevis, utbildningsbevis för teoretiska utbildningar och andra kvalifikationer i enlighet med relevanta nationella förfaranden.
- Social trygghet, socialt bistånd och socialt skydd såsom dessa definierats i nationell lagstiftning.
- Skatteförmåner.
- Tillgång till varor och tjänster och leveranser av allmänt tillgängliga varor och tjänster samt förfaranden för att erhålla bostad.

g) Föreningsfrihet och frihet att tillhöra en arbetstagar- eller arbetsgivarorganisation eller någon annan organisation vars medlemmar utövar ett visst yrke, inklusive de förmåner som dessa typer av organisationer tillhandahåller, utan att åsidosätta nationella bestämmelser om allmän ordning och säkerhet.

h) Fritt tillträde till hela den berörda medlemsstatens territorium, inom de gränser som fastställs i nationell lagstiftning av säkerhetsskäl.

2. När det gäller bestämmelserna i punkt 1 b, 1 d, 1 e, 1 f och 1 g får de berörda medlemsstaterna begränsa likabehandling till att gälla fall där den registrerade eller stadigvarande hemvisten för den varaktigt bosatta personen eller familjemedlemmar för vilka han/hon söker bidrag befinner sig inom den berörda medlemsstatens territorium.

3. Medlemsstaterna får begränsa likabehandling i förhållande till egna medborgare i följande fall:

a) Medlemsstaterna får upprätthålla begränsat tillträde till anställning och verksamhet som egenföretagare i de fall där denna verksamhet i enlighet med befintlig nationell lagstiftning eller gemenskapslagstiftning förbehålls egna medborgare, EU- eller EES-medborgare.

b) Medlemsstaterna får begära bevis på lämpliga språkkunskaper för tillträde till utbildning och yrkesutbildning. Tillträde till universitet får underkastas uppfyllande av särskilda utbildningskrav.

4. Medlemsstaterna får begränsa likabehandlingen i fråga om socialt bistånd och social trygghet till grundläggande förmåner.

5. Medlemsstaterna får besluta att bevilja kompletterande förmåner på de områden som avses i punkt 1.

Medlemsstaterna får även besluta att bevilja likabehandling på områden som inte omfattas av punkt 1.

Artikel 12

Skydd mot utvisning

1. Medlemsstaterna får fatta beslut om utvisning av en varaktigt bosatt tredjelandsmedborgare endast om han/hon utgör ett reellt och tillräckligt allvarligt hot mot allmän ordning eller säkerhet.

2. Beslutet i punkt 1 får inte grundas på ekonomiska överväganden.

3. Innan beslut om utvisning av en varaktigt bosatt fattas skall medlemsstaterna beakta

- hur länge bosättningen i medlemsstaten har varat,
- den berörda personens ålder,

- c) följderna för vederbörande och dennes familjemedlemmar,
 - d) banden med bosättningslandet eller avsaknaden av band med ursprungslandet.
4. Om ett beslut om utvisning har fattats skall den varaktigt bosatte ha möjlighet att överklaga beslutet i den aktuella medlemsstaten.
5. Rättshjälp skall ges till varaktigt bosatta som saknar tillräckliga medel på samma villkor som till medborgare i den stat där de är bosatta.

Artikel 13

Förmånligare nationella bestämmelser

Medlemsstaterna får utfärda uppehållstillstånd som gäller permanent eller tills vidare på förmånligare villkor än de som anges i detta direktiv. Sådana uppehållstillstånd skall inte ge rätt till bosättning i andra medlemsstater enligt kapitel III i detta direktiv.

KAPITEL III

BOSÄTTNING I ANDRA MEDLEMSSTATER

Artikel 14

Huvudregel

1. Varaktigt bosatta skall ha rätt att bosätta sig i andra medlemsstater än den som beviljade ställning som varaktigt bosatt under längre tid än tre månader förutsatt att villkoren i detta kapitel är uppfyllda.
2. Varaktigt bosatta får bosätta sig i en annan medlemsstat på följande grunder:
 - a) För att bedriva ekonomisk verksamhet som anställd eller egenföretagare.
 - b) För att studera eller följa en yrkesutbildning.
 - c) För andra syften.
3. När det rör sig om ekonomisk verksamhet som anställd eller egenföretagare i enlighet med punkt 2 a får medlemsstaterna granska situationen på sina respektive arbetsmarknader och tillämpa sina nationella förfaranden när det gäller kraven för att tillträda en ledig plats respektive bedriva sådan verksamhet.

Av arbetsmarknadspolitiska skäl får medlemsstaterna ge företräde åt unionsmedborgare, tredjelandsmedborgare om detta föreskrivs i gemenskapslagstiftningen, samt till tredjelandsmedborgare som är lagligt bosatta och som får arbetslöshetsunderstöd i den berörda staten.

4. Genom undantag från bestämmelserna i punkt 1 får medlemsstaterna begränsa det totala antalet personer som skall ha rätt till bosättning, under förutsättning att sådana begränsningar redan fastställts för tredjelandsmedborgarnas tillträde i den befintliga lagstiftningen vid tidpunkten för antagandet av detta direktiv.

5. Detta kapitel gäller inte varaktigt bosatta personers bosättning i medlemsstaterna

- a) i egenskap av anställda som utstationerats av en tjänsteleverantör inom ramen för tillhandahållande av tjänster över gränserna,
- b) i egenskap av leverantörer av tjänster över gränserna.

Medlemsstaterna får i enlighet med nationell lagstiftning besluta på vilka villkor varaktigt bosatta som önskar flytta till en andra medlemsstat och vara ekonomiskt verksamma som säsonganställda, får vistas i den medlemsstaten. Gränsarbetare får också omfattas av särskilda bestämmelser i den nationella lagstiftningen.

6. Detta kapitel påverkar inte tillämpningen av relevant gemenskapslagstiftning om social trygghet för tredjelandsmedborgare.

Artikel 15

Villkor för bosättning i en annan medlemsstat

1. Så snart som möjligt och senast tre månader efter inresan i den andra medlemsstaten skall varaktigt bosatta lämna in en ansökan om uppehållstillstånd hos den berörda medlemsstatens behöriga myndigheter.

Medlemsstaterna får godta att varaktigt bosatta lämnar in ansökan om uppehållstillstånd till de behöriga myndigheterna i den andra medlemsstaten medan personen fortfarande är bosatt i den första medlemsstaten.

2. Medlemsstaterna får anmoda de berörda personerna att visa upp bevis

- a) på stabila och regelbundna försörjningsmedel som är tillräckliga för att de skall kunna försörja sig själva och sina familjemedlemmar utan hjälp från systemet för socialt bistånd i den berörda medlemsstaten. För var och en av de kategorier som anges i artikel 14.2 skall medlemsstaterna bedöma dessa försörjningsmedel med hänsyn till vilken typ av medel det rör sig om och inkomsternas regelbundenhet, och får beakta nivån för minimilöner och -pensioner,
- b) på en sjukförsäkring avseende alla risker i den andra medlemsstaten som de egna medborgarna i den berörda medlemsstaten normalt omfattas av.

3. Medlemsstaterna får kräva att tredjelandsmedborgare följer villkoren för integrering i enlighet med nationell lagstiftning.

Detta villkor skall inte gälla när de berörda tredjelandsmedborgarna har anmodats att följa integreringsvillkor för att få ställning som varaktigt bosatt, i enlighet med bestämmelserna i artikel 5.2.

Om inte annat föreskrivs i det andra stycket får de berörda personerna anmodas att följa språkkurser.

4. Ansökan skall åtföljas av dokumentation, som skall fastställas i den nationella lagstiftningen, som visar att de berörda personerna uppfyller villkoren i fråga samt av uppehållstillståndet som varaktigt bosatt och giltig resehandling eller bestyrkta kopior av resehandling.

Den dokumentation som avses i det första stycket får även inbegripa dokumentation som rör lämplig bostad.

I synnerhet gäller följande:

- a) Om personen bedriver ekonomisk verksamhet får den andra medlemsstaten anmoda de berörda personerna att visa upp bevis om följande:
 - i) Om de är anställda, att de har ett anställningskontrakt, ett intyg från arbetsgivaren om anställning eller ett erbjudande om anställningskontrakt enligt villkoren i den nationella lagstiftningen. Medlemsstaterna skall fastställa vilket av de ovannämnda bevisen som krävs.
 - ii) Om de är egenföretagare, att de har tillräckliga medel, i enlighet med nationell lagstiftning, för att kunna bedriva verksamhet som egenföretagare, tillsammans med nödvändiga handlingar och tillstånd.
- b) Om personerna studerar eller följer en yrkesutbildning får den andra medlemsstaten anmoda de berörda personerna att visa upp bevis för att de har skrivit in sig vid en godkänd utbildningsanstalt för att studera där eller följa en yrkesutbildning.

Artikel 16

Familjemedlemmar

1. Om varaktigt bosatta utövar sin rätt till bosättning i en andra medlemsstat och om familjen redan var bildad i den första medlemsstaten, skall sådana familjemedlemmar som uppfyller villkoren i artikel 4.1 i direktiv 2003/86/EG tillåtas medfölja eller förena sig med varaktigt bosatta.
2. Om varaktigt bosatta utövar sin rätt till bosättning i en andra medlemsstat och om familjen redan var bildad i den första medlemsstaten, får sådana familjemedlemmar som ej omfattas av artikel 4.1 i direktiv 2003/86/EG tillåtas medfölja eller förena sig med varaktigt bosatta.
3. Med beaktande av ansökan om uppehållstillstånd skall bestämmelserna i artikel 15.1 gälla.
4. Den andra medlemsstaten får anmoda familjemedlemmar till varaktigt bosatta att samtidigt med ansökan om uppehållstillstånd visa upp
 - a) sitt EG-uppehållstillstånd som varaktigt bosatt eller annat uppehållstillstånd och giltig resehandling eller bestyrkta kopior av resehandling,
 - b) bevis för att de har varit bosatta i den första medlemsstaten i egenskap av familjemedlemmar till varaktigt bosatta,

c) bevis för att de har stabila och regelbundna försörjningsmedel som är tillräckliga för att de skall kunna försörja sig själva och sina familjemedlemmar utan hjälp från systemet för socialt bistånd i den berörda medlemsstaten, eller att de varaktigt bosatta har sådana tillgångar och försäkringar för dem, samt en sjukförsäkring som omfattar alla risker i den andra medlemsstaten. Medlemsstaterna skall bedöma dessa tillgångar med hänsyn till vilken typ av medel det rör sig om och inkomsternas regelbundenhet, och får beakta nivån för minimilöner och -pensioner.

5. Om familjen inte redan var bildad i den första medlemsstaten skall bestämmelserna i direktiv 2003/86/EG gälla.

Artikel 17

Allmän ordning och säkerhet

1. Medlemsstaterna får vägra ansökningar om uppehållstillstånd från varaktigt bosatta eller deras familjemedlemmar om personen utgör ett hot mot allmän ordning eller säkerhet.

När beslutet fattas skall medlemsstaten beakta hur grovt brottet är eller vilken typ av brott mot allmän ordning och allmän säkerhet som har begåtts av den varaktigt bosatta personen, eller personens familjemedlem eller familjemedlemmar, eller den fara som personen utgör.

2. Det beslut som avses i punkt 1 får inte grundas på ekonomiska överväganden.

Artikel 18

Folkhälsa

1. Medlemsstaterna får vägra ansökningar om uppehållstillstånd från varaktigt bosatta eller deras familjemedlemmar om personen utgör ett hot mot folkhälsan.

2. De enda sjukdomar som får motivera vägrad inresa och vägrad rätt till bosättning i den andra medlemsstaten skall vara de sjukdomar som definieras av Världshälsoorganisationens relevanta och tillämpliga instrument samt andra smittsamma infektions- och parasitsjukdomar om dessa i mottagarlandet omfattas av bestämmelser till skydd för medborgarna. Medlemsstaterna får inte införa nya bestämmelser och ny praxis som är mer långtgående.

3. Sjukdomar som uppstår efter det att det första uppehållstillståndet har utfärdats i den andra medlemsstaten får inte ligga till grund för en vägran att förnya tillståndet eller för utvisning.

4. En medlemsstat får kräva att personer som avses i detta direktiv undergår en hälsoundersökning, för att fastställa att de inte lider av någon av de sjukdomar som anges i punkt 2. Dessa hälsoundersökningar, som får vara avgiftsfria, får inte genomföras systematiskt.

Artikel 19

Prövning av ansökan om och utfärdande av uppehållstillstånd

1. De behöriga nationella myndigheterna skall handlägga en ansökan inom fyra månader efter inlämnandet.

Om en ansökan inte åtföljs av de bevishandlingar som räknas upp i artiklarna 15 och 16, eller i undantagsfall om behandlingen av ansökan är komplicerad, får den tidsfrist som anges i första stycket förlängas med högst tre månader. I sådana fall skall de behöriga nationella myndigheterna underrätta den sökande om detta.

2. Om villkoren i artiklarna 14, 15 och 16 är uppfyllda skall den andra medlemsstaten, om inget annat föreskrivs i bestämmelserna om allmän ordning, säkerhet och hälsa i artiklarna 17 och 18, utfärda ett förnybart uppehållstillstånd åt den varaktigt bosatte. Detta uppehållstillstånd skall, efter ansökan om så erfordras, förnyas när det går ut. Den andra medlemsstaten skall underrätta den första medlemsstaten om sitt beslut.

3. Den andra medlemsstaten skall för den varaktigt bosattes familjemedlemmar utfärda uppehållstillstånd som kan förnyas med samma giltighetstid som det som utfärdades till den varaktigt bosatte.

Artikel 20

Förfarandegarantier

1. Beslut om avslag på en ansökan om uppehållstillstånd skall vara vederbörligen motiverat. Den berörda tredjelandsmedborgaren skall underrättas om beslutet enligt förfarandena för detta i den nationella lagstiftningen. Av beslutet skall framgå vilka möjligheter som finns att överklaga och inom vilken tid överklagande kan göras.

Följderna av att ett beslut inte har fattats vid utgången av den tidsfrist som anges i artikel 19.1 skall regleras i den berörda medlemsstatens nationella lagstiftning.

2. Om ansökan om uppehållstillstånd avslås eller om uppehållstillståndet återkallas eller inte förnyas, skall den berörda personen ha rätt att ansöka om rättslig prövning i den berörda medlemsstaten.

Artikel 21

Garanterad behandling i den andra medlemsstaten

1. Så snart som varaktigt bosatta har fått uppehållstillstånd i den andra medlemsstaten i enlighet med artikel 19 skall de i den medlemsstaten åtnjuta likabehandling på de områden, och i enlighet med de villkor, som anges i artikel 11.

2. Varaktigt bosatta skall ha tillträde till arbetsmarknaden i enlighet med bestämmelserna i punkt 1.

Medlemsstaterna får fastslå att de personer som avses i artikel 14.2 a skall ha begränsad tillgång till andra anställningar än de anställningar som de har beviljats uppehållstillstånd för enligt villkoren i nationell lagstiftning för en period som inte överstiger tolv månader.

Medlemsstaterna får, i enlighet med nationell lagstiftning, bestämma på vilka villkor de personer som avses i artikel 14.2 b och 14.2 c får tillträde till verksamhet som anställda eller egenföretagare.

3. Så snart som varaktigt bosatta har fått uppehållstillstånd i den andra medlemsstaten i enlighet med artikel 19 skall deras familjemedlemmar åtnjuta de rättigheter som räknas upp i artikel 14 i direktiv 2003/86/EG i den medlemsstaten.

Artikel 22

Återkallande av uppehållstillståndet och återtagandeskyldighet

1. Till dess att tredjelandsmedborgare har uppnått ställning som varaktigt bosatta får den andra medlemsstaten vägra förnya eller återkalla uppehållstillståndet samt, i enlighet med förfarandena i den nationella lagstiftningen, inklusive förfaranden för utvisning, ålägga varaktigt bosatta och familjemedlemmar att lämna dess territorium i följande fall:

a) Av hänsyn till allmän ordning och säkerhet i enlighet med artikel 17.

b) Om villkoren i artiklarna 14, 15 och 16 inte längre uppfylls.

c) När tredjelandsmedborgaren inte lagligen är bosatt i den medlemsstaten.

2. Om den andra medlemsstaten antar någon av de åtgärder som anges i punkt 1 skall den första medlemsstaten omedelbart och utan formaliteter återta den varaktigt bosatte och dennes familjemedlemmar. Den andra medlemsstaten skall underrätta den första medlemsstaten om sitt beslut.

3. Till dess att en tredjelandsmedborgare uppnått ställning som varaktigt bosatt och oavsett den skyldighet till återtagande som föreskrivs i punkt 2, får den andra medlemsstaten fatta beslut om att utvisa tredjelandsmedborgaren från unionens territorium, i enlighet med artikel 12 och enligt garantierna i den artikeln, på grund av allvarligt hot mot allmän ordning eller säkerhet.

Den andra medlemsstaten skall samråda med den första medlemsstaten när ett sådant beslut fattas.

Om den andra medlemsstaten antar ett beslut om att utvisa den berörda tredjelandsmedborgaren, skall den vidta alla åtgärder som är lämpliga för att effektivt kunna genomföra detta. Den andra medlemsstaten skall tillhandahålla relevant information till första medlemsstaten för genomförandet av utvisningsbeslutet.

4. Beslut om utvisning får inte kombineras med permanent bosättningsförbud i de fall som anges i punkterna 1 b och 1 c.

5. Återtagandeskyldigheten enligt punkt 2 skall gälla oavsett möjligheten för varaktigt bosatta och familjemedlemmar att flytta till en tredje medlemsstat.

Artikel 23

Förvärv av ställning som varaktigt bosatt i den andra medlemsstaten

1. Efter ansökan skall den andra medlemsstaten bevilja varaktigt bosatta den ställning som anges i artikel 7, under förutsättning att bestämmelserna i artiklarna 3, 4, 5 och 6 är uppfyllda. Den andra medlemsstaten skall underrätta den första medlemsstaten om sitt beslut.

2. Förfarandet i artikel 7 skall tillämpas vid inlämnande och prövning av ansökan om ställning som varaktigt bosatt i den andra medlemsstaten. För utfärdande av uppehållstillstånd skall bestämmelserna i artikel 8 gälla. Om ansökan avslås, skall förfarandegarantierna i artikel 10 gälla.

KAPITEL IV

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 24

Rapporteringskyldighet och "rendez-vous"-klausul

Kommissionen skall med jämna mellanrum, och första gången senast den 23 januari 2011 rapportera till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av detta direktiv i medlemsstaterna, och vid behov föreslå nödvändiga ändringar. Dessa ändringsförslag skall vara prioriterade enligt artiklarna 4, 5, 9, 11 och kapitel III.

Artikel 25

Kontaktpunkter

Medlemsstaterna skall upprätta kontaktpunkter med ansvar för att ta emot och överföra den information som anges i artiklarna 19.2, 22.2 och 23.1.

Medlemsstaterna skall upprätta ett lämpligt samarbete om det informations- och dokumentationsutbyte som anges i det första stycket.

Artikel 26

Införlivande

Medlemsstaterna skall sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 23 januari 2006. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser skall de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

Artikel 27

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft samma dag som det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 28

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna i enlighet med Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Utfärdat i Bryssel den 25 november 2003.

På rådets vägnar

G. TREMONTI

Ordförande